NEKROPSİ • FINAL FANTASY • AYŞEGÜL • KAISER CHIEFS • DEERHOOF • ABD JOHN LENNON'A KARŞI

ROLL

ROLL 117

112480 nisan 2007/04 5 YTL

ISSN: 1307-4628

The Good, The Bad & The Queen

donizetti paşa

Emre Aracı

sâlâ ve ötesi

Mircan

cobain'in son günleri

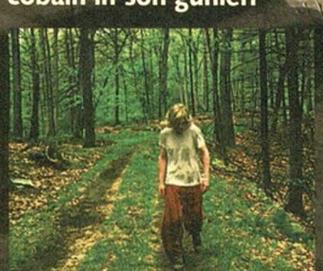

Gus Van Sant

emret süperstarım

Naim Dilmener

BENİM İHTİYAR

Takım elbiseliydi benim ihtiyar • Pek durmazdı evde • Otobüs şoförüydü Londra belediyesinde • Bilirdi ait olduğu yeri • 18 Numara Euston'a giderdi • Çift katlıydı altındaki • Çift katlıydı altındaki • Ah benim ihtiyar •• Rolls Royce kullanır oldu daha sonra • Şoförlük yaptı ecnebi adamlara • Bazen süngüsü düşerdi • Allah beni kahretsin derdi • Çapraz bulmaca çözerdi • Yağmurun altında havaalanında • Yağmurun altında havaalanında •• Efendilerine asla müsaade etmezdi • Billy demelerine kendisine, gururluydu yani • Özel sebepler farkettirir tabii ki • Müsaade etti son patronuna • Öyle korudu mesafeyi galiba • Çıngar çıkarırdı tepesi attığında • Çıngar çıkarırdı tepesi attığında • Ah benim ihtiyar • Ah benim ihtiyar •• Ağzından düşmezdi sigara • Tek göz odada otururdu Victoria'da • Çok tertipliydi mağarasında • Bir ameliyat geçirdi • İyice azınca ülseri • İyice azınca ülseri • Ah benim ihtiyar • Ah benim ihtiyar •• Yedi sene geçti aradan • Oturduk kafa kafaya • Vefat etti pek bir şey konuşamadan • Ama ilişki başlamıştı bir defa • Birbirimizi düşünmeye başladığımız anda •• Oğlundan sevgilerle ahbap • Oğlundan sevgilerle ahbap • Ah benim ihtiyar • Ah benim ihtiyar

duygu

UYAN VE SEVİŞ BENİMLE

Uyanık geliyorum yanına
Kadın cinsine verilmiş bir armağanla
Uykudasın hâlâ
Armağan umursamıyor bunu ama
Dikilmiş ayağa
Sırtının yarısından aşağıda
Sürtünüyor vücuduna
Dokunuyor arkana

O kadar derindesin ki
Kaçırmayacağım keyfini
Uykunda o kadar güzelsin ki
Ama en iyisi uyanıkken tabii ki

Ah, uyan ve seviş benimle
Uyan ve seviş benimle
Uyandırsam olmaz ki
Bırakıyorum hayallerinle başbaşa seni
Uyandığında sevişeceğiz demek ki

Uyanıkken gelirsin bana
Sabah şehveti kapıyı çalınca
Sarmaş dolaş oluruz adabınca
Münasebetsizce, anadan üryan
Dolan vücuduma
Al götür beni canın nereye çekerse
Sonrası mahrem
Ve küfürbaz

Ben gidip postaya bakayım
Ve sana çayla tost yapayım
Sen bir uyku daha çek yavrum
O uyku aslında bana lâzım

Ah, uyan ve seviş benimle
Uyan ve seviş benimle
Uyandırsam olmaz ki
Bırakıyorum hayallerinle başbaşa seni
Uyandığında sevişeceğiz demek ki

Uyan ve seviş benimle
Uyan ve seviş
Uyan ve seviş benimle
Uyan ve seviş
Uyan
Uyan
Uyan

BİR SEVGİLİM OLSAYDI

Bir sevgilim olsaydı neye uğradığını anlamazdı
Küçük şeyler yavaş yavaş çığrından çıkardı
Bir sevgilim olsaydı mutsuz ederdim onu fena halde
Bilhassa da öyle yapmamı istemediğinde

Bir sevgilim olsaydı, inandırırdım onu sevgime
Kendisinden pek hazzetmesem de
Bir sevgilim olsaydı diken üstünde olurdu daima
Gösterirdim ona, müsaade etmezdim ama dokunmasına

Bakın nasıl da gülüyorlar
Bakın nasıl da gülüyorlar
Gülüp duruyorlar

Bir sevgilim olsaydı hiç soru sormazdım ona
Sormamı istemezse sorardım ama
Bir sevgilim olsaydı kayıtsızlığımı sunardım ona
Ve anlamamasını sağlardım her halükârda

Bir sevgilim olsaydı tehdit ederdim terketmekle
Ne zaman bir izahat yapmamı istese
Bir sevgilim olsaydı bağrına basmayı öğrenirdi
Kibirimin saflığını ve derinliğini

Bir sevgilim oldu, ruhumu aldı
Hiçbir kadın yakın olamaz bana bir daha
Bir sevgilim oldu, ruhumu aldı
Hiçbir kadın yakın olamaz bana bir daha

Bakın nasıl da gülüyorlar
Bakın nasıl da gülüyorlar
Gülüp duruyorlar

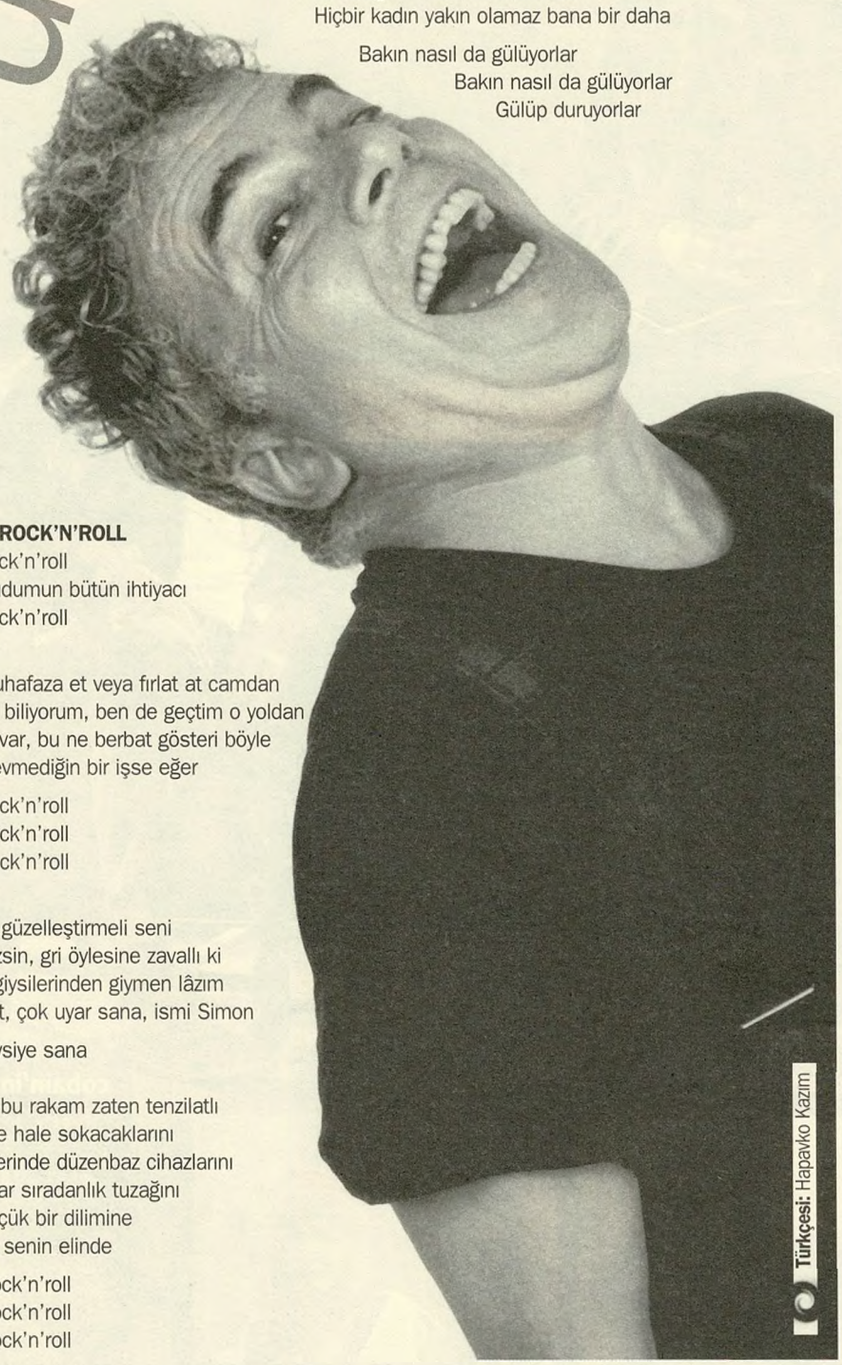

SEKS, NANE VE ROCK'N'ROLL

Seks, nane ve rock'n'roll
Beynimin ve vücudumun bütün ihtiyacı
Seks, nane ve rock'n'roll
İyi gelir bünyeye

Ahmaklıklarını muhafaza et veya fırlat at camdan
Tarzının erdemini biliyorum, ben de geçtim o yoldan
Başka tarzlar da var, bu ne berbat gösteri böyle
Bütün yaptığın sevmediğin bir işse eğer

Seks, nane ve rock'n'roll
Seks, nane ve rock'n'roll
Seks, nane ve rock'n'roll
İyi gelir bünyeye

Her giysi parçası güzelleştirmeli seni
Kumaşı kesemezsin, gri öylesine zavallı ki
Walter Mitty'nin giysilerinden giymen lâzım
Benim terzime git, çok uyar sana, ismi Simon

İşte küçük bir tavsiye sana
Buyur, bedava
Üsteleme sakın, bu rakam zaten tenzilatlı
Biliyorsun seni ne hale sokacaklarını
Deneyecekler üzerinde düzenbaz cihazlarını
Kurmuş bekliyorlar sıradanlık tuzağını
Geçir dişlerini küçük bir dilimine
Özgürlük pastası senin elinde

Seks, nane ve rock'n'roll
Seks, nane ve rock'n'roll
Seks, nane ve rock'n'roll

Türkçesi: Hapavko Kazım

ROLL 117
nisan '07

09 Deerhoof
10 Kaiser Chiefs
12 Final Fantasy
14 Nekropsi
18 Ayşegül
21 Mircan
26 The Good, The Bad & The Queen
32 İstanbul Film Festivali
44 Naim Dilmener
57 Emre Aracı

04 Ajans
17 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
24 Halkla ilişkiler
43 ÖSS
47 Kıraathane
48 Gayd
50 Kısa dalga

Lucinda Williams, Orange Blossom, The Besnard Lakes, The Noisettes, The Hold Steady, Air, RJD2, Aaron

52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Ayça Örer, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Defne Çorbacıoğlu, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Ender Özkahraman, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Fulya Bahar, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Tuncer Erdem, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu **baskı:** Mikado Matbaacılık ve Ticaret Ltd. Şti. (İmamçeşme Caddesi G/47 Sokak No: 6 Seyrantepe - İstanbul Tel: 0212 289 27 93) **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Mart 2007 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0212 251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 11 **sayı** 117 **nisan** '07 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
ISSN 1307-4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Postmodern makarna

Yarım yüzyıllık müzik yaşamında, sinema için 400'ü aşkın parça besteleyen Ennio Morricone, bu yılki Oscar'larda "film müziği sanatına olağanüstü ve çok yönlü katkısından dolayı" onur ödülü aldı. İtalyan kompozitörü, 1989'daki bir "söyleşi denemesi"yle selâmlıyoruz... Steely Dan'in Donald Fagen'i Moriconne'nin dilini çözmeye yelteniyor, ancak üstad gene sadece ketumluğunu konuşturuyor...

Donald Fagen: Üstad, İtalyan sineması dendiğinde benim aklıma daha çok "Sekiz Buçuk" ve "Tatlı Hayat" gibi Fellini filmleri geliyor. 1960'lı yıllarda spaghetti western'lere müzik yazarken nasıl bir ortamdaydınız?

Ennio Morricone: "Tatlı Hayat", akşam 11'de kalkıp gece yaşayan küçük bir gruba odaklanmıştı. Bense, şimdi olduğu gibi o zaman da sabah 5'te kalkıp beste yapıyordum, akşam 9'da da uyumuş oluyordum.

Fagen: Filmler için yazdığınız müziğin, o filmlerden bağımsız bir öneme sahip olduğu aşikâr. Son yıllarda gerek rock müziğini, gerekse avangard bestecilerin eserlerini etkilediğiniz görülüyor. Çeyrek asır önce çekilen İtalyan western'lerinin müziği bugün niye herkesin dilinde sizce?

Morricone: Bilmem. Sen söyle.

Fagen: Yani...

Morricone: Ama, bir hipotezim var. Bir temaya diyelim ki fa minörle başlamışsam ondan hiç sapmam, yine fa minörle bitiririm. Bu armoni sadeliği her kulağa hitap ediyor.

Fagen: Ama şöyle bir gerçek de var: Sergio Leone filmleri mitolojik yapılarıyla, çizgi roman görsellikleriyle ve uç noktadaki ironileriyle bugünün sanatçılarının ve rejisörlerinin gerçekleştirdiği estetik dönüşümün işaret fişekleri olarak kabul görüyor. Bir gerçek de şu: Sizin bu filmler için Hollywood western'leri, Japon samurai'ları, Amerikan pop'u ve İtalyan operası gibi geniş bir janr yelpazesinden esinlenerek yaptığınız müzikler Sergio Leone'nin filmlerini yansıttığı gibi, onun aynı katalogdan oluşan vizyonunu da cesaretlendirmesi söz konusu. Müziğinizin hem anlatıcının sesi anlamında bir "iç" işlevi, hem de göz kırpan bir "soytarı"nın yorumu anlamında bir "dış" işlevi üstlendiği söylenebilir. Bütün bunlar bir araya getirildiğinde "postmodern" bir durum ortaya çıkmıyor mu? Şu anlamda: Sanat araçlarının grotesk bir tecavüze uğraması ve hatta bizatihi bu tecavüze uğramış araçların üzerinde temellenen yeni bir anlatım düzlemi kurulmuş durumda. New York sanat çevresine cazibeli gelen de bu değil mi?

Morricone: *(omuzlarını silkiyor)*

Fagen: Alışılagelmedik solo enstrümanları kullanmanızdan bahsedelim. Örneğin pan-flütün üstadı Zamfir'i kullandınız. Islığa ve insan sesine yer verdiniz. Belli bir sahneyi gördüğünüzde kulağınıza belli ses geliyor mu?

Morricone: Ben bir pasaj yazarken kimin müsait olduğuna bakarım. Eğer kemancı şehir dışındaysa, Roma'da ense yapan ünlü flütçüyü kullanırım. Bazen daha basittir. Mesela "The Mission"da obuayı başroldeki oyuncu çalıyor.

Fagen: Onca film müziği yazdıktan sonra taze fikirler bulmak zor olmalı...

Morricone: "Dokunulmazlar"ı pazartesi günü seyrettim, taksiyle otelime dönerken ana temayı düşündüm ve salı günü De Palma'ya çaldım.

Fagen: Birçok yönetmenle çalıştınız, bir besteci olarak her biriyle farklı sorunlar yaşamış olmalısınız. Bir liste hazırladım, sırayla gidelim. Bertolucci'yle çalışmak nasıl bir şeydi?

Morricone: Bellisimo!

Fagen: Pontecorvo?

Morricone: O kadim dostumdur, bellisimo!

Fagen: John Boorman?

Morricone: Bellisimo!

Fagen: Terence Malick?

Morricone: Kötü talihli bir adam, ama bello, bellisimo!

Fagen: Roman Polanski?

Morricone: Bellisimo!

Fagen: Brian De Palma?

Morricone: Bellisimo!

Fagen: Sergio Leone?

Morricone: Bellisimo!

Fagen: Sergio Leone filmleri için yazdığınız müziklerde keskin bir mizah vardı. Yakın gelecekte komedi filmleri için müzik yazmayı düşünüyor musunuz?

Morricone: Teklif alırsam, evet. Ben sadece bana yapılan teklifler arasında seçim yapabilirim.

Fagen: Üstadım, trompet çalmayı özlediğiniz günler oluyor mu?

Morricone: Trompet yorucuydu. Ben hep beste yapmak istedim.

Fagen

Morricone

Sonra günün birinde evinizin duvarları çöküverir. Ama kapı hâlâ yerinde duruyorsa, yapacağınız tek şey, o kapıdan geçmektir, böylece yine evin içinde olursunuz. **PAUL AUSTER**, Yalnızlığın Keşfi

Hafızanı kaybetmiş de olsan, umudunu kaybetme. *(Aki Kaurismaki'nin "Geçmişi Olmayan Adam" filminden)*

İyi bir hafızası olan kişi hiçbir şeyi anımsamaz, çünkü hiçbir şeyi unutmaz. **SAMUEL BECKETT**

Olağandışı gerçeğin karşısında, düşgücünün yerini bilinç alır. **WALLACE STEVENS**

Hayatın zenginliği, unuttuğumuz anılardadır. **CESARE PAVESE**, Yaşama Uğraşı

Ağlayı ağlayı Dadal'ım söyler / Vefasız dünyayı şu insan neyler / Bir yiğidi bir kötüye kul eyler / Şimdiden sonra yaşaması güç oldu **DADALOĞLU**

deniz
başı sonu olmayan bir konu
UYGUR DAVASLI

ASIAN DUB FOUNDATION yazın çıkaracağı yeni albümü öncesinde hafıza tazeliyor. "Time Freeze: 1995-2007" nisan sonunda çift CD olarak yayınlanacak. İlk CD iki yeni şarkı "Stop Start" and "Target Practice"le birlikte bildik ADF hitlerini içerecek, ikincisinde ise remiksler ve canlı performanslar bulunacak. Public Enemy'den Chuck D. de iki şarkıda gruba eşlik ediyor.

7 Mayıs, **BJÖRK**'ün yeni albümü "Volta"ya kavuşacağımız tarih. Prodüksiyonu da Björk tarafından yapılan on şarkılık albümde, sanatçıya Antony, Timbaland, elektronik ikilisi LFO'dan Mark Bell ile aralarında geçen sene BBC'nin world music ödülünü alan Konono No.1'ın da olduğu bir grup Afrikalı müzisyen eşlik ediyor.

Uzun bir aradan sonra tekrar bir araya gelen **CROWDED HOUSE**, 2005'te vefat eden davulcuları Paul Hester'in yerine Beck'in grubundan Matt Sherrod'u transfer etti. Bu arada, grubun bu yıl içinde yayınlanacak son kaydı "Time On Earth"teki bazı şarkıları Neil Finn'le birlikte yazan **JOHNNY MARR**'ın da, uzun süredir birlikte takıldığı **MODEST MOUSE**'un resmî üyesi olduğu, çıkan söylentiler arasında.

BILLY BRAGG, İngiltere'deki cezaevlerindeki mahkûmlara müzik aletleri sağlamak için yeni bir kampanya başlattı. Bragg, Joe Strummer'ı kaybedişimizin beşinci yılında, adını 1978 tarihli bir Clash b-side'ı "Jail Guitar Doors"dan alan harekete, özellikle kendisi gibi gruptan etkilenmiş müzisyenlerin katkısını beklediğini söyledi.

Geçen mayıs ayında Independent için editörlük yapan **BONO**, gazeteciliğe gittikçe ısınıyor. Kendisi haziran sayısını Afrika'daki AIDS ve yoksulluk problemine ayıracak olan Vanity Fair'e de konuk editör olacak.

Gazeteciliğe tek soyunan Bono değil! **WILL OLDHAM** ile **WOODY ALLEN** da Francis Ford Coppola'nın sahibi olduğu Zoetrope: All-Story adındaki derginin yeni sayına katkıda bulunacak isimlerden ikisi. On senedir yayın hayatına devam eden derginin her sayısına farklı bir sanatçı editörlük yapıyor. David Byrne, David Bowie, Gus Van Sant bu görevi yüklenemiş olanlardan yalnızca üçü.

Uzun süredir sesi duyulmayan Cranberries'in solisti **DOLORES O'RIORDAN** ilk solo albümü "Are You Listening?"i mayıs başında çıkarıyor. Albüm için seçilen single'ın adıysa "Ordinary Day".

DAMON ALBARN nükleer silahlanma karşıtı şarkısı "5 Minutes To Midnight"ı, ilk defa, Thames nehrine demirleyen Greenpeace gemisi Arctic Sunrise'da dinleyicilere icra etti. 25 dakikalık şarkı, ambient tuşluların eşliğinde elli kişilik bir koro tarafından söylenen "spoken word"lerden oluşuyor: "Hedef kesinlikle askerî olacak... 384 Hiroşima... Altı milyon ölü... Kırk yıllık nükleer felâketlerden çıkan dersleri tekrar ettiğimiz için kınanamayız... Ödenen bedeller o kadar aşikâr ki... Geceyarısına beş dakika var... Saat işliyor..."

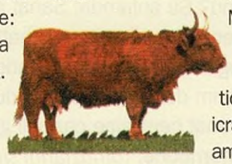

Anlamlı bir tesadüfle, **LINKIN PARK** da, mayıs ayında çıkacak albümüne "Minutes To Midnight" adını verdi. Damon Albarn'ın şarkısı da, Linkin Park'ın plağı da ismini aynı kaynaktan alıyor: ABD, II. Dünya Savaşı'nın sonunu Japonya'ya atom bombası atarak getirdikten sonra Chicago Üniversitesi'ndeki bilim adamları tarafından kurulan "Kıyamet Günü Saati"nin ibresi, dünyadaki nükleer tehdit arttıkça ileri alınarak kıyameti temsil eden 12'ye yaklaşıyor.

Orijinal vokalisti David Lee Roth'la beraber Kuzey Amerika turnesine çıkmaya hazırlanan **VAN HALEN**'a nazar değdi. Eddie Van Halen, alkol bağımlılığı sebebiyle rehabilitasyona alındı ve "şu günlerde gruba ve dinleyicilerine pek hayrı dokunamayacağını" açıkladı.

Gary Lightbody ile aralarındaki anlaşmazlıklar, özellikle de şarkı yazımındaki katkılarının görmezden gelinmesi gibi sebeplerle grubunu terkeden eski Snow Patrol basçısı Mark McClelland **LITTLE DOSES** adında bir ekip kurdu.

GUNS N' ROSES'ın fan sitesi GNRonline, "Chinese Democracy"nin çıkışı yine belirsiz bir tarihe ertelenince kapanma kararı aldı. Yapılan açıklamada fanlar, "Guns N' Roses ile aralarındaki saygı ve şeffaflık gibi kavramların günbegün azaldığı, kendilerini kaale almayan bir proje için helâk olmaktan bıkarak, istemeyerek de olsa bu acı verici sonuca ulaştıklarını" belirttiler, tamamen kapanmamak için 2008 şubatına kadar mühlet verdiler.

En son 1983'te birlikte çalan Sting ve arkadaşları yeniden bir araya geliyor. **THE POLICE** önümüzdeki eylül ve ekimi Avrupa turnesinde geçirecek.

Seattle'lı bir işadamının Hendrix Electric Vodka adıyla votka üretmesi **JIMI HENDRIX**'in ailesiyle yakın arkadaşı Joni Mitchell'ı fena kızdırdı. "Jimi'yi alkolden kaybettiklerini, adının böyle kullanılmasının eşek şakası gibi olduğunu" söyleyen aile mahkemeye başvurdu. Votkasını mor bir şişede, üzerinde Hendrix'in imzası ve resmiyle pazarlayan Craig Dieffenbach ise ailenin sadece müzik üzerinde hakkı olduğunu, imajının ve adının başka amaçlarla kullanılabileceğini gösteren bir mahkeme kararıyla kendini savundu: "Bu votkayı içmek, Jimi'yle içmek gibi. Kafayı buldukça sanki karşınızdaymış gibi hissediyorsunuz."

LILY ALLEN, bir bilgisayar oyunu için şarkı yapacak. "The Sims"in son versiyonu "The Sims 2 Seasons" için "Smile" şarkısı üzerinde yeniden çalışmaya başlayan Allen, parçayı oyundaki karakterlerin dilinde, "Simce" söyleyecek.

FİLM FESTİVALİNİN YAN ETKİLERİ

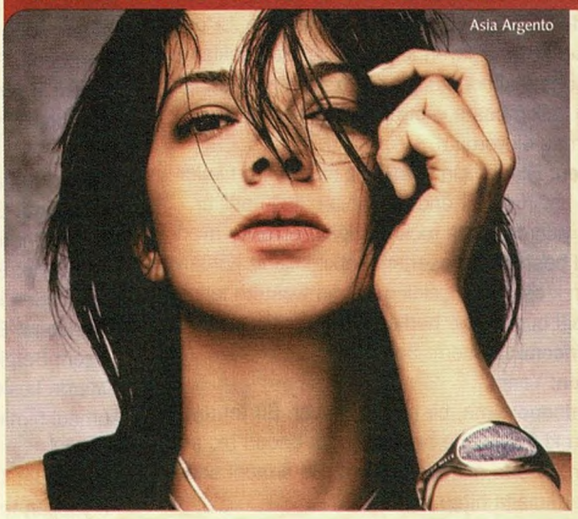

Sinemanın orta yeri müzik

İstanbul Film Festivali'nin yan etkinlikleri, bu sene uluslararası sıfatına yakışır sıklette. Söyleşiler, sergiler bir yana, biz şimdi müzikli işlere bakalım:

5 Nisan'da ne yapın edin, Babylon'da bir yer kapın. Evet, DJ kendi evinde çalar gibi çalacak ama, söz konusu olan Asia Argento. Babası İtalyan fantastik sinemasının pîri Dario Argento'nun adıyla beraber anılmaktan yıllar önce kurtulan, aktrisliğinin yanına yönetmenliği (işin içinde rock klipleri de var) ekleyen, Birol Ünel'le beraber Tony Gatlif filmi "Transylvania"da kuzgun gibi parıldayan, bu yılki festivalde de iki filmde rolü olan Asia'nın müzik zevkine itimadımız tam. Ne çalacağı belli değilmiş, neyle dans edersek o hattan devam edecekmiş...

Varan 2: 11 Nisan'da Garajistanbul'da İngiliz çıkarması var. Manchester rock' aleminin iki sağlam grubu, I Am Kloot ve Elbow, Liverpool'lu atalarının şarkılarını icra etmeye geliyor. "Come Together" başta olmak üzere, Lennon/McCartney eserlerini bir ağızdan okumaya hazırlanalım...

Varan 3: Kanada filmi "Cheech"in 4 Nisan 21:30'da Yeni Melek'teki gösterimi ardından son otuz yılın hitleri arzı endam edecek, yine aynı mekân ve saatte, 6 Nisan'da "Marie Antoinette"in müzikleri merkezinde rock ve elektronikle, 13 Nisan'da Daft Punk ve Fransız işi diskolarla coşulacak. Böyle film festivaline can kurban...

TUBORG
12. ROXY
MÜZİK GÜNLERİ
07-17 MAYIS 2007

SON BAŞVURU TARİHİ
16 NİSAN

SONY BMG MUSIC ENTERTAINMENT

GERMİR BULAS HOTEL

herkesdinlesin.com

elec-trip records

TUBORG GREEN

volume

MTV MUSIC TELEVISION

99.5 CAPITAL RADIO

EMI Müzik Türkiye

Billboard TÜRKİYE

ROXY

Roxy Ofis: Sıraselviler cad. Aslanyatağı sok. no:7 Taksim, Beyoğlu - İstanbul • tel: 0 212 249 12 83 • www.roxy.com.tr

Gerçeğin mutlak mantığına inanan düşünürler, bu konuyu bir kadınla ciddi olarak tartışmamışlardır. **CESARE PAVESE**, Yaşama Uğraşı

Galiba her adamın içinde deliden de, akıllıdan da ötede bir başka adam var ve o adamın delice ve akıllıca işlerine aynı tiksinme ve aynı şaşkınlıkla bakıyor içerden. **WILLIAM FAULKNER**, Döşeğimde Ölürken

deniz
sesini değiştirir kayalıklarla konuşurken
UYGUR DAVASLI

Çünkü gerçeğin bir sesi varsa –gerçek diye bir şey olduğunu, bu gerçeğin konuşabildiğini varsayarak– bunun bir kadının ağzından çıkacağına inanıyor o. **PAUL AUSTER**, Yalnızlığın Keşfi

Süheyl Denizci'yi 25 Mart'ta kaybettik. 1950'de kurulan ve kendi adını taşıyan orkestrası '60'ların ve '70'lerin pek çok plağını var etmişti...

karpuzu kestim kan gibi / uzadı gitti kar gibi / kardeşime bak allasen / ata demirer gibi
(Sulukule dolaylarından bir türkü)

SAĞOLSUN MÜSLÜM BABA

"Teoman'la aynı kaderi paylaştık: Birer şarkımızı Müslüm Baba söyledi. Valla söyledi. Sağolsun Müslüm Baba..." Bu şakacı anonstan sonra, bu sözlerin sahibi Bülent Ortaçgil Baba ve Teoman Kardeş, "Sensiz Olmaz"ı yorumluyor coşkulu alkışlar arasında... İki ayrı kuşaktan iki şarkıyazarının bu nadir rastlanan dayanışması 2004 yılında vuku buldu. Ortaçgil ve Teoman birbirlerinin şarkılarından oluşan bir repertuarla ortak konserler verdi. Sonunda bu kayıtlar "Konser" ismiyle CD'ye aktarıldı. Bugüne kadar epey cover yapan, hatta "Şarkılar Bir Oyundur" tribute'ünde Ortaçgil'den "Yağmur"u harika yorumlayan Teoman, bu sefer "Değirmenler"den "Mavi Kuş"a ustasının pek çok şarkısına el atmış. Asıl şaşırtıcı olan, cover düşmanı sandığımız Bülent Ortaçgil'in, "İstasyon İnsanları", "Rüzgar Gülü" ve "Paramparça"yı kırk yıllık Ortaçgil şarkıları gibi yorumlaması...

Beş sene evvel çıkan ilk albümleri "Songs About Jane"le milyonlar satan **MAROON 5** ikinci albümü mayısta yayınlıyor. Bu danslık albümün adı "It Won't Be Soon Before Long", ilk single "Makes Me Wonder" olacak.

ABD Kongre Kütüphanesi'nin bu sene vermeye başladığı Gershwin Ödülü'nün ilk sahibi **PAUL SIMON** olacak. 20. yüzyılın en önemli bestecilerinden George Gershwin ve ünlü söz yazarı kızkardeşi Ira Gershwin anısına konulan ödül, dünya kültürü üzerinde "olumlu" etkileri olmuş popüler müzik bestecisi ve yorumcularına verilecek.

2005 tarihli "All We Know Is Falling"in takipçisi yeni **PARAMORE** albümü nisanda tamamlanacak. Genç pop-punk ekibinin prodüktörü David Bendeth.

11-12 Nisan'da **PETE DOHERTY** Londra Hackney Empire'da çok özel iki konser verecek. Doherty akustik gitarıyla şarkılar söyleyip şiirler, metinler okurken kimi sürpriz isimler de sahnede kendisine eşlik edecek.

PLACEBO sadece iTunes'dan indirilebilecek bir cover albüm yayınladı. 2003 tarihli "Sleeping With Ghosts"un sınırlı sayıda basılan bir versiyonuyla da dağıtılan toplamaya verilen isim "Covers", yorumlanan isimlerse Kate Bush, Pixies, The Smiths, T-Rex, Serge Gainsbourg, Depeche Mode...

Çıkış tarihi haziranın ilk haftası olarak belirlenen **RYAN ADAMS** albümü "Easy Tiger"ın şarkı listesi de belli oldu. 13 şarkılık albümde "Halloween Head", "These Girls", "I Taught Myself How To Grow Old", "Oh My God, Whatever, Etc." gibi parçalar bulunacak.

SONIC YOUTH Uzakdoğu turnesi kapsamında Çin'de de sahne alacak. '80'lerde benzer koşullardaki Rusya'da konsere çıktıklarını ve seyirciyi pek memnun edemediklerini belirten Thurston Moore, Çin'de de benzer bir tepki alabileceklerini düşündüğünü, sahnede başrollerini Sean Penn ve Madonna'nın paylaştığı "Şanghay Süprizi"nin tişörtünü giymeyi planladığını söyleyerek ekledi: "Gerçi hayatımda gördüğüm en kötü filmdi."

Şarkıcıları Victoria Bergsman'ın ayrılmasının verdiği travmayı atlatan **THE CONCRETES** "Kids" adında yepyeni bir şarkıyı MySpace sayfalarında yayınladı.

Kanadalı genç müzisyenler bir araya gelerek bugünlerde yeni albümleri üzerinde çalışan ahbapları **THE STARS**'ın 2004 tarihli "Set Yourself On Fire"ını baştan aşağı cover'ladılar. "Do You Trust Your Friends?" adındaki projeye katılanlar arasında Jason Collett, The Dears, Junior Boys, Metric, The Russian Futurists, The Stills, Young Galaxy gibi pek çok isim var.

Avukatının yaptığı açıklamaya göre **MICHAEL JACKSON** en son 23 yıl önce birlikte çalan **THE JACKSON 5**'ı tekrar bir araya getirmeyi düşünüyormuş. Şarkıcının gelecek planları arasında Nevada'da Michael Jackson temalı bir park açmak (otel, kumarhane ve stadyumdan oluşan dev bir kompleks), iki yeni şarkı takviyesiyle bir "best of" çıkarmak da varmış.

The Cure ile Orbital'ın esas adamları **ROBERT SMITH** ve **PAUL HARTNOLL** mayıs başında "Please" adında bir single çıkartıyor.

'80'lerin Amerikan goth sahnesinin ünlü ekiplerinden **THE MISSION** onuncu albümü "God Is A Bullet"ı geçtiğimiz ay çıkardı. Bu sene 21 yaşına giren topluluğa, geçmiş yılların önemli isimleri, orijinal Mission gitaristi Simon Hinkler, All About Eve'dan Tim Bricheno ve Julianne Regan da eşlik ediyor.

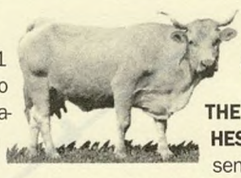

GARY NUMAN 1979-2001 arasında John Peel'ın radyo programı için yaptığı kayıtları yayınlıyor. "The Complete John Peel Sessions"da üç ayrı zaman diliminde çalınan toplam 16 parça bulunuyor.

VELVET REVOLVER, Brendan O'Brien eşliğinde "Libertad" adını verdiği ikinci albümünü tamamladı. Yakınlarda kendi solo albümünü de yayınlayacak vokalist Scott Weiland, bu albümün çok daha renkli olduğunu, içine biraz Latin cazı ve r&b de ekliklerini söyledi.

Eski Suede ve The Tears şarkıcısı **BRETT ANDERSON** kendi adını verdiği ilk solo albümünün turnesine mayıs ayında çıkacak. Albümün ilk single'ı "Love Is Dead".

YOKO ONO'dan son plağı "Yes, I Am A Witch"i takip eden bir remiks albümü geliyor. Nisan sonu raflardaki yerini alacak olan "Open The Box"da "Hell In Paradise", "Give Peace A Chance", üç farklı versiyonuyla "Walking On Thin Ice" gibi şarkılar yer alacak. Remikslere emeği geçenler arasında, Cat Power, The Flaming Lips, Pet Shop Boys, Basement Jaxx, Felix Da Housecat gibi çok ünlü isimlerle Bimbo Jones, Orange Factory, Danny Tenaglia, DJ Dan, Peter Rauhofer ve Superchumbo gibi nispeten az bilinen müzisyenler var. Bu arada **JOHN LENNON** hakkında bir belgesel olan "Three Days In The Life"ın ilk gösterimi Yoko Ono'nun mahkemeye başvurması sebebiyle yapılamadı. Film Ono'dan izin almadan gösterime sokulamayacağı için, belgesel Amerikan lise ve üniversitelerinde ücretsiz gösterilecek.

BOSTON'un şarkıcısı **BRAD DELP** Southern New Hampshire'daki evinde canına kıydı. Evinin banyosuna yanan iki ızgarayla kapanarak karbonmonoksit zehirlenmesinden ölen 55 yaşındaki Delp, intihar mektubunda kendini çok yalnız hissettiğini yazmış... Kendi adlarını taşıyan ilk albümleriyle toplamda 17 milyonla Amerikan tarihinin en çok satan ilk albümü unvanını koruyan Boston, '70' ve '80'lerin stadyumları doldurup taşıran ekiplerinden biriydi.

Üç efsanevî basçının, New Order'dan Peter Hook'un, The Smiths'den Andy Rourke'un ve Primal Scream'den Mani'nin kurduğu süper grup **FREEBASS**'in haliyle vokalistleri de süper. Şimdiden Tim Burgess'le çalışan üçlü, ilk albümlerinde Ian Brown, Boby Gillespie ve Liam Gallagher'ı da yanlarında görmek istiyormuş.

THE CINEMATIC ORCHESTRA, ciddi ciddi bir senarist ve fotoğrafçıyla çalışarak, hayalî bir filme soundtrack yaptığı yeni kaydı "Ma Fleur"ü yaz başı çıkaracak. Albümün misafirleri arasında soul şarkıcısı Fontella Bass, Lou Rhodes, Montreal'den Patrick Watson gibi isimler var.

Hard-Fi'dan Richard Archer ile The Rakes'ten Alan Donohoe, yeni **GROOVE ARMADA** albümü "Soundboy Rock"a misafir oluyor. Mayıs başında çıkacak albüme katılan diğer isimler Sugababes'den Mutya, Angie Stone ve soul'un emektar ismi Candi Staton.

RESMEN ROCK & ROLL

Run-DMC, 1984 tarihli "King of Rock"in klibinde Rock & Roll Şöhretler Müzesi'ne gider. Ama kapıda onları durduran ihtiyar resepsiyonist kibarca "Siz buraya ait değilsiniz" der. Onlar da gidip Little Richard köşesinde mecazi bir hatıra fotoğrafı çektirir. Hiphop'un emekleme döneminde cereyan eden bu olay, Amerikan entelijensiyasının yıllarca sürdürdüğü bir tartışmayı ilk kez gündeme getirmişti: Hiphop, rock & roll mudur?
Chuck D için sorunun cevabı gayet sarihti: "Evet, rap yeni rock & roll'dur." Ama hiphop'un müzik akademisinden onay alması yaklaşık 25 yıl tuttu. Geçenlerde, 1982 hiti "The Message" ile fenomen haline gelen efsanevi diskjokey Grandmaster Flash ve grubu The Furious Five, bugüne kadar onay gören ilk hiphop katılımı olarak Rock & Roll Şöhretler Müzesi'ne girdi.
Grubun özel bir konser verdiği kutlama gecesinde konuşan rapçi Melle Mel, "amacımız hiphop kültürü şiddet çıkmazından kurtarıp eskiden taşıdığı değerleri canlandırmak olmalı" dedi.

Oysa ne de kolay olurdu bunalımın, umutsuzluğun ve yılgının milyarlarca insana eşit bir biçimde dağıtılması. O zaman duyduğumuz bunalım, evrensel acının bilmem kaç milyarda biri olurdu. Ama hayır, her insan ölürken, yıkılan koskoca evreni sürüklüyor ardında. **IONESCO**, Yalnız Bir Adam

Lalenin elindeki gül, menekşe kokar **KÜÇÜK İSKENDER**

Dalgasız denizde herkes kaptan! *(halk deyişi, kamyon arkası yazısı)*

deniz ırmak suyuyla kafayı bulur
UYGUR DAVASLI

Dağlarda geçmiş hiçbir zaman arkanızda değildir, hep yanda durur. Akşam karanlığında ormandan inersiniz ve kulübede bir köpek havlıyordur. Bir yüzyıl önce aynı noktada günün aynı saatinde bir köpek, ormandan aşağı bir adamın geldiğini fark edince havlıyordu ve bu iki olay arasındaki ara, havlamaların arasındaki aradan fazla değildir. **JOHN BERGER**, Domuz Toprak

Bugünlerde 14. albümünü Grammy'li prodüktör Jacknife Lee ile kaydeden **R.E.M.**, on sene evvel gruptan ayrılan davulcu Bill Berry'yle John Lennon şarkısı "#9 Dream"i cover'ladı. "Instant Karma: The Campaign To Save Darfur" albümü için kaydedilen şarkı single olarak yayınlandı bile. Haziranda yayınlanması beklenen ve geliriyle Darfur'daki insan hakları mücadelesine katkıda bulunacak albümdeki Lennon yorumcuları arasında Green Day, Christina Aguilera, Snow Patrol, Postal Service, Corinne Bailey Rae, Jack Johnson ve Regina Spektor gibi isimler olması bekleniyor. Bilindiği gibi, Sudan hükümetinin desteklediği göçebe Janjavid milisleri, Sudan'ın batısında bulunan Darfur'daki kabileler üzerinde terör estiriyor –milisler özellikle tecavüzü korkunç bir silah olarak kullanıyor.

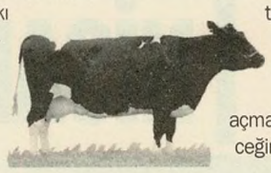

ALAN VEGA bir süreliğine Suicide'ı unutacak. Liz Lamere'le yaptığı "Station" isimli albüm nisan sonunda yayınlanacak...

New York'un Arap Strap'e cevabı **THE NATIONAL**, 2005 tarihi "Alligator"ın takipçisi "Boxer"ı mayısta çıkaracak. Albümün yapımcısı geçmişte Spoon ve Interpol'le de çalışan Peter Katis.

Konser için yeniden birleşen bir başka topluluk da JAMES. Altı sene sonra düzenlenen ilk turnenin geliri yeni albümün masrafları için kullanılacak.

BONO şövalye ilan edildi. Britanya yasalarına göre Bir İrlanda vatandaşı "Sir"lük unvanını kazanamayacağı için Tony Blair'in huzurunda "Britanya İmparatorluğu'nun Yüksek Hizmetinde Kumandan Şövalye" olarak taltif edilen Bono, bu unvanın insan hakları mücadelesinde birkaç kapıyı daha açmasına yardımcı olabileceğini söyledi.

Tim Burgess ile Simon Tong, 2004 tarihli "City"yi izleyecek "Heartland" adındaki yeni albümlerinde **CLIENT**'a katılacak isimler. Nisan sonunda çıkacak albümde Adam And The Ants şarkısı "Xerox"un da bir cover'ı varmış.

INTERPOL üçüncü albümünü bitirdi, son rötuşları yapıyor. NME dergisine konuşan gitarist Daniel Kessler'e göre, öncekilerden daha dışavurumcu ve renkli olan bu albümün ismini "Mammoth" ya da "The Heimlich Manoeuvre" koymayı düşünüyorlarmış.

Bu sene One Love'da izleyeceğimiz **BEASTIE BOYS**'dan iki haber: Bu sene içinde yeni albümleri yayınlanacak, ayrıca sırf enstrümantal konserler verecekler...

Galiba yeni bir **DEXYS MIDNIGT RUNNERS** albümü yolda. Yıllar sonra ilk şarkıları "It's OK Johanna" grubun MySpace sitesinden dinlenebiliyor, Kevin Rowlands devamını müjdeliyor.

BULUTLAR BİRİKTİ

Alkışlarla, saygı duruşuyla: "Bulutsuzluk 20 Yaşında"! Grubun 31 Temmuz 2006'da Açıkhava'da verdiği "tribute" konserin kayıtları iki CD, söyleşilerle desteklenmiş bir DVD halinde bu isimle yayınlandı. Aylin Aslım'dan Duman'a, Mor ve Ötesi'nden Redd'e, Bulutsuzluk şarkılarıyla yetişen gençlerin sahnede selâm durup eşlik ettiği her daim genç topluluk, performansıyla dudak uçuklatıyor vallahi. Veda değil, yeni bir başlangıç niyetine döndürelim bu albümü...

ART BRUT'nün yeni albümü "It's A Bit Complicated" her şeyiyle tamam, ama dinlemek için haziran ayını beklemek gerekiyor. Ama grup albümün turnesine şimdiden başlıyor.

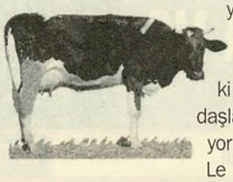

Rock'çular, bazı internet sitelerinden daha hızlı download yapabilmek için ekstra ücret ödenmesine karşı bir araya geliyor. "Rock The Net" kampanyasına imza atanlar arasında **REM**, **OK GO**, **CALEXICO** gibi isimler var.

LIARS'dan Julian Gross, blog'unda yeni Liars albümü için çok az bekleyeceğimizin müjdesini verdi.

DIRTY PRETTY THINGS sonbaharda yayınlamayı düşündüğü ikinci albümü üzerinde çalışmaya başladı.

Dördüncü **THE CORAL** albümü yolda. 2005 tarihli "The Invisible Invasion"ın kayıtları esnasında grupla yollarını ayıran gitarist Bill Ryder-Jones da ekibe yeniden dahil oldu.

NIRVANA'nın klasikleşen albümü "Nevermind", Seattle'lı tiyatro kumpanyası Spectrum Dance Theater tarafından bir dans gösterisi haline getirildi. Oyunda otobiyografik bir durum yok, ama Kurt Cobain'den ilham alınmış.

Bu ay içinde ikinci solo albümü "En route et pas avec son chien"i yayınlayacak olan **ZEBDA** şarkıcısı **MAGYD CHERFI**, sanal âlemde de yumruğunu göstermeye başladı. Her gün dünyanın çeşitli ülkelerinden milyonlarca internet kullanıcısının sanal kişiliklerle ikinci bir hayat sürdürdüğü secondlife.com adlı üç boyutlu siteye oyuncu olarak katılan Cherfi, tıpkı gerçek hayattaki gibi faşist Le Pen yandaşlarıyla mücadele ediyor. Bu yılın başlarında, Le Pen'in partisi Ulusal Cephe, söz konusu adreste bir merkez oluşturunca, solcularla aralarında sanal sokak çatışmaları cereyan etmişti.

YOUTUBE KRİZİ VE SANAL TÜRK-YUNAN SAVAŞI
301'in küresel imtihanı

ESKİ DEP'Lİ ORHAN DOĞAN'LA DTP VE KÜRT HAREKETİ
Kürtlerin en büyük şehri İstanbul

MİTHAT SANCAR'LA GEÇMİŞLE HESAPLAŞMA ÜZERİNE
Çaresizlik siyasî kader değildir

DÜNYA SOSYAL FORUMU'NUN ardından
Hava, su, toprak ve "onlar"

FEMİNİSTLERİN GÖZÜYLE 8 MART
Sevgililer günü kıvamında

SLAVOJ ZİZEK'İN KALEMİNDEN İNTERNET ALEMİ
Birçok sen var senden içeri

sayı 70

Abonelik: expressroll@gmail.com

babylon

www.babylon.com.tr

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

Şehbender Sok. No:3
Asmalımescit, Tünel/Beyoğlu
Tel:(212) 292 73 68
Babylon bir Pozitif Titreşim'dir.
www.pozitif.info

NİSAN 2007

Efes Pilsen Blues Nights

TERRY EVANS & BAND

EFES PİLSEN BLUES NIGHTS

Missisipi, Vicksburg

04.04 Çarşamba/Wed 21:30

Mavi Müzik

OI VA VOI

JEANS mavi müzik

Londra

20.04 Cuma/Fri **21.04 Cumartesi**/Sat 23:00

Electronic Discoveries by Burn

DJ PATIFE & STAMINA MC

burn

Sao Paolo

07.04 Cumartesi/Sat 23:00

Garanti Caz Yeşili

TERRY CALLIER

Garanti CAZ yeşili

Chicago

25.04 Ça/Wed **26.04 Pe**/Thu 21:30

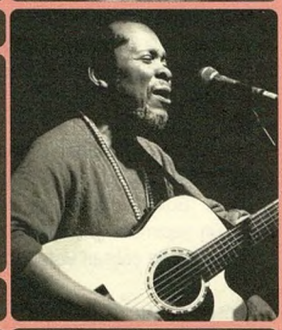

The Miller Way

COLDCUT PRESENTS JOURNEYS BY VJ

the Miller way MAKE IT EASY

Londra

27.04 Cuma/Fri **28.04 Cumartesi**/Sat 23:00

26. Uluslararası İstanbul Film Festivali

WHATEVER ASIA ARGENTO (DJ SET)

Roma

05.04 Perşembe /Thu 21.30

URSULA RUCKER

Philadelphia

06.04 Cuma/Fri 23:00

Bant Sunar: City Star Nights By Converse

DEERHOOF/ ÖN GRUP: GRANGULEZ

bant CONVERSE

San Francisco

12.04 Perşembe /Thu 21.30

CEM YILDIZ

İstanbul

10.04 Salı/Tue 21:30

NEKROPSİ

İstanbul

18.04 Çarşamba/Wed 21:30

MICHELLE NICOLE QUARTET

Melbourne

19.04 Perşembe/Thu 21:30

"Açık Radyo." 94.9 · ARGOS İLETİŞİM HİZMETLERİ · DIGITURK · Doritos · Cheetos · POINT HOTEL · Radikal · RADIO XI-GEN FM 96 İSTANBUL · STİL MATBAACILIK · Wall

Biletler babylon ve biletix gişelerinde.

DEERHOOF

On senedir yetişkinler için çizgi filmler misali şarkılar yapan Deerhoof, "Friend Opportunity"de üç dakikalık şarkının sınırlarını kendi içinde geliştirmeye devam ediyor. Bant dergisi organizasyonuyla 12 Nisan'da Babylon'da izleyeceğimiz grubun davulcusu Greg Saunier'yle mail marifetiyle sohbet ettik...

TREN ÇUF ÇUF, TELEFON BİP BİP

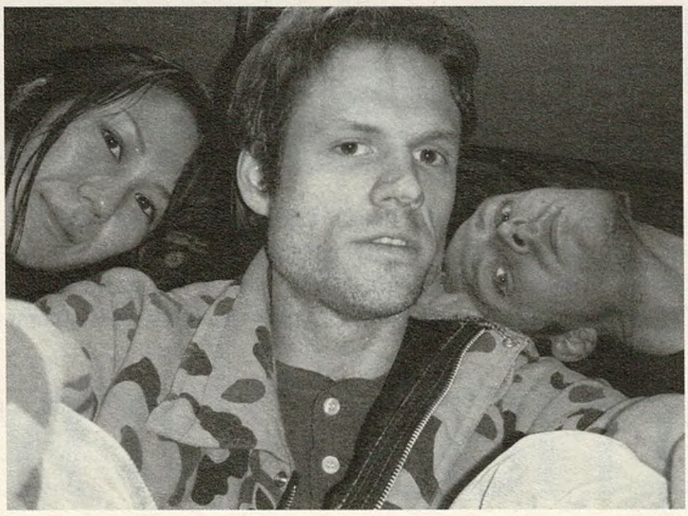

Yıllar içinde dinleyici sayınızın giderek artması, gruba bakışınızı da değiştirdi mi? Deerhoof'un geleceğinde büyük başarılar görmemiz mümkün mü?

Greg Saunier: Bizim için büyük başarı insanlara şarkılarımızı çalabilmektir. Eğer eskiden de az insan dinliyorduysa bizi, aslında o rakam bile beklediğimizin üzerindeydi. Yani grup bize hep bir memnuniyet verdi. Bir grup hemen şöhreti yakalayınca ya "o şarkı"ya ya da "o sound"a mahkûm kalıyor. Bizim dinleyicimizse harika, bizden belli bir sound ya da üslûp talep etmiyorlar, biz de değişimi sürekli kılabiliyoruz.

Deerhoof şarkıları geleneksel şarkı yapısına bağlı kalmıyor. Şarkıları nasıl oluşturuyorsunuz? Beraber takılırken mi ortaya çıkıyorlar, yoksa herkes kendi katkısını masaya mı getiriyor?

Valla, tipik Deerhoof şarkısı yoktur. Her birinin değişik bir hikâyesi var. Mesela "Look Away" John'un bir sessiz film için iki ay boyunca çalıştığı bir parçaydı, ben "Matchbook Seeks Maniac" için 13 yıldır uğraşıyorum, "Kids Are So Small"uysa Satomi birkaç dakikada çıkarıverdi. Çok iyi jam'ci sayılmayız, dolayısıyla herkes kendi şarkısına çalışıyor, sonra grup şarkıyı parçalıyor.

Satomi Matsuzaki albümde "çuf çuf", "biip biip" gibi sesler çıkarıyor, ya da pek anlamlı görünmeyen sözler söylüyor. Sizce bu tip sözler müziğinize daha mı uygun?

Fakat "çuf çuf" tren, "biip biip" de cep telefonu sesidir. "+81" şarkısı şehirler, Japonya, telefonlar ve trenler hakkında. Bazı insanlar sözlerimizi anlamsız buluyor, ki bu hiç sorun değil, ama bunlarda bir anlam bulanlar da var. Herkesin farklı bir görüş sahibi olması iyi bir şey. Ya da şarkıyı her dinlediğinizde farklı bir anlam çıkarmanız da iyi.

Satomi'nin aksanı belirgin, çocuksu sesine kafayı takanlar da var. Eleştirileri önemsiyor musunuz?

Çok sorun etmiyorum, çünkü ben de ilk başta hiç sevmediğim bazı şeyleri sevmeyi zamanla öğrendim. Zeytinden hiç hazzetmezdim mesela, şimdi severek yiyorum. Ben de "zeytinden nefret ediyorum" diye bir forum açabilirdim, ama bu zeytin ağaçlarının zeytin üretmeyi keseceği anlamına mı gelir? Neyse, ben Satomi'nin sesini seviyorum, onu bulduğum için kendimi her zaman şanslı addetmişimdir, şarkılarıma tam da arzu ettiğim sound'u kazandırıyor.

Müziğinizi kısaca "pop" diye tanımlıyorsunuz. Halbuki ilk dinleyişte kulağı yakalayıcı bazı numaralar bulduğunuzu, ama "anti-pop" bir tavırla bunları kesip biçtiğinizi düşünüyor insan. Ayrıca şarkılarınız içlerinde pek çok detay barındırsa da, çoğu insan "deneysel", "noise" deyip geçiyor. Siz şarkılarınızın nasıl karşılanmasını isterdiniz?

Evvelâ, karşılanıyor olmalarından mutluluk duyarım. Pek çok grubun müziğini bir allahın kulu duymuyor. Biz "türler" üzerine pek kafa patlatmıyoruz. Fikirler zihnimizin derinlerinde bir yerlerden çıkageliyor, bu fikirleri yakalamaya çalışmak bile yeterince güç bir iş. Kendi şarkılarımız bizi herkesten daha çok şaşırtıyor. Şarkılarımızı çok fazla kontrol edemiyoruz, şarkı bize ne söylerse onu yapıyoruz. Dolayısıyla, insanların bunları nasıl değerlendirmesi gerektiğini de bilemiyorum.

Başlarda albümlerinizi kendiniz kaydederdiniz, "Apple'O"nun kaydı bir gün sürmüştü. Yeni albümünüz "Friend Opportunity" ise evvelkilere göre daha cilalı gibi. Hangi aşamada "tamam, bu şarkı albüme girecek kadar oldu" diyorsunuz?

Cilalı dediğiniz için teşekkür ederim. Kayıtları hâlâ kendimiz yapıyoruz. "Friend Opportunity"yi John'un yatakodasında sıfır bütçeyle kotardık. Vokallerin çoğunu ve piyano gibi ilâveleri bir arkadaşımızın stüdyosunda hallettik. Miksajı evde, bilgisayarda kendimiz yapıyoruz. Her ne kadar bir kayıt stüdyosunda gayet alengirli cihazlar olsa da, pahalıya patlıyor ve iş hep aceleye geliyor. Evde daha ucuz ekipmanla çalışmayı tercih ediyoruz, böylelikle zamanı dilediğimiz gibi kullanabiliyoruz. Bir şarkıya başladığımızda aslında kafamızda netleşmiş bir şey olmuyor, parça son haline yaklaştığında üzerinde aylardır uğraşmış oluyoruz. Bir parçanın ne zaman bittiğini kestirmek bizim için zor. Her albümde, tamamlanmış CD'yi plak şirketimize gönderiyoruz, bir hafta sonra arıyorlar: "Durun! Bazı şeylerin değişmesi lâzım!"

Hükümetimiz öyle korkunç ki, ABD'li bir turist gibi Türkiye'yi dolaşsam, utancımdan ölürüm. Ama davet aldığımız zaman, dostlarımız varmış gibi hissediyoruz.

Gitarist Chris Cohen'in ayrılışı grubu nasıl etkiledi? "Friend Opportunity" daha az gitar ağırlıklı ve bir önceki albüme göre daha kısa...

Chris'i özlüyoruz, ama yokluğunun sound'umuzu direkt etkilediğini söylemek zor. Chris gruptayken bile, her bir albümün farklı bir sound'a oturmasına dikkat ederdik. Mesela evvelki albüm "The Runners Four" gitar yüklüydü, sırf paşa gönlümüz öyle istedi diye. Hem zaten o albümde de Chris bas çalmıştı, gitarlar Satomi ve John'a emanetti.

Yılda ortalama bir albüm yapıyorsunuz ve yoğun bir turne programınız oluyor. Niye bu kadar yüklü bir programınız var? Şöyle yayılıp tembellik etmeyi özlemiyor musunuz?

Biraz hareketliyiz, ama bence gayet şanslıyız. Dünyayı gayet özel bir biçimde dolaşıyoruz. Bizim hükümetimiz öyle korkunç ki, ABD'li normal bir turist gibi Türkiye'yi ya da Avrupa'yı dolaşsam, utancımdan herhalde ölürüm. Ama müzik yapmak için davet aldığımız zaman, orada zaten dostlarımız varmış gibi hissediyoruz, bu da büyük bir onur.

Radiohead'den Flaming Lips'e, Sonic Youth'tan Wilco'ya, farklı türlerden pek çok büyük grupla beraber çaldınız. Bu tecrübeler Deerhoof'u nasıl etkiledi?

Büyük ya da küçük, bir başka grupla turneye çıkmak demek, onların müziğini gerçekten dinlemek, müziğe derinliğine nüfuz etmek demek. Gıpta ettiğiniz insanlarla müzik yapmak harika bir deneyim. Turne esnasında sanki müzikal bir iletişim doğuyor. Bu kıymetli imkânı iyi değerlendirdik. Ayrıca beraber turneye çıktığımız grupların dinleyicileri de harika.

İstanbul'da orta büyüklükte bir kulüpte çalacaksınız. Deerhoof şarkıları sanki büyük mekânlara uygun değil, kulaklıkla daha iyi gidiyor gibi geliyor bize...

Biz her tür mekânda çalmayı seviyoruz. Radiohead'le yirmi bin kişilik stadyumlarda çıkarken daha sert, güçlü çalmaya çalıştık, ama yüz kişilik bir kulübe de uyum sağlarız.

North Haven'da bir tiyatro grubunun "Milk Man" albümünüzü altı yaş grubu çocuklar için bale müziği olarak kullandığını okuduk. Böyle bir proje için Deerhoof'tan daha iyisini düşünemiyoruz...

"Milk Man"den çok iyi bale olur dediklerinde şaka yapıyorlar sanmıştım. Ama sonra iş inanılmaz bir hal aldı. Müziğimizin kendi başına bir hayat edinmesi bizim için bir rüyanın gerçek olması gibiydi. DVD'yi milkmanballet.com adresinden sipariş edebilirsiniz. Gelir, North Haven'da yeni bir okul binasının inşası için kullanılacak.

Söyleşi: ***Yiğit Atılgan***

Müsaadenizle Kaiser Chiefs'in 2005 hiti "Everyday I Love You Less and Less"i (Seni her geçen gün daha az seviyorum) geçen sayımızdaki Öbür Türlü Aşk Şarkıları listesine eklemek istiyoruz. Bununla kalmayıp yeni şarkıları "Ruby"yi de 116 Aşk Şarkısı listesine 117'nci olarak kaydediyoruz... Manchester'lı rock beşlisi, "Employment"ın ardından ikinci albümü "Yours Truly, Angry Mob"u geçtiğimiz ay yayınladı ve Les Inrockuptibles, Rock & Folk, Ultimate Guitar aracılığıyla Roll'a misafir oldu...

ANORMAL DÜNYANIN NORMAL İNSANLARI

Yakaladığınız büyük başarıya göre fazla sakin görünüyorsunuz...

Nick Hodgson: Sükûnet işleri kolaylaştırıyor.

Ricky Wilson: Bir sürü grup sabah kalkar ve makyaj yapmaya, sahnedeki hallerine dönüşmeye başlar, rock-star kostümlerini sırtlarına geçirirler. Bu çok tehlikeli bir şey. Biz o oyuna katılmıyoruz, hiçbir iddiamız yok. Bu da normal kalmamızı sağlıyor, bir özgüven duygusu veriyor.

Andrew White: Turnelerden eve dönünce annebabalarımızla karşılaşıyoruz, onlar da işten dönmüş oluyorlar. "Biz de Los Angeles'taydık işte, birkaç konser verdik, bütün o meşhur şahsiyetlerle tanıştık" demek de istemiyorsunuz. Yaptığınızın bir iş olduğunuzun farkına varıyorsunuz ve ne kadar şanslı olduğunuzu düşünüyorsunuz. Sahnede bir rock-star olmam bekleniyor benden, ama bu role büründüğüm tek yer de orası. Bu sadece bir iş. Uğraşıp erişilmez, özel biri gibi görünmeye çalışıyorsunuz, işiniz bu...

Müziğiniz sizi tanımlıyor mu sizce?

Nick: Gruba dair her şey bizi tanımlıyor. Biz ayakları yere basan, daha normal insanlarız... Tam olarak normal de değil. Bazen çok sıkıcıyız. Ama kendi aramızda çok kafa buluyoruz, yaptığımız şeye bayılıyoruz, hiçbir şeyi fazla ciddiye almıyoruz.

Ricky: Bir albüm çıkaran hemen herkes, söyleyecekleri sözün dünyanın gidişatını değiştireceğini düşünüyor nerdeyse. İyi, güzel şarkılar yazma mecburiyetinin ötesine gidiyorlar. Bizim açımızdan, şarkılar her şeyden önce geliyor. Pop şarkılar, kanser hakkında ya da şunun bunun hakkında büyük ifşaatlarda bulunmayan basit şarkılar... Ama bu da birçok şeyden esinlenmemize engel değil. En pop şarkılar bile bir derinliğe sahip olabilir. Biz asla kimseye emir vermiyoruz, insanları etkilemeye çalışmıyoruz, vaaz vermiyoruz. Ama bütün bunlar, olup bitenleri gözlemlememize, dünyaya ve hayatlarımıza dair kendi tarzımızda yorumlarda bulunmamıza engel değil.

Tam bir eğlence grubu olarak görülüyorsunuz, eğlence dünyasının içinde anılıyorsunuz. Bu, sizin için bir hakaret mi, iltifat mı?

Ricky: Kelimenin tam mânâsıyla eğlendirici, "entertainer" değiliz, yani bir Robbie Williams olduğumuz söylenemez, şaklaban değiliz. Ama insanları eğlendirmek çok hoşuma gidiyor, her grup bunu yapmalı zaten. Bazı gruplar eğlenme kavramının tamamen dışında duruyor, sanat yapmak istiyorlar, son derece karmaşık ve derin duygular uyandırmak için çabalıyorlar. Biz yüzeysel değiliz ama, bizim için birinci sırada gelen, bizi dinleyenlere iyi anlar yaşatmak. Eğer zevk almıyorsan, niçin gidip bir grubun konserini seyredesin ki? Dinleyicileri kahkahalara boğmak gibi bir derdimiz de yok, sadece verdikleri paranın hakkını almalarını, biraz eğlenmelerini istiyoruz.

Her şey güvenlikli, risksiz, tertemiz. Gençlerin heyecan verici bir şey bulamamalarını anlıyorum. "Her şey normal" demek, "her şey boktan" demekten daha karamsar.

Yaptığınız işte bozguncu bir yan da var mı?

Ricky: Evet, hep öyle oldu. İnsanlar genellikle ilk albümde yaptığımız şeyin sadece tek bir yanını, hoş, neşeli pop şarkılarını gördüler. Ama eğer sözlere biraz eğilirsen, hayli karanlık, buruk ve öfke dolu olduklarını görürsün.

Nick: Kendimi çoğu zaman bir bozguncu, bir isyankâr olarak görüyorum. Hepimizin öyle olduğunu sanıyorum. Ne yapmam gerektiğinin bana başkaları tarafından söylenmesine katlanamıyorum, sisteme teslim olmak istemiyorum.

Bir şarkınızın adı, "Günümüzde her şey çok vasat"...

Nick: Heyecan verici şeyler bulmak çok zor. Kaç tane plak şirketi kaldı? Üç mü? Her şey güvenlikli, risksiz, tertemiz, gri, aynı seviyede. Bugün gençlerin heyecan verici bir şey bulamamalarını, esin kaynağından yoksun olmalarını çok iyi anlıyorum. Herkes televizyonlardaki canlı yayın programlarına katılıp meşhur olma peşinde. İşçi Partisi hiç olmadığı kadar muhafazakâr. "Her şey normal" demek, "her şey boktan" demekten daha karamsar.

İlk albümden beri aralıksız turnedesiniz. Bıkmadınız mı, yorulmadınız mı?

Nick: Asla konser vermekten bıkmadım.

Ricky: Ama yine de epey sıkıldık. Bazı gruplar turnelerin muhteşem olduğunu, bazılarıysa feci kötü olduğunu söylüyor. Hakikat ikisinin arasında. Herkes için de öyledir herhalde. İnişler ve çıkışlar var. Kendini kandırmamak lâzım, çok olağanüstü görünüyor ama, grup hayatı da sonuçta fazla komünalleşiyor, iç içe geçiyorsunuz. Sık sık normal bir insan gibi şarkı yazabilmek için ne yaptığım sorusuyla karşılaşıyorum. Biz tamamen normal insanlarız. Özel jetlerde uçup dünyayı gökyüzünden seyretmiyoruz. Belki de anormal bir dünyaya fırlatılmış normal insanlarızdır.

Bu kadar büyük bir başarı bekliyor muydunuz?

Nick: Pek sayılmaz. En başta, benim için başarı büyük bir şirketle sözleşme imzalamak demekti. Bir kere sözleşmeyi imzaladıktan sonra da, İngiltere'de iki bin kişilik bir konser verebilsek şahane olur diyordum. Ama, çok daha öteye gitti.

Ricky: İçimizi en pırpır ettiren an, sanıyorum dört bir yanda konserler verip onca seyahat ettikten sonra, eve ilk hakiki dönüşümüzdü. Her zamanki

gibi dışarı çıktık, ama herkes yakamıza yapışıyordu, hiç tanımadığımız insanlar bile burnumuzun dibinden ayrılmak istemiyordu. Tedirgin ediciydi. Böyle mi geçecek ömrüm diye soruyordum.

Mutlu olmak için, daha da ileri gitmeye ihtiyaç duyuyor musunuz?

Nick: Hayır, tek ihtiyacımız iyi şarkılar yazabilmek...

Ricky: Ayrıca, bu başarı, dehamızın tabîi sonucundan başka bir şey değil zaten... *(gülüyorlar)*

İkinci albümünüz on adet satarsa ne olur?

Nick: Çok şaşırırım ve şoke olurum. Çok iyi bir albüm yaptık. Öyle şey olmaz. Ama mesela 20 bin satarsak, ki realist bir düşüş olur, yazık, ama elden bir şey gelmez. Ama zaten çok fazla yükseğe çıktık: Sözleşme imzaladıktan sonra olan her şey, bir albüm kaydedebilmek bile bonus! Hayıflanacak bir şey yok. Dalga geçeriz, başka bir şey yaparız. Başka bir albüm. Telaşa kapılmadan...

Ricky: Mümkün olanın en iyisini yaptığımızı sanıyoruz.

Nick: Geçenlerde Dublin'de bir söyleşi yaptık, ayrılırken gazeteci arkadaşı kutladım, bize ikinci albüm sendromundan söz açmayan ilk kişi olduğu için. "Ne sendromu?" dedi, "alt tarafı rock'n'roll bu".

Single çıkarmak sizin için önemli galiba...

Ricky: İnsanların hep bir ağızdan söyleyebilecekleri nakaratlar yazmayı çok seviyoruz. Hit parçalara bayılıyoruz. Tuhaf bir fenomen, biraz büyülü bir şey, nasıl olduğunu izah etmek kolay değil. İnsanlar üzerinde inanılmaz bir etkileri oluyor. İllâ hit şarkı yazmaya zorlarsan kendini, olmaz, tutmaz. Ama galiba yine de hit şarkılar yazmaya gayret ettik biraz...

Nick: Albümde daha fazla gitar olmasını istiyorduk. Bunu turnelerimizde fark ettik, albümün sahnede çalınmış gibi sound etmesini istiyorduk.

Günümüz müzik dünyası hakkında neler düşünüyorsunuz?

Nick: Tonlarca grup var, çok az büyük şarkı var.

Ricky: Bir sürü gitarlı grup ortalığı istilâ ettiğinde böyle oluyor. Çok azı hazır, birçoğu albüm yapabilecek kadar iyi değil. Bir sürü çerçöp.

Sizin bir şeyleri ileri götürdüğünüzü, katkıda bulunduğunuzu düşünüyor musunuz?

Ricky: Evet, ama bunu ancak kişisel olarak yapabilirsin, başka birinin yerine yapamazsın. Kendi albümlerimizde ilerleme kaydetmek istiyoruz.

Nick: İkinci albümle, çoktan öldüğümüzü söyleyenlere yanıldıklarını ispatlamak istiyorduk. Rüzgârı arkamıza alıp yolumuza devam etmek istedik. Çok çok iyi bir albüm yapmamız gerektiğini biliyorduk. Çünkü, bir grubun, özellikle de ikinci albümde yere çakıldığını görmekten hastalıklı bir zevk alacak çok kişi var.

Başarının dışında başka bir hedefiniz var mıydı?

Nick: Aslında, öyle bir hedefimiz de yoktu. Britanya'da devasa salonlarda çalıyoruz, Manş'ın ya da Atlantik'in öteki yakasında da aynı şeyin olmasını isteriz. Küçük mekânlarda konser vermek de çok hoş, ama insan bunu sırf öylesini tercih ettiği için yapmak istiyor.

Ricky: Seçme şansımız olsun, canımız isterse, küçük salonda çalalım. Mümkün olan en çok sayıda insanın karşısında çalmak isteriz. İyi bir konserin ancak grupla dinleyici arasında bir yakınlık kurulabildiğinde mümkün olduğu palavrasına kesinlikle katılmıyorum. Tam tersine, binlerce insan çok daha kavrayıcı, çok daha güçlü bir atmosfer yaratabilir. Aynı anda, aynı şeye dikkat kesilen binlerce insan, olağanüstü bir şey. Ayrıca, bizim nakaratlarımız geniş kalabalıklar tarafından bir ağızdan söylendiğinde çok daha etkileyici oluyor.

Stadyum konserleri için ne diyorsunuz?

Nick: Bayılıyoruz. Sadece U2'yla stadda sahneye çıktık. Harikaydı, kimse bizi beklemiyordu. Bu nedenle de büyük sürpriz oldu.

Andrew: Foo Fighters'ın sahnede o devasa sound'la nasıl baş ettiğini gördük, artık daha tecrübeliyiz. Biz klasik bir rock grubu olmak, o klasik rock tınısını yakalamak istiyoruz. Kısa bir gitar solonun kimseye zararı olmaz. Metal gibi bir şey değil bu, daha çok blues gibi. Ama blues gitarcıları kadar yetenekli de değiliz. İyi olan her şeyden bir parça almaya çalışıyoruz. Bol bol Led Zeppelin, AC/DC dinliyoruz. Daha büyük, daha iyi bir rock grubu olmak istiyoruz.

Geçenlerde bir söyleşi yaptık, gazeteciyi kutladım, ikinci albüm sendromundan söz açmayan ilk kişi olduğu için. "Ne sendromu?" dedi, "alt tarafı rock'n'roll bu".

Hangisini tercih edersiniz, U2 tarzı bir kariyer mi, yoksa Radiohead gibi takılmak mı?

Nick: Ben şahsen Radiohead gibi turneye çıkmak isterim. Neyin nasıl yapılacağının bana söylenmesinden nefret ediyorum. Bir gün başkaldıracağız... Çünkü bu albümden sonra, bir kriz yaratacağımızı sanıyorum. Eğer albüm gerçekten tutarsa, istediğimizi yapabiliriz. Daha muğlak, daha şiddetli, sert bir şey. Eğer istersek, Kaiser Chiefs'i yeniden tanımlayabiliriz. Baktık ki usandık, artık baterisiz takılıyoruz diyebiliriz. Özgür oluruz... Ya da tersi. Göreceğiz.

Çeviren: **Siren İdemen**

Kendine Ait Bir Kadın: Virginia Woolf

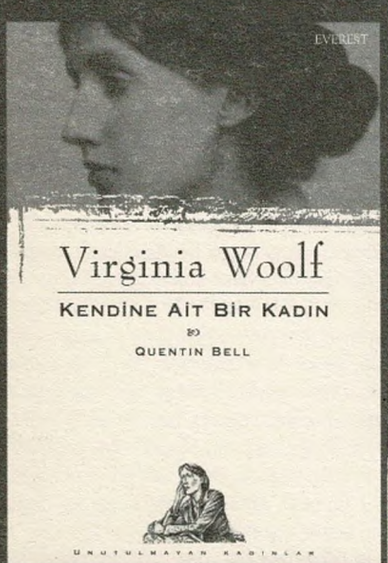

"Kız kardeşlere göre sevgili ağabeyleri gözlerinin önünde bir canavara, kendisine karşı tamamen savunmasız oldukları bir zorbaya dönüşmüştü: hainin bile tam olarak farkında olmadığı kadar gizli bir ihaneti nasıl açıklayacak ya da buna karşı nasıl bir önlem alacaklardı? Cahilce bir saflığı muhafaza edecek bir şekilde yetiştirilen kızlar herhalde başlangıçta şefkatin şehvete dönüştüğünü fark etmemişler ve onları uyaran şey giderek artan tiksinti hisleri olmuştu. Vanessa ile Virginia'nın bu konuda uzun zaman suskun kalmalarını buna ve çok utangaç olmalarına bağlayabiliriz. George her zaman duygularını açıkça gösteren, eli açık biri olmuştu ve okşayıp kucaklamaları konusunda kimseye hesap vermek zorunda değildi. Bu okşamaların, en sevgi dolu ağabeylerde uygun olandan daha ileri gittiğini anlamak için çok dikkatli bir göz lazımdı..."

"UNUTULMAYAN KADINLAR" DİZİSİNDE YER ALAN DİĞER KİTAPLAR: Martha Freud *Dahinin Karısı* • Milena *Kafka'nın Kadını* • Mata Hari *Dans Eden Casus* • Anaïs Nin *Maskeli ve Çıplak* • Sarah Bernhardt *Altın Ses* • Isadora Duncan *Dansın Tanrıçası* • Sevgi Soysal *Yaşasaydı Aşık Olurdum* • Camille Claudel *Bir Kadın* • Frida Kahlo *Aşk ve Acı* • Georgia O'Keeffe *Bir Ressamın Portresi*

EVEREST Tıcarethane Sokak No: 53 34410 Cağaloğlu/İSTANBUL Tel: +90 212 513 34 20-21 Faks: +90 212 512 33 76 E-posta: everest@alfakitap.com www.everestyayinlari.com

[FINAL FANTASY]

Dünya haritasının kuzeybatı ucunda bir hareket, bir bereket, şeytan diyor, "dünya Kanadalı olsun!" Arcade Fire'cıların sağ kolu, kemancı ve şarkıcı Owen Pallett 28 yaşında: İki operanın (birinin adı "Ionesco's Foursome") yanısıra, video oyunları için müzik yazdı, Montreal'li yerel müzisyenlere eşlik etmenin ötesinde, folk grubu Les Mouches'la, a capella grubu Internet'le takıldı, sonunda Final Fantasy projesiyle iki albüm çıkardı. "Has A Good Home"un ardından gelen "He Poos Clauds" 2006'nın en iyileri arasındaydı... Bu harika çocuk, derdini Pitchfork, You Ain't No Picasso, Mocking Music ve Jazzthetik'e anlatmış...

OYUNLARLA YAŞAYANLAR

Müziğe nasıl bulaştın?

Owen Pallett: Biraz klişe olacak ama, çocukluğumdan beri klasik müziğe düşkündüm. Üç-dört yaşlarımdan beri enstrüman çalıyorum.

Niyetin klasik müzik yapmak mıydı?

Hayır, hayır. Çocukluğumda militan bir şekilde klasik müzik manyağıydım. Ergenliğimde deneysel müziğe sardım. Kavramsal müzik ve pop müzik aklıma en son gelen şeylerdi. Ergenliğimde ve yirmili yaşlarımda en büyük hayalim opera bestecisi olmaktı.

Üniversitede müzik okudun, değil mi?

Evet.

Üniversite okurken besteci olmak mı istiyordun, yoksa bir gruba dahil olmak mı?

İlginçtir ki, resmî öğretiminin sonunda ne yapmak istediğine dair somut kararların olduğunu zannedersin, ama gelip de "sanatsal" bir şeyler yapmaya başladın mı, kendini çok farklı bir yerde bulursun. Final Fantasy de böyle başladı. Daha çok bir eğlence, bir şaka grubu olarak takılıyordum, ama zaten insanlar da en çok bu tür şeylerden hoşlanır, öyle değil mi?

Fakat daha önceleri başka gruplarda da çaldın. Jim Guthrie ve Arcade Fire'daki maceran nasıl başladı?

Para için birçok pop grubuna girip çıktım. Ama o zamanlar niyetim hâlâ klasik müzikti. Para için dahil olmadığım ilk grup Picastro'ydu. O zamanlarki müzikte kullanılan yaylılar hep post rock denen tarzdaydı, ben bundan nefret ediyordum. Bir gün Picastro'nun solisti Liz Hysen'in bir röportajını okudum. O da aynen benim gibi düşünüyordu. Bunun üzerine Picastro'ya girmeye karar verdim.

Picastro'daki varlığın ya da Arcade Fire'daki düzenlemelerin seni solo kariyerine hazırladı diyebilir miyiz?

Şarkı yazmaya başladığında "ne anlatacağım ben?" diye kalakalırsın. İşe "bu şarkı İngiliz edebiyatının yapıbozumu olacak" diye başlamak pek mümkün değildir.

Gerçek anlamda şarkı yazarı olan o kadar az insan var ki. Genellikle Damien Rice gibi şarkı yazarları çıkıyor karşımıza, ki bir hakikat hissi vermiyorlar insana. O kadar az David Byrne var ki etrafta. Aynı anda hem müziğin kendisi hem de kendisinden daha büyük bir düşüncenin parçası olan müzikler üretebilen insanları kastediyorum. Bir grup, bir fikir demektir. Grubu bir fikrin etrafına kurarsın. Ama oturup da şarkı yazmaya başladığında "şimdi ne anlatacağım ben?" diye kalakalırsın. Odaya şöyle bir bakıp "şu masayı ya da lambayı anlatayım" dersin. İşe "bu şarkı İngiliz edebiyatının yapıbozumu olacak" diye başlamak pek mümkün değildir. Bunu fark etmemi sağlayan Xiu Xiu oldu. Jamie Stewart'ın gerçek diyalogları alıp besteye yerleştirdiğini öğrendiğimde, "işte bu işi böyle yapmalı" diye düşünmüştüm. Picastro'dan öğrendiklerime gelince... Liz Hysen, her zaman, Smog'un şarkı yazarlığının alfası ve omegası olduğunu söylerdi. Bence de Smog en iyi Amerikalı şarkı yazarıdır.

Senin de dediğin gibi bir albüme bir fikirle başlamak gerekiyorsa, "He Poos Clouds"a nasıl başladın: "Dungeons and Dragons" oyunuyla ilgili

ÜRPERMENİN GÜZELLİĞİ

Beyaz tenli, mavi damarlı kayalardan akan ruhlarımız suya ulaşmak ister. Lagunların sümbülî sükûnetinden sıyrılıp tuza karışmak ister. Biraz dalga, küçük bir su yutuşu; ancak denizde hissederiz hareketi, kalbimizi, onu. Final Fantasy'nin yaylıları içinde yüzerken, yosunların yumuşak kolları arasında huzura kavuşup, kristalin köpükler içinde boğulup nefes almanın ne güzel bir şey olduğunu keşfedebiliriz. Sonsuzluk ve soğukluk içinde kaybolmak ürkütücü olabilir, melankolinin nilüfer çarşaflı yatakları her Ophelia için değildir, doğru. Ama bazen hüzün kadar güzel bir şey yoktur. Gözyaşlarının buruk tadıyla temizlenmek gibisi yoktur.

"Şeytanlara inanır mısın? Hayır. Kanatlı adamlara? Aşkın şifalı gücüne? Hayır. Büyülenmeye? Sosyal adalete? Hayır. Yukarıdaki bembeyaz dünyanın ölü çocuk yıldızlarına? Hayır. O zaman neden bütün şarkıların olmayan şeylerle ilgili?" ("The Pooka Sings") Olmayan şeyler, havai "O"lar belki daha elle tutulurdur. Bazen uzak olan daha bir yakın olur. Final Fantasy'yi dinleyip keman kuartetinin rüzgârlarıyla savrulurken insan böyle şeyler düşünüyor işte.

Final Fantasy, nam-ı diğer Owen Pallett'in modernist kemanlarla başlayıp harpsichord'larla baroklanan, klasik dönem yaylı tınısıyla ferahlayan bir müziğin üstünde "All the boys I have ever loved have been digital" (Bütün aşık olduğum oğlanlar dijitaldi) gibi şeyler haykırması bir tuhaf gelebilir. Ne diyebiliriz? Zamane gençliği klasik ve moderni pek güzel harmanlıyor! Final Fantasy gibi popüler bir bilgisayar oyununu isim olarak seçmesinden tutun, "He Poos Clouds"u Dungeons & Dragons oyununun sekiz büyü okulu üzerine kurması bu fantastik dünyaları bilmeyenler için "uzaklaştırıcı" olabilir. Ama söz ve müzik bu kadar büyüleyici olunca, dijital dünya mütehassısı olmadan da çok acayip seyahatlere çıkabiliyorsunuz bu bulutlu albümle.

Kemer bağlamamıza gerek yok, seyahatimiz "Arctic Circle"ın buz gibi dünyasında başlıyor. Burada çok güzel kayılıyor! Kuartetimiz ve harpsichord'umuz kreşendolarla yükselirken öğreniyoruz ki, "She's got a heart that will never melt" (Onun kalbi hiç erimez). Kimse onun tutkularını anlayamaz, bilemez. Stravinsky'nin bahar ayini vahşeti bir müzikte duyulursa, artık korkularınızdan (koltuklarınızdan) kurtulmak zorundasınızdır. Albüme ismini veren bir sonraki şarkı tembel şairlere seslenir. Bütün büyük orkestrasyonu ve operatik patlamalarıyla Final Fantasy, Divine Comedy'nin karanlık hali olarak düşünülebilir. (Bir gün Pallett, Neil Hannon'un kostümlerine merak sararsa, belki biraz daha hafifleyebilir. Ağırlığın güzelliği de bir başka şey gerçi.) Burada bayağı büyük balıklarla yüzüyoruz: "If I were a carp"ın gümüş balıkları, iskeletlere morfinli bir ölüm dansı yaptırabilir, "I'm afraid of Japan"in kemanları kemik tıkırtılarını çalarken, ince ipler üzerinde yürüyen zarif katil cambazları duyabilirsiniz. Albümün en güçlü parçalarından biri olan "Many lives, 49mp"da muhteşem kemanlar klasik arpejlerinin üstlerinde gelip giderken askerî marş havasındaki nakaratının nasihatı, "Son you should invest"dir (Oğlum, yatırım yapmalısın). Evet, büyük balıklarla yüzünce suyun keyfini çıkaramayabiliriz, "Do you Love"ın Bartokvari kemanları/bıçakları bu balıkları kesebilir, suyu donuklaştırabilir. Ama ne olursa olsun, dalgaları dinlemeyi unutanlar için yapılmış bir müzikle, akmayı, suların serin akıntısında kaybolmayı başarabiliyorsak, balıklarımız çok da korkulası değil demektir. Walter Benjamin, "Parıltılar" kitabında "rüzgârın, şeytanın kızıl astarlı pelerinini savurması gibi şu binbir sesli kadifeden fısıltıları bir tek çığlıkla boğacak" derken, ürpermenin güzelliğinden bahseder. Biraz ürpermek, biraz üşümek lâzım arada...

Pelin Batu

sekiz şarkı yazayım diye bir karar mı verdin, yoksa önce yola çıktın da bu şarkıları oyunun çevresine oturtma fikri sonradan mı oluştu?

Dağınık şarkılar demeti benim ilgimi çekmiyor. Toplama şarkıların bir anlamı olması için gerçek bir şarkı yazarının dehasının ürünü olması lâzım. Demin de dediğim gibi, böyle çok adam yok. Ayrıca işe bazı kısıtlamalarla başlamak her zaman pratiktir. Örneğin "I" harfiyle başlayan şarkılar yazacağım derseniz, daha hızlı yazarsınız. Ukalâ görünmek istemem, ama benim projem de sadece vokal ve yaylı dörtlüsünden oluşan şarkılar yazmak ve bunların "Dungeons and Dragons"daki formlara denk düşmesiydi. Gerçek ve gerçek olmayan şeklinde ilerleyecekti şarkılar, çünkü bütün şarkılar büyü okullarıyla ilgiliydi, ama diğer yandan büyünün varlığını da yadsıyorlardı.

"Dungeons and Dragons"la bağlantılı olarak ateizmden de bahsediyorsun. Şarkılarındaki karakterlerin ateizmle ilişkisi ne boyutta?

Şarkılardaki karakterlerin çoğu benden türeme. Benim suretlerim... Benim ateist suretim de bunlara dahil. Bir ateist olarak ölümlü olma gerçeğiyle yüzleşmek, inançlı bir insanın yüzleşmesinden çok daha zor. Bu yüzden insanlar bir şeylere tutunuyor. Ne olduğu da pek önemli değil. "Dungeons and Dragons"u seçtim, çünkü daha eğlenceliydi. "Dungeons and Dragons" etrafında tüm Katolik inancını yeni baştan inşa etmek gibi bir şeydi bu. Ama inanmadan! Katolisizme bakmak, ama tüm inanç sistemini işin dışında bırakmak ve her şeyi bir eğlence olarak görmek. Benim için "Dungeons and Dragons" oyununun anlamı da bu zaten. Dinlerin yanıt verdiği, ama ateizmde yanıtsız kalan hayat, ölüm ve diğer büyük meselelerle yüzleşme zorluğu çeken insanlar için dinin yerine geçebilir bu oyun. Bu oyunu oynayanlar, kendi içlerindeki uhrevî meselelerle yüzleşmek için oldukça şifreli ve gelişmiş bir sistem yaratmış durumdalar. Oyun, onların bu yüzleşme eylemine aracılık ediyor. Benim için oyun bu noktada antropolojik anlam kazanıyor. Günlük olayları bu oyun diliyle anlattığınız zaman da karşınıza benim albüm çıkıyor diyebilirsiniz. İkinci sebep de, söylediğim gibi, ateist olmanın aslında çok karanlık ve korkutucu bir şey oluşu. Tanrıya inanmayan biri olarak dedenizin ölümüne şahit olmak, insanı kendi faniliğiyle yüz yüze getiriyor. Bir anda, aslında ölümden ne kadar korktuğunuzu farkediyorsunuz. Ve bir anda "Dungeons and Dragons" gibi bir oyundaki büyüler anlam kazanıyor.

"Dungeons and Dragons" oynayan birisin herhalde?

Ne yazık ki hayır!

"Final Fantasy" oyunu da mı oynamadın hiç?

"Final Fantasy" oynadım. Hem de çok. Ama favori oyunlarım arasında değildir.

Kimleri dinliyorsun şu aralar?

Grizzly Bear ve Wyrd Visions'la turnedeyiz şu aralar ve Wyrd Visions sadece hiphop dinlediği için benim kulağım da hiphop'la dolu. Grizzly Bear'ın müziğini dinliyorum bol bol, yeni albümleri ortalığı fena karıştıracak bence. Arctic Monkeys ve yeni Destroyer albümlerini sevdim. Bir de Simon Bookish.

Final Fantasy kurum karşıtı bir oyun. Son altı oyununda ya ayaklanan asi oluyorsun ya da hırsızlar çetesi lideri. Öyküleri yazan departmanda anarşistler olmalı.

O kim?

Franz Ferdinand'ın "Michael" şarkısını alıp onu bir gay marşına çeviren, bu yüzden de çoğu insanın nefret ettiği bir adam. Ama solo projesi inanılmaz. Evde, bilgisayarla kaydedilmiş elektronik seslerle dolu bir albüm. İlk anda berbat bir albümle karşı karşıya olduğunuzu zannediyorsunuz, ama sonra Laurie Anderson'ın "Big Science"ı kadar harikulâde bir müzikle karşılaşıyorsunuz. Simon'ın "Trainwreck/Raincheck" albümü aklımı başımdan alıyor.

"He Poos Clouds", bir önceki albümün "Has A Good Home"dan daha klasik gibi duruyor.

Öyle mi? Bence daha az ya da daha çok klasik değil. İçinde davul yok ve sadece bir şarkıda bas var, ki o da bas değil zaten. Belki o yüzden daha klasik gelmiştir sana.

Bir öncekinden daha az "indie-pop" diyeyim o zaman.

Tek bildiğim şey, yaylı çalgılar dörtlüsüyle bir şey yapmak istediğimdi. Albümde baştan sonra yaylılar dörtlüsü olacaktı. Albümün üç ilham kaynağı vardı: Destroyer'ın "Your Blues" albümü, şu aralar sürekli dinlediğim Rus besteci Galina Ustvolskaya ve tamamen pratik nedenlerle Bartok Yaylılar Dörtlüsü.

Şarkılarını nasıl yazıyorsun, kemanla mı?

Yüzde doksan kemanla. Ama bazen gitar, bazen piyano da oluyor. Pop şarkıları genellikle kemanla yazılmaz. Sonuçta ortaya fena halde melodik şeyler çıkıyor, iyi de oluyor.

Final Fantasy ismini değiştireceğine dair söylentiler var etrafta. Myspace'de açtığın blog, Final Fantasy ismi yüzünden kapatılmış mesela...

İnsanlar Final Fantasy ismini seçmemi eleştiriyor, ama isim ne kadar boktan da olsa, bu isimle ünlendikten sonra ona dört elle sarılman gerekir, değil mi?

Yani Final Fantasy'ye devam, öyle mi?

Kesinlikle.

Final Fantasy video oyunlarını yapan Square şirketinin senden haberi var mı?

Vardır herhalde. Benimle uğraşacaklarını sanmam. Herhangi bir yasayı çiğnediğim yok. Beni susturmanın onlara da bir yararı dokunmaz. Uğraşırlarsa, yaptıkları oyunla çelişirler. Final Fantasy kurum karşıtıdır. Son altı oyununda ya hükümete karşı ayaklanan asi oluyorsun ya da hırsızlar çetesi lideri. Bana "sen ne yapıyorsun?" derlerse, "oyunundaki karakterlerden esinleniyorum" yanıtını veririm. Öyküleri yazan departmanda anarşistlerin olduğuna şüphem yok, yaptığımı hoş karşılayacaklarına eminim.

Çeviren: ***Ogan Güner***

Foto: Şahan Nuhoğlu

NEKROPSİ

Zıpkın gibi, fişek gibi bir müzik. Ama o cayır cayır gitarların, zımba gibi davulların arasında bir sessizlik, nesnellik, olgunluk da var. On yıldır harıl harıl beklenen Nekropsi'nin ikinci albümü esaslı bir değişim örneği. Çok kişinin hâlâ başucunda duran 1996 tarihli "Mi Kubbesi"nin sert bir rock'tan Anadolu havalarına uzanan progressive yapısı, krautrock'a yakın duran bir sert sadaya bürünmüş, üstlerine Dadacılara has buluntu sözler eklenmiş. Grubun gitarcısı Cem ve davulcusu Cevdet'le aradan geçen yılları konuştuk...

ESKİ AÇIK VUR DAVULA

Sizinle ilk söyleşimizi 1996'da, Roll'un ilk sayısında yapmıştık. Biz geldik 117'ye, siz geldiniz 2'ye...

Cevdet Erek: O ilk albümü 1998'de filan çıkarsaymışız daha iyi olurmuş. Biraz fazla gençmişiz.

Dinliyor musunuz "Mi Kubbesi"ni hâlâ?

Cem Ömeroğlu: Arada sırada. Uzun zaman oldu öyle müzikler çalmayalı. Albümler kaydediliyorlar ve öyle kalıyorlar, ama grubun değişimi çok daha hızlı gidiyor.

Cevdet: Çok uzun albüm, her parça ayrı havada. Üç parça bir şey yapıyorsun, dördüncüde iyice değişiyor. Bir de, acayip çalmışız.

Cem: Performans seviyesi bir hayli yukarıda. Çok yoğun çalıştığımız bir dönemin sonrasıydı. İki-üç sene hiç durmadan provalarımız, konserlerimiz olmuştu, o dönemin bütün meyvaları gözüküyor "Mi Kubbesi"nde. Çok fazla fikir, yeni albümde belki daha az olan bir derinlik, bir hacim var orada.

Cevdet: İkinci albümün kaydedildiği yaz alınan ani kararlarla orada da başka türlü bir bütünlük oluştu, ki kendi adıma hiç böyle bir şey beklemiyordum. Stüdyoda çaldığımız şarkılardan sıkılınca Tolga (Yenilmez) bir riff'e başladı, hepimiz coştuk. Sonra bilgisayarda bir-iki kesip biçtik, vokal yazdık, parça yaptık. Aynısını bir haftada burada yapsak, kim bilir neler çıkar.

İkinci albümü için on yıl bekleyen bir grup için böyle ani kararlar, plansız kayıtlar tuhaf değil mi? İnsan yıllarca uğraştınız sanıyor, meğer hücum kayıt yapmışsınız...

Cevdet: Üç-dört parça kesin öyle. Ama mesela ilk parça '98 kaydı, miksine hiç dokunulmadı. Son parça "Bağlama" da '98'de hazırladığımız bir demodan. Sonuçta tabii ki yılların birikimi de var.

Cem: Bu albümdeki parçalar on yılda üretilmiş ve tamamlanmış gibi bir durum yok. Tek derdimiz, "buyrun, bir Nekropsi albümü" demekti. Aralardaki denemelerimiz ne "Mi Kubbesi" tarafında duruyor, ne bu albümün tarafında.

"Mi Kubbesi"ne hâlâ bağlılık hissedenler var, değil mi?

Cem: "Mi Kubbesi"nin üzerine çok düşenler arasında bu albümü dinleyince irkilenler, çok sert eleştirenler de epey var. Bazıları da ilk başta albümü uzak bulmuşlar, ama sonra sürekli döndürmeye başlamışlar.

Cevdet: "Bu herifler 'Mi Kubbesi'ni yaptılarsa, şimdi ne biçim progressive çalmışlardır" diyenler de var. İnternette birisi "Nekropsi progressive ilkelere bağlı bir gruptur" diye yazmış. Progressive ilke ne, bağlılık ne? *(gülüyor)* Böyle enteresan bir romantizm de var. Çok daha kötü bekliyordum tepkileri aslında. Ama bizi hiç dinlememiş olanlardan çok iyi tepkiler var, bu yüzden gidip "Mi Kubbesi" alanlar var.

Onlar ne diyor ilk albüm için?

Cevdet: Bazısı beğenmiyor; yeni albümdeki akıcılığı, basitliği sevmişse çok şaşırıyor. Yine de, bir emek olduğunu takdir ediyorlar.

"Mi Kubbesi"nde sizce ne vardı ki, bağlanan tam bağlanıyor?

Cem: Çeşitliliği seviyor olabilirler. Grup bir anda hızlı, sert bir heavy metal grubu kimliğine bürünüp bir an sonra ufak ufak dokunarak Anadolu'ya götürüyor insanı, sonra iyice hacimli bir yere giriyorsunuz, sonra noise başlıyor... Ama hep ritmik ve progressive bir tarafı var.

Müslüm Gürses "Haydar"ı söyledi, çıldırdım. Aylarca Zakir Hussain dinlemiştim "Mi Kubbesi" zamanında. John Zorn geldiğinde kopmuştuk. Çok net bir pop düşmanlığı vardı.

Cevdet: Bence albümde acayip bir ruh, kendine has bir derinlik var. Bir de o zamanın gruplarında bu sound'la enstrümantal şeyler pek yoktu. Konserlerde çok yapıyorduk ama, bence albümde çok fazla doğaçlama da yok, bitmiş bir albüm "Mi Kubbesi". Bazı konserlerde o parçaları aynen albümdeki gibi çalardık. Çok özel bir etkinlik gibi olurdu konserler. Yıldız'da bütün ışıkları kapatıp çalıyorduk mesela, aralarda videolar deniyorduk. Bunlar enteresan geliyordu herhalde.

Konser demişken, sizi Page-Plant konserinde de ön grup olarak izlemiştik. Orada çeşitli kuşaklar iç içeydi ve muhtemelen salondakilerin çoğu sizi tanımıyordu.

Cevdet: Duyurulmamıştı da bizim çıkacağımız. Bizi de konserden bir gece önce aradılar. Karanlıkta çıktığımız için bizi Page-Plant zanneden bile olmuş. *(gülüyor)*

Cem: Bence grup için çok iyi iki gündü. Güzel kalabalık vardı. Birkaç kendini bilmez ses dışında çok iyiydi. *(gülüyor)* "Siz inin, onlar gelsin" diyenler de vardı, küfredenler de.

Cevdet: Ben birkaçını gördüm, bizim arkadaşlar da onlara bağırıyordu. Kavga çıkacaktı az daha. *(gülüyor)* Normal çaldığımızdan biraz daha sinirli ve tepkili çalmıştık orada, çünkü konser öncesinde ve soundcheck'te bayağı itilmiş vaziyetteydik. Page-Plant'in inanılmaz bir sahne ekibi vardı, bize "kim bunlar" gibi bakıyorlardı. Bir de işten güçten, okuldan çıkmış gibiydik o gün, hiçbir özel sahne hazırlığımız yoktu, saçlı sakallı, eşofmanlı, kotlu...

Sizi ön grup diye çağırmasalardı, zaten konsere gidecek miydiniz?

Cevdet: Benim haberim bile yoktu. *(gülüyor)* Aynı aletleri kullansak da, biz tamamen bu müziğin dışına çıkmak niyetindeydik. Rock bizim için bitmiş bir şeydi, çok ayrı bir forma ve sound'a geçmek istiyorduk. Eski bir rock grubunun gelmesi bize sadece nostalji gibi geliyordu. Ama

konserde onları seyretmekten acayip keyif aldık. Çok iyi çalıyorlardı. Bir gün Jimmy Page, bir gün de Robert Plant davulun arkasından bizi seyretti, sonra konuştular da.

Ne dediler?

Cevdet: İyi konuştular valla. Plant "sizi menejerimle tanıştıracağım, belki turneye devam ederiz" dedi. Sonra bir şey çıkmadı ama, öyle bir şey duyduk! Ve bunu diyenler, bu işlerin sebebi olan adamlar!

Cem: Belli, sahnede büyümüşler.

Siz heavy metal'den, hatta speed'den falan geliyorsunuz, "Mi Kubbesi"ndeki gibi bir müzikal algıya geçişiniz nasıl olmuştu?

Cem: Heavy metal çaldığımız dönemde de başka şeyler dinliyorduk. Bu işin temeli Lise 1'lere, 16-17 yaşlarımıza kadar gider.

Cevdet: Ben daha dün Slayer dinledim, hakikaten iyi grup. Dine karşı bayrak açmış, bizim Türkiye'de hayal edemeyeceğimiz kadar muhalif bir grup. İsa'ya bir, Tanrı'ya iki tarzında adamlar... Bizim müzik eğitimimiz falan yok, ufak yaşlarda beğendiği adamları dinleyerek müzik yapmaya başlamış insanlarız. Ben orta 1'den lise sona kadar sadece speed, thrash dinledim. Zaten dört parçalık bir speed demosu da yaptık, "Speed Lessons Part I" diye.

Her bir albümünüzde bir öncekini sevenler şaşırıyorlar galiba...

Cevdet: Evet. *(gülüyor)* Ama bizimle beraber zevkini değiştirenler de oldu. Demodan sonra gitaristimiz Amerika'ya gitti. Cem'le ikimizin hem bağlamalı, vurmalı müziklere, hem Barış Manço gibi sanatçılara merakımız vardı. Her tür halk müziğini seviyorduk. O ara Hıbır dergisine ilan verdik, Tolga aradı bizi. Bir araya geldiğimizde önce distorsiyon gitti, sonra vokal, sonra gitar solosu. Progressive lafını pek kullanmıyorduk, öyle bir niyetimiz yoktu, ama deneyim öyle oldu.

Cem: O dönem gittiğimiz bir Kudsi Erguner konseri var, hayatımızı değiştiren günlerden biri. Bir Pink Floyd albümü aynı şekilde, Camel, Wishbone Ash... Herkes kendi ilgi alanlarını geliştirmeye başladı.

Metal grupları da progressive gruplarına benzer aslında. Punk'ın aksine, büyük müziği, virtüoziteyi, bir görkem yaratmayı isterler...

Cevdet: Biz punk hiç dinlemedik mesela. Napalm Death dinliyorduk ama, o da başka bir şey. Fakat o yıllarda Müslüm Gürses "Haydar"ı söyledi, ben çıldırdım. Ali Ekber Çiçek'in canlı çaldığının dışında, bence en iyi versiyonu hâlâ o. Burhan Öçal Türkiye'ye gelmişti, hayatıma bir anda darbuka girdi. Ardından Muammer (Ketencoğlu) abinin grubuna girdim. Darbukadan da önce zarba, İran müziğine merak salmıştım. Caz festivalleri sayesinde çok iyi perküsyoncuları, davulcuları izleyebiliyorduk. Aylarca Zakir Hussain dinlemiştim "Mi Kubbesi" zamanında. John Zorn geldiğinde kopmuştuk. Ne varsa dinliyorduk. Ama çok net bir pop düşmanlığı vardı.

Şarkı bağlamında rock da popla aynı şey sayılır. Hiç şarkı dinlemez miydiniz?

Cevdet: O zamanlar biraz ekstrem durumdaydık hep. Ama Motörhead'i seviyordum mesela. Nirvana ilk çıktığında "bir davul, bir basla neler yapmış bu adamlar" diye konuştuğumuzu hatırlıyorum, ama bizim yaş grubumuzu etkilediği kadar etkilemedi bizi Nirvana. Türkçe rock yeni yeni başlamıştı, genel olarak parçalarda Türkçenin kullanımı da bizi tatmin etmiyordu. Zaten hiç şarkı formu diye bir şey düşünmüyorduk. Bu albümdeki en büyük değişikliklerden biri bu. Bu albümde üç-dört tane tam olarak şarkı var. Bir de hıza çok düşkündük eskiden. Bence Nekropsi'nin en büyük farklarından biri, bazen çok fazla hızlanmamız ve heyecanlanmamızdı. Bu albüm çok çaktırmıyor ama, bence hâlâ var bu durum. Türkiye'de de bazı yöreler bazı yöreleri, atıyorum, Erzurumlu zeybeği beğenmez ya...

Eskiden hiç şarkı formu diye bir şey düşünmüyorduk. Bu albümde üç-dört tane tam olarak şarkı var. Nihayet anneme dinletebileceğim bir albüm var elimizde.

Cem: Biz Karadeniz'deydik galiba...

Cevdet: Karadeniz ve Balkanlar... Bu arada, utanarak söyleyeyim, benim futbol maçlarında davul çalmışlığım vardır. Çocukluğum Fenerbahçe'de geçti. Tribün, tezahüratlar, özellikle bunların davulla söylenmesi ilgimi çekerdi. Şimdi işim yok tabii futbolla, hele Fener'le hiç işim olmaz. *(gülüyor)* Ben "Eski Açık Sarı Desene" filminin kayıtlarını ve müziklerini yaptım, hiç hesapta yokken üç-dört Galatarasay maçına gittim, soyunma odasına kadar kayıt yaptık. Orada da aynı şey: Tribün var, davulcu var, bir grup var, bir takım tipler var... Bunlar ilginç geliyor.

O filmde iyi pas çıkardığı bir pozisyonun ertesinde Emre Aşık'ın matrak bir sözü var: "Valla nasıl oldu bilmiyorum, normalde benim topla işim olmaz."

Cevdet: Müzisyenin "benim notayla, armoniyle işim olmaz" demesi gibi. *(gülüyor)*

Siz hiç mi müzik eğitimi almadınız?

PAUL HINDEMITH

Ses İşçiliği

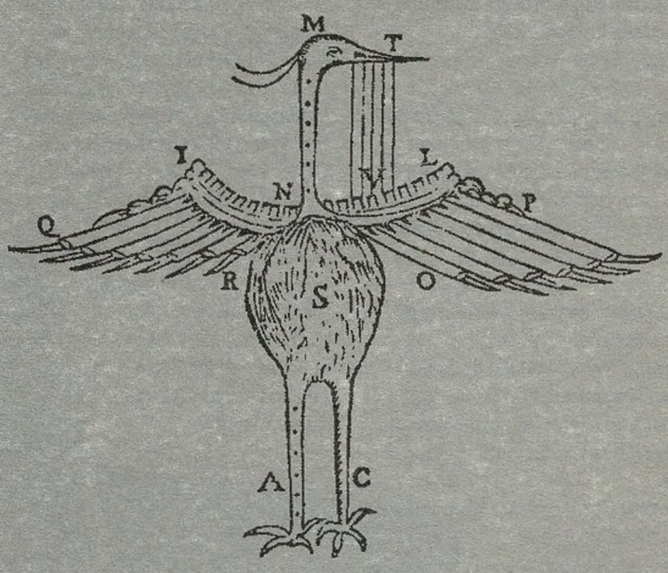

Norgunk Yayıncılık
Şehit Erdoğan İban Sokak C/8 Akatlar / İstanbul
T. 0212 351 48 38 / F. 0212 227 71 94
www.norgunk.com / info@norgunk.com

Cevdet: Ceza olarak okuduk. *(gülüyor)* Ben doktora yapıyorum, MİAM'da (Müzik İleri Araştırmalar Merkezi) araştırma görevlisiyim.
Cem: Grubun dörtte üçü oradan geçti.
Cevdet: Ses mühendisliği okuduk, o vesileyle müzik dersleri aldık, elektronik müzik parçaları yaptık. MİAM'da elektro-akustik denen bir müzik vardı, şimdi yeni gelen öğrencilerle biraz değişiyor. Nekropsi'de şimdi elektronik bir şeyler varsa, bence oradan değil de, kişisel beğenilerimizden kaynaklanıyordur. Ama bence "Mi Kubbesi" MİAM'a daha çok yakışır. Bu albümde MİAM'da hiç üzerinde konuşulmayacak kıroluklar var.
Sizi, Baba Zula'yı, Replikas'ı, Dandadadan'ı, Gevende'yi, Peyote'de çıkan pek çok grubu sayarsak, İstanbul'da doğaçlamaya yakın bir müzik ortamından söz etmek mümkün. Bu alanın öncülerinden olmanıza rağmen, niye iki albüm arasında on sene var?
Cem: '98'den sonra yine bazı kayıtlara yeltenmiştik. Bir konser için Fransa'ya gittik, orada devam ettik, tatmin olmadık. Tolga askerden döndükten sonra bir zorlamamız oldu, ama aramızdaki dinamikler de değişmişti, kimse Nekropsi'yi duymak istemiyordu. 2001'de Alanis Morissette'in önünde çaldık.
Sizi çağırmasalardı o konsere gider miydiniz?
Cevdet: Mümkün değil. *(gülüyor)*
Cem: Bir şekilde son konserimiz o oldu. 2004'te arkadaşlarımızın düğününde hayırlı bir iş için buluştuk.
Cevdet: Çok güzeldi, Nekropsi'nin çok yakın ekibi vardı düğünde, Kilyos'ta, ormanın ortasında... Sonra yine ayrı yerlere düştük. 2005'te bir ODTÜ konseri oldu, üç-dört tane bis yaptık. Sonra sahne arkasında duygusal bir an oldu, "ölene kadar Nekropsi" dedik.
Sizce neden İstanbul'da doğaçlamaya yakın bir müzik âlemi var?
Cem: Bu işin biraz kolay tarafı aslında, bir hava yakalamak, onun üzerine gitmek, "hadi takılalım" demek... Böyle durumlarda bet, koyu tarafa gitmek, bunalıma bağlamak da kolay. Bunu da sağlam bir yere oturtan müzisyenler var, ama bizim kendimizle hep bir mücadelemiz oldu. Hep bir sürpriz olsun, müziğe yenilik gelsin istedik.
Cevdet: "Takılma" durumundan hiç hoşlanmayız biz. Öyle bir dönemimiz de var, ama bir yere götüremiyorduk, dinlediğimizde çaldığımız an gibi gelmiyordu... Şu anda hem Türkiye'de, hem dünyada çok fazla hazır formül var, ama eminim ki çok orijinal şeyler çıkacak bu kadar üretimden. '90'larda tam olarak böyle değildi, ama şimdi hakikaten bir sürü grup var, hepsi birbirini tanıyor. Benim tek eksikliğini duyduğum şey, orijinal formların çıkmaması. Müzik o kadar sınırsız ki, hâlâ binlerce kombinasyonla çok ilginç şeyler yapılabilir. Bizse kaç senedir ortada yokuz. Kimseyi etkilediğimizi düşünmüyorum.
Bu albüm, kapağıyla, şarkı sözleriyle, müziğiyle daha gündelik dünyaya yakın. "Mi Kubbesi" sanki kendi içinde bir âlemdi...
Cevdet: Evet, sözlerin kendisi oradan buradan alınma bir kere. Zaten söz girince bir anda doğrudan bir ilişki oluyor. Nihayet anneme dinletebileceğim bir albüm var elimizde. Taksi şoförüne de verebilirsin, dinler, çalar, ritm tutar. *(gülüyor)*
"Erciyes Şokta", "Papa", "Harf Devrimi" gibi şarkılar, kısa, bulantu sözlerine rağmen, politik ve sosyal hallerimiz üzerine düşündürüyor; sanki albüm, bilinç akışına yaklaşan, ama bir siyasî tavrı da barındıran bir kulvara giriyor...
Cem: "Harf Devrimi" bir davul ritmiyle çıktı, davulun her ayrı elemanını bir gitarcı aldı. Sonra bir gün Tolga geldi, Milliyet gazetesinin dağıttığı "Atatürk İlke ve İnkılâpları" diye bir kasetten sample'ları almış. Bir takım canlandırmalar, Aydın, Yobaz gibi tiplemeler var kasette, devrim öncesinde ve sonrasında insanların konuşmaları... Biz o bütünlüklü konuşmalara aynen ses malzemesine yaptığımız muameleyi yaptık, istediğimiz gibi kestik. Bir bütünlükleri yok artık, ama dinleyenin düşünmesine yarıyorlar, aynen müziğin gönderdiği adresler gibi. Sana harf devrimi iyidir veya kötüdür demiyor şarkı, ama neticede hemen hemen hepimizin bildiği bir konu.
Ve ister istemez devrim üzerine de düşünüyorsun...
Cevdet: Muallâkta kalmış bir durum var şarkıda, sen kendi dağarcığın neyse ona göre yönleniyorsun. Albümü alınca farkettik ki, albümde bayağı devrim lafı geçiyor. "Erciyes Şokta"da da "Devrim patenti müsrif oğulda" diye bir dize var. Ukrayna'da turuncu devrimi yapan adamın oğlu devrimin patentini almış, logosuyla atkı, kaşkol falan satarak Ukrayna'nın en zengini olmuş. Tam sefalet yani. *(gülüyor)* "Erciyes Şokta"nın kaydını yapmıştık, ben stüdyoda kalmıştım, masadaki gazeteden ilk gördüğüm şeyleri okudum. Yine anlam bütünlüğü falan yok, bulunmuş materyal yani. Ama çok çekici bir fikir bence, anlatmak istediğim şeyin olduğu gazeteyi arayıp bulmaktan daha çekici.

"Erciyes Şokta" için gazetede ilk gördüklerimi okudum. Anlam bütünlüğü falan yok. Ama anlatmak istediğim şeyin olduğu gazeteyi arayıp bulmaktan daha çekici.

"Erciyes Şokta"da kalaşnikof lafı geçiyor, gitarlar da hakikaten taramalı tüfek gibi...
Cem: Bir takım çağrışımlar var ve doğru yerlere oturuyorlar. Ama o çağrışımlarla ilgili bir sonuca varılmıyor albümde. Dil devrimi üstüne rastlantısal bir şeylerle düşünmek de ilginç. Dil, bir düşünce sistemi gibi aslında, nasıl düşündüğümüzü belirleyen bir şey. Biz Anadolu Liseleri ve kolejlerle yetişen bir kuşağın üyeleriyiz, İngilizce, Fransızca, Almanca Türkiye'ye bu okullarla girdi. Şimdi kraldan çok kralcı olup Türkiye'yi beğenmeyen bir kuşak oluştuysa, bu okulların da etkisi var.
Cevdet: Ayrıca işin daha eski boyutu var: Bir sabah kalkıyorsun, "dili değiştirelim" diyorsun ve bir dil üretiyorsun! Sovyetler bile bunu yapamadı, yapmadı. Hintlilerin, Japonların dillerini değiştirdiğini düşünsene. Biz inanılmaz bir arşivden de mahrum kaldık, şimdi tamamen bir hayal dünyasında yaşıyoruz.
DAF sever misiniz? Albüm yer yer onları andırıyor, hele bazı şarkılara Almanca da girince...
Cevdet: Ben severim. Bir döneme, tarza gönderme yapabilen şarkılar var. Güzel ritmleri vardır DAF'ın. Depeche Mode'unki bir yöntemse, onlarınki, Kraftwerk'inki de daha başka, daha pis bir yöntem...
Atonal, avangard müziklerle, müziğe akademik yaklaşımlarla aranız var mı?
Cevdet: Bizim çok yakın olduğumuz şeyler değil aslında. Ama ben üç-dört senedir görsel sanatlarla da ilgileniyorum. Albümün kapağından da ben sorumluyum, albümde bir bütünlük olsun diye de epey kastım. 2003 İstanbul Bienali'ne katılmıştık arkadaşlarla. Bir kargo konteynırının içine giriyorsun, içerde ses yaptığın zaman o sesi Ayasofya'nın içinde duyduğun gibi duyuyorsun. Yani bir mekânı başka bir mekâna taşıyoruz, ama fotoğrafını çekerek ya da kaydını yaparak değil de, o mekânın sessel durumunu oraya taşıyarak. Benim dört-beş senedir temel alanım mekân ve ses oldu. Sadece formla değil de, algıyla, duyduğunla, nasıl hissettiğinle, nasıl hatırladığınla ilgili şeyler. Bir anlamda kavramsal şeyler bunlar, ve müziğin karşısında olan şeyler. Müzik bazen o kadar dekoratif ya da matematik ki... Bu işin içine girmiş olmak benim uzun süre müzik yapmamı, davul çalmamı engelledi.
Gündelik hayatınızda nasıl müzikler dinliyorsunuz?
Cem: MİAM'dan sonra tonmaysterlik yaptığımız, ses düzeni için sahnede çalıştığımız için, ben genelde sesten ve müzikten uzak kalmayı tercih ediyorum. Bazen 10-12 saat kayıt yapıyorum. Eve döndüğümde hiçbir ses duymak istemiyorum. Kafamda zaten sürekli bir müzik çalıyor, herkesin bir iç ritmi var. Müzik o kadar da bazı özel kişilere bahşedilmiş bir durum değil.
Cevdet: Cem bilmem nerede tonmaysterlik yapıyor, ben yirmi gündür Ajda Pekkan'la Burhan Öçal'ı kaydediyorum ve gerçekten hiçbir şey duymak istemiyorum. Günde 14 saat tek bir parçayla uğraşıyorsun ve analitik olarak, sadece kaydetmek için dinliyorsun.
Popçulara da bayağı çalışıyorsunuz yani...
Cevdet: Son bir senedir öyle oldu. Hastasıyım ama, davulun akustik sesinden nefret eder hale gelmiştim. Tonmaysterlik zamanlarında en yüksek keyif aldığım müzik teknoydu. Oradaki ses durumundan hâlâ çok keyif alabiliyorum aslında. O müzikler olmasa, "Erciyes Şokta"yı çalamazdım. Şaman davulundan, bendirden farklı gelmiyor bana tekno.

Söyleşi: **Merve Erol**

korku

dinle, kışın yeryüzü kıyılarına gizlenen ağaçları, terk edilmiş kayıkları

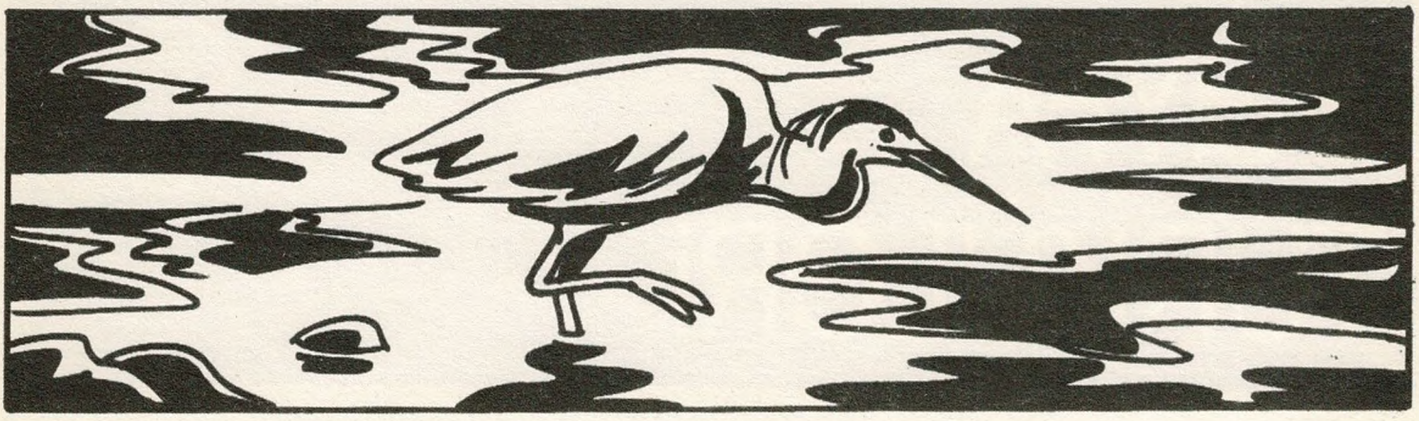

bak, su birikintilerinde uykuya dalmış hayat, çamurun içinde dolanıyor meraklı gagalar

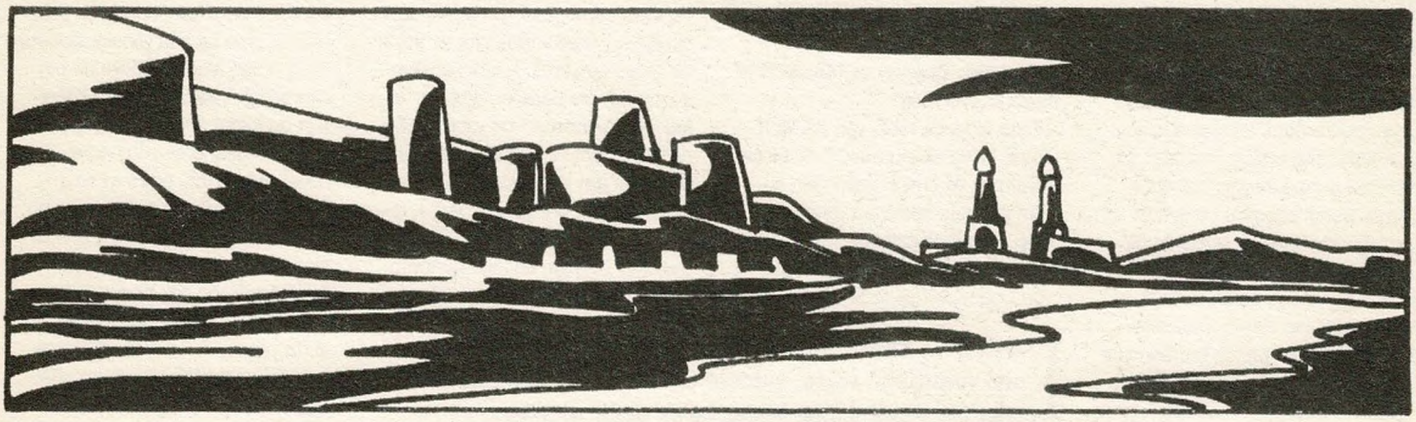

hatırla, bozkırdan yaklaşan uğultulu dehşeti, şehirlere sığınmış hayatı koruyan eski duvarları

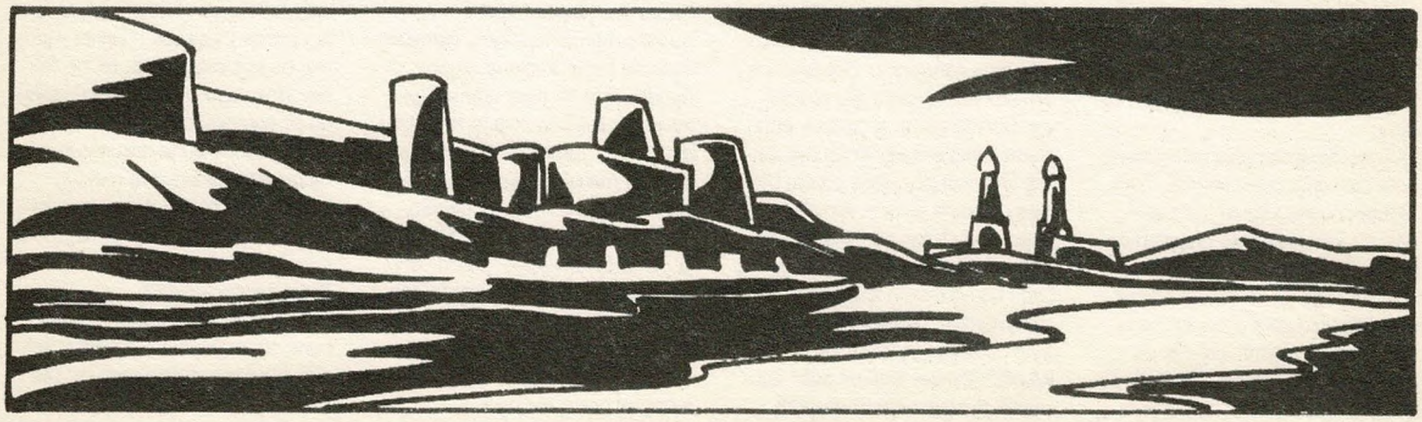

düşün, sobanın sıcağı nasıl bastırır dışarıdaki soğuğu, rüyalara gizlenen korkuyu

[AYŞEGÜL]

Türkü yorumlarıyla, özellikle "Güzelleme" serisiyle tanıdığımız Ayşegül, bu sefer kadın türküleri okuyor. Ama, evvelki albümü "Farfara"nın neşesinin aksine, eza, cefa görmüş, sindirilmiş, hatta öldürülmüş kadınların türküleri bunlar. Geliri, özellikle doğu illerinde kadınların örgütlenmesi ve dayanışması amacıyla kurulan KA-MER'e bırakılacak olan "N'ettim Size"nin hazırlanış sürecini Ayşegül'le konuştuk...

üçüncü sayfa türküleri

"N'ettim Size" albümünü kadınlara yönelik şiddet konusunda çalışan KA-MER Vakfı (Kadın Merkezi) için yaptın ve albümün gelirinden sanatçıya ait payı KA-MER'e aktardın. Bu kararın hikâyesi nedir?

Ayşegül Yordam: Projeye başladığımda bir sivil toplum kuruluşunun yanında durma ihtiyacı hissettim. Çünkü kendi başınıza bir eylem yaptığınızda koca bir boşlukta bir ağaç gibi kalıyorsunuz. Benim de bir fidanım vardı, gittim, onların ormanının dibine diktim. Öncelikle KA-MER'den ve yaptığı işlerden çok etkilendim, onlarla başka türlü çalışmak istiyordum. Ama bana, "sen yine türkü söyle, şiddete uğramış kadınlarla birebir çalışmak düşündüğün kadar kolay değil" dediler. Zaten projeyi de onlara ve yaptıkları işlere bakarak geliştirdim.

Albüm için bir sürü konser de verdin...

Albümü kendi olanaklarımla yaptım, ama konserler öyle olamadı. Ciddi bir kaynak problemiyle karşılaştık, hâlâ da karşılaşıyoruz. Projeden önce de bulunduğum Diyarbakır'a, sonra Batman'a ve Mardin'e gittik. Etkinliklerden para almadım, ama orkestra var, tanıtım için afiş ve benzeri bir sürü masraf var. Aslında çıktığım programlarda da söylüyorum, sponsora ihtiyacımız var. *(güler)* Albüm aşamasında hiç böyle bir şeyi dillendirmedik, sponsor olsun istemedik, çünkü bu bir sponsorla yapılacak iş değil.

Diyarbakır, Batman ve Mardin'deki hava nasıldı peki?

Orada farklı bir tablo var. KA-MER orada bilinç oluşturmak, farkındalık yaratmak ve bunun üzerinden çözüm bulmak, kadınlara destek olmak biçiminde çalışıyor. Buradan bakıldığında taşlar yerine oturmuyor, Doğuya gittiğinizde işleyişi daha net görebiliyorsun. Bir araya gelmiş kadınların nasıl bir birlik bütünlük oluşturabildiklerini, inanarak çalıştıklarını görüyorsun. Batıda daha çok şey yapılıyormuş gibi algılanıyor. Burada yazılıyor, çiziliyor, ama orada kendi gerçeğinin içinden çıkmış ve kendi gerçeğine çözüm bulmak amacıyla çalışan son derece organize kadınları görüyorsun. Oradaki organizasyon kavramı da farklı, bizim organizasyon anlayışımız plan-program, orada ise bir araya gelip bir şeyler yapabilmek.

KA-MER'dekiler albümü nasıl karşıladı? Buluşma anınız nasıldı?

Duygusal yanı mükemmeldi, bana KA-MER'li muamelesi yapıyorlar, çok mutlu oluyorum. Abartılı değil bu karşılaşma, tanışıp hemen dost oluyoruz, çünkü müzik gibi bir şeyle bir araya geliyoruz. Ayrıca konsere gelen, bizimle beraber ağlayan "erkek sempatizanlar" da vardı. Batıda yaşadığım ve buradan bir şeyler ürettiğim için rahatlıkla söylüyorum ki, orada her şey sahici. Orada, töreye karşı durmak, direnç oluşturmak gibi bir yığın konuda deneyimler yaşadım.

KA-MER'le başka türlü çalışmak istiyordum. Ama bana, "sen yine türkü söyle, şiddete uğramış kadınlarla birebir çalışmak düşündüğün kadar kolay değil" dediler.

Keskin bir karşıtlık koyuyorsun "orası" ve "burası" için.

Bu karşıtlığın farkındayım, gitmeden önce de farkındaydım açıkçası. Bunda illâ ki art niyet aramak gerekmiyor. Batıdan doğuya bakışta aslında her zaman bir tür oryantalizm, bir mantık hatası var. Art niyetli olmayan bir cehalet diyelim. Sadece kadına yönelik şiddette değil. Sivil toplum örgütü içinde birlikte hareket etme şansın varsa, tablo daha net oluyor. Kurgudan çıkıyor ve pratiğe dönüşüyor. Böylece orası hareket noktası, burası da entelektüel nokta oluyor.

Daha önce KA-MER'le böyle bir çalışma yapmış kimse var mı?

Birkaç tiyatro çalışması var. Ayrıca dünyada da single'larla falan karşılaştım, ama kadına yönelik şiddete karşı duran albüm Türkiye'de benim bildiğim kadarıyla yok. Yaparken bu kadar orijinal bir çalışma olduğunu düşünerek yapmadım, bitirdikten sonra fark ettim iyi bir şey yaptığımı. Dünyada neler var diye bakarken, Ganalı bir erkek şarkıcı olan Chemphe'nin "Why You Dey Treat Am Bad" adlı bir single yapmış olduğunu gördüm. Onunla aynı anda yapmışız. Ama onunki bireysel bir duruş. Ben bu albümü KA-MER'e hediye ettim, ama bu mesnet değil, sadece tercihim. Bir de Güney Amerikalı Jerry Rivera kızkardeşiyle "Rivers of Pain" diye bir şarkı yapmış. Daha çok erkekler yapmış bu tarz çalışmaları. Bir de Güney Afrika'dan "Humbanane" adında bir compilation var. Klasik müzik topluluklarıyla buna dokunan çalışmalar var. Güldünya'ya mektup kampanyası benim için kırılma noktasıdır. Görmemenin koşulunun kalmadığı noktadır.

Daha öncesi nasıldı?

Romantik ve masalsıydı. Hoş değil bunu söylemek ama, duygusal şiddeti çok fazla algılamıyordum. Ölümün bunun doğal bir parçası olduğunu anlamıyordum. Kendi roman-

18→

tik türkülerim içinde aşk acılarıyla, kötü muameleyle idare ediyordum. Sonrasında, bildiğim, ama yüzleşmediğim gerçek tabloyla karşılaşmak çok şiddetliydi.

Bakmamak mı istiyordun?

Müzikte durduğum yerden, halk türkülerinden baktığım için öncelikle yüz sene önceki türkülerde bunu göremememe şaşırdım. Derine değil, yaldızlı kısma baktığımız için, yaldızı kazıdığımızda karşımıza çıkan, "masaldan gerçek dünyaya hoşgeldiniz" oluyor. Bugüne baktığımızda biçimsel olarak neredeyse hiçbir şey değişmemiş. Klasik bir aile içi şiddet gibi algılamaya çalışıyorsunuz, ama mahalle, köy, toplum birebir çalışıyor kadını ortadan kaldırmak için. Suçlu ve işbirlikçi sayısı artmaya başlıyor. Aslında başa dönüp "mutlu günler"imden bahsedeyim. "Eve dönüş yok" diyorum buna. *(gülüyor)* Bir kez bunu gördüğünüz zaman ev yok zaten. Araştırmaya başladığım zaman, bulamadıkça saf bir iyi niyetle "umarım çok fazla böyle türkü yoktur" diyordum, ama çıktılar tabii. Yine de kayıtlı beş bin türkü varsa, elli tane çıkar içinden. Aramayı da normal repertuarların altına inerek yaptım, öykü aradım öncelikle. Çünkü bir yanıyla her şey halının altına süpürülmüş, arkalara gizlenmiş. Nasıl gazetelerin üçüncü sayfalarında bulunuyorsa bu hikâyeler, türkülerin de üçüncü kıtalarında varlar. Birçoğu ölüp gitmiş, kimliği olmayan insanın varlığıyla yokluğu arasında çok büyük bir fark yok. Bir şekilde efsane olup günümüze gelenlerse, yakınları tarafından yakılmış türküler. Kadınlar öldürülüyor, ama arkalarından büyük cümleler kurulmuyor, büyük ağıtlar yakılmıyor.

Şiddete maruz kalan kadınların bir kısmı eğitimden de mahrum bırakılan kadınlar. Türkü bu açıdan onlar için en iyi kendini anlatma yöntemi. Yeni türküler var mı bu tarife uyan?

Bildiğim kadarıyla yok. Bir olayın üzerine türkü yakmanın da romantik zamanlara ait bir iş olduğu kanaatindeyim. Ozan az, kadın ozan, kadın aşık daha da az. Kadınların acılarını en iyi kız arkadaşları ve kadınlar dile getiriyor bir yandan. Ama kır hayatı çok dönüşmüş. İnsanlar başlarına bir şey geldiğinde en fazla oturup ağlıyorlar.

Bir yandan da Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu'ndan kadın müzisyenler kadın ağızlı türküler araştırması yapıyor.

Çaba var elbette. Ama yeni türküler yok. Kayıt teknolojisiyle bu bitti muhtemelen. Türkünün amacı zaten bilgi verme; artık bunun için çok alan var. Dünyada da çok yoktur sanıyorum.

Albüme dönelim. Albümü yaptığın süreçte kulağında hangi sesler vardı, neler dinliyordun?

Genel olarak müziğe biraz teatral bir duruş eşlik eder. Malzeme vardır, onu işlersin, biraz da kendi duruşunu, kişiliğini koyarsın, bundan bir sentez çıkar, senin ağzından bir şarkı dillenir. Öncelikle bu albümü yaparken basacak hiçbir toprak bulamadım. Çünkü taraf oluyordum. Savaşma ihtiyacı hissettim ve ben de bir şiddet ürettim içimden. Bu yüzden de öldürülen, hor görülen, zorla evlendirilen, kendini Fırat'a atan kadın olamadım bir türlü. Bu teatral ortamda kendime bir türlü bir yer bulamadım. O yüzden müziğim çok sert, köşeli, tiz ve ham. Özellikle böyle, asla huzur verecek bir şey değil ama, bu olayın kendisi huzurlu değil. İstemedim, ama tarafsız olamadım. Bence taraf olmak yanlış bir şey değil.

Sen nasıl bir şiddet ürettin içinde?

"Kâtibin avlusu" türküsünü buldum, öyküyü okudum. Başkâtip, karısı, oğlu ve gelin var öyküde. Başkâtibin itibarı var, karısı da yararlanıyor bu itibardan. Kızı öldürmeye karar veriyorlar, saat belli, yer belli, cinayetin şekli belli. Başkâtip yatsı namazını kılmak için camiye giderken, "ben gelmeden öldürün" diye talimat veriyor. Bu öyküde beni, herkesin evi boşaltıktan sonra bahçede adamın bıçağı bilemesi ve kadının gelip "ne yapacaksın bu saatte bıçakla" sorusuna "seni öldüreceğim" demesi vuruyor. Bu öykünün içinde ağzınızla kuş tutsanız taraf olmak zorundasınız. Başkâtibe, karısına, onu öldürme cesareti bulan adama, Eskişehir'in mahallesine –"üç canavar bir gelin yemiş" diyor türkü– karşı bir tarafım.

Gazetelerin üçüncü sayfaları gibi, türkülerin de üçüncü kıtalarında var bu hikâyeler: Kadınlar öldürülüyor, ama arkalarından büyük cümleler kurulmuyor.

Bu kadar sert hikâyelerle karşılaşınca neden bu kadar sorun yaşadın taraf olma konusunda?

Çünkü ağzımdan çıkan şarkı o kadar sert oldu ki... Türküden çıktı, sloganvari oldu. Elimden gelse ben de sesimle onları boğacağım. Müzik bu, kendine has bir yumuşaklığı olması gerekiyordu. Ama bu kadar sarih şiddet öyküleri içinde bayağı mücadele ettim. Hiçbirini de çözümleyebilmiş değilim aslında, çıkamadım oradan.

"Yüksek yüksek tepelere" aslında çok söylediğimiz bir türkü...

Onun da içindeki şiddeti duyamıyo-

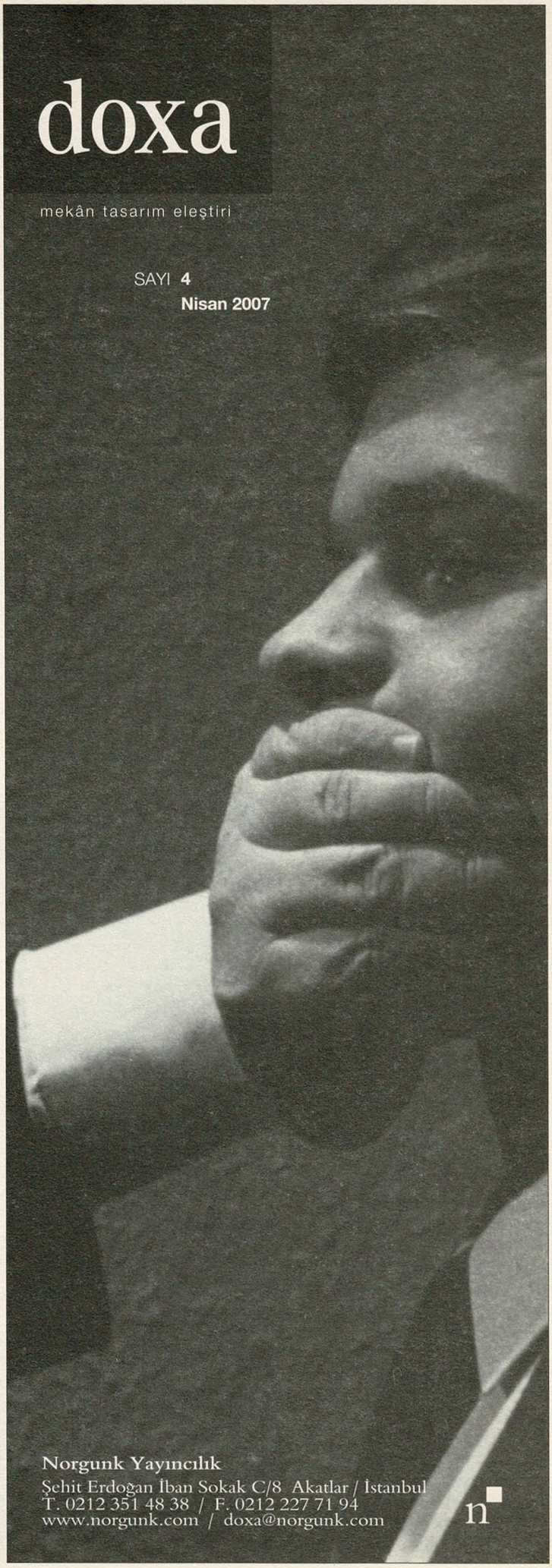

ruz ama... "Ayşe'm"in bir intihar türküsü olduğunu ne kadar göze sokarsan sok, girmediği gibi... Hep ağlanır "Yüksek Yüksek Tepelere"de, ama "annesinin bir tanesini hor görmesinler" sözünü hiç umursamayız. Bu kız hor muameleyle karşı karşıya. Biz bu türküyü gurbet, anne özlemek temasıyla söylüyoruz... Hayatta bir şeyler olumlu gidiyorsa insan ölmez. Bu kız ölmüş. Türküde de o saflığa geri dönmek istiyor sadece. Ya da, "Ayşe'min yeşil sandığı"nda üçüncü satırda buluyoruz "İnsan kendin sele m'atar / Kayınbaba döğmeinen" sözünü. "Ayşe'min yeşil sandığı"na yazdığım dipnotta, türkünün "ağlama Ayşe'm, ağlama / kayınpederin vuruldu" bölümü için şiddete karşı şiddetle çözüm önerdiği için reddettiğimi söylüyorum.

Senin içinde de bir şiddet oluşturmuş ama...

Oluşturdu tabii. Ama benim içimdeki şiddet kimseye zarar vermiyor. Kendi söyleyişime tahakkümcü, yargılayıcı olmaması için çok dikkat ettim. En azından müzikte yargılamak istemedim, elbette söyleşide yargılayacağım. Orada durmak zor. Aktarırken zekice bir yöntem bulmak gerekiyor, yaratım sürecinde o kadar akıllı, mantıklı davranamıyorsun. Kaptırıp gittim, yoksa bitiremezdim.

Bu kadar acı ve mücadele stüdyo sürecinde nasıl gösterdi kendini?

Stüdyoda çıktı problemler. Zor geçti. Keyifli bir tek yanı vardı. İkinci-üçüncü gün içinde algıda seçicilik başladı: "Acaba benim ailemde de var mı böyle öyküler" diye düşünmeye başladı stüdyodakiler. Çektiğim ıstırapla alâkalı bu tabii, "bu kadın niye bu kadar çok ağlıyor ki" dediler. *(gülüyor)* Şiddetin uzağında olup rüzgârından bu kadar etkileniyorsak, içinde yaşayanlar nasıl olur acaba? İnsan bir başka direnç geliştiriyor içindeyken.

Nasıl hazırlandın albüme? Müzikal olanın dışında nasıl bir araştırma yaptın?

Freud'un "Totem ve Tabu"sundan başlayarak Gılgamış'a kadar okudum. Sami, Türkmen geleneklerini okudum. Anadolu'da gerilim yaratan erkek egemenliğine ve törenin nasıl yerleştiğine dair okudum. Hiçbirini yadsımadan, reddetmeden, çünkü kültürün yazısız aktarımıyla geçiyor bunlar. Felsefe, tarih okudum. Delilik öyküleri okudum bolca. *(gülüyor)* Bütün o okumalardan sonra şöyle bir şey yazdım: "Eğer bir tür, kendi karşı cinsinin bilgiyle donanma, yaratma girişim ve cesaretinde bulunma, arzu edilme ve arzulanma, müdahil olma, dönüştürme ve sahip çıkma gibi insanı insan kılan, insanı sosyal ve uygarlık seviyesindeki insan kılan yanını ve yönünü yok etmeye, baskılamaya, görünürlüğünü ortadan kaldırmaya çabalıyor ve bütün bunları gelenek-namus-ahlâk kisvesi altında, sorgusuz sualsiz, çok kere bedelsiz uygulamaya geçiriyor, üstelik bu davranışı haklı görüyorsa, ortada çok ciddi toplumsal bir sorun vardır." Türküden ve şiddetten yola çıkarak diyebilirim ki, bugün paradigma iflas etti. *(gülüyor)*

Şimdi kulağın böyle şiddet öyküleri anlatan şarkılara daha mı açık?

Artık destana, söze, masala da dönüşebilir. Müzik sadece eşlik ediyor. Ama yine de eminim ki, diğer çalışmalarımda da atomun çekirdeğindeki gibi bir yoğunluğu türkülerde bulurum. Çünkü türkü bazen iki kelimede, otuz sayfada anlatamayacağım şeyi rahatlıkla anlatıyor. Konuştuğum zaman duyguları kuru bir şekilde ifade ettiğimi düşünüyorum. Müzik, ruhun kıvrımlarını göstermekte, karanlık noktalarına girmekte yardımcı oluyor.

Türkü, bir yanıyla da erkeklere mal edilen bir şey...

Her alanda olduğu gibi kadınlar görünür değil, kadın halk ozanı ne kadar az. Sosyal hayatın örüntüleri olarak tüm kültür öğelerinde de erkek ve erkek ağzı var. Maalesef kadın malzeme. Genel olarak hayatı yaşanası kılan kadın, ama sözü söyleyen, egemenliği kuran erkek. 5000 türkülük halk müziği repertuarını elden geçirdiğinde 4500'ünde kadın ismine denk geliyorsun, ama neredeyse hepsi aşka, yuva kurmaya dair öyküler. İlk başta kadın çocuk yetiştirmek, tüketmemek, kanının canının son damlasına kadar üretmek için var. Karşısında da kent kadını: Aidiyetsiz, doğurmaz, ama Türk köylü kadını yüce ahlâklıdır, hiçbir şey istemez. Hiç erkek modelinden bahsedilmiyor.

Bazı türkülerin kaybolduğu, çarpıtıldığı hissine kapıldın mı?

"Pospos köprüsü" diye bir Çanakkale türküsünün öyküsünü buldum. Bir bölümünün öyküsü var, notası yok. Bu türküde komşuya gider kadın, kocası da "nereye gitti" diye kıyamet koparır, dönüşünde vurur köprünün üstünde, kadınsa komşuya gitmiştir sadece... Gelinlikte, hamilelikte şiddet görenlerle ilgili türküler vardı. Sırf tencerenin sonundaki dolmayı yedi diye öldürülmüş hamile kadının türküsünü söylemedim mesela. Elimdeki malzeme 10-15 taneydi. Bundan sonra yeni bir alan açıyorum kendime. O alana da "Akdeniz alanı" diyorum. Akdeniz havzasında kadına karşı şiddettin olmadığı ülke yok. Buradan on tane pilot ülke seçip, bu ülkelerden kadın sanatçılarla diyaloğa geçip bir derleme çıkarmak gibi bir fikrim var. Bir sınır koymak zorundaydım kendime. En çok Akdeniz insanı tanımına yakınım, Doğuysa Akdeniz etkisindeki Doğuya yakınım. Bu yıl Avrupa'nın da gündeminde kadına karşı şiddet, orada da çok yüksek oranda çünkü. Projeye başladığım zamanla bu zaman arasında fark var, artık daha görünür oldu mesele. Mesela Filmmor da bu yıl namus cinayetlerini konu aldı.

Bu albüm, töre sadece Güneydoğu'da, Doğu Anadolu'da görülür önyargısını da kırıyor aslında. Çünkü Trakya'dan da, Eskişehir'den de türküler var...

Keşke biraz daha zamanım ve enerjim olsaydı. Karadeniz yok mesela. Ama bir an önce ortaya çıkarmak istedim. O kadar enerjim vardı, her türkünün taşıdığı şiddet beni çok yordu. Hatta "Necibe'm" gibi bir adamın canının yanmasını anlatan bir türkü de var ironi olsun diye. "Ordunun dereleri" bayağı feminist bir türküdür mesela: "Oy Memedim Memedim / Sana küstüm demedim / Beni sana geçmişler / Vallahi ben demedim." Bu, kadın ağzıdır.

Diğer albümlerinle bu albüm arasındaki fark ne sence?

Aslında bu çalışmada yorumcu oldum ben. Bu çalışma benim ezberimi bozdu. Öncesinde türküyü kaynağından alıp yeniden ifade ediyordum. "N'ettim Size"yle yaşama bakışım, şiddete, güce, iktidara bakışım değişti. Şiddetin eğitim yolu olarak kullanıldığını algıladım. Bir yanıyla çaresizlik hissettirdi, bir yanıyla da içimdeki şiddetti hortlattı. Allahtan, akacağı mecra var. "Farfara"da çok eğlenmiştim, kendimi kendim gibi hissetmiştim, ama bu albümde içimdeki tortuları da hissettim. Orada bir köy var uzakta, orada kadına karşı şiddet var. Kendi kendimi o köye gönderip bunlarla yüzleşince geri dönüş yok artık. O yüzden de iktidar, şiddet ve güç sacayağının bir bacağını kırsak ne olur acaba diye bakıyorum artık.

Önümüzdeki dönemde, şiddette karşı duran kadınların türkülerine dair de bir proje yapar mısın?

Bu türkülerdeki kadınlar aslında kurbandı, ama bunu kabullenmemişlerdi. Kabullenmiş olsalardı, öyküleri günümüze kadar gelmezdi. Kör geleneğe karşı savaşan kahramanlardı. Yine böyle, doğrudan kadınların başkaldırdığı türküler değil de, kadının içinde olduğu ve varoluş mücadelesi verdiği türküler söyleyebilirim.

"Yüksek Yüksek Tepelere"deki şiddeti duymuyoruz... "Annesinin bir tanesini hor görmesinler" sözünü hiç umursamayız. Oysa bu kız hor muameleyle karşı karşıya.

Söyleşi: ***Çiğdem Öztürk - Ayça Örer***

[MİRCAN] Roll, Mircan'ın hızına kolay kolay yetişemez... 103. sayımızda "Kül" albümünü konuşmaya gittiğimizde epeyce "Sâlâ"dan bahsetmiştik, şimdi yeni yayınlanan "Sâlâ" vesilesiyle tekrar kapısını çaldığımızda bir yığın yeni projeyle karşılaştık. Edgar Allan Poe'lu, Özdemir Asaf'lı, Metin Eloğlu'lu, Megrelce, Lazca, İngilizce, Türkçe bir "fani dünya" albümü olan "Sâlâ"yı belli ki çok kültürlü, çok boyutlu, hayat dolu albümler izleyecek; ne mutlu bize, Mircan'la daha sık görüşeceğiz...

ELEKTEN DAMLAYAN İLAÇ

Folk Roots dergisinin son sayısındaki bir yazı "Sâlâ" albümünden övgüyle söz ediyor. "Herkesin damak tadına uygun olmayabilir, ama seven çok sevecektir" diyor ve "bir şarkı antolojisinden çok, bir sanat çalışması" olarak nitelendiriyor albümü.

Mircan Kaya: UCM'i (Uncatalogued Music Production) yeni kurduk, arkasında güçlü bir yapım şirketi yok. Albüm, tamamen kişisel çabalarımla, çok zor koşullarda ortaya çıktı. Böyle iyi yerlerden iyi tepkiler gelmesi bana enerji veriyor. Biraz daha özgürleştiriyor.

Bu yazıda en çok neler dikkatini çekti?

(dergiden okuyor) "Parçalar, melankolinin keşfine doğru bir yolculuk. Melodiler Türkçe modları kullanırken, uygun bir caz dozuyla da armonize edilmiş. Grubunda piyano, klarnet, trompet, gitar ve bas var. En öne çıkan enstrüman Uğur Işık'ın çellosu. Çellonun tekniği, kemençeyle bariton saksofon arasında gidip geliyor. Yüksek performans gösteren bir diğer sanatçı, akordeonuyla Muammer Ketencoğlu. Albümdeki hüznü hafifleten yapıyı akordeon veriyor..." Yapmak istediğim şeyi çok doğru okumuş: Çellonun ağırlığına karşı akordeonun kattığı hafiflik.

Peki en çok neye şaşırdın?

Geleneksel ögelere fazla bağlı olmadığımı söylüyor ve beni Kate Bush, Tom Waits gibi yaratıcı şarkı yazarlarının tarzına yakın buluyor... Bu şaşırttı beni. Aslında çok sevdiğim sanatçılar. Son dönemde çıkmış birçok şarkı yazarı Kate Bush'un eline su dökemiyor. Birilerine benzetilmekten çok hoşlanmıyorum, ama illâ benzetileceksem bari Kate Bush'a benzetileyim. *(gülüyor)*

Folk Roots yazarının pek algılayamayacağı bir konudan konuşalım. Albümde Özdemir Asaf ve Metin Eloğlu şiirlerini bestelemişsin.

Keşke o şiirlerin İngilizcelerini de koysaymışız diye düşünüyorum şimdi.

Eloğlu'nun "Kalıncacık"ı nasıl başka bir dile çevrilir?

Evet, imkânsız. Özdemir Asaf'ın "Çağrım"ı da bir o kadar zor...

Bestelerken zorlanmadın mı, niye o şiirleri seçtin?

Evde, kendi köşemde gitar çalıp şarkı söylerken önümde hep şiir kitapları açıktır. Yüzlerce şiirin içinden söylemek isteyeceğim bir şiiri bir anda buluyorum. Hiç zorlamadan söylemeye başlıyorum ve bitiriyorum. O duygu o kadar doğal bir yolla geliyor, o kadar sağlam içime oturuyor ki, hiç tereddüt etmiyorum.

Kaç şiir besteledin şimdiye kadar?

Edgar Allan Poe'nun şiirlerini söylemeyi çok seviyorum özellikle. Bilmiyorum, belki yüz tane vardır. Herhalde bunların yirmi-otuz tanesi Türkçedir.

Folk Roots dergisi beni Kate Bush, Tom Waits gibi yaratıcı şarkı yazarlarının tarzına yakın bulmuş. İllâ benzetileceksem bari Kate Bush'a benzetileyim.

Gülten Akın şiirinden yaptığın bir besteyi de web sitende yayınlıyorsun...

Gülten Akın'ın "Behçet'e Ağıt"ı, 25 yaşımdan beri gitarla tek başıma söylediğim bir parça. Bundan bir ay önce, bu şarkıyı yayınlamak için Gülten Akın'ı aradığımda, hiç heyecan ya da istek belirtisi göstermedi. Çok sevdiğim bir şairle ilk konuşmamın böyle seyretmesi beni birkaç gün depresyona soktu. "Parçayı size bir göndereyim, dinleyin, eğer hoşunuza giderse yayınlarım" dedim. Gönderdiğimin ertesi günü bir telefon geldi. O kadar heyecanlanmıştı ki, "yıllardır niye tanışmadık biz" diye sordu. İlk konuştuğum insan gitmiş, benim asıl konuşmak istediğim Gülten Akın gelmişti. "Bu kadarını tahmin bile edemezdim, işte şiirimin müzikal karşılığı" dedi. Şimdi de "şiirlerimin hepsini besteleyin" diyor. *(gülüyor)*

Okur olarak Metin Eloğlu'na ilginin sebebi ne?

Lise yıllarımdan başlayan bir sevgi bu. Hâlâ onun bir şiirini okuyup birkaç dizesini yazarak günlüğüme başlayabiliyorum.

Özdemir Asaf ve Metin Eloğlu bestelerinin, şarkı dediğimiz şeyin sınırlarını aşan bir yapısı var. Şarkıyı dinlemek o şiiri anlamaya yetmiyor. Bir yandan illâ sözlerini okuman gerekiyor. Normalde bir şarkıyla çarçabuk bir şey anlatabilirsin, hemen diline takılır ya da insanlarla beraber söyleyebilirsin. Şarkının gücü de zaten buradadır... Metin Eloğlu şarkısının melodisi kolayca dile takılıyor, ama sözler, ilk bakışta bir şarkının altından kalkamayacağı kadar yoğun. Bu çelişki belki besteyi daha da güzelleştiriyor...

Zaten insanlarla birlikte söylenebilir olsun gibi bir derdim yoktu. Benim tercihim, ne söylüyor bu diye kulak kesilsinler... Metin Eloğlu'nun şiirini tek başına okuduğun zaman bile bir şey anlamayabilirsin. O parçayı söylerken, Türkçe bilenler de "nece bu" diye sordu stüdyoda. Bu sorunun sorulmasını istiyorum belki de.

Eloğlu'nu fazlasıyla erkek bulmuyor musun?

Evet, ama o erkeksiliğin içinde kadın var. Bir kadın da kendini o şiirin içinde hissedebiliyor. İçinde dişi ögeler var: "Fatma'nın oğlanını yiyo kediler", "Zile'de köpek doğuruyo bir taze" ya da "bu kevgirde mi durulanır aşk makarnaları"...

Neil Young'dan "A Man Needs A Maid"i neden söylüyorsun? Cabaret Cine'deki programında yaptığın bu yorumu da sitende yayınlamışsın...

Bir kadınım, dişi olanı temsil ediyorum, ama bir erkeğin neler hissettiğini, erkek olmanın nasıl bir şey olduğunu hep merak etmişimdir. Sırf bu yüz-

Foto: Deniz Akbulut

→21

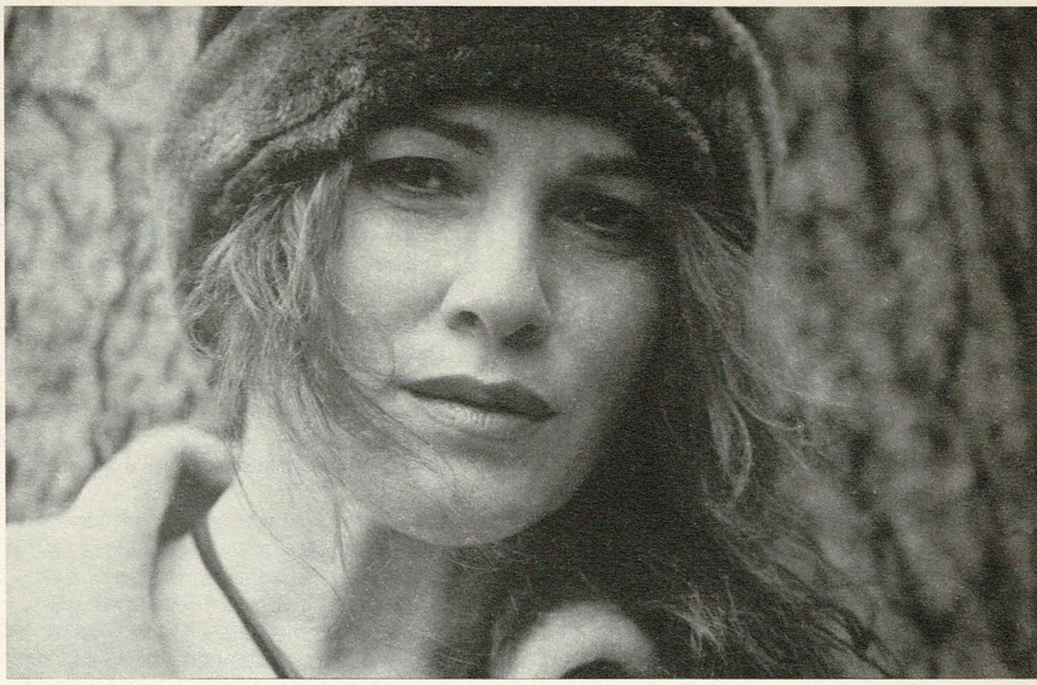

den yıllarca Bukowski okudum. *(gülüyor)* Neil Young'ın o şarkısı bir gerçeği ifade ediyor: "Bir erkeğin bir hizmetçiye ihtiyacı vardır." Bir kadın için çok hüzün verici bir şey bu. Neil Young'ın söylerkenki duygusuna çok yakın hissediyorum kendimi. O ruh çok yakın geliyor bana.

Bazılarının iddia ettiği gibi anti-feminist bir şarkı mı sence?

Hayır, hiç öyle bir tat almıyorum. Bence kalbi kırık bir erkeğin duygularını dile getiriyor.

Bu şarkıyı Les Rita Mitsouko da yorumluyor. Kadınların bu şarkıyı söylemeleri tuhaf ve ilginç.

(şarkının Les Rita Mitsouko yorumunu dinliyoruz) Bence şarkının duygusunu Neil Young'ın kendisi çok güzel veriyor. Bu yorumdaki gibi muktedir edayla şarkının duygusunun kaçırılması hoşuma gitmiyor. Neil Young'da çok mazlum bir ifade var. Çünkü bu bir isyan parçası değil. Neil Young, bir aşık erkek duygusuyla söylüyor. Acı çeken, yalnız, omuzları düşük, boynu bükük bir adam edasıyla... "Bir erkeğin temizleyiciye ihtiyacı vardır, gelsin, temizlesin, gitsin" diyor ama, tüm bunları söyledikten sonra, durup dururken ekliyor: "Seni bir daha ne zaman göreceğim?" Aslında kilit cümle bu. Artık olmayan bir kadını özlüyor. O anda insanın ağlayası geliyor.

Cabaret Cine'deki kayıtların arasında "Güller ve Dudaklar" da var. O şarkıya mı özel bir ilgin var, yoksa Bora Ayanoğlu şarkılarına mı?

O şarkıyı çok seviyorum.

Türkçe neler söylerdin Cabaret Cine'de?

Üniversite yıllarında, Vaha ismindeki senfonik rock grubumuzla amatörce konserler verdiğimiz dönemler, MFÖ'den "New York Sokaklarında" dışında hiç Türkçe şarkı söylemezdim. Kendi İngilizce bestelerimizi ve yabancı parçaları söylerdik. Janis Joplin falan. *(gülüyor)* Cabaret Cine'de ise MFÖ'den birkaç sevdiğim parça ve "Güller ve Dudaklar"ı söylüyordum. Programın ilk kısmı tamamen blues, country, hafif jazzy parçalardı: Tek gitarla söylenmeye müsait Carole King, Melanie, Neil Young, Joan Baez şarkıları. İkinci kısımda ise çok keskin bir ayrımla tamamen türkülere, geleneksel müziklere dönerdim. "Bunu söyleyen onu nasıl söylüyor" diye düşünürdü herkes.

Türk sanat müziğiyle de aran iyiymiş.

İlk gözağrım. Evimizde çok dinlendiği için, ben de sanat müziğiyle ve ezanla, sâlâyla başladım müziğe. Yedi-sekiz yaşımdan başlayarak, duyduğum bütün sanat müziği eserlerini söyledim. "Artık bu solan bahçede bülbüllere yer yok", "Madem küstün dargındın"... Üniversitede klasik Türk müziğine kaydım, koroda şarkı söyledim. Çok seviyorum Türk sanat müziğini. Hâlâ mutfakta bir şeyler yaparken takılırım...

Koro yıllarında hangi parçaları severdin?

"Neden hiç durmadan sevmiş bu gönlüm durmadan yanmış..." Bu uşşak şarkıyı koroyla söylerken, yanımdakiler "biz söyleyemiyoruz, susup seni dinliyoruz" derlerdi. Babamın öldüğü döneme rastlamıştı koro çalışmaları. Babam sevdalı olmak, gönlü yanmak üstüne çok şarkılar, türküler söylerdi. Sevdasına doymamış gibi gelirdi bana. Ben de bunu söylerken hep onu hatırlardım, gözlerim yaşarırdı... Bazı arabesk parçaları da çok severek söylemişimdir. Ferdi Tayfur'dan "Hapishane etrafında dikenli teller" mesela... İlkokul yıllarımda "Yağmurun sesine bak, aşka davet ediyor"u söylerdim. Çok komik oluyordu o yaşta. *(gülüyor)*

Anadolu rock'u nasıl aşık geleneği besliyorsa, buralı bir senfonik rock'un temelini de klasik Türk müziği pekâlâ oluşturabilir. Sen de aynı anda koro çalışmalarını ve senfonik rock grubunu bir arada yürütürken böyle bir örtüşme hissediyor muydun?

Aslında beslendiğim bütün yerel ezgileri, İngilizce söylerken bile, melodilerin içine katıyordum. Hep Doğu tınlıyordu İngilizce parçalar. "Sâlâ" albümünde de sadece "Tears" parçası çok Batı tınlıyor. Gırtlak yapısını fazlasıyla devreye sokman gerekiyor sanat müziğinde. Bu, İngilizce söylerken de bir avantaj.

Senin yazdığın Türkçe sözler yok mu?

(düşünüyor) Bu kadar düşündüğüme göre herhalde çok az var. *(gülüyor)* Belki cesaret edemiyorumdur... Şu an üç-dört prodüksiyon üzerinde çalışıyorum. Gülten Akın'ın şiirlerine yer vereceğim albüme kendi Türkçe sözlerimi belki koyabilirim.

Sitende yayınladığın Türkçe şiirlerin var.

Şiir denemez onlara. Belki onları besteleyebilirim.

Şiirde, şarkıda kadına dair erotik şeyler sanki eksik kalıyor. İşve yok, cilve yok. Kimin ne düşüneceğini sallamadan yazmak gerekiyor.

Açılış sayfasında "Dilsizim / Sağır değil" diye yazmışsın. Roll'daki ilk söyleşinden bildiğimiz kadarıyla, bu dizeler hayatından iz taşıyor.

Evet, çok uzun bir süre suskundum, konuşabildiğim halde konuşmuyordum, dinliyordum. Hâlâ dönem dönem öyle olabiliyorum.

Roll için Eleni Karaindrou'yla bir söyleşi yaptın. Onun anlattığı çocukluk dönemiyle seninki arasında bir parallellik var sanki...

Evet, bunu ben de hissettim. Onun müziğini neden kendime yakın bulduğumu anlamama yardım etti o söyleşi. Sadece doğayla iç içe olmak anlamında değil, yaşadığı acılar da çok önemli. Annesini erken yaşta kaybetmemiş olsaydı, kalkıp babasıyla Atina'ya gitmemiş olsaydı, müzik yapmayacaktı belki de.

Onun müziğini filmlerde mi seviyorsun, yoksa CD'den dinlemeyi mi tercih ediyorsun?

Angelopoulos filmleri için yaptığı müzikleri seviyorum, çünkü sessizliğe daha yakın. Onun CD'lerini dinlemek yetiyor bana. Sanıyorum sadece "Ulis'in Bakışı"nın müziğini filmde duydum, ama diğer müzikleri filmi seyretmeden alıp dinledim. Böylesini tercih bile edebilirim, çünkü kafamda zaten bir peyzaj yaratıyor o müzik. Eleni Karaindrou'nun son dönem yaptıklarını sevemiyorum. Çok kalabalık müzikler onlar. İnsanlar yaşlandıkça büyük büyük işler yapmaya kalkışıyor, büyük orkestralarla çalışma eğilimi gösteriyor. Tevazudan ve duygudan uzaklaşan, iddia taşıyan, güç gösterisine dönüşen şeyleri hiç sevmedim. Cazcılar içinde en çok Billie Holiday'i seviyorum, çünkü sadece duyguyla söylüyor.

Janis Joplin'de güç gösterisi yok mu?

Çok dengeli. Kendini o kadar çabuk kırıyor ki, o dengeyi çok iyi sağlıyor.

Klasik Türk müziği korosu anlayışında veya senfonik rock'ta güç gösterisi yok mu?

King Crimson'ın müziğinde güçten eser yoktur. Bana göre en iyi senfonik rock grubu King Crimson. Yirmili yaşlarımda yıllarca o müziği dinledim ve yerine hiçbir şey koyamadım.

Demin birkaç prodüksiyon üzerinde çalıştığını söyledin. Neler bunlar?

Mesela biri "Numinosum", diğeri "Spiritual Crossroads" adında, Türkçe ezgilerin yorumlandığı bir albüm...

Numinosum nedir?

Carl Gustav Jung'un otobiyografi kitabı "Anılar, Düşler, Düşünceler"i okurken gelen bir sözcük. Kitaptaki anahtar sözcüklerden biri numinosum: Hayatın tariflenemeyen, gizemli, ürkütücü, düşsel yanlarını anlatıyor. Benim numinosum'dan anladığım şey, insanın kendinden fazla bir şey olduğu. Bunun ayırdına ise numinosum halini yaşayarak varabilir... "Sâlâ", ölümü irdeleyen bir albüm. "Numinosum" ise kendimce yaşamı irdeleyen bir albüm olacak. Yine tamamen benim bestelerim ve tamamen İngilizce... Mesela bir düşümden yola çıkarak yazdığım bir parça var. Sözleri gibi, müziği de çok yalın. Keman, akordeon, piyano ve yağmur sesi. *(gülüyor)* Bir gün yolda yürürken adamın biri beni çevirip "siz sanıyorum sanatçısınız" demişti. Çok aptalca bir soru aslında. "Ben Kanada'da yaşayan, insanların aura'sını görebilen biriyim ve bu konuda eğitim veriyorum. Siz çok küçük yaşınızdan beri sanatla uğraşıyorsunuz, bunu görüyorum" diyerek lafa başladı. Sonra sahtekâr olduğu meydana çıktı. *(gülüyor)* Bunun üzerine "Fortune Teller" diye, biraz komik bir şarkı yazmıştım... Bu albüm biraz daha cesurca ve daha jazzy bir albüm olacak. Sadece

üç tanesi benim sözlerim.

Üçüncüsü ne?

Vivienne Jepsen'la yazışırken bana Yeni Zelandalı bir kadın yazar olan Ursula Bethel'in şiirlerini gönderdi. Daha ekranda görür görmez, "Winter" isimli şiiri söylemeye başladım. Şimdi onu albüme koymak istiyorum. Tabiat, bitkiler, çiçekler üzerine yazarken insana da göndermeleri olan çok hoş şiirler. "Winter", bir kış gecesi boyunca yaşadığı duyguları tarifleyen bir şiir. Şiire ben yine bir gece haliyle sözler ekledim. Bence ülkemizde çok ciddi bir sorun bu: Dişil ögeleri sanatın içine katmaktan korkuyoruz.

Ne kastediyorsun?

Popun dışına çıktığımızda, şiirde, şarkıda, tüm sanatlarda kadına dair erotik şeyler sanki eksik kalıyor. İşve yok, cilve yok, halbuki Anadolu ezgilerinde çok vardır böyle sözler... Çok korkusuzca bu tür şeyleri aktarmak, kimin ne düşüneceğini sallamadan yazmak gerekiyor. "Winter"ın başına, geceleri iliklerimde hissettiğim bir hali ekledim. Bence her kadının yaşadığı şeydir bu. Ama çok az insan bundan bahsetmek ister.

Yazıştığını söylediğin Vivienne Jepsen kim?

Bir gün bir mail aldım: "Kül" albümünü çok sevdiğini, sözlerini yollayıp yollayamayacağımı soran bir kadın. Yeni Zelanda'da edebiyat doktorası yapan bir yazarmış. "The House of Olaf Krull" adlı ödüllü bir kitabı var. Sonra bir kazada bir bacağını kaybedince protez bacakla hayatını sürdürüyor. Türkiye'yi seven, buraları karış karış gezmiş bir yazar. Bu dostluk gelişince, "Sâlâ"da metin editörü oldu. Sevdiklerimi de işin içine katmayı seviyorum, hep ortak bir şeyler yapmak istiyorum.

"The House of Olaf Krull"u okudun mu?

Evet, Amerika'da yaşayıp oranın rezilliklerini gördükten sonra ülkesine geri dönen bir kadının öyküsü. Aslında aidiyet duygusunu irdeleyen bir kitap. Bence çok derin bir yazar. Engin bir bilgisi var. Bilgelik katına ulaşmış gibi neredeyse...

John Berger gibi mi?

Onun kadın versiyonu olabilir aslında... Ama John Berger olmak için erkek olmak gerekiyor. Onun kadın versiyonu olmaz. *(gülüyor)*

"Sâlâ"nın kitapçığına da, "Kül"deki gibi, bir John Berger alıntısı koymuşsun.

CD'deki alıntı "Ve Yüzlerimiz, Kalbim, Fotoğraflar Kadar Kısa Ömürlü" kitabından. Başım sıkıştığında başvurduğum, okudukça rahatladığım yazar. Onun "Düğüne" kitabını, hem Türkçesini hem İngilizcesini defalarca okudum. Okuduğum hiçbir kitap aynı tadı bırakmadı. Bazı insanlar yaşlandıkça huysuzlaşır, bazıları bilgeleşir. Çok sevgi var onun kitaplarında. Ve müzikli bir yazar. Sanatın diğer dallarıyla da etkileşimi yüksek. Bütün bunlardan damıttığı şey bambaşka... Elekten damlayan şeyi sana ilaç gibi sunuyor. Okuduğun zaman insanlık adına, hayat adına umuda kapılıyorsun. Bence Nobel ödülünü ona vermeleri lâzımdı.

Daha önümüzde çok Nobeller var.

Almasa da olur. Bir dağ köyünde, altında ahır olan bir evde yaşamayı seçmiş bir insanın ödüllere ihtiyacı yoktur... Onun bir tek "G" romanını okurken biraz içim üşümüştü. Gençlik döneminde yazdığı bir kitap olduğu için olmalı. Keşke bunu okumasaydım gibi bir duyguya kapılmıştım. Belki hayata aç bir erkeğin bakışı var orada. Hümanist John Berger'ı "G"de bulamıyorsun.

Siyasî angajmanını nasıl karşılıyorsun? Fransa'da dağ köyünde yaşıyor, ama gerektiğinde kalkıp Zapatista topraklarına veya Filistin'e dayanışmaya gidiyor...

Her zaman mazlumdan yana tavır alıyor. Bu tarafını da çok benimsiyorum.

"Sâlâ"nın kapağındaki eski haritaya gazeteler niye bu kadar taktı?

Zaman gazetesi takmaya çalıştı. Çünkü haritada Lazistan sözü var, ben dikkat bile etmemiştim. Aslında benim için önemli olan Megrelya haritasıydı. İçler acısı biçimde Megrelya ve Megreller yok edildi. Bugün artık nüfus kâğıtlarında Megrel olarak geçmiyorlar. Sovyetler'de Stalin döneminden sonra, bu tarafta da cumhuriyetle beraber isimleri değiştirilerek topluca asimile edildiler. Çocukluktan itibaren çok farklı olduğumuzu bilerek yaşıyoruz, farklı şeylere gülüyoruz, farklı bir dilimiz var. Pagan yaşamaya meyilliyiz. Bir dinimiz var gibi görünse de, doğa efendimizdir bizim. Bunu biliyorsun, kendini hep öteki gibi hissediyorsun, çünkü sen değilsen de annen-baban aksanlı konuşuyor. Ama araştırdığında hiçbir şey bulamıyorsun, yazılı kaynaklar lağvedilmiş. Bir takım bilgilere son üç-dört yıldır internet üzerinden iletişim olanakları sınırsız olduğu için ulaşabiliyorum. O haritayı albüme, köklerime gönderme yapmak için koydum. Lazistan gibi bir derdim yok.

Jung'un anahtar sözcüklerden biri numinosum: Hayatın tariflenemeyen, gizemli, düşsel yanları. "Sâlâ", ölümü irdeliyor. "Numinosum" ise kendimce yaşamı irdeleyecek.

Tarih atlaslarını da yasaklamak isteyecekler bu gidişle...

British Museum'daki bir haritayı alıp albüme koydum. Koyabilirim, değil mi? *(gülüyor)* Zaten Osmanlı döneminde bir sancakmış Lazistan. Eskiden Mecliste Lazistan sancağını temsil eden mebuslar bulunurmuş.

Megrelya hakkında ne biliyoruz?

Binlerce yıllık tarihi olan Kolheti İmparatorluğu'na dayanıyor. Bütün Doğu Karadeniz kıyılarına hükmeden, Trabzon Rum İmparatorluğu'ndan önce de varolan imparatorluk Kolheti'ydi. Daha sonra Bizans ve Trabzon Rum İmparatorluğu bölgedeki herkese Laz dediği için, Megreller, Abhazlar, Svanlar silindiler. Benim annem-babam Megrel, annemin tarafında Gürcülük de var.

Stalin de Gürcü değil miydi?

Evet. Stalin'in yayınladığı bildiri aynen şöyle: "Megreller gibi, dilleri bulunan, ama edebiyatları bulunmayan ilkel kavimler vardır. Tek çözüm, onları üst kavimlere entegre etmektir." Ve Megrelleri Gürcü olarak kayda geçiriyor. Şimdi Gürcüler dediklerimden hoşlanmayacak. *(gülüyor)*

Sen hiç oralara gittin mi?

Bu baharda gideceğim inşallah. Böyle bir proje üzerinde de çalışıyorum şimdi: "Once Upon A Time In Megrelia". İngiltere'de Roger Mills ve postcaz yapan Limbo grubuyla müşterek, İngilizce ve Megrelce bir albüm projemiz var.

"Sâlâ"ya da çok emeği geçen Roger Mills'le nasıl tanıştın?

Aslında Avustralyalı ve İngiltere'de yaşıyor. Bağımsız filmlere de müzik yapan bir trompetçi. Aynı zamanda besteci ve ses mühendisi. Megreller üzerine bir araştırma yaparken internette "Mingrelian Lullaby" isminde bir parça gördüm ve kompozitörünün Roger Mills olduğunu farkettim. Anladım ki, Bristol ve Tiflis, sanatsal açıdan kardeş şehir ilan edilmiş. Roger, ayrıca, Here Nor There isminde, savaş karşıtı, yerel kültürlerin korunmasına gönüllü destek veren bir organizasyonun üyesi. Bu şekilde tanışıp yazışmaya başladık. "OUTIM" albümünde de birlikte çalışacağız. Bunlar "Once Upon A Time in Megrelia"nın başharfleri. Ama tesadüfen hem "out" gibi, hem "tim"den dolayı "time" gibi, hem de "out of time" (zaman dışı) gibi tınlıyor, kendi başına bir sürü şey çağrıştırıyor... "OUTIM" projesinin hedefi şu: Küreselleşmenin yerel kültürler üzerine yaptığı zararların, yine küreselleşmenin avantajları kullanılarak nasıl olumlu bir şekle dönüştürüleceğini tasarlamak. Buna ilişkin kitabı Vivienne ve Pelin Özer kaleme alacak. Arzu Başaran ve Neil Jenkins sanat yönetmenliği yapacak. Projedeki insanlar Yeni Zelanda, İngiltere, İstanbul ve Doğu Karadeniz arasında seyahat edecek ve gösteriler yapılacak. Nasıl olacaksa artık, bilmiyorum. *(gülüyor)*

Myspace'deki Komitas sayfasına (myspace.com/komitasvardapet) kayıtlı arkadaşlar listesinde sen de varsın. Komitas'ın müziğiyle nasıl bir bağlantın var?

Hrant Dink'in öldürülmesiyle bende hasıl olan duygu, üzüntüden çok, öfke ve kızgınlıktı. Ne yapabilirim diye düşündüğümde, Myspace aklıma geldi. "Hepimiz Hrant Dink'iz, hepimiz Ermeniyiz" başlıklı bir blog açtım ve bir şiir yazdım. Ayrıca Ermeni müzisyenlerle irtibat kurmam gerektiğini düşündüm. Komitas'a ilişkin Myspace'de bir sayfa buldum ve "top friend"im yaptım onu. Komitas, 1935'te ölmüş Ermeni bir müzisyen ve müzikolog... Myspace şu an bence sanatçıların birbirleriyle iletişim kurabilecekleri en etkili ortam. Normal hayatta ilişki kuramayacağın birilerine mesaj gönderip listene ekleyebilirsin. Arkadaş listenin başına koydukların, senin sayende daha çok izleniyor. Çünkü seni ziyaret edenler senin arkadaşlarını da tıklıyor.

Senin arkadaşların kimler?

Komitas, Amerika'da müzik yapan yeğenim Aydın, Huun-Huur-Tu, Salif Keita, Arundhati Roy, Toni Gatlif... Jung, Allen Ginsberg gibi felsefik olarak yakın bulduğum insanlar... End Poverty, Stop War gibi kampanyalar...

"Sâlâ"ya dönersek, birkaç parçayı adadığın annen nasıl karşıladı albümü?

Annem bana hayrandır. Dolayısıyla çok analiz edemiyor... Yaptığım her şeyin kayıtsız şartsız doğru olduğunu düşünüyor; "Bgara" ve "Ela"yı da çok çok sevdi.

Ya çocukların?

Beni anneleri olarak gördükleri için, onlar da analiz edemezler. Çoluk-çocuk her şeyden bahsedecek miyiz? *(gülüyor)* Oğlum Oğuz 16, kızım Setenay 14 yaşında...Oğuz ciddi bir müzik araştırmacısı, sistematik okuyan, yazan, edebiyat delisi bir çocuk. Geçen sene bütün Ruhi Su albümlerini toplayıp üzerine tartışıyordu. Setenay klasik piyano eğitimi alıyor yıllardır. Buna rağmen Batıdaki bütün popüler müzikleri taradı. Ara ara yeni çıkan Evanescence gibi grupları takip ediyor.

Oğuz hiç rock'çu olmadı mı?

Hiç olmadı. Caz, geleneksel müzik, Ruhi Su, Aşık Veysel... Bugünlerde ikisi de Uzakdoğu müzikleri dinliyorlar.

Onlara Neil Young'ı, John Berger'ı aşılamıyor musun?

Şimdilik Berger'da değil Oğuz. Geçen sene bütün Yaşar Kemal'leri bitirmişti. En son Emile Zola okudu. Ama bakıyorum, hayatın içinde benim uğradığım yerlere dönem dönem uğruyor ve orada takılıyor... Bir kitap seni başka bir kitaba götürüyor, bir müzik başka bir müziğe yönlendiriyor. Kendi yollarını değişik yerlere uğrayarak kendileri bulacaklardır. Bence doğru yoldalar, çünkü kanalları çok açık.

HALKLA İLİŞKİLER

Hazırlayan:
Ayşegül Oğuz

BURASI SULUKULE (40 GÜN 40 GECE ETKİNLİKLERİ)

Berna Yerebakan, 18, ev kızı

Mahalleniz yıkılmasın diye yapılan etkinliği beğendin mi?
Hem beğendik, hem beğenmedik.

Neden?
Çok karışıktı.
Kim gelsin isterdin?
Ebru Yaşar, Rober Hatemo...
Rober Hatemo'yu neden seviyorsun?
Oynak! Abim de Rober Hatemo'ya benziyor.
Kaç yıldır Sulukule'de oturuyorsunuz?
Doğma büyüme buralıyım, annem babam da buralı.
Mahalle yıkılırsa nereye gideceksiniz?
Evimiz satılırsa Karagümrük'e taşınırız. Ama yıkılmasını istemiyoruz! *(çocuklardan biri lafa karışıyor: "Bütün Çingeneler burada!")* Biz Çingene değiliz!
Kime Çingene denir?
Çadırda yaşayan, pis, küfür eden insana denir. Biz Çingene değiliz, mahallemizin de bu şekilde anılmasından rahatsızız.

Hadi Alasu, 19, kuyumcu

Mahallenin ortamı nasıl?
Burada arkadaşlık, kardeşlik, her şey var. Mahallenin kurtulması için bir şey yapılabileceğini düşünmüyorum. Biz evimizin birini sattık, diğeri duruyor.
Neden sattınız?
Herkes satıyor.
Sulukule'nin Çingene mahallesi olarak anılmasından rahatsız olanlar var.

Çingene farklı bir faktör. Allah'a, kitaba, dine inanmayan kişi. Biz Çingene değiliz, biz semt olarak Romanız!
Roman havalarıyla aran var mı?
Ben bu tür şeylerle ilgilenmiyorum ama, mahallemiz sever!
Müzik sever misin?
İllâ ki, ama ben yabancı severim.
Mesela?
Tekno! Benim tarzıma o uygun.
Çok sevdiğin yerli bir şarkı yok mu?
"Derman yârdadır sende bulunmaz / Boşuna benimle uğraşma doktor".

Sercan Kapgi, 16, işsiz

Sulukule'de hayat nasıl geçiyor?
Kavga gürültü, şaka maka, bira mira derken geçiyor.
Bugün çalan müzikleri nasıl buldun?
Güzeldi, herkes eğlendi.
Herkes dans etti. Sen de ettin mi?
Ben anlamam, biz Roman havasından anlarız.
Müzikle aran var mı?
Diskolar miskolar, yeni yabancı şarkılar dinliyoruz. Bizim mahalle zaten disko gibi. Türkçe müziklerden burada neler neler var, sen bilmiyorsun. "Roman Kızı" var mesela: "Dokuz sekiz, dokuz sekiz çalayım sana / Kameralı telefon alayım sana"...
Manitana mı okuyorsun bu şarkıyı?
Bu var, bir de şu var: "Senden çocuğum olsun istiyorum / Gözleri senin gibi baksın / Görenlerin içini yaksın"...

Bu şarkıyı kim okuyor?
Berdan Mardini.

Sinem Demirel, 29, mimar

Bugün neden Sulukule'ye geldiniz?
Hem eğlence olması, hem de destek vermek açısından...
Sulukule deyince aklınıza ne gelir?
Annem babam eskiden Sulukule'ye eğlenmek için gelirmiş. Sonsuz eğlence olurmuş...

Romanlar hakkında ne düşünüyorsun?
Eğlenmeyi seviyorlar. Bugüne kadar hiç Roman arkadaşım olmadı. Tabii şu da var, buraya gelirken, arkadaşlarımız "çantana dikkat et" gibi öğütler verdi. Belki de bilinçaltımızda Romanlara dair bu önyargı olabilir.
Burada çalan müzik nasıl geldi?
İlginç, çünkü Çingene müziğini daha 9/8'lik bir müzik zannediyorduk, ama burada Brezilya müziğine yakın bir müzikle karşılaştık.
Sizin müzikle aranız nasıl?
Her şey! Eskiden Tool, PJ Harvey, Jeff Buckley dinlerdim. Şimdi çok geniş.

BURASI BAKIRKÖY

Ömer Say, 32, bankacı

Şu anda ne dinliyorsunuz?
Yabancı müzik.
Neden yabancı müzik dinliyorsunuz?
Hareketli müzikleri seviyorum. Şu anda Radyo Vizyon'da 2007 hitleri çalıyor.
Nedir 2007'nin hitleri?
Bilmiyorum, isimleri yabancı. Sadece hoşuma gittiği için dinliyorum.
Hareketli şarkılara olan merakınızın nedeni ne?
İçimi kıpır kıpır ettiği için dinliyorum.
Yerli müzikle aranız var mı?

Türk pop müziği dinliyorum. Mustafa Sandal... Fantezi müzik dinlediğim de oluyor, Hakan Altun gibi.
İnsan neden müzik dinler?
Ruhunu dinlendirmek, kafasını dağıtmak için.
Pop müzik nedir sence?
Global bir müzik. İçine her şey sokabiliyor, metal, pop, rock... Pop, acayip bir müzik oldu.

Osman İzon, 24, esnaf

Şu anda ne dinliyorsun?
Kürtçe müzik. Ciwan Haco. Bir de Ermenice şarkılar dinliyorum.
Ermenice şarkıları kim söylüyor?
İnternetten indirdiğim için söyleyenlerin isimlerini bilmiyorum.
Kürt müziğinde yeni sanatçılar var mı takip ettiğin?
Yok, ben Kürtçe klasikleri dinliyorum. Ciwan Haco çok eski bir sanatçı. Şivan Perwer'i de severim, ama bütün parçalarını dinlemiyorum. Ciwan Haco benim için daha iyi. Çünkü hareketli ve Doğu-Batı arasında bir müzik yapıyor.
Ermeni müziğiyle neden ilgileniyorsun?
İnan ki, Kürtçe müziğe çok benziyor. Türk halk müziği de dinliyorum, özellikle de TRT4'ü. Arabesk müzikler hoşuma gitmiyor benim.
İbrahim Tatlıses sever misin?
Sesini severim. "Aşk Kalbimde Yer Almış" şarkısını seviyorum.

BURASI AKSARAY

Ezel Kamçılı, 25, editör

Şu anda ne dinliyorsun?
Yabancı müzik. Özellikle '80'leri çok seviyorum. Daha eskileri de dinliyorum, "oldies but goldies" şeklinde.
Müzikle nasıl bir ilişkin var?
Neredeyse 24 saatim müzikle geçiyor. Gece uyurken bile kapatmadığım oluyor, odamda hafif hafif çalar.

Ağır basan bir tür var mı?
Mesela Sting'i çok severim. Reggae ve hiphop severim. Zenci müziğinin de hayranıyım.
Yerli müzikle aran var mı?
Çok değil ama, Nazan Öncel'in bütün albümlerine sahibim.
Neden Nazan Öncel?
Çok şiirsel ve sözünü sakınmayan halini seviyorum, etkileniyorum. Özellikle ilk albümleri çok iyi.
En favori Nazan Öncel şarkın ne?
"Göç". Şarkıdaki şu söz çok etkileyici: "Aşk her yerde, göç her mevsim".

Bilal Fevzioğlu, 21, tekstil işçisi

Ne dinliyorsun?
Credle of Filth.
Her zaman metal mi dinlersin?
Evet, Boşnak olduğum için Boşnakça da dinlerim. Türkçe hiç dinlemiyorum.

Kaç yıldır İstanbul'da yaşıyorsun?
Burada doğdum. Annem babam 1964'te İstanbul'a göç etmişler.
Evinizde Boşnakça konuşulur mu?
Tabii, tabii. Ben de Boşnakça biliyorum.
Metal dinlemeye nasıl başladın?
Sekiz sene oldu. Metallica'yla başladım ve şu anda sadece black metal dinliyorum. Ben sadece dinleyicisiyim, ortamlarına takılmam.
Yani?
Hırçın bir müzik... Mesela duygusal olduğum zamanlarda halkımızın müziğini dinlerim. Hırçın, sert müzikleri de sinirli olduğum zaman dinlerim.
Şu anda sinirli misin?
Yooo, neşeliyim; kız arkadaşımın yanına gidiyorum.

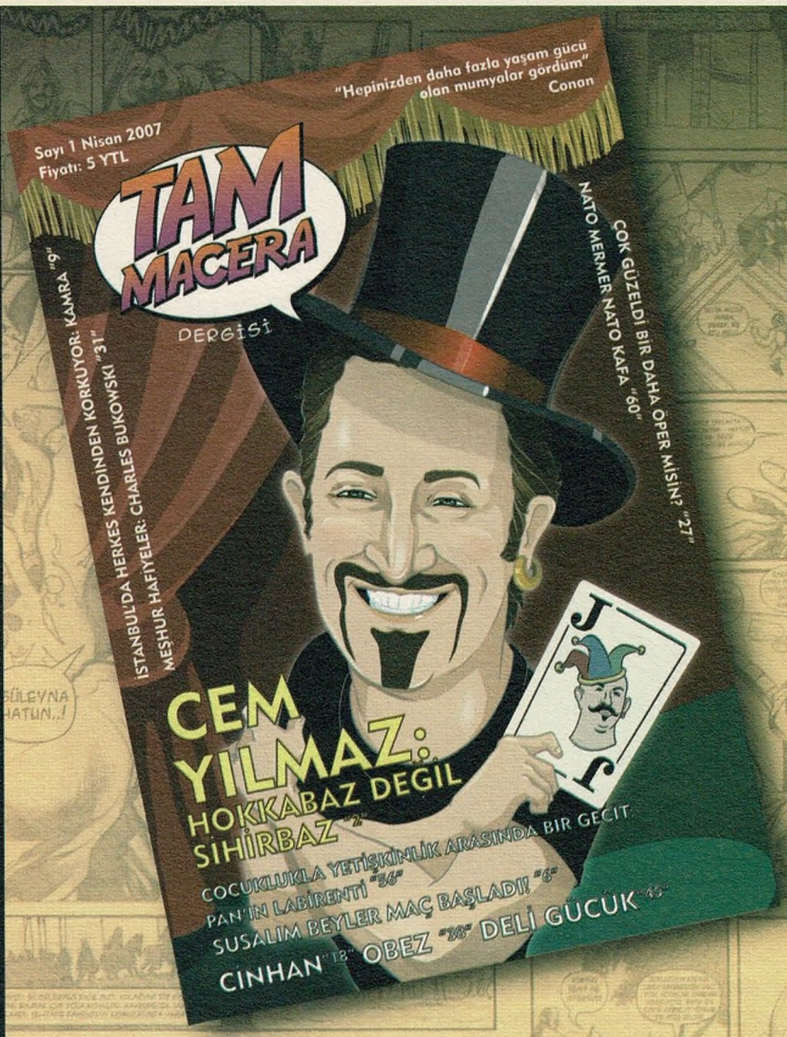

her sayfası okunan dergi

TAM MACERA çıktı!

KAMRA yayıncılık

www.tammacera.com

BAYİNİZDEN ISRARLA İSTEYİN!

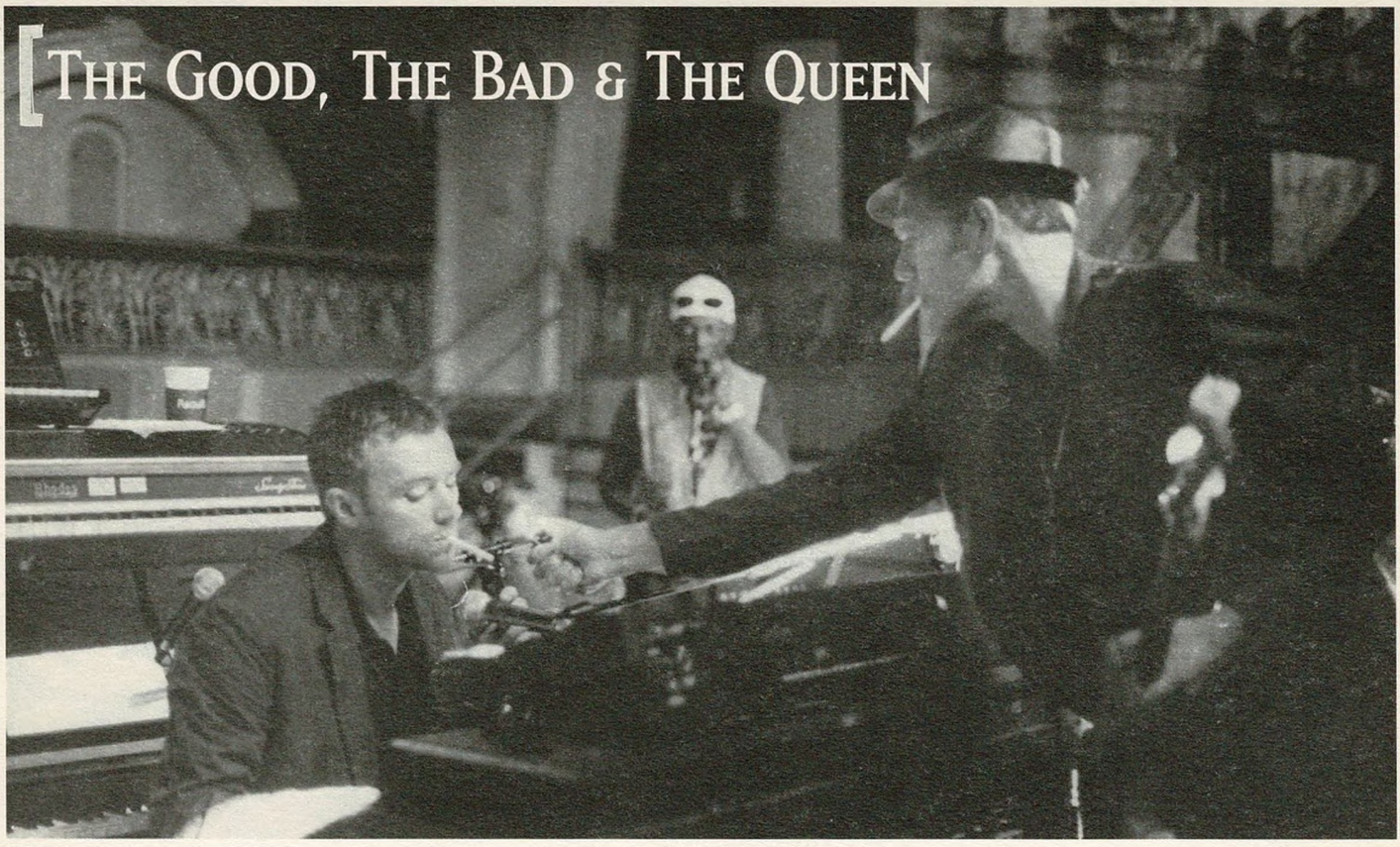

Il Buono, il brutto, il cattivo... El Bueno, el feo y el malo... Le Bon, la brute et le truand... De Goede, de harde, de vagebond... Hyvät pahat rumat... İyi, kötü ve çirkin... The Good, the bad & the ugly... Daha da uzayabilir, alt alta dizilip bir şiir gibi okunabilir... Zaten son zamanların en güzel topluluğuna son zamanların en güzel ismi yaraşırdı: The Good, The Bad & The Queen: İyi güzel de, kraliçe nerden çıktı?.. Gud Bed Kuin... Gudubet Kraliçe!.. Ekibin başını Damon Albarn çekiyor, ama ne Blur'ün popülerliğine, ne Gorillaz'ın bencilliğine, ne de "Mali Music"in gelenekselliğine sahip. Damon'ın arkadaşları, kendini ressamlığa veren The Clash basçısı Paul Simonon, Verve gitaristi Simon Tong, Fela Kuti'nin sağ kolu davulcu Tony Allen ve gölge adam, Gnarls Barkley'den Danger Mouse... Göçlerle harmanlanan yeni Londra'ya adanmış "The Good, The Bad & The Queen" albümünü yaratıcılarının dilinden, NME, Uncut, Time Out London, Independent sayfalarından ve grubun resmî söyleşisinden aktarıyoruz...

ÜTOPYA, DİSTOPYA ve AMERİKA

"The Good, The Bad and The Queen"in tohumları Nijerya'da atılmış galiba...

Damon Albarn: Çok daha eskilere uzanan bir hikâyesi var aslında. Blur'ün tam kadro olarak kaydettiği son şarkı, bu albümün yaratıcısı oldu. Blur'ün "best of"u için bir bonus şarkı yazmıştık, "Music Is My Radar". Onun finalinde "Tony Allen beni dansettiriyor" diye bir dize vardı. O dönemde Nijerya müziğine müptelâ olmuştum, o dize öyle çıkıvermişti ağzımdan. Tony'nin (Allen) "Zombies"i hakikaten çok dansettirmişti beni. "Music Is My Radar"ın o dizesi üzerine Tony aradı, Paris'teki konserine davet etti. Atladım gittim, o arada "Home Cooking" adlı albümünde misafir sanatçı olarak yer almamı teklif etti. Memnuniyetle kabul ettim ve bir de baktık ki, Tony'yle kanka olmuşuz.

Tony Allen: "Home Cooking"in kayıtları esnasında stüdyo muhabbete müsait değildi, Damon'la doğru dürüst takılamadık. Ama ilk fırsattta beraber şarkı yazmak için sözleştik. Damon o sıralarda çok yoğundu, aradan bir yıl geçti, bir gün telefon çaldı: "Tony, şimdi serbestim, haftanın üç günü birlikte stüdyoya girebiliriz."

Albarn: Tony ve Simon'la *(Tong, The Verve'ün gitaristi)* atlayıp Lagos'a gittik, müteveffa Fela Kuti'nin stüdyosunda yerel müzisyenlerle birlikte bir albüm dolusu parça kaydettik... Ama Londra'ya dönünce sil baştan yapmamız gerektiği kafamıza dank etti.

Kraliçenin bir şarkı adında geçmesinin zamanı gelmişti. 1980'lerden beri kraliçeli bir şarkı yok. Bu değişmezliği, bu düzeni kraliçe temsil ediyor.

Niye öyle oldu?

Allen: Damon'a göre Nijerya'da yaptığımız kayıtlar "big band"lik bir icraydı, ayrıca fazla Afrika'ydı. Damon'ın deyişiyle, Britanya damağına uygun olarak yeniden pişirmemiz gerekiyordu. Nijerya'da yaptığımız kayıtlar gezegenin bu tarafı için kavraması zor olacaktı hakikaten.

Albarn: Bir Afrika albümü gibi olmuştu, bizim istediğimizse iki kültürü harmanlamaktı. Afrika'nın spirütelliği beni büyülemişti, bir Londra-Lagos sentezi yapmaya çalıştım, ama sonuç istediğim gibi olmadı. Umarım günün birinde o kayıtları başka türlü değerlendirebiliriz, ama bu albüm için her şeye sıfırdan başlamak gerekiyordu. Bir albüm dolusu şarkı yazıp kenara koymak insana koyuyor ama, sınırlarımı zorlamayacaksam, emekliye ayrılırım daha iyi.

Simon Tong: Kimileri yazdığı şarkıyı getirir, müzisyenlerin önüne koyar, "notalar bunlar, sözler bunlar, hadi çalalım" der. Damon'ın böyle mutlakları

yok, "böyle yazmıştım, ama iyi olmamış, değiştirelim şunu" diyor, beraber yeniden yazıyoruz.

Albarn: Toplama bir ekip değiliz, kelimenin tam mânâsıyla bir grubuz. Tony ve Simon'la temeli atmıştık, Paul'un (Simonon) katılmasıyla nihaî biçime kavuştuk.

Tong: Ben Gorillaz projesininin turne kısmında yer almıştım, yirmi kişilik bir orkestra ve bir sürü rap'çi vardı. O kalabalıktan sonra birdenbire dört kişilik bir gruba dönüşmek bana çok iyi geldi. Bu başlı başına önemli, çünkü rock'un temel prensiplere dönüş anlamına geliyor.

Allen: Sadelik söylemesi kolay, gerçekleştirmesi zor bir şey. Birçok basçı denedik, fakat Paul (Simonon) katılana kadar o sadeliği yakalayamadık. Paul gelince, "tamam" dedik, "her şey şimdi başlıyor". Çünkü onunla aynı dilden konuşuyoruz. Paul bir sadelik dehası.

Paul Simonon'un gruba katılması nasıl oldu?

Albarn: Çok uzun zamandır aklımdaydı. Tony Allen'la Paul Simonon'un birlikte çalması ne harikulâde olur diye hayal ediyordum.

Hayatınızın bir döneminde Clash fanı olmuş muydunuz?

Albarn: Okul günlerinden beri Clash fanıyım. Hayatımda aldığım ilk plak Adam & The Ants'in "Kings of the Wild Frontier"iydi, ikinci ise "Combat Rock"tu. Benim hayatımı değiştiren gruplar Clash ve Specials'dır.

Paul Simonon'la tanışmanız nasıl oldu?

Albarn: On yıl önce, Joe Strummer'ın nikâh töreninde tanışmıştık. Onu The Good, The Bad and The Queen için aradığımda, benden iki sokak ötede oturduğunu öğrendim.

Paul Simonon: Joe'nun Ladbroke Grove adlı pub'daki nikâhına Chrissie Hynde Damon'la gelmişti ve derhal Joe, ben, Damon ve kendisinden mürekkep bir halka kurmayı becermişti. *(gülüyor)* Gerçek anlamda tanışmamız ise geçen senenin nisan ayında oldu. Damon aradı ve bazı şarkılar dinletmek istediğini, belki onları çalmak isteyebileceğimi söyledi. Kalktım gittim, birkaç şarkı dinledik, oturduğumuz semtten bahsettik, geçmişte yaptıklarımızdan, ileride yapmak istediklerimizden lafladık. Damon'ın çaldığı şarkıları dinlerken bas cümlelerini kurmaya başlamıştım bile.

Blur'ün müziğiyle aranız nasıldı?

Simonon: Brit-pop'u ıskaladım ben. O dönemde California'da yaşıyordum. Ama tabii Blur ve Oasis arasındaki rekabete dair haberler okumuştum. Bunlar bana basının bir zamanlar Clash ve Pistols'ı, ondan önce de Beatles'la Stones'u kapıştırmaya çalışmasını hatırlatıyordu.

Albarn: Blur'le Clash aynı müzikal kökenden geliyor: The Who'dan ve The Kinks'ten. Dolayısıyla, Clash olmasaydı, Blur de olmazdı.

Clash sonrasında kurduğunuz grubun (Havana 3 AM) solistinin vefatından beri müzik yapmıyordunuz, öyle değil mi?

Simonon: Evet. Kendimi bütünüyle resim yapmaya vermiştim. Arada bir resim de yapan bir müzisyen olmaktan ziyade, arada bir müzik yapan bir ressam olmayı hedeflemiştim. Söz konusu vefattan ve oğlumun doğumundan beri müzikten uzak duruyordum, bütün vaktimi resim galerilerinde ve tual başında geçiriyordum. Fakat bir süre sonra müzik çağırmaya başladı. Kulağımı ve gözümü açıp neler olup bittiğini izlemeye koyuldum. Gorillaz'ın Londra'daki ilk konserine gittim mesela. Şahane bir performanstı.

The Good, The Bad and The Queen'de yer almak istemenizin sebebi neydi?

Simonon: Başlıca sebeplerden biri, Damon'ın siyasî görüşlerine duyduğum saygı. Bu çok önemli bir etken benim için. Daha önce de çeşitli projeler için teklifler gelmişti ama, bu saatten sonra bir projede yer almam için çok özel bir şey olması lâzım. The Good, The Bad and The Queen, çok özel bir proje duygusu verdi bana. Tony, Simon, Damon ve ben gerçek bir grubuz, bir caz orkestrası gibiyiz.

Ortaya çıkan albümü nasıl tanımlarsınız?

Simonon: Birçok unsuru bir araya getiren bir albüm bu. Spaghetti western var, bir miktar reggae var, bir miktar rock'n'roll... Bir tür folk albümü aslında, "sert folk" olarak tanımlanabilir bence.

Bu albüm için siyasî denebilir mi?

Albarn: Apolitik olmadığı kesin.

Jarvis Cocker'ın "Running The World"üyle kıyaslandığında mesajı bir hayli dolaylı...

Albarn: Tam olarak öyle değil. Jarvis'in bu konulardaki tutumu bana sorunlu gelmiştir hep. Mesela Michael Jackson'ın önünde pantolonunu indirmesi çok rahatsız ediciydi, çok yanlıştı. Özürlü insanlarla alay etmek yakışıksız bir şey.

"Running The World"de Michael Jackson'dan bahsetmiyor ama.

Albarn: Biliyorum, ikisi farklı mevzular. İçimde kaldığı için söylüyorum: Michael Jackson hasta, realite hakkında çok tuhaf düşünceleri var. Ona karşı kolektif bir sorumluluğumuz var, "bu yaptıklarını yapamazsın" dememiz lâzım, ama onunla alay etmemeliyiz. Kepazeliklerle dolu bu dünyada kolektif sorumluluklarımız var, bunların başında da insanları dışlamamak, onları anlamaya çalışmak geliyor. The Good, The Bad and The Queen'in mesajının dolaylı olduğuna dönersek, buradaki sorun şu: Ben üzüntümü, melankolimi, siyasî görüşlerimi notalarla ifade ediyorum. Parmağımı sallayıp "bu yanlış, bu kötü" demem gerekmiyor. Tanık olduğum yanlışlar, kötülükler bende melankoli yaratıyor, ben de bunu müziğimle dile getiriyorum. Belki Beatles etkisi altında olduğum için böyle. Bahsettiğim anlamda melankolinin mucidi John Lennon'dır, ben onun takipçisiyim.

Üzüntümü, siyasî görüşlerimi notalarla ifade ediyorum. Parmağımı sallayıp "bu yanlış" demem gerekmiyor. Bu tür melankolinin mucidi John Lennon'dır, onun takipçisiyim.

Filozof John Stuart Mill'in iki dünyası vardı. Biri "Ütopya"ydı, orada her şey iyi ve güzeldi, diğeri ise "distopya"ydı, oradaysa her şey alabildiğine kötü ve çirkindi. Sizin dünyaya bakışınız "distopya"ya yakın gibi duruyor.

Albarn: Ütopik bir bakışa sahip olmadığım kesin, ama içinde yaşadığımız ülke geçmişe dair bir distopya mı, yoksa geleceğe dair distopya mı, onu kestiremiyorum. Bu albümün mevzuu da bu mesele zaten: Neredeyiz? Albümün adı bunun ifadesi: "İyi, Kötü ve Kraliçe". Kraliçenin bir şarkı adında geçmesinin zamanı gelmişti zaten. 1980'lerden beri kraliçeli bir şarkı yok. 1980'lerle bugün arasında bir parallellik mevcut bence ve katartik bir noktadayız. Bize verilen sözlerden, yapılan vaatlerden hepimize gına geldi artık. Bize daha iyi bir hayat vaat etmişlerdi, birçok şey değişti, ama bulunduğumuz nokta değişmedi. Bu değişmezliği, bu düzeni kraliçe temsil ediyor. Dolayısıyla kraliçeyi söz konusu etmenin, gündeme getirmenin siyaseten doğru bir tavır olduğunu düşünüyorum.

Hem albümün, hem grubun adının The Good, The Bad and The Queen olması akla hemen Clint Eastwood'u getiriyor.

Albarn: Evet, benim Clint Eastwood'la tuhaf bir ilişkim var. Neden öyle bilemiyorum, ama öyle işte. *(gülüyor)*

Albümdeki "Kingdom of Doom"da (Kıyamet Krallığı) Britanya'yı eleştiriyorsunuz....

Albarn: Evet, duygularımızı öylesine nasırlaştıran bir kültür içinde yaşıyoruz ki, hükümetimizin bizim adımıza korkunç kararlar almasına müsaade ediyoruz. Hepimiz Irak'a savaş açılmasının yanlış bir iş olduğunu biliyorduk, ama yine de kabullendik. Öyle bir kafa karışıklığı kültürünün içindeyiz ki, aktif ya da pasif olarak hükümetin ve devletin suç ortağıyız. Kıyamet Krallığı da bu zaten.

Neden bu noktaya gelindi sizce?

Albarn: Sebeplerden biri, kimliğimizi kaybetmemiz. Amerikan kimliğinin kötü bir kopyasını benimsedik. Bize yabancı bir kimlik bu, özsaygımızı ve ruhumuzu sakatlayan bir kimlik. Temel değerlerimizin yerini hamburger değerleri aldı. Öyle olduğu için de bu noktaya gelmek kaçınılmaz oldu.

"The Good, The Bad and The Queen"de nehirler taşıyor, okyanus yükseliyor, devasa dalgalar şehri kaplıyor, ortalığı sel götürüyor. Bir kıyamet duygusu var hakikaten. Bu albüm kimi çevrelerce "London Calling"in devamı olarak yorumlandı. Sizce de öyle mi?

Albarn: Tsunami bir realite, ama aynı zamanda yaşadığımız gerçekliğe denk düşen bir mecaz. 11 Eylül'den beri ölümcül bir sel kapladı ortalığı, savaş bir kan gölü yarattı. Buna kayıtsız kalmak mümkün mü?

Bugün geriye dönüp baktığınızda Brit-pop ve onun şahikalarından sayılan Blur albümü "Parklife"ı nasıl görüyorsunuz?

Albarn: Brit-pop'u ve "Parklife"ı içinde oluştuğu bağlamla birlikte değerlendirmek lâzım. Bir yanda bizim yeniyetmeliğimiz, diğer yanda İşçi Partisi hükümeti, bunların yanısıra futbol kültürünün hayatın her veçhesine, nüansına sirayet etmesi... Zamanla bunlardan mesafe almak gerekti, zira yanlış yorumlamalara çok açık bir alandı. Bütün o imgelerle oynaşmak gibi bir kabahatim oldu tabii, ama artık o dönem geride kaldı. Bugün geriye baktığımda, "Parklife"ı pop müziğin sunduğu imkânlara tav olmuş bir ergenler grubunun albümü olarak görüyorum.

Geçen sene Uncut dergisine "bundan böyle pop

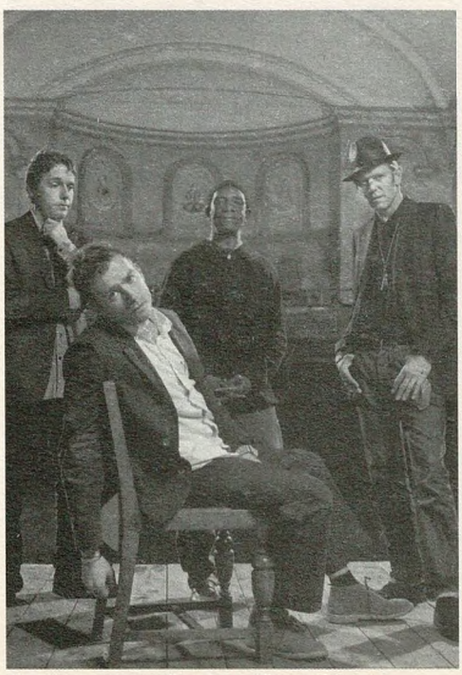

Simon Tong, Damon Albarn, Tony Allen, Paul Simonon

www.8x4.com.tr/makeyourmove

Make Your Move with 8x4

zone - 8x4

SUPERGIRL: Slm, nbr şeker
ROXY: ii. Napıyosun? Süper tatlı bir deodorant çıkmış; Party Fever.
SUPERGIRL: Wow, şişesi çok şiriiiinnmiş
ROXY: Evet kızım, kokusu muhteşem. Tarzı falan da çok cıvıl cıvıl
SUPERGIRL: Desene tam bize göre. Eğlence forever
ROXY: Bi de süper eğlenceli bir internet sitesi var;
www.8x4.com.tr/makeyourmove
Oyunlar falan, çok güzel hediyeler var...
SUPERGIRL: öyleyse ben akşama ordayım.
Kaçtım şimdi. Hadi byeee

dosya
sohbet
arkadaş
müzik
parti
e-mail
yardım
yolla

müziğine paydos" demiştiniz. Yeni güzergâhınızı nasıl tanımlıyorsunuz?

Albarn: Genel olarak başka türlü bir müziğin çıkacağını umuyorum. O yeni müziğin tomurcuklanma evresinde olduğumuzu düşünüyorum. Ve bunu çok heyecan verici buluyorum. Umarım bu gidişat yeni bir gettolaşmaya saplanıp kalmaz ve birbirinden çok farklı kaynakları buluşturur, kaynaştırır.

Brit-pop'un iki kanadı vardı: Gallagher biraderler ve Damon-Graham ekürisi. Graham Coxon'un Blur sonrası solo albümlerini nasıl buluyorsunuz?

Albarn: İlgiyle takip ediyorum. Dinlerken biraz zorlanıyorum, zira çok kişisel şeyler. İnsanın çok yakından tanıdığı birinin en şahsî yönlerini teşhir edişine tanık olması tuhaf bir duygu.

Graham Coxon'un sizi kastederek "bir adamın megalomanyak tribine takılıp dünyayı turlayıp durdum" demesini nasıl yorumluyorsunuz?

Albarn: Onun fikri. Birbirimizden gına getirmiştik, bir teneffüse ihtiyacımız vardı. Hayat çok kısa, basın üzerinden düello yapmanın mânâsı yok. Hele dünyada bunca acı ve yoksulluk varken. Temelde o kadar çok ortak yönünümüz var ki, bu türden bir çatışma abesle iştigalden başka bir şey değil. Yukarıdan bir uzaylı bize bakıyor olsaydı, aramızda herhangi bir fark göremezdi herhalde.

Blur'ün tekrar toplanması mümkün mü?

Albarn: Benim de kulağıma bir sürü söylenti geliyor. Ama Graham'le oturup konuşana kadar hepsi rivayetten ibaret. Şu kadarını söyleyeyim, o kapı her zaman açık duruyor.

Bu barış çağrısı Oasis için de geçerli mi? Geçenlerde NME'nin efsanevî Brit-pop kapağıyla ilgili olarak Noel Gallagher şu yorumu yaptı: "Damon Albarn Londra'nın kralı olmak istedi. Bana benzemek isterken kel kaldı."

Albarn: O yorumu ben de okudum. Noel'in böyle iğneli bir mizah tarzı var. Brit-pop'un harikulâde taraflarından biri, dinamiğinin iki zıt kutup olmasıydı. Ben ve Gallagher biraderler farklı kimyalara sahibiz. Oasis yenilmez armada, Noel de benden çok daha iyi bir şarkıcı. İşin tuhafı, Liam'la çok iyi geçiniyoruz, ama Noel'le iki kelime edemiyoruz.

Albüme dönelim, "The Good, The Bad and The Queen" aynı zamanda bir yerel tarih, Batı Londra'nın öyküsü...

Albarn: Kendimi bildim bileli yaşadığım yeri romantize etmeye meyilli olmuşumdur, Justine'le beraber yaşarken ortak ilgi alanlarımızdan biri de buydu. Ama yalnız başıma bu fikrin fazla da üzerine düşmem, aklım başka şeylere kayar gider. Paul'le (Simonon) bir araya geldiğimiz an, bir suç ortağı bulduğumu anlamıştım. Paul zaten bizatihi bir tarih; Batı Londra'ya da öylesine vakıf ki, iş kendiliğinden bir yerel tarih öyküsüne dönüşüverdi.

Clash zamanında da mahallemizdeki, sokağımızdaki hayatı şarkılara dökerdik. Bu albümde de öyle yaptık, ama 19'undaki delikanlılar gibi değil, olgun adamlar gibi.

Simonon: Damon'la aynı mahallede oturuyoruz, evlerimiz arasındaki mesafe iki dakika. Bu mahalle ortak konularımızdan biri. Bir ortak konumuz da kitaplar. Okuduğumuz kitapları değiş tokuş ediyoruz, üzerine konuşuyoruz. Bunların birçoğu da Londra hakkında. Benim favori Londra kitabım, Londra tarihçisi ve romancı Peter Ackroyd'unki. Damon'la ikimiz yerel tarihçi sayılırız bir bakıma. Bu da kaçınılmaz olarak albüme yansıdı. Clash zamanında da mahallemizdeki, sokağımızdaki hayatı şarkılara dökerdik. Batı Londra öyle kozmopolit bir yer ki, dünyada ne varsa orada da var. Bu albümde de Clash zamanındaki gibi yaptık, ama farklı bir yaklaşımla –19'undaki delikanlılar gibi değil, olgun adamlar gibi.

Albarn: Bu mahallenin atmosferi çok hoşuma gidiyor. Geçenlerde mezarlığın yanından yürürken bir şarkı duydum. Durup dinledim, Karayipli bir aile spiritüel bir ağıt yakıyordu. Ritm kulağıma çok yadırgatıcı geldi, ama çok da etkileyiciydi. Batı Londra, tam olarak Kuzeybatı Londra, kültürel olarak o kadar zengin ki.

Simonon: Tarihi boyunca göçmenlerin, sürgünlerin yurdu olmuş bir yer. Protestan Fransızlar, Franko rejiminden kaçan İspanyol cumhuriyetçileri, eski sömürgelerden gelenler, Karayipliler, Afrikalılar... Her göç dalgası bu mahallenin sosyal ekolojisine eklenmiş, onunla kaynaşmış. Bugünlerde eskiye kıyasla çok daha fazla varlıklı insan yaşıyor Batı Londra'da, ama kültürel alışveriş her zamanki gibi. Clash'in ilk günlerinde Dub Vendor plakçısının önünde takılırdık, seyyar lokantadan tavuk ve bezelyeli pilav yerdik. Kültürlerin karışımı sayesinde insanın kendi küçük dünyasını kurması da çok daha kolaydı.

Albarn: Londra'nın güzel tarafı bu: İnsan kendini tamamen yeniden yaratabiliyor.

Simonon: "The Good, The Bad and The Queen", bu anlamıyla tam bir Londra albümü. Adeta Peter Ackroyd'un elinden çıkmış gibi.

HONEST JON'S: DAMON ALBARN'A RUHUNU VEREN PLAKÇI

DÜNYAYA GİDEN TRAMVAY

Bir süredir Londra metrolarının duvarları büyük İngiliz şairlerini ağırlıyor. Ve uzun yıllardır Londra metrolarının girişleri, çıkışları, farklı hatları birbirine bağlayan geçitleri dünyanın dört bir yanından amatör müzisyenleri kucaklıyor. Başka türlü söylemek gerekirse, Londra'nın meydanlarından yeraltına doğru ilerledikçe, eşine benzerine kolay kolay rastlanamayacak bir büyü karşıdakini anında etkisi altına alıyor. Bu metrolardan birine atlayıp, Notting Hill'e gidip Portobello'ya doğru yürüyünce büyünün sadece yeraltında değil, yeryüzünde de devam ettiğini görüyorsunuz.

Portobello, tipik bir bit pazarı. Eski saatler, fotoğraf makinaları, porselen bebekler, tahta atlar, ilaç kutuları dört bir yana dağılmış. Sokağın orta yeri ise İtalyan şarapları, Fransız peynirleri, Arap falafelleri satan göçmenlerle dolu bir pazar havasında. George Orwell'in evini Portobello'nun sarı, pembe, mavi renklerde boyanmış iki katlı diğer evleriyle arkada bırakıp ilerledikçe, renk çeşitliliği baş döndürmeye başlıyor. Ancak yolun sonunda, meşhur Rough Trade'in önünden geçtikten sonra üzerinde Honest Jon's yazan bir dükkân tuhaf bir güzellikle önünden geçenin aklını başına devşirmesini sağlıyor. Her halinden belli, içerde her an umulmadık bir isimle, albümle karşılaşılabilir. Gerçi Honest Jon's'un ilk bakışta Istanbul Atlas ya da Akmar Pasajı'ndaki müzik evlerinden pek bir farkı yok. Dükkânın dört duvarından üçü CD'lerle kaplı, ortada ise plaklarla dolu bir stand duruyor. Her ne kadar ilk anda dükkân ağırlığı CD'lere vermiş gibi gözükse de, Honest Jon's'un esas özelliği içindeki plaklar. Hatta Honest Jon's etiketiyle yayınlanan albümler öncelikle plak olarak basılıyor. İşin ilgi çekici yanı şu ki, bu CD ve plak yığını içinde Londra'da girdiğiniz iyi ya da kötü, büyük ya da küçük her müzik dükkânında kolayca bulabileceğiniz İngiliz gruplarından herhangi birinin herhangi bir albümüne rastlamak mümkün değil. Ortalama bir dinleyicinin tanıyabileceği isimlere ait tek-tük plak ve CD'lerse daha çok Brian Eno ya da David Byrne'e ait olanlar. Eğer caz reyonuna doğru ilerseniz, John Coltrane, Miles Davis, Bill Evans gibi isimlerin neredeyse tüm albümlerini bulabilirsiniz. Honest Jon's'un tavrı çok açık: "Öteki" olsun da ne olursa olsun. Gerçi bu ruh hali Portobello'da yer alan diğer müzik dükkânlarını da fazlasıyla etkisi altına almış. Sokak boyunca karşınıza çıkan "eski plak ve CD alınır" ilanlarının çoğu "özellikle caz ve world music" ibaresiyle sonlanıyor.

LONDON IS THE PLACE FOR ME
TRINIDADIAN CALYPSO IN LONDON, 1950 – 1956

Honest Jon's, kendini uzun yıllardır Londra sokaklarını etkisi altına almış olan dünyanın dört bir yanından yükselen sesleri derleyip toplayıp yayınlamaya adamış. Standlar daha çok reggae, soul, Pakistan, Afrika gibi başlıklar altında bölünmüş. Bu çeşitlilikten de anlaşılacağı gibi, Honest Jon's sadece kendi yayınladığı albümleri değil, uzak iklimlere, uzak kültürlere ait sesleri kucaklayan, koruyan tüm plak şirketlerinin ürünlerini satıyor. Örnek vermek gerekirse, dükkânın tam orta yerinde bütün plaklardan ayrılıp yüzü müşteriye doğru çevrilmiş Finders-Keepers etiketli koca bir Selda plağı duruyor. Honest Jon's, aslında 1970'lerde bir caz plakçısı olarak açılmış. Mağazanın kurucusu John Clare bir caz hastasıymış ve sadece caz plakları bulundurumuş. Daha sonra birkaç şubesi daha açılan ve farklı branşlara ayrılan dükkân, 1979'da bugünkü yerine taşınarak birleşmiş. Aralarında ünlü acid caz şirketi Mo'Wax'ın da bulunduğu pek çok şirket bu dükkânda çalışanlar ya da buraya takılıp ilham alanlar tarafından kurulmuş, ama Honest Jon's ismiyle plaklar yayınlamak için daha sonraları beklemek gerekmiş. Dükkân çalışanları bit pazarlarından, evlerden, depolardan plaklar ayıklamak için uzun yolları, günleri geceleri harcamış, Amerika yolculuklarından sandıklarla dönmüşler. Bugün de dükkânın büyük bölümünü caz kaplıyor ama, erken dönem disko plakları ve etnik plaklar da iyi gidiyor. Dükkânın bugünkü ortaklarından Alan Scholefield, bir söyleşide "ideal müşteri"yi şöyle tarif ediyor: "Alt kattan '30'ların bir Arap şarkıcısının plağını alır, biraz Sun Ra, birkaç John Coltrane plağı ayırır, sonra yukarı çıkar, reggae'lere ve 12 inçlik house plaklarına takılır ve kızkardeşi için bir Stevie Wonder alır."

Dükkân bugün iki kişinin omzunda: Alan Scholefield ve Mark Ainley. Dükkânın yıllardır müdavimi olan Damon Albarn'ı da katarsanız, plak şirketi olarak Honest Jon's'un ardındaki üç ismi de buluyorsunuz. Özellikle Londra'yla ilgili "çokkültürlü" işler basıyorlar: Adını eski kalipsocu Lord Kitchener'in şarkısından alan ve dördüncü CD'ye erişen "London Is The Place For Me" serisi mesela, Nijerya'dan Trinidad'a, kalipsolardan kwela'lara, Londra'da üretilen dünya müziklerini kapsıyor. Carl Craig'in derlediği Lee Perry kayıtları "Congos", The Specials'ın solisti Terry Hall'un Mushtaq'la beraber yaptığı "The Hour Of Two Lights" gibi eski-yeni kayıtlar bu ruhun devamı. Gospelci Candi Staton, avangard sokak müzisyeni Moondog gibi cevherlerin albümleri de Honest Jon's'dan çıkıyor...

Dükkânda rastladığımız Alan Scholefield, Honest Jon's'un müşterilerinin hep aynı akorları, enstrümanları duymaktan sıkılmış, gerçek müzik meraklıları olduğunu söylüyor. Scholefield, Londra'nın ancak bütün yabancıların olduğu nispette kendisinin de mekânı olabileceğini düşünüyor...

Birkaç sene önce Türk halk müziği albümleri yayınlamak istediklerini bildiren bir mektup göndermişti Honest Jon's'cular Türkiye'deki bazı şirketlere... Malûm, Damon Albarn, dünya müziğine olan ilgisini, çocukluğunun birkaç ayını geçirdiği Ankara'da duyduğu seslere bağlar genellikle...

Scholefield, Honest Jon's şu günlerde EMI arşivlerini incelemekle meşgul olduğunu söylüyor. Amaç, yavaş yavaş Türk müziğinin içine dalmak... Honest Jon's arşivleri arşınlamakla uğraşadursun, Portobello çoktan Türkiye'nin müziğini alıp kendine mal etmiş. Eskicilerin arasından Notting Hill metro istasyonuna doğru ilerlerken bir Türk lokantasından tanıdık bir ses çalınıyor kulağımıza, "annemi özlemiş olamaz mıyım?" diyor... Ben bu soruyla yüzleşmemek için kendimden bile köşe bucak kaçarken, Nazan Öncel eski saatlerin, terazilerin, incik boncuğun arasından Londra'nın ortasına düşüyor. Ama bu defa yaraları saracağına, zarif bir darbeyle biraz daha deşiyor...

Donat Bayer

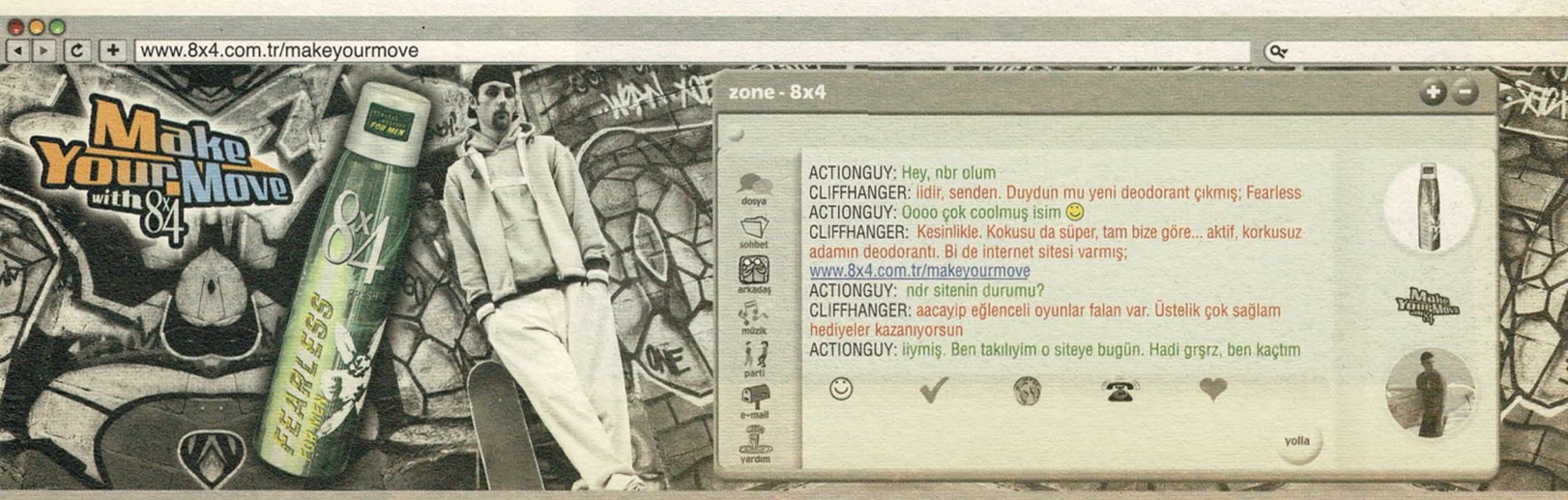

ŞARKI ŞARKI "THE GOOD, THE BAD & THE QUEEN"

Hayaletler kasabası

History Song

Paul Simonon: Bu albüm döneminde Damon'la epey kitap değiş tokuş ettik. Bunların birçoğu Londra tarihi hakkındaydı. "History Song" (Tarih Şarkısı) o okumalardan çıktı.

Damon Albarn: Londra'daki halka açık idamlara dair bir kitapta "infaz yardımcıları" (hangers on) terimine rastladım. Bunlar, asılan kişinin akrabası veya yakını genellikle. İdam sehpasının kenarında infazı beklerler, asılan insanın can çekişmesini önlemek, ölümünü kolaylaştırmak için bacaklarından aşağı çekerlerdi. "History Song", asılmak üzere olan bir adamın imgesiyle başlıyor. Adam idam sehpasına çıkıyor, o sırada şafak söküyor. İkinci dörtlükte bir koy ve bir tekne görüyor, "melankolide kaybolmuş pazar günlerinden konuşalım" diyor. Üçüncü dörtlük fırtınalı, adeta bir yaylılar orkestrası sound'unda. "İnfaz yardımcıları" adamı bacaklarından çekiyorlar, şarkı sona eriyor.

'80's Life

Albarn: "1980'lerin hayatı bu, yakışıyor sana..." Benim 1980'lerdeki halime dair bir şarkı, "yakışma" kısmı hariç. Ömür boyu sürecek bir savaşı yaşamak istememekten söz ediyor aslında.

Simon Tong: Bu albümdeki favorilerimden. Neredeyse bir "doo wop" duygusu var. Başka bir şekilde başlamıştı, fazlalıklardan arındı ve güçlendi.

Northern Whale

Albarn: Bu şarkının çok özgün bir hikâyesi var. Birkaç yıl önce, hayat arkadaşım Susie Antartika'ya gitmeye hazırlanıyordu. Orada fok balıklarıyla birlikte dalacaktı. Başka birisi için muhteşem olabilecek bu hadise, Susie için cehennem azabıydı. Dalmaktan hoşlanmadığı gibi, soğuktan da nefret eder çünkü. Antartika yolculuğu öncesinde, deniz kenarında bir tatil yapmıştık. O sırada yazdım bu şarkıyı. Susie dara düştüğünde onun yardımına koşacak bir varlığın imgesiydi "kuzey balinası". Başlangıçta romantik bir aşk şarkısıydı. Sonra gerçek bir balina Thames kıyısına vurdu. Ve bu albümün ruhuna cuk oturan bir imge oldu. Bir bakıma doğaüstü bir hadiseydi, mitolojik bir varlık geçmişten çıkıp gelmiş ve dünyanın çivisinin çıktığına dair bir işaret olarak sunmuştu kendisini. Bugünün dünyasında işlerin yolunda gitmediğinin göstergesi gibiydi. "Northern Whale", birçok duygunun iç içe geçtiği bir şarkı.

Kingdom of Doom

Tong: Bu şarkıda erken Pink Floyd duygusu var bence. Biraz da Echo and The Bunnymen'i hatırlatıyor. 1960'ların hissiyatını yankılayan bir şarkı.

Albarn: "It's Friday night in the Kingdom of Doom / Ravens fly across the moon." (Cuma gecesi Kıyamet Krallığı'nda / Kuzgunlar uçuyor ayın etrafında.) Kıyamet Krallığı, Britanya Krallığı. Kıyamet enteresan bir kelime, kuzgun da öyle. Cuma geceleri kendimizi nisyana terkediyoruz. İçiyoruz, dağıtıyoruz. Ben de öyle yapıyorum. Cuma geceleri kafa çekmek kimliğimizin bir parçası artık.

Simonon: Bu şarkı rock klasikleri damarından; "Wichita Lineman" ve benzerlerini andırıyor. Sahnede icra etmek için biçilmiş kaftan. Sözler nefis, melodi esinlendirici.

Herculean

Albarn: Bu albümün en ayrıksı şarkılarından. Fifteen adlı bir koro topluluğu var, uzmanlık alanları Ortaçağ İngiltere'sinin şarkı söyleme tarzı. "Herculean"ın ilk bölümünde Fifteen korosu, tuhaf akorlar ve Tony'nin (Allen) çılgın davulu var. Koro, çöpün geri dönüşümünün Herkülvari güç gerektiren bir zorlu iş olduğunu anlatıyor. Şarkının akışı içinde bu tema giderek silikleşiyor, sonra tekrar belirginleşiyor ve odak noktası oluyor. "Herculean" ve "Nature Springs", oturduğum mahallenin içinden geçen şarkılar. Gerçek anlamda bir gezinti: Kanal boyunda başlıyor, oradan havagazı tesisine, sonra Harrow caddesinin sağındaki mezarlığa, sonra geri dönüp tekrar kanal boyuna, oradan camiye... Camiye gelmeden önceki dizeler şöyle: "And it all gets better when life is straight / It's bigger than you and the welfare state." (Her şey daha iyileşiyor hayat dümdüz olunca / O daha büyük senden ve sosyal devletten.) Bu dizeler bazen beni panikletiyor, çünkü yanlış yorumlandığı takdirde göçmenleri kastettiğim düşünülebilir. Benim savunduğum fikir şu: Öylesine çokkültürlü ve çok inançlı bir ülkede yaşıyoruz ki, birbirimizi yok saymamız mümkün değil. Tek çıkar yol, hakiki bir anlayış, hakiki bir empati. İleride bir gün, elbette hemen yarın değil, bu çokkültürlülük ve çokinançlılıktan gerçek bir karışım, yeni bir düşünce dünyası ortaya çıkacak. Ama bu da hakikaten Herkül'ün altından kalkabileceği bir güçlük gibi görünüyor.

Behind The Sun

Albarn: Bu şarkının The Specials'ın "Ghost Town"undan esinlenen ürkütücü bir "hayaletler kasabası" atmosferi var: Boş binaların arasından esen rüzgâr, gökyüzünde parıldayan ay... Hayatımı iki şarkı değiştirmiştir: The Clash'in "Rock The Casbah"ı ve The Specials'ın "Ghost Town"u. Bu iki şarkı, hayatımın çok kritik bir anında zihnime kazındı. O kadar renkli ve o kadar teatraldiler ki, hep onlar gibi şarkılar yapmak istedim. "Behind The Sun", özellikle koro bölümlerinde 1970'lerin ilk yarısının hissiyatını, örneğin erken Rod Stewart veya Cat Stevens tarzını yankılıyor. Bu şarkı, özellikle koro bölümüyle, bir ilâhi gibi.

Bunting Song

Albarn: Londralı bir arkadaşım Sussex'te, büyük bir ormanın yakınında oturuyor. "Bunting Song", onu ziyarete gittiğimde yaşadığım bir hayalin şarkısı. Temel imge şu: Gecenin bir yarısında ormanda ışık huzmeleri oynaşmaya başlıyor, rüzgârda dalgalanan flamalar misali uçuşuyorlar. Ürkütücü bir şarkı aslında. Bir ormandan çıkıp gelen esrarengiz güçler duygusunu işliyor. O güçlerden ürkersiniz, ama merak etmekten kendinizi alamazsınız, yaklaşıp ne olduklarını görmeye can atarsınız. Karanlıkta bir ormanın kenarından geçerken tuhaf sesler duymaktan, bir takım ışıklar görmekten korkan tek ben değilim herhalde. *(gülüyor)*

Hayatımı iki şarkı değiştirdi: The Clash'in "Rock The Casbah"ı ve The Specials'ın "Ghost Town"u. Hep onlar gibi şarkılar yapmak istedim.

Nature Springs

Albarn: "Nature Springs is caught in a war, the imperious demands of a local law." (Tabii kaynaklar bir savaşa yakalandı, yerel kanunun zorba taleplerine.) Geçmişi, tarihi bilmek çok önemli. Aksi takdirde yönünüzü bulmak, nereye gideceğinizi bilmek mümkün değil. İnsanlar tarihi bilmiyor. Örneğin Irak'taki çözümsüzlüğün sebebinin 1920'lerde atılan yanlış adımlar olduğunu kaçımız biliyoruz? Birinci Dünya Savaşı dönemine kadar Irak diye bir ülke yoktu. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı İmparatorluğu çözüldü ve bugünkü Irak'ın bulunduğu bölgede, Britanyalı diplomatlar tarafından çizilen sınırla, üç farklı etnik bölge bir çatı altında birleştirildi ve orası Britanya mandasına teslim edildi. Bugün güya demokrasi götürmeye, dünyayı karanlık emellere sahip teröristlerden temizlemeye çalıştığımız bölgedeki sorunların kaynağı biziz aslında. "Nature Springs" bu konularda dolaşıyor.

A Soldier's Tale

Albarn: "A Soldier's Tale" (Bir Asker Öyküsü) tamamen şahsî hissiyatıma dair bir şarkı. Zaten tek başıma söylüyorum, hissettiklerimi dile getiriyorum. Bazen kendimi çok iyi hissederek güne başlarım, gece olduğunda ise keyfim kaçmış olur. Bazen de kendimi çok kötü hissederek güne başlarım, gece olduğunda günün sonunu getirmiş olmaktan mutluluk duyarım. *(gülüyor)* Bazen de her şey bambaşka gelişir. Bu ülke savaşa girdiğinden beri yaptığım her albümde bu saldırıya ve işgale değiniyorum. Sürekli olarak bu meseleyi dile getirmek gerektiğini düşünüyorum, çünkü savaşa karşıyım.

Simonon: Bol miktarda minör akor var şarkıda. Clash'te de minör akorlara yaslandığımız olurdu, ama onları atlaya zıplaya coşkulu bir şekilde çalardık. Bu şarkıdaki yaklaşım daha incelikli ve kırılgan. Evet, "A Soldier's Tale" kırılgan bir şarkı, dolayısıyla ihtimamla icra edilmesi gerekiyor.

Three Changes

Tong: Bu albümdeki favorilerimden biri. Adı "Three Changes" (Üç Değişiklik), çünkü üç ayrı versiyonu vardı ve üçü de birbirinden çok farklıydı. Neticede üç versiyonu harmanladık ve ortaya "Three Changes" çıktı. *(gülüyor)*

Albarn: Üç versiyonun da kendine has bir duygusu vardı ve bu duygulardan hiçbirini yitirmek istemedik. O farklı duyguları birbirine diktik, ortaya harikulâde bir parça çıktı. "Three Changes", bu albümdeki müzisyenlerin ne denli yetkin olduklarının kanıtı bence. Şarkının sahne icrası da şahane. Paul'ün bası aynen Clash sound'unda, zaten o bas da Clash'in ta kendisi değil mi?

Tony Allen: "Three Changes"daki 6/8 ritmi Afrika'nın 6/8'i, ama bu şarkı için biraz basitleştirmek zorunda kaldım. Farklı, yeni ritm modelleri peşindeyim hep, çünkü çabuk sıkılan bir tabiatım var. Damon'la çalışmak bu bakımdan çok iyi; yeni arayışlara, keşiflere alan açan bir müzisyen.

Green Fields

Albarn: Tuhaf bir şarkı, çünkü bir şarkıya dair bir şarkı. Yıllar önce, Marianne Faithfull, Alex *(James, Blur'ün basçısı)* ve ben uzun ve bol alkollü bir gece geçirmiştik. O sıralar Alex Marianne Faithfull'la takılıyordu bir şekilde. O gece, sarhoş kafayla bir şarkı yazmış ve Goldhawk Road'da bir stüdyoda teybe okumuştum. Aradan birkaç yıl geçti, birileri gelip "Marianne Faithfull'a yaptığın demo çok güzel olmuş" demeye başladı. Anlaşılan o gece şarkıyı Marianne'a vermiştim. Sonra, Marianne kendi yorumuyla kaydetti. Biraz bozuldum tabii, kayıt seansına beni davet edebilirdi en azından. Marianne'ın versiyonunu dinlediğimde "tüh" dedim kendi kendime. Ve arayıp tarayıp orjinal demoyu buldum. "The Good, The Bad and The Ugly"nin tamamlanmasına çeyrek kala demoyu bizim çocuklara dinlettim, çok beğendiler. Ben de şarkının girişinde bu hikâyeyi anlattım: "I wrote the song years ago, late at night somewhere on the Goldhawk Road..." (Bu şarkıyı yıllar önce, gecenin geç vaktinde, Goldhawk Road'da bir yerde yazdım.) Bir şarkı hakkında yazılmış şarkı pek yoktur herhalde. "Green Fields" o nadir örneklerden.

The Good, The Bad & The Queen

Albarn: Bu şarkıda Distopya'daki ilk günün sabahındayız. Güneş bulutların arasından beliriyor ve aniden bütün uydular tekrar çalışmaya başlıyor, bütün cep telefonları işlemeye, bütün otomobiller yürümeye başlıyor. İlk dörtlükte, Britanya, eğlence merkezlerindeki oyuncak minyatür kentler gibi: Birisi bir düğmeye dokunuyor, bütün sistem harekete geçiyor. İkinci dörtlükte hadise ruh karartıcı bir hale geliyor, onu bir parça iyimserlik izliyor, enerji dolu çocuklar günü kurtaracak gibi oluyor. *(gülüyor)* Şarkının son üç dakikası ise tam bir şamata.

Simonon: Eğlenceli şarkı. Viktoryen bir vodvil gibi başlıyor, sonra New York Dolls boyutuna giriyor, oradan thrash punk hattına kıvrılıyor.

Tong: İç içe geçmiş birkaç jam var bu şarkıda. Hafif tertip bir erken David Bowie duygusu da veriyor. Hepimizin deşarj olduğu bir şarkı. Albümdeki diğer şarkılar ölçülü biçili ve daha doğrudan. Bu ise ortalığa saçılan iskambil kağıtları gibi.

Bugün güya demokrasi götürmeye, teröristlerden temizlemeye çalıştığımız bölgedeki sorunların kaynağı biziz aslında. "Nature Springs" bu konularda dolaşıyor.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

SİNEMA

Sürekli Tatil, İçeridekiler, Kahve ve Sigara, Ölü Adam, Gizem Treni, Hayalet Köpek: Samuray Tarzı ve *Kırık Çiçekler* gibi filmleriyle ünlenen; ayrıca, önce karakterlerini tanıyıp, daha sonra onlar üzerine bir hikâye kurması ve oyuncularını belirleyince rol yazıp senaryo tasarlamaya başlamasıyla bilinen Jim Jarmusch'un kendine özgü sineması...

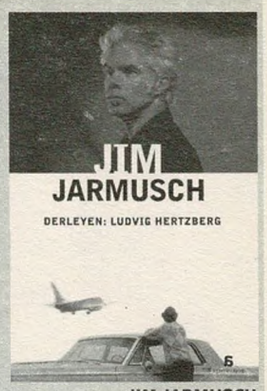

JIM JARMUSCH
Der. Ludvig Hertzberg

KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR

Türkiye'de "Görme Biçimleri" ve diğer büyük eserleriyle tanınan John Berger'ın SSCB döneminde dışlanmış bir heykeltraş olan Ernst Neiztvestny üzerine kaleme aldığı bu metin, siyasal açıdan devrimci sanatın anlamına ve devrimci bilincin ileride doğurabileceği bazı sonuçlara ışık tutmaktadır.

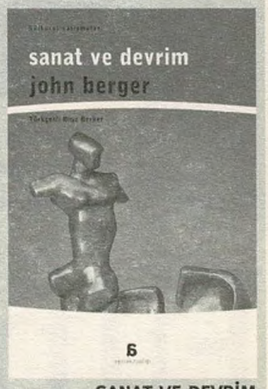

SANAT VE DEVRİM
John Berger

SİYASET

New Left Review yazarlarından Mike Davis, bulaştığı her üç insandan ikisinin ölümüne yol açan kuş gribinin tarihsel evrimini, ölümcül H_5N_1 virüsünü yaratan ekolojik koşulları, küresel kapitalizmin tarımsal üretimdeki tahribatını ve açgözlü ilaç şirketlerinin halk sağlığını asla dikkate almayan politikalarını irdeleyerek, yakınlaşan bir kıyametin bilimsel ve siyasal tarihini ele almaktadır.

KUŞ GRİBİ:
KAPIMIZDAKİ CANAVAR
Mike Davis

KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR

"Görmeye çalışan bir kişinin ilgi alanı hiçbir zaman salt görüntüler dünyasıyla sınırlı değildir; bir müzik veya metni görmek de en azından resim kadar heyecan verebilir bize."

SIRDAŞ GÖRÜNTÜLER
Mehmet Ergüven

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

Adaş

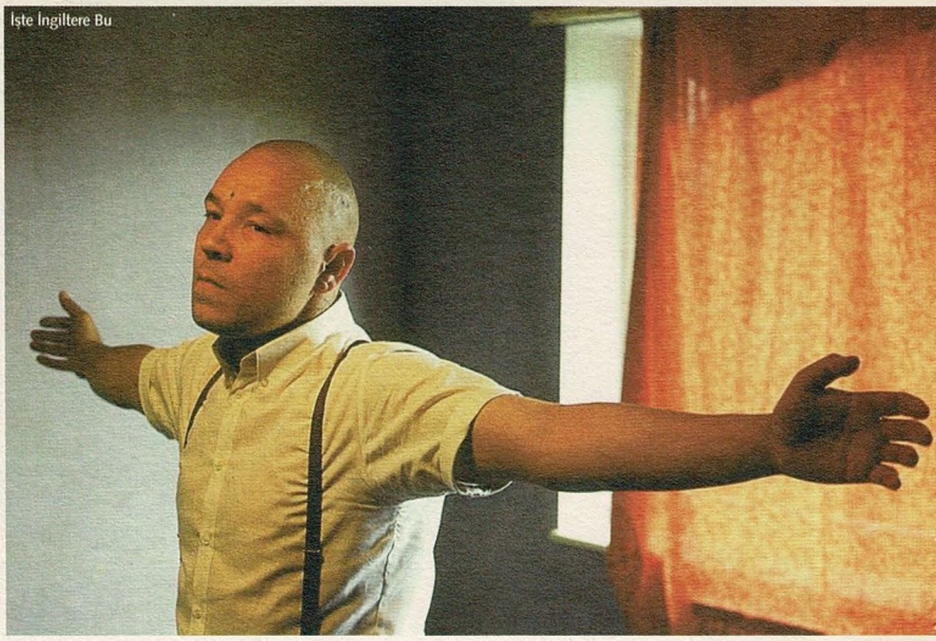
İşte İngiltere Bu

31 Mart'tan 15 Nisan'a, İstanbul Film Festivali'nin sofrasında bir kuş sütü eksik. Pasolini, Miyazaki, Van Sant toplu gösterimleri, Fassbinder (ve izdüşümleri), bu sene daha bir parlayan Altın Lale filmleri, Rus kurdelaları, yaşlı ve genç ustalar, dünya festivallerinden kıyak seçkiler, belgeseller, daha neler neler... 26'ncı festival için önce gönlümüze göre 26 mum yaktık, seyrine baktık, sonra sözü yönetmenlere bıraktık...

Filmbahar

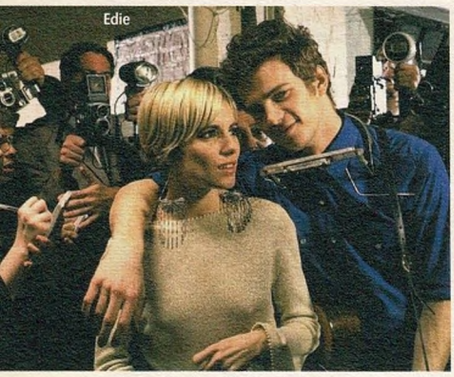
Edie

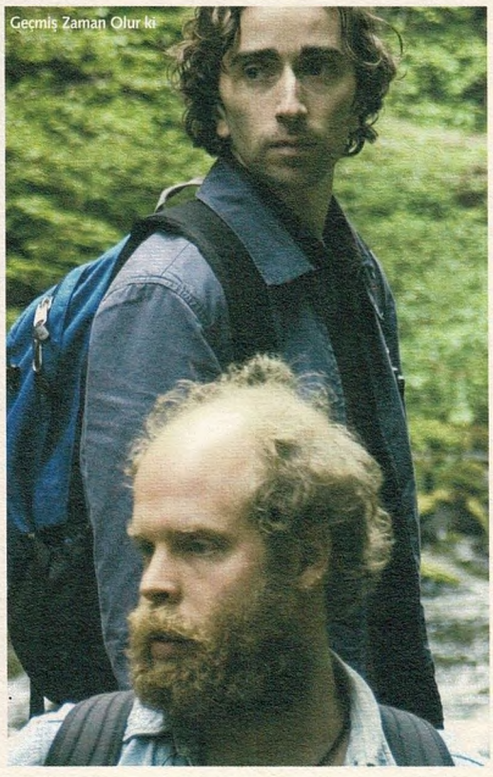
Geçmiş Zaman Olur ki

Fay Grim

Ermenistan'a Yolculuk

Görünmez Çocuklar

SİHİRLİ FLÜT *(Kenneth Branagh)* 1975'te Bergman'ın da el attığı Mozart'ın ünlü operası, müzisyenin 250. doğum yıldönümü şerefine bu sefer bir başka büyük yönetmenin ellerinde hayat buluyor. Shakespeare'yen yönetmen ve aktör Branagh "Sihirli Flüt"ü I. Dünya Savaşı fonunda sunuyor. Stephen Fry'ın yeni baştan yazdığı librettoyla ve Avrupa Oda Orkestrası'nın müthiş icrasıyla.

VENÜS *(Roger Michell)* 70'lik iki aktör, iki dost, Ian ve Maurice... Ian'ın ölüm korkusu gün geçtikçe artmaktadır. Kuzeninin kızı Jessie'yi kendisine gözkulak olur umuduyla, gönülsüzce evinde ağırlamaya başlar. Ve arkadaşı Maurice, Jessie'ye gönlünü kaptırıverir. Londra'nın puslu havasında "imkânsız" bir sevda... Hanif Kureishi'nin senaryosunu yazdığı film Peter O'Tootle'a Oscar adaylığı getirmişti.

SINIR KARAKOLU *(Rajko Grlic)* Eski Yugoslavya'yı oluşturan tüm ülkelerin desteğiyle kotarılmış imece bir komedi. '87'de, Arnavutluk sınırındaki bir karakolda görevli ayyaş teğmen Pasic, önüne gelen her kadınla yatar ve sonunda frengi kapar. Evine, karısının kollarına dönmekten tırsar, karakolda kalmak için –herkesi paniğe sürükleyen– bir yalan uydurur: Düşman saldırıya geçti!.. Öte yandan, eve haberci olarak gönderdiği genç tıp öğrencisiyle karısı Mirjana arasında bir aşk yeşerir.

BEETHOVEN'I ANLAMAK *(Agnieszka Holland)* "Müzik Tanrının dilidir. Biz müzisyenler Tanrıya bir insanın olacağı en yakın mesafedeyiz. Bizler onun sesini duyarız, dudaklarını okur, çocuklarına hayat veririz, övgülerini iletiriz". Beethoven'ın hayatının son günlerine çarpıcı bir bakış. Ed Harris'in canlandırdığı Beethoven, notist kız Anna'ya aşık olur. 9. Senfoni'nin son notları, hem büyük kompozitörün hem de Anna'nın kaderiyle birlikte yazılacaktır.

GREV *(Volker Schlöndorff)* Polonya'da, Gdansk'daki doklarda kaynakçı bir işçi kadının ve arkadaşlarının hayat ve hak mücadelesi, ileride Dayanışma Hareketi'ne dönüşecek, totaliter komünist rejimlerin çöküşünün motoru olacaktır... İyice durgunlaşan –yok edilen– işçi hareketinin havasını solumak, nelere kadir olabileceğini hatırlamak için ideal.

KEMAN *(Francisco Vargas)* '70'lerin "karışık" Meksikası... Vargas, yerli halk ve ordu arasındaki –bugün de devam eden– mücadele üzerine çektiği bir kısa filminden uyarlamış "Keman"ı. Don Plautarco, oğlu ve torunuyla hayatını gezgin müzisyen olarak kazanmakta, diğer yandan da hükümet aleyhtarı gerillalar için silah temin etmektedir.

ADAŞ *(Mira Nair)* "- Baba, adımı değiştirmek istiyorum." "- Peki. Burası Amerika. Burda istediğini yapabilirsin". Hintli aile, göçtükleri Amerika'da doğan çocuklarına, sevdikleri Rus yazara ithafen Gogol adını koyar. Böylece zavallı Gogol, her adımda mecburen iki kültür şoku birden yaşar. Jhumpa Lahiri'nin Everest'ten çıkan romanını okumayan, bari Nair'in filmini seyretsin.

ŞANTÖR *(Xavier Giannoli)* Binbir surat Gérard Depardieu'nün, bir tek şarkıcı olmadığı kalmıştı. Filmde, çantasında boğaz pastilleriyle gezen, MTV'den ve karaoken yana dertli, demode bir orkestra şarkıcısını canlandırıyor ve kendi sesiyle eski pop şarkılarını yorumluyor. Gizemli bir yeni sevgili bu dağınık hayata güneş gibi doğacak mıdır, yoksa gece gibi çökecek midir?.. "Şantör"ün sürprizi, pop efsanesi Christophe'u, finale doğru kısacık da olsa kadraja alması.

DAİMA *(Heddy Honigmann)* Paris'deki Père-Lachaise dünyanın en ünlü mezarlığı herhalde. Jim Morrison, Edith Piaf, Chopin, Marcel Proust, Oscar Wilde gibi nice sanatçının, heykeller, ağaç ve çiçeklerle süslü bu ebedi istirahatgâhını, hergün binlerce insanın ziyaret ediyor. (Unutmayalım, Ahmet Kaya ve Yılmaz Güney de orada.) Bu belgesel, mezarlıkta bir keşfe çıkıyor, yaşam ve ölüm arasındaki sonsuz çelişki ve bağlantı arasında insanı düşünmeye çağırıyor.

GEÇMİŞ ZAMAN OLUR Kİ *(Kelly Reichardt)* Will Oldham ilk gözağrısı aktörlüğe dönüyor. "Geçmiş Zaman Olur ki", tıpkı bir Will Oldham şarkısı gibi, basit olmasına basit, ama insanı en derin yerinden yakalıyor. İki çocukluk arkadaşının, bir ev, bir köpek, bir eş ve doğacak bir bebeğe sahip, Chuck D, Steve Earle gibilerinin program yaptığı demokrat radyo Air America'dan kulağını ayırmayan Mark ile hayatı da saçı başı gibi darmadağın Kurt'ün Oregon'un Cascade dağlarındaki kaplıcalara yaptıkları yolculuğu konu alan filmin müzikleri Yo La Tengo'dan.

PRENSES *(Anders Morgenthaler)* Misyoner August, porno sektörünün yıldızlarından kız kardeşi "Prenses" Christina'nın korkunç ölümünden sonra, beş yaşındaki yeğeni Mia'nın velayetini almak için yıllar sonra ülkesine geri döner ve vicdan azabıyla karışık intikam peşine düşer. Bu animasyon film, lafını eveleyip gevelemeden, ahlâk bekçiliğine de, ucuz seks görüntülerine de prim vermeden hikâyesini anlatıyor.

BOŞTA GEZER *(Boris Khlebnikov)* Rusya taşrasında değişen zamanlar... Leonid kasabadaki tek okula gider, tek fabrikada çalışır, kasabadan bir kızla evlenir, sürprizsiz hayatın keyfini çıkarır... Ta ki fabrika, bu küçücük kasabaya da ulaşan Amerikalılar tarafından satın alındığında, işsiz kalana kadar. "Boşta Gezer" Kaurismäki'lerle, Jarmusch'larla akraba.

2:37 *(Murali K. Thalluri)* Van Sant'in "Fil"inin ruhunda bir film. Lise tuvaletinde saat 2:37'de intihar etmiş bir öğrenci bulunur ve saatler sabaha alınır. İstenmeyen gebelik, yeme bozukluğu, uyuşturucu gibi problemlerle boğuşan bu liseli çocuklardan herhangi birinin, canına kıyan arkadaşlarının yerinde olmaması için hiçbir sebep yoktur. 21'lik yönetmen, "birinci dünya"nın dertlerini bu sert dramda öyle işlemiş ki, izleyici ya filmi bırakıp kaçıyor ya da gözyaşlarını tutamıyormuş.

DIXIE CHIKS: KAPA ÇENENİ DE ŞARKI SÖYLE *(C. Peck - B. Kopple)* Üç kızdan müteşekkil ABD'li country grubu Dixie Chicks'in başına gelenler pişmiş tavuğun ve Orhan Pamuk'un başına gelmedi. Bir İngiltere konserinde "Bush'tan utandıklarını" açıkladılar ve ülkelerinde derhal vatan haini ilan edildiler. Birazcık müzik, ama daha ziyade bir ifade özgürlüğü belgeseli.

İŞTE İNGİLTERE BU *(Shane Meadows)* Yıl '83, babasını Falkland Savaşı'nda kaybetmiş Shaun, 12'sinde. Sıkıcı bir kıyı kasabasına tıkılmış kalmış. Teatcher, işçi sınıfını dümdüz etmekle meşgul. Shaun'un tek alternatifi skinhead çetesinde kendine bir yer bulmak. Sonra gelsin kafayı kazıtmalar, ska ve punk plakları, kızlar, partiler, çılgın bir yaz... Ancak hapisten çıkan skinhead bir "abi" her şeyi değiştirecektir. Çetenin bir kısmı göçmenlere karşı ırkçı eylemlere yönelirken, geriye kalan ılımlıların işi hiç de kolay değildir.

Hip Hop Projesi

Madeinusa

Sahra'dan Mektuplar

EDIE *(George Hickenlooper)* Edie Sedgwick: Velvet Underground'un –Warhol'un ricasıyla!– "Femme Fatale"i yazdığı kadın... Onun hayatını kim merak etmez? Hem eleştirmenlerden kırık not alan, hem de Lou Reed, Bob Dylan gibi vaktiyle Edie'nin hayatında gezenleri kızdıran bu filme yine de gidip, nedir ne değildir, gözlerimizle göreceğiz. Velvet rolünde Weezer, Dylan'ımsı Billy Quinn rolünde Hayden Christensen var, "Factory girl" Edie'yi ise Sienna Miller canlandırıyor.

SAHRA'DAN MEKTUPLAR *(Vittorio De Seta)* Göç, insan ticareti, ırkçılık, medeniyetler çatışması... Tahsilli, yoksul, müslüman genç Assane'ın yedi ay süren Avrupa'da tutunma macerası hüsranla sonuçlanır ve ülkesi Senegal'e kafasında binbir soruyla başka biri olarak geri döner. 80'lik usta De Seta'dan göçmenlerin Avrupasına belgesel tadında bir bakış.

ERMENİSTAN'A YOLCULUK *(Robert Guédiguian)* Usta yönetmenin, Ermeni kimliğinin altını çizerek çektiği ilk film. Doktor kızının karşı çıkmasına rağmen, kalp hastası baba Fransa'dan anayurduna, Ermenistan'a gitmeye karar verir. Kızı da peşinden... Film, Ermenistan'ın bugünkü toplumsal yapısı ve dünyadaki terkedilmişliğiyle ilgili çok canlı gözlemler aktarıyor.

FİDEL'İN YÜZÜNDEN! *(Julie Gavras)* Neyse ki adını basitçe Anna koymuşlar, mazallah Örgüt, Ekim, Emek falan da koyabilirlerdi!.. 1970'in Fransa'sında devrimci hareket içinde yer alan bir çiftin hayatını, yedi yaşındaki çocukları Anna'nın gözünden (kamera bile onun boyundan çekim yapıyor) ve hafakanlar basmış gönlünden izliyoruz. Bu güleryüzlü film, son Sundance festivalinin yıldızlarındandı.

YARIM AY *(Bahman Ghobadi)* Mamo ne kadar Kürdistan'ın Mozart'ıysa, Mozart da o kadar Viyanalı bir Mamo. "Kaplumbağalar da Uçar"la tanıdığımız Ghobadi, mp3 çalarından sürekli Mozart'ın "Requiem"ini dinleyerek bu müzikli yol filmini tasarlamış ve Mamo'yu Amadeus'un ruh kardeşi ilan etmiş...

YALNIZ YATMAK İSTEMİYORUM *(Tsai Ming-liang)* Kuala Lumpur sokaklarında yaşayan Çinli Hsiao Kang günün birinde dayak yiyerek soyulur, hayatını Bangladeşli kaçak işçi Rawang kurtarır. Aralarına garson kız Chyi de katılınca, üçlü arasında tuhaf, komik ve erotik bir ilişki başlar. "Serseri Bulut"un yönetmeninden Uzakdoğu kültürleri mozayiği...

GÖRÜNMEZ ÇOCUKLAR *(Spike Lee, Emir Kusturica, Mehdi Charef, Ridley Scott, Katia Lund, Jordan Scott, Stefano Veneruso, John Woo)* Dünyayı yoksulluk, açlık ve savaşın pençesinde tanımaya çalışan çocukların dilinden anlayacak bir allahın kulu yok mu? Ünlü yönetmenler bu zor ve onurlu işe soyunuyor.

FAY GRIM *(Hal Hartley)* "Henry Fool"un devam filmi olduğu kadar, başlıbaşına yeni bir öykü: Henry bir cinayet işleyip ortadan kaybolmuş. Eşi Fay artık bir delikanlı olan oğulları Ned'i yetiştirmeye çalışırken, "ayyaş" Henry için içten içe kaygılanmakta ve FBI, Henry'nin palavra kitabı "İtiraflar"dan nedense kıllanmakta... Bağımsız sinemanın piri Hartley kamerasını New York, Paris ve İstanrbul'da gezdiriyor.

HİPHOP PROJESİ *(Matt Ruskin)* Bahama'larda yoksulluk içinde doğmuş, annesi tarafından terkedildikten sonra New York'a göç etmiş Chris Rolle'un (Kharma Kazi) hayatı hiphop sayesinde değişti. Sonraki yıllarda, kendi gibi çıkmazda olan gençlere yol açabilmek için hiphop kuvvetinde çabaladı durdu. Film, bu dönüşümün belgeseli.

SHORTBUS *(John Cameron Mitchell)* Hangi dizideydi unuttuk, evde porno seyrederken ailesince basılan delikanlı şöyle diyordu: "Ben de tam bir belgesel seyrediyordum. Üreme sistemiyle ilgili." Bu "Shortbus" da o hesap. Konumuz, bolca indie rock eşliğinde çiftlerin seks üstüne konuştukları, hatta çok daha ileri gidebildikleri yeraltı partileri... Filmdeki oyunculardan biri, gerçekçiden daha gerçek bu seks sahnelerinde oynadığı için bir radyodaki işinden az daha kovuluyormuş –neyse ki Coppola, Michael Stipe, Yoko Ono araya girmiş.

MADEINUSA *(Claudia Llosa)* And Dağları'ndaki küçük köyünde yaşayan 14 yaşındaki Madeinusa, babası, kızkardeşi, diyonizyak bir şenliğin hazırlıkları ve köye gelen bir yabancı. Üstelik kazağında bizim kızın adı yazıyor: Made in USA!

Şantör

Grev

"ABD John Lennon'a Karşı" (The US vs John Lennon) sıcağı sıcağına İstanbul Film Festivali'nin programına girdi. Leaf-Scheinfeld ikilisi tarafından yazılıp yönetilen film, FBI'ın, Nixon hükümetinin emriyle, Vietnam Savaşı sırasında barış hareketinin başını çeken John Lennon'ı saf dışı etmek için gizlice çevirdiği dolapları gün yüzüne çıkarıyor. Aralarında FBI tarafından hedef seçilen "Power To The People"ın da bulunduğu 40 şarkının ve 100 saatlik bantlardan damıtılmış görüntülerin yer aldığı film, aynı zamanda, Angela Davis, Bobby Seale, John Sinclair, Noam Chomsky, Gore Vidal, Tarık Ali ve daha nicelerinin bilgisine başvurulan bir dönem belgeseli özelliği de taşıyor. Daha önce rock & roll üstüne birçok film yapan ikilinin, sinematograf - pop kültür yazarı David Leaf ve belgesel sinemacı John Scheinfeld'in, Creepy Sleepy ve Cinema Without Borders'a verdiği mülâkatları harmanlayarak sunuyoruz.

sanki dün olmuş gibi

Size bu filmi yaptıran nedir?
John Scheinfeld: David ve ben adamakıllı Beatles hastasıyız. Yıllar boyunca grup ve üyeleri hakkında çıkan bütün kitapları, makaleleri okuduk, muhtemelen onlar hakkında bilinebilecek her şeyi biliyoruz. 1997'de Lennon'a ilişkin FBI belgelerinin yayınlandığını duyunca haliyle çok heyecanlandık. Amerikan hükümetinin John Lennon'ı sınırdışı etme ve/veya nötralize etme çabaları bize son derece çarpıcı geldi. Böylesine tanınmış biri hakkında bu kadar güçlü, ama aynı zamanda pek bilinmeyen bir hikâyeye sıkça rastlayamazsınız. Bu hikâyenin kamuoyuna anlatılması gerekiyordu; öyle yaptık. Ama yıllarca konuya hak ettiği ilgiyi gösteren çıkmadı. Nihayet, 11 Eylül sonrası, Irak Savaşı sonrasında, insanlar hikâyenin günümüz dinleyicisiyle ilintisini görmeye başladı. 2005'te yapımcı şirketle anlaştık ve işe koyulduk.

Proje ilk olarak nasıl doğdu?
David Leaf: Uzun zamandır listemizde bulunan, sık sık dönüp baktığımız bir projeydi. Ama 2002'de, Yoko Ono'nun avukatına sunulana kadar fikir düzeyinde kaldı. O noktadan sonra bir momentum oluşmaya başladı. Çünkü bu filmin başarılı olmasını sağlayacak başlıca anahtar, Lennon'ın müziğinin kullanım haklarını edinmekti. Aksini düşünmedik bile. Bir başka önemli adım da Beach Boys'dan Brian Wilson'ın fenomen albümü "SMILE"ın hikâyesini anlattığımız "Şahane Hayalci" ("Beautiful Dreamer") filmiydi. Burada Lennon belgeselinde nasıl bir anlatımın tercih edilmesi gerektiğini gösterebilme imkânı buldum. Ayrıca, Yoko'nun konuyu gündeme getirmek için doğru bir zamanda olduğumuza kanaat getirmesi de projeyi hızlandıran bir unsurdu.

Filmin bugünkü korku ortamıyla ilişkisi olduğunu düşünüyor musun?
Leaf: Filmin bugünün dünyasıyla bağlarına izleyici karar verecek. Biz belgelere ve o günleri yaşayan kişilerin söylediklerine dayanarak John'un hikâyesini anlattık. Filmde bir anlatıcı yok. Amacımız izleyiciyi o dönemin atmosferine daldırmaktı. Kaba montaj ortaya çıktığında birkaç deneme gösterimi yapmış ve izleyiciden olumlu tepkiler almıştık. Gelen yorumların arasında filmin bugünün iklimine ayna tuttuğu da yer alıyordu. Gösterimlerden birinde, bazı sahnelerde adeta kırbaçlanmış gibi haykıran otuz yaşlarındaki kadını unutamam. Bu tepkiler beni "gerçekten bugün olanlar o zamanlar da olmuş" düşüncesine sevketti. Film bitince kadın neredeyse kızgın bir şekilde bağırdı: "Bugünün John Lennon'ı nerede?" Sözünü ettiğiniz "o gün-bugün" kıyaslamasına en iyi örnek, Nixon'ın, birliklerin Vietnam'dan çekilme takvimini vermekten kaçındığı bölümdür.

Gösterimlerden birinde, bazı sahnelerde kırbaçlanmış gibi haykıran kadını unutamam. Film bitince kadın neredeyse bağırdı: "Bugünün John Lennon'ı nerede?"

John Lennon'ın politik hayatı hakkında neredeyse bilinmedik hiçbir şey kalmamışken, bu filmden ne öğreneceğiz?
Scheinfeld: Nixon yönetiminin John'a yaptıkları geniş ölçüde bilinmiyordu, çünkü her şey gizli yürütüldü. Hatta bir ara filmin adını "John Lennon'a Karşı Gizli Savaş" koymayı bile düşündük. Rolling Stone dergisi, 1974'te hikâyenin çok küçük bir bölümünü yayınladı. Kaliforniya Üniversitesi'nden tarih profesörü Jon Wiener'in 16 yıl süren hukuk savaşı sonunda, 300 sayfa hacmindeki FBI belgeleri yayınlanınca hikâye aydınlandı; olayın içyüzünü bu sayede anladık. Azılı Beatles hayranları, bazı gazeteciler ve eleştirmenler olan biteni biliyordu belki, ama Amerikalıların büyük çoğunluğu konu hakkında sadece yüzeysel bilgilere sahipti. Ancak bu filmi sırf vakayı anlatmak için yaptık sanılmasın. Çok daha geniş bir tuali boyamaya çalıştık. Dönem Amerikasının toplumsal, politik ve kültürel manzarası da eşit oranda önemliydi. Hikâyenin geçtiği bağlamın izleyici tarafından anlaşılması, film sürecinde kendimize karşı eleştirel olduğumuz noktalardan biriydi. Yani, bu endişe verici ifşaatlarda bulunan bir film değil, daha çok çalkantılı zamanları derinlemesine kavramak ve Lennon'ın doğru olduğuna inandığı şeyleri yapmak için verdiği kavgayı anımsatmak üstüne bir film.

Filmde Lennon'la birlikte savaş karşıtı mücadele veren birçok tarihsel aktörün yorumları da yer alıyor. Gore Vidal müthişti mesela...
Leaf: Görüşlerine başvuracağımız insanları belirlemek çok uğraştırdı. Hikâyeyi, Vietnam Savaşı dönemini birebir yaşamış, o çağı ve Lennon'ın mücadelesini kavramış insanlara anlattırmayı amaçladık.

David Leaf (solda) ve John Scheinfeld Yoko Ono'yla

Filmde konuşanların çoğu Lennon'ı tanıyan, onunla aynı çatı altında bulunmuş kişiler. Noam Chomsky'nin verdiği kişisel ders, büyük tarihçi Gore Vidal'la sohbet etmek, eski New York valisi Mario Cuomo ile anayasayı konuşmak, Angela Davis'ten Kara Panterler'in saflarında verdiği mücadeleyi dinlemek unutulmaz deneyimlerdi. Talk show'cu Geraldo Rivera da parlaktı. Nixon'a karşı seçimi kaybeden senatör George McGovern'in spontane olarak "Give Peace A Chance"i söylemeye başlamasına ne demeli? Ama bence içlerindeki en güçlü söyleşi, barış hareketinin önderlerinden Ron Kovic ile yaptığımızdı.

Neden hâlâ herkes John Lennon'ı konuşmak istiyor? Onun kültürel belleğimizdeki yeri ne?

Leaf: John Lennon, sıradışı bir sanatçı ve çok cesur bir adamdı. Şöhretini bu dünyayı daha iyi bir yer yapmak için kullandı. Bu yüzden bazı güç odakları için tehlikeliydi. Filmde öne çıkan temalara bir baksanıza: Savaş ve barış, ifade özgürlüğü, toplumsal muhalefet, iktidarı kötüye kullanmak, vatana ihanet, göçmenlik vb... John'un geride bıraktığı büyük sanat ve sanatçılık bütün bunları içeriyor. Çağını aşarak bugünü aydınlatabiliyor. Film bizlere, anayasal haklarımızı korumak için, her zamankinden daha temkinli olmamız gerektiğini hatırlatıyor. O zamanlar John ve Yoko'nun yaptığının hakkını veremeyecek kadar ufaktım. Üretim sürecinde, çocukluğumda hissedip tam olarak kavrayamadığım cesaretin, dürüstlüğün, açık görüşlülüğün, karizmanın da ayırdına vardım. Bu film, Lennon sanatının saflığına duyduğum saygıyı daha da artırdı.

Sizce John Lennon'ın hayatında savaş karşıtı harekete girmesine sebep olan dönüm noktası neydi?

Scheinfeld: John'un politik konulara angaje oluşunu, '60'lar boyunca, aşama aşama, hızlandırılmış olarak gösterdik. Örneğin, 1966'da, henüz Beatles elemanıyken çekilmiş bir klipte, John, Vietnam Savaşı'yla ilgili erken görüşlerini ifade ediyor. Yürekten inanıyorum ki, Yoko'yla tanıştıktan sonra, John'un politik bilinci topyekûn bir diriliş yaşadı. Böyle bir tutku, bu sıradışı bir araya geliş, çevrelerinde onların barış kampanyasını hayata geçirecek özgür düşünceli sanatçıların toplanmasını sağladı.

Yoko Ono'nun filme ne gibi katkıları oldu?

Scheinfeld: Yoko olmasaydı bu filmi yapamazdık, yapmak da istemezdik. Onun güvenini kazanmak ve filme desteğini korumak için çok çalıştık. Bunu sağladıktan sonra, elindeki malzemeyi ve bütün bilgisini cömertçe sundu. Bu deneyimin en parlak anını, Yoko filmi izledikten sonra yaşadık. Bize şöyle dedi: "John, hakkında yapılan belgeseller arasında en çok bunu severdi."

Bu deneyimin en parlak anını, Yoko Ono filmi izledikten sonra yaşadık. Bize şöyle dedi: "John, hakkında yapılan belgeseller arasında en çok bunu severdi."

Lennon'ın müziği filmin taşıyıcı gücü gibi görünüyor...

Leaf: Müzik, filmi bütünleştiren en önemli unsurdu. Hem hikâyeyi anlatabilmek hem de dönemin ruhunu canlandırabilmek için birçok insanı konuşturduk. Eğer Robert Altman değilsen, müzik olmadan bu malzemeyi iler tutar bir film haline getiremezsin. Ama söyleşiler, aktüel çekimler gibi, müziğin de öncelikle hikâyenin anlaşılmasına hizmet etmesini istedik. Gene bu amaçla belge niteliği taşıyan birçok değerli görsel doküman dışarıda bırakıldı. Örneğin, John ve Yoko'nun, 1972 başkanlık seçiminin gecesi verilen bir partide çekilmiş görüntüleri elimizdeydi. Nixon'ın kazandığını öğrenmişlerdi, çok üzgünlerdi. Normalde kıyamayacağımız bu görüntüleri hikâyeyle doğrudan ilişkisi olmadığı için almadık. Aslında isterdik, ama dört veya sekiz saatlik bir antoloji yapmıyorduk. Dolayısıyla, müzik konusunda son derece seçmeci davrandık.

Şarkıları seçimini nasıl yaptınız? Neden sadece üç Beatles şarkısı var? Soundtrack albüme giren şarkıları neye göre belirlediniz?

Leaf: Soundtrack'e girecek parçaları Yoko ve yapımcı firmalarla belirledik. Kapsamı, Lennon'ın politik şarkılarının "best of"u olarak özetlenebilir. Hatta albümün adı "Power To The People" (İktidar Halka) olarak kabul edilebilir. Derleme albümler tehlikelidir. Çünkü, eğer bu parçaların orijinal albümünü biliyorsan, senin bir sonra gelecek parça hakkındaki beklentini karşılamakta güçlük çeker. Şahsî fikrim, soundtrack'in, filmde de, albümde de başarılı olduğu yönünde. Sahiden kulağa sanki bu film için yazılmışlar gibi geliyor. Film için toplam 40 şarkı seçtik. Bunların 37'si Lennon'ın solo dönemine aitti. Beatles'tan sadece üç şarkı aldık: "All You Need Is Love", "Revolution" ve "The Ballad Of John and Yoko". Çünkü bunlar John'un kişisel evrimini anlatmak için hayatî önem taşıyordu.

Çeviren: ***Erdir Zat***

Mesele Kitap Dergisi, Nisan 2007, Sayı 4

- Tarih Bilinci (Osman Akınhay)
- Dünyayı Umursamak (Susan Sontag)
- Kişisel Hayal Kırıklıkları, Ulusal Gurur Yaraları (Nurdan Gürbilek)
- "Düş Kırgınları" ve Mehmet Eroğlu'nun Roman Tekniği (Mustafa Ever)
- İnci Aral'ın Son Romanı: Cinsel Taklit ve Toplumsal Gösteri (Hande Öğüt)
- Samuel Beckett, Benim Yazarım (Hasan Bülent Kahraman)
- Ses ve Manzara: Ayhan Geçgin Romanları (Bülent Eken)
- Arjantin: Soykırım, Bellek, Adalet (Güneş Çelikkol)
- Tespih Taneleri: 'Kafile'nin Yetiştirdiği Bir Bildungsroman (Maral Aktokmakyan)
- İstanbul Katolikleri (Elçin Macar)
- Toplumun Devletle 'Meçhul Dansı'nda AKP (Yüksel Taşkın)
- Bertell Ollman: Tikelciliğin Sınırlarını Aşmak (Gökhan Demir)
- Kim Korkar Pierre Bourdieu'den (Beril İdemen)
- Orlando (Virginia Woolf - Vita Sackville-West Mektuplaşmaları)
- Gerçek Aşkın Tek Ölçüsü Vardır: Ötekini Aşağılayabilirsiniz (Slavoj Zizek)
- Filistin Sineması: Görünür Olma Arzusu (Edward Said)
- Magnum: Dünyanın Hafızası Türkiye'de (Hande Demircioğlu)

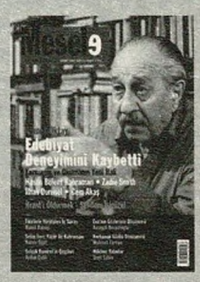

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

GUS VAN SANT

Bugünlerde tıpkı "Fil"deki gibi liseye ve lise çağlarına geri dönen Gus Van Sant, Portland'da kaykaycılarla ilgili "suç ve ceza" öyküsü "Paranoid Park"ı çekiyor... '85'ten 2005'e yirmi yılının altı kült filmi ise bu sene festivalde, "Bağımsız Bir Ruh" başlığı altında topluca gösterilecek. Özellikle "ölüm üçlemesi" diye nitelenen "Gerry", "Fil" ve "Son Günler"le tam bir anti-Hollywood kahramanına dönüşen yönetmenin Les Inrockuptibles ve Guardian'a verdiği mülakatlardan bir demet takdim ediyoruz...

BUHARLAŞAN BİR OĞLAN

"Mala Noche"yi (Kötü Gece) çekme fikri nereden doğdu?

Gus van Sant: İki-üç senaryo yazmıştım ve bunlardan birini çekmeyi düşünüyordum. "Alice in Hollywood" hiç tutmamıştı, bir kere daha baltayı taşa vuramazdım. İlk denememde yaptığım gibi kendi malzemem üzerine çalışmaktansa, başkasının bir eserini almak daha emin bir yol diye düşündüm. Walt'un (Curtis) kitabını çok gözüpek, uçta ve aynı zamanda fazlasıyla realist buluyordum, sanki kendi hayatından yola çıkarak yazmış gibiydi. Benim tam mânâsıyla tanıdığım mekânlar ve karakterler değildi, ama kitap o dünyaya bir girizgâh niteliğindeydi. Şehri çok genç yaşta terk ettiğim de düşünülürse, Portland'ın o bölgelerine adımımı atıp atmadığımdan bile emin değildim... Walt'un onayını aldıktan sonra, kitabın uyarlamasına giriştim. Filmin finansmanını sağlamam tam iki yılımı aldı. O arada, New York'ta reklam sektöründe çalışmaya devam ediyordum. Hatta bir ara konuyu New York'a, Bowery'ye taşımayı düşündüm. Sonra, uçakla gidip gelerek, hafta sonları Portland'da çekebilme fikrine aklım yattı. Ama sonunda, en iyisinin Portland'a yerleşmek ve orada bir iş bulmak olduğuna karar verdim.

Bu projeye başlarken örnek aldığınız modeller var mıydı?

Benim için en önemli örneklerden biri, Carol Reed'in "Üçüncü Adam" filmiydi. Walt'un sokaklarda Johnny'yi aradığı sahnede, "Üçüncü Adam"da Orson Welles'in ilk ortaya çıkışına çok açık bir saygı selâmı var zaten. O filmdeki üslûbu ve büyük ölçüde Çingene müziğine dayanan enerjiyi yakalamak istiyordum. Filmin montajını yaparken de "Üçüncü Adam"ın müziğini kullandım. Sitar çalan birini aradım, ama ABD'de bu imkânsız gibi. Gitarı çok farklı bir şekilde çalarak benzer bir etkinin yaratılabileceğini düşündüm, "Benim Güzel Idaho'm"daki steel pedal oradan geliyor sanıyorum. Derken, Ry Cooder gibi gitar çalan bir gitaristle tanıştım. Stil açısından, "Üçüncü Adam" bir rehber oldu. Ama hikâye ve duyarlılık açısından daha ziyade "Geceyarısı Kovboyu" ve "Paris'te Son Tango"dan esinlendim. Bütün yazma sürecinde aklımda hep bu üç film vardı.

Oyuncu seçimini nasıl yaptınız?

En sona kaldı, çünkü bu rolleri oynayacak oyuncu bulamıyordum. Romanın yazılışından bu yana Meksikalı göçmenlerin konumları değişmişti. Artık sefil otellerde yaşamıyorlardı, hakiki evlere yerleşmeye başlamışlar ve ufak ufak bir tür yerel küçük burjuvazi oluşturmuşlardı. Bu yeni kuşağın çocukları filmin siyasal içeriğine değmiyordu artık. Mücadelenin daha sert olduğu dönemi geride bırakmışlardı, içinden yeni çıktıkları dönemi hatırlatan bir filmi istemiyorlardı. Ayrıca, benim oyuncu arama yöntemim de çok gelişigüzel, tamamen tesadüfe dayanıyor, sistematik bir şekilde aramıyorum, başvuranlar üzerinden gidiyorum; kendi kendine gelenler de projeye takılmadılar. Halen göçmen işçi statüsünde olanlarsa, hayatlarını gayet iyi kazanıyorlar. Hiçbirinin Johnny'yle alâkası yok. Günlük 200 dolar yevmiyeleri var. Bense onlara bütün bir ay için en fazla 700 dolar verebilirdim. Hikâyenin bazı bölümleri de hoşlarına gitmiyordu, özellikle de eşcinsel ilişki boyutu... O kadar maçoydular ki! Hayatlarında iki erkek arasındaki aşk hikâyesine dair bir film duymamışlardı. Onlar için böyle bir şey tasavvur edilemezdi. Bundan korktukları için değil. Sinemaya karşı çok saygılı bir ilişki içindeler, sanki kiliseye gidiyormuş gibiler, dolayısıyla da bu tür şeylerle şaka olmaz diye düşünüyorlar. Sonuçta, Johnny'yi canlandıran oyuncu, Doug Cooeyate, Meksikalı sanılabi-

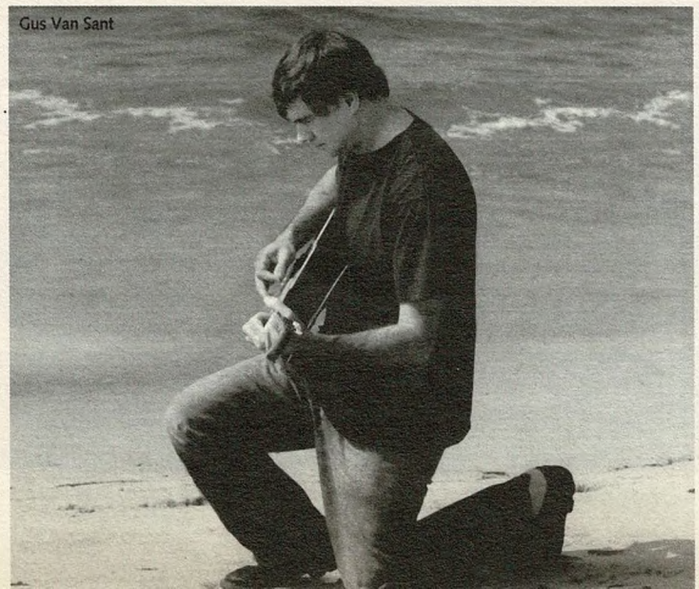
Gus Van Sant

lecek Amerikan yerlisi kökenli bir genç. Heavy metal düşkünü sıradan biriydi. Ray Monge'sa biraz İspanyolcası olan bir boksördü. İkisi de film konusunda çok hevesliydi. Yani sırf kasting bir yıl sürdü.

Filmi siyah-beyaz çekmenizin sebebi neydi?

Hikâyeyle bağlantılı, Meksikalıların esmer, karanlık tenleriyle, Anglo-Saksonların beyazlığının karşıtlığından... Ayrıca, isimler de kulağa öyle geliyor, "Pepper" (karabiber) ve "Walt" sanki "salt" (tuz) gibi. Polisli kaçıp kovalamacalarda da siyah-beyaz bir ambiyans vardı. Filmin adı "Mala Noche" (Kötü gece) bu karanlık atmosferi gerektiriyordu.

Francis Ford Coppola'nın 1983 tarihli "Rumble Fish"ini seyretmiş miydiniz? O da siyah-beyazdı...

Evet, görmüş olmam lâzım. Ama ondan esinlenip esinlenmediğimden emin değilim. O dönemde hakikaten birçok sinemacı siyah-beyaza çok meraklıydı. Hem daha ucuzdu, hem de renk mevzuuna, hikâyeyle renklerin ilişkisine kafa yormak zorunda kalmadığınız için daha kolaydı da. Bazı görüntü yönetmenleri siyah-beyaz çekmenin daha zor olduğunu iddia ediyor, çünkü ışıklandırmayı farklılaştırmak gerekiyor. Her neyse, o zaman benim için daha kolaydı. Bir ara, "Drugstore Cowboy" ve "Benim Güzel Idaho'm"da da siyah-beyaz kullanayım diye düşündüm. "Drugstore Cowboy"da dekoratörle niyetimiz, siyahların ve yeşillerin üzerine çok giderek bir tür siyah-beyaz film etkisi uyandırmaktı. Ama bunu başarabildiğimizi pek sanmıyorum. Tamamen renkli bir film olarak hatırlıyorum onu, halbuki filmin siyah-beyaz olduğunu sanan birine rastlamıştım. Neyse, niyetimiz öyleydi en azından.

Bugünden bakınca "Mala Noche" nasıl geliyor, bazı değişiklikler yapmak ister miydiniz?

Hayır, bu halinden çok memnunum. Tersine, bugün, o çekimlere hakim olan atmosferi yakalamaya çalışıyorum. Çok az paramız vardı, ekip çok sınırlıydı, iç mekânları kiralayacak paramız yoktu. Eşten dosttan evlerinde çekim yapmak için izin istiyorduk. Uygun yerleri bulmak için arabayla rastgele yola koyuluyorduk. Bir yandan da çok gerilimliydi, her işi aynı anda yapmaya çalışıyordum. Bir kameramanım ve bir ses teknisyenim vardı, geri kalan her şey benim üstümdeydi. Başrol oyuncusu Tim Streeter'la sorunlarım olmuştu. Tiyatro kökenliydi ve benim çalışma tarzımla rahat edemiyordu. Bir gün, gelmeyiverdi. Bu tür şeyler işte...

Cobain'in acısı Jim Morrison'da olduğu gibi transtan kaynaklanmıyordu. Tam tersine, ondan neredeyse çok tatlı bir şey yayılıyordu. Hepimiz için acı çekiyor gibiydi.

Filmin montajı da sonrakilere kıyasla çok daha hızlı ve yoğun...

Belki de o zamanlar hâlâ reklam sektöründe çalıştığım içindir. O dönemde stil açısından birçok yeni şey oluyordu. Reklam yönetmenleri hakikaten çok tuhaf şeyler deniyorlardı. Bir sürü formel buluş vardı. Özellikle bir yemek kitabı reklamını hatırlıyorum, "Açlık"ın *(Tony Scott'un yönettiği, Catherine Deneuve ve David Bowie'nin rol aldığı 1983 yapımı film)* görüntü yönetmeni Stephen Goldblatt çekmişti. Yağmurlu bir günde bir adam bir arkadaşının evine geliyor ve ikisi beraber bisküvi yiyorlar. Bütün sahne tamamen ayrıntıların ya-

Sanatta köklere dönüş, bir sanatçı için bazen başarıyı, bazen trajediyi ifade eder. Bu dile kolay tam 42 sanat yılını geride bırakmış Cahit Berkay için kesinlikle birincisini ifade ediyor.

Ancak o ışıltılı Moğollar günlerine eli boş dönmüyor Berkay. Anadolu Rock müziğinin bu aksakallı, ak bıyıklı dervişi, çıkınında Anadolu geleneğinin damıtılmış deneyimlerini ve modern dünyanın rock tınılarını getirip sunuyor.

"Toprak" albümünün içinde, bağlama, yaylı tambur, askı davul ve bendir, bas gitar, Hammond org, davul ve elektrikli gitarın üflemesiyle esen 12 enstrümantal sabah rüzgarı, bizi Anadolu'ya sürüklüyor.

Berkay'ın Anadolu Rock müziğimizde attığı renkli resimli dev adımlar, gösterime yeni giren kaliteli bir Türk filminin gişesine icabeti zevk verecek bir davetiye çıkarıyor.

"Toprak": Geçmişteki bugünün, bugündeki geçmişin ta kendisi.

1. Gurgula (Gökgürültüsü) 4:47
2. Azerak 5:18
3. Arda Kalan 4:42
4. Ma Vulu (Ben Gidiyorum) 4:57
5. Kardak Zeybeği 6:14
6. Mahşer-i İstanbul 4:55
7. Şeytanın Duy Dediği 5:17
8. Kafam Çok Karışık 5:59
9. Ayrılık 6:01
10. Barışa Semah 5:13
11. Yaprak Dökümü 4:27
12. Selvi Boylum Al Yazmalım 9:38

Konuk Hüsnü Şenlendirici

Cahit Berkay: Akustik ve elektrik gitar, bağlama, cura, yaylı tambur

ZaN; Zafer Sanlı: Bas Gitar, Aydın Şeref: Davul, Nevzat Yılmaz: Klavye, Hammond B3

www.grupzan.com

VOLTAJ POZİTİF EDİSYON

Voltaj bir pozitif titreşimdir.

Cahit Berkay'ın tüm eserleri Pozitif Edisyon koruması altındadır.
www.pozitifedisyon.com, info@pozitifedisyon.com
Tüm hakları saklıdır.
Türkiye Dağıtım: (212) 514 16 22 EMI

kın planlarıyla çekilmişti: Şemsiyenin sapı, ayakkabının burnu... Bu tür şeylerden etkilenmiş olabilirim. Birkaç yıl öncesinde de MTV yayına başlamıştı. Benim kuşağımdan insanlarda MTV'nin çok belirleyici bir etkisi olduğunu düşünüyorum. İlk yıllarda klip yönetmenleri gelmiş geçmiş bütün görüntüleri yalayıp yutuyor, onları farklı bir şekilde yeniden işliyorlardı. Bir Man Ray klişesini alıyor, ona başka bir boyut, yeni bir yorum getiriyorlardı. Öylesine bir görüntü ihtiyacı vardı ki, nereden gelirse gelsin, bu enerjiyi karşılıyorlardı: Fotoğraf kitapları, eski filmler... Stan Brakhage sekanslarıyla televizyonların haber görüntülerinden parçaları birleştiriyorlardı. Bütün bunların benim üzerimde tam olarak ne gibi etkileri olduğunu bilemiyorum, ama kurulduğu andan itibaren kanalın istikrarlı bir seyircisiydim. O zamanlar senaryo yazarken, hep bir yandan da sesi kısılmış halde MTV açık olurdu.

Daha eskiye ait esinlenmeleriniz neler?

15 yaşımdayken, babamın işyerinin altında, kamera satan bir mağaza vardı. Bütün yaz harçlığımı verip onlardan bir tane almıştım. Sene 1967'ydi. Ve aynı zamanda, bir deneysel sinema retrospektifi kataloğu geçirmiştim elime. Uzun uzun Andy Warhol'un, Stan Brakhage'ın, Jonas Mekas'ın filmleri anlatılıyordu... Bulup seyretmesi zor olan filmlerdi ve benim sinema çıraklığım, seyircilikten ziyade, bu filmlerin fantastik yorumlarını, anlatımlarını okuyarak oldu. Bu filmleri hiçbir zaman okurken sevdiğim kadar sevmedim. Yeni olduklarını, devrimci olduklarını anlıyordum ve tamamen benim sinemadan beklediğim şeye denk düşüyorlardı. 1980-86 arasında, iki buçuk dakikalık kısa filmler yapıyordum, tam bir bobin süresi kadar. Bir tür günlük gibiydi. "Drugstore Cowboy"un hazırlıkları öncesinde bunu bıraktım, çünkü başka bir tarza yöneliyordum. O filmlerde, genellikle, kameraya bir şeyler anlatırken beni görürsünüz. Bir hikâye anlatırdım; arka planda da hikâyeyi tamamlayan şeyler olurdu. Jonas Mekas'ın filmlerini çok sonraları gördüm. Benimkilerden çok daha soyutlar. Tabii, o da ev yapımı filmler yapıyor, ama onları kırıyor, tahrip ediyor. Bense sadece kedimi çekebiliyorum.

"Son Günler"in (Last Days) fikri nasıl doğdu?

"Son Günler", çok kişisel bir sorgulamaya dayanıyor. 1994'ten bu yana, Kurt Cobain'in intiharından önceki son günleri neye benziyordu diye çok sordum kendime. '90'lı yılların başlarında, "Benim Güzel Idaho'm"u çektikten sonra, Portland'da bir evde yaşamaya başladım. Kurt Cobain'in Courtney Love'la beraber Seattle'da oturduğu eve çok benziyordu. Benim evim şehrin yüksek bir tepesindeydi, onlarınki göl kıyısındaydı, ama ikisi de yüzyılın başından kalma burjuva malikaneleriydi, mimarileri de birbirini andırıyordu. Beni gayrı ihtiyarî bu filme doğru çeken ilk şey bu ev oldu, Kurt Cobain'in son günlerini geçirdiği ev... Aynı dönemde kendi oturduğum ve bana çok büyük gelen, içinde dört dönüp durduğum ev... Sürekli bunun bana göre bir ev olmadığını geçiriyordum içimden. Tepenin üzerinde, bütün Portland'a hakimdi. İnsanın bu kadar göze batan, bu kadar bariz bir sosyal başarı işareti satın almasının çok saçma, çok gülünç olduğunu düşünüyordum.

Kendinizle Kurt Cobain arasında bir paralellik kurdunuz...

Belki Cobain de bu kadar büyük, geniş, insanın ne yapacağını bilemediği dizi dizi odaları olan evler alabildiği için kendini rahatsız hissediyordu. Ve kendini bu eve gömüyordu. Ölümüne dair çok şey yayınlandı, genellikle de bu hareketini izah etme çabaları en spektaküler şeylere odaklandı: Şöhretten kaynaklanan ruhî bunalımlar, grup üyelerinin ilişkilerindeki sorunlar, Courtney Love'la hikâyesi, uyuşturucu, rock-star hayatının taşkınlıkları... Medya dünyası yoruma, habere, izahata doymuştu...

Filmi hazırlarken siz neleri "malzeme" olarak kullandınız?

Benim kuşağımda MTV'nin çok belirleyici bir etkisi var. Klip yönetmenleri bütün görüntüleri yalayıp yutuyordu. Bir Man Ray klişesini alıyor, ona başka bir boyut getiriyorlardı.

Kurt Cobain ve Courtney Love'ın uzak yakın etrafında kimler varsa, herkes tanıklık etmişti. Bir de, Tom Grath adlı dedektifin imzasını taşıyan koskoca bir rapor bulmuştum. Polis tutanaklarını, soruşturmaları, yakınlarının ifadelerini tek tek okudum. Bütün bu ayrıntıları anlatan insanların büyük bir kayıtsızlık içinde oldukları hissine kapıldım. Öldüğü gün makarna yediği tabağı, üzerindeki kıyafetler, dinlediği bir şarkı... Çok nötr olduğu düşünülen bütün bu ayrıntıları bir araya getirerek kısa bir anlatı kurmak istedim. Ama bazı daha çarpıcı unsurları da ekledim, tanıklıklar, tuhaf ve spektaküler bazı şeyler... Elbise giyip takılıyormuş, avcı kılığına girip ormanda koşturup duruyormuş, kimsenin anlamadığı bir takım şeyler mırıldanıyormuş... Bütün bunları büyük bir yalnızlık içinde yaşıyor, sanki kendi içine çekilmiş gibi. Önce çekimler için kendi evimi kullanmayı düşündüm. Ekip olmadan, sadece ben ve bir oyuncuyla çekmek istiyordum. Bir eve dair ev yapımı bir film olmasını arzu ediyordum.

"Son Günler"i yaparken, Kurt Cobain'in etrafındaki mistik havayı çözümlemek gibi bir maksadınız da var mıydı?

Bence bir ikon, yapılmış, inşa edilmiş bir şeydir. O haliyle de ilginç olabilir, ama benim maksadım bir ikonu göstermek değildi. Ben ikonu sökmek, içindeki kişiye dokunmak istiyordum. Ama Kurt Cobain ikonundan, kelimenin dinî mânâsı da dahil, tamamen uzak duramıyordunuz da. Kliplerden birinde o meşhur çarmıha gerilme görüntüsü vardır. "Son Günler", bu görselliği yeniden üretmeden, etkisizleştirerek ele almayı hedefliyordu. Ölümüyle, Cobain rock'un yeni İsa'sı oldu ve kitlesel bir tapınma hareketi yarattı. "Son Günler"de de dinî işaretler bol bol görülüyor: Melek tasviri, Mormonlar, dua mırıltıları... Karakterimiz kâh ruhanî bir arayışla inzivaya çekilen bir keşişi, kâh giysilerinin içinde yüzen bir hacıyı andırıyor. Dinî gizemi olan bir şey hale gibi filmi sarıyor sanırım. Ruhanî muammanın alanındayız. Ve belki biraz da masal aleminde... Doğanın, elementlerle, etraftaki nesnelerle ilişkinin varlığının hissedilmesini bu yüzden tercih ettim. Bu dünyanın varolmasını istedim ama, ikonografiye, o kült dünyaya yenik düşmek de istemedim. Aynı zamanda, gösteriden, temsil ve tasvir dünyasından çekip çıkararak, kendi mahremiyeti ve sıradanlığında, sıkıntıyla dolanıp duran, nehirde yüzen genç adamı göstermekti maksadım.

Kurt Cobain'in çevresindeki karakterleri örerken sizin için önem taşıyan neydi?

"Son Günler"i seyrederken Cobain'in etrafındaki kişileri tanımaya çalışmak hata olur. Dave Grohl'u, Courtney Love'ı canlandırmaya kalkmadım... İnandırıcı bir rock-star çevresi yaratmaya çalıştım, ama onun kendi gerçek çevresine uzak durdum. Bütün rock-star'lar birden fazla işlevli insanlarla çevrilidirler: Dost ve antrenör, sekreter ve dadı, asistan ve kafa bulma arkadaşı... Onların da hayatları o evde geçer. Sürekli Cobain'in etrafındadırlar, ama Cobain'deki hiçbir şey onları telaşlandırmaz ya da şaşırtmaz. Hatta nispeten kayıtsız davranırlar. Aslında biraz da onu kendi haline bırakmak için para alıyorlardır.

Michael Pitt, Kurt Cobain'i olağanüstü bir başarıyla canlandırıyor. Karakterin adının Kurt değil, Blake olması hanginizin fikriydi?

Mike'ın. Film zaten Cobain'i fiziksel olarak yeniden yaratmayı amaçlamıyordu. Mike, oynadığı karaktere Mike da diyebilirdi. Blake'i tercih etti. Benim de çok hoşuma gitti.

Neredeyse on dakika Michael Pitt'in yüzünü göstermiyorsunuz.

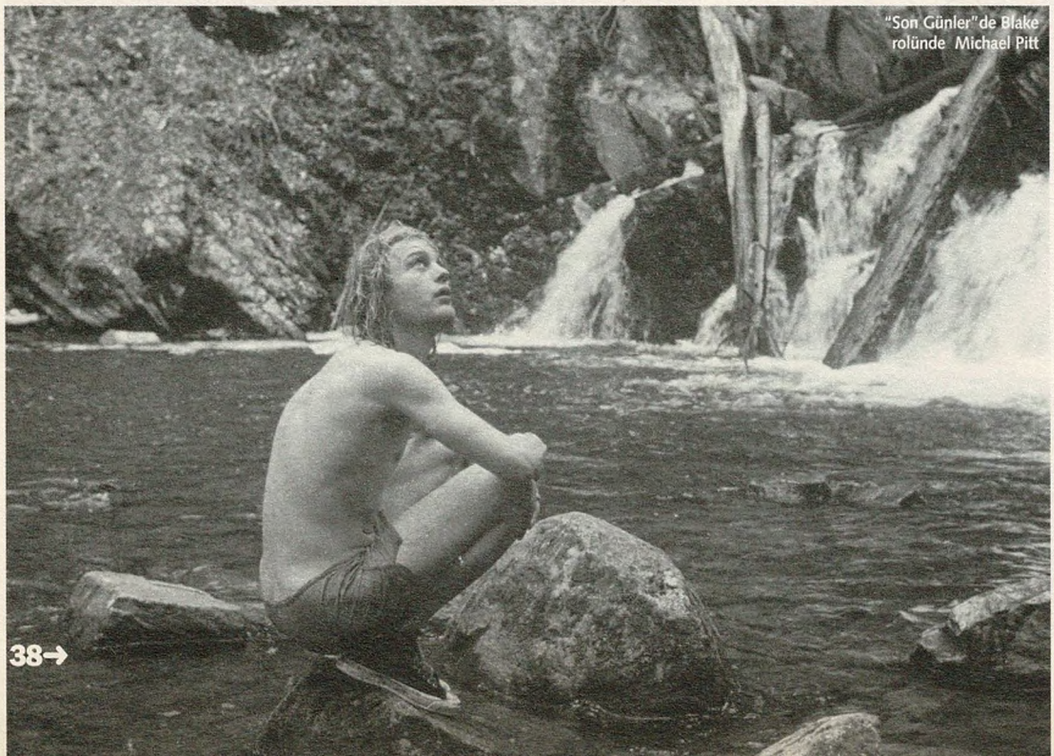

"Son Günler"de Blake rolünde Michael Pitt

38→

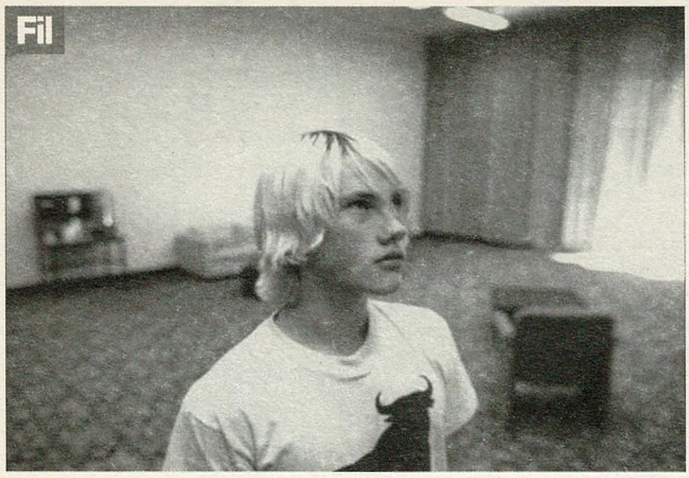

Bu tercihteki maksadınız Pitt'in Cobain'in ruhunu temsil ettiğini mi vurgulamaktı?
Eninde sonunda yüzünü gösterecektik zaten. Aceleye gerek yoktu.
Açılış sahnesinde, Blake'in (Kurt Cobain) bir ormandan koşarak geçişini ve bir göl kıyısına gelişini görüyoruz. Göl kıyısında, üzerinde sadece ıslak boxer'ıyla bir kayanın tepesindedir. Bu anlam yüklü açılış, çok aleni bir şekilde hayatın dört unsurundan üçüne –toprak, ateş, su– atıfta bulunuyor. Bu açılış sahnesinin esin kaynağı neydi?
İskoç antropolog James George Frazer'ın mitolojileri ve dinleri konu alan "The Golden Bough" döne döne okuduğum bir kitaptır. O dev eserin kısaltılmış versiyonunun birinci bölümünde, bir kültün göl kıyısında yaşayan bir rahip anlatılır. Birilerinin gelip iktidarına ve hayatına son vermesinden korktuğu için kaça göçe ormanda saklanmıştır. Sahnenin esin kaynağı bu imgeydi.
"Son Günler", bir trilojinin üçüncü halkası. "Gerry" ve "Elephant"la "Son Günler"in arasındaki ilişki ne?
Üçü de ölüm hakında, üçü de gerçek öykü. "Gerry", kazaen ölümü anlatıyor. Çölde kaybolup ölen bir gencin öyküsü. "Elephant", cinayete kurban gitmek hakkkında. Colombine Lisesi'ndeki katliamda hayatını kaybeden gençlerin öyküsü. "Son Günler"se bir insanın kendi elleriyle hayatına son vermesi üzerine.
Kurt Cobain'le tanışma, ahbaplık etme şansınız olmuş muydu?
Şahsen pek tanımıyordum, birkaç kez karşılaştık, kısa süre sohbet ettik sadece. Hayatını şekillendiren şeylere bizzat tanık olmuş değilim.

Sinema çıraklığım, seyircilikten ziyade, deneysel filmlerin fantastik yorumlarını okuyarak oldu. Warhol, Mekas filmlerini hiçbir zaman okurken sevdiğim kadar sevmedim.

Sürekli şiddetli karın ağrılarından şikâyet ettiğini biliyorum. Istırabı sadece psişik değildi, fizikî olarak da kendini gösteriyordu. Ama aynı zamanda, Jim Morrison'da olduğu gibi transtan kaynaklanmıyordu. Tam tersine, ondan neredeyse çok tatlı bir şey yayılıyordu. Cobain sanki bizim için, hepimiz için acı çekiyor gibiydi. Benim açımdan, intiharı patalojik bir durumun son noktası ya da şöyle veya böyle kahramanca bir hareketten ziyade, basit bir geri çekilme. Cobain gerçeklikten çekilmek istedi, saklandı, kendi kendini sildi. "Son Günler" de bir silinmenin mütevazı günlüğü, kendini yaşadığı şeyin dışında hisseden ve sonunda buharlaşan bir oğlanın hikâyesi.

Çeviren: ***Siren İdemen***

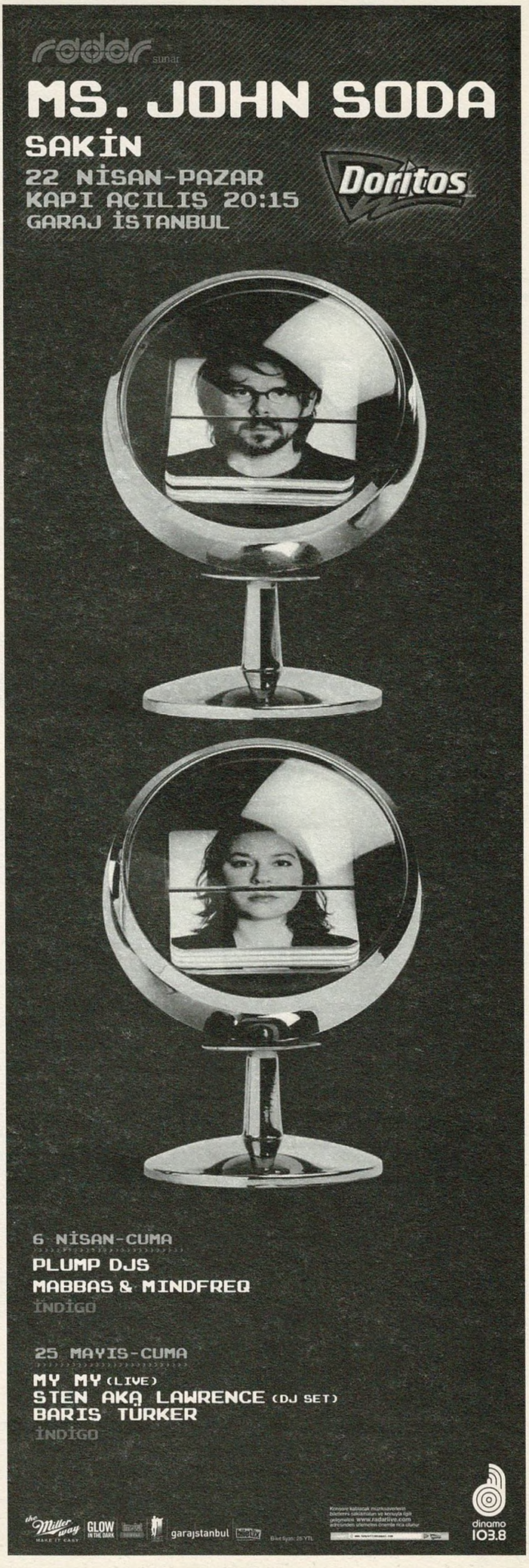

karga

NİSAN 2007

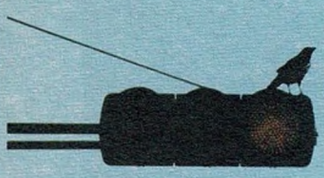

Deniz K.	05 04 07 Pe Thr	CAZIR CAZIR
Bahadır Dilbaz	06 04 07 Cu Fri	Sonderstab MUSIK
Sizzle	07 04 07 Ct Sat	90's
Ece-Deniz	10 04 07 Sa Tue	GEBRANNTE KARTOFFELN
Tai-fu	11 04 07 Ça Wed	Nekropsi (Albüm Tanıtım Gecesi)
Mürsel	12 04 07 Pe Thr	kısılamayan sesler
Bahadır Dilbaz	13 04 07 Cu Fri	60's & 70's
Salty	14 04 07 Ct Sat	SALTYSPINZITFUNKY
Elif İzbırak	18 04 07 Ça Wed	PRESENT TENSE
Hilmi Tezgör	19 04 07 Pe Thr	VERTIGO_go
Bahadır Dilbaz	20 04 07 Cu Fri	On the BEATen Tracks
Bahadır Dilbaz	21 04 07 Ct Sat	Sonderstab MUSIK
Utkan	24 04 07 Sa Tue	HEARTBREAKER
Tai-fu	25 04 07 Ça Wed	OUT OF CONCEPT
Deniz K.	26 04 07 Pe Thr	CAZIR CAZIR
Bahadır Dilbaz	27 04 07 Cu Fri	mainTIMEstream
DJ Nikko& Gökçe	28 04 07 Ct Sat	RED STAR by (Kod Sound System) (Live Vocals: Gökçe)

kargart

EFES Pilsen

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46 www.kargabar.org info@kargabar.org www.kargart.org info@kargart.org

Dört ülkeden (İspanya, Makedonya, Romanya ve Hindistan) beş grup: Taraf de Haidouks, Fanfare Ciocarlia, Esma Redzepova, Maharaja, Antonio El Pipa'nın oluşturduğu Çingene Kervanı, sinema sayesinde bütün dünya kentlerinde konaklıyor. Çünkü sağolsun, Çingene ruhlu yönetmen Jasmine Dellal bu müthiş ekibin Amerika turnesinden rengarenk bir belgesel yaratmayı bilmiş. Yasemin hanımın söyleşisini Ecranlarge ve Efilmcritic sitelerinden derledik...

kenardaki vatandaşlar

Bu proje nasıl doğdu?

Jasmine Dellal: İlk filmim "American Gypsy"den sonra, birkaç günlük bir Çingene müziği konseri çekimi yapmam istenmişti. Kabul ettim ve bu insanlara, melodilerine delicesine aşık oldum. Bu konuda mutlaka bir film çekmeliyim diye kafama koydum. Aradan bir yıl geçtikten sonra, Gypsy Caravan turnesine çıkacaklarını öğrendim. Bunun üzerine, filmi benimle beraber çekmeyi çok isteyen Albert Maysles'le *(en önemli belgesel sinemacılardan biri olarak kabul ediliyor)* görüştüm. Ve beş yıl süren macera böylece başlamış oldu. Bu süre boyunca, farklı ülkelerde çekimleri gerçekleştirmek ve üçü neredeyse tercümesi imkânsız, 11 dilde tercüme yapmak durumundaydım. Benim açımdan bu, müzik için yaşayan, bütün varoluşları müzik etrafında dönen insanlara dair bir film.

Roman kültüründe sizi cezbeden ne oldu?

Annem Hindistan'da yaşamış olduğu için, Hint kültürüne çok aşinaydım. "American Gypsy"deki Çingenelerle tanıştığımda, Hintlilerle aralarında büyük benzerlikler olduğunu fark ettim, özellikle de aileye ve toplumlarına verdikleri önemle. On yılımı Çingeneleri filme almaya harcamamın herhalde kendi geçmişimle de bir ilgisi var. Konuşmama bakarsanız, tam bir İngiliz kadını gibiyim. Ama aynı zamanda Polonyalı, Yahudi ve Iraklıyım. İngiltere'de, bir miktar da Hindistan'da büyüdüm, yetişkinliğim büyük oranda ABD'de geçti. Yani ben pek çok kültüre aitim, ama hepsinin de kenarındayım. Çingenelerle bunca yıl geçirip kültürlerini keşfetmeye çalışmama da herhalde bu durum sebep oldu. Dünya vatandaşı kavramının tam karşılığı onlar ne de olsa. Dünyanın hemen hemen bütün ülkelerinde Roman vatandaşlar var ve her yerde kenarda duruyorlar, yüzyıllardır orada kalsalar da içinde bulundukları topluma nadiren tam anlamıyla uyum sağlıyorlar.

Johnny Depp'i filmde yer almaya nasıl ikna ettiniz?

Johnny Depp daha ilk temas kurduğumuz andan itibaren bize çok açık davrandı, çünkü Romanlara çok büyük bir saygısı var, ayrıca Taraf de Haidouks'un müzisyenleriyle çok sıkı dostluklar kurdu. Bu halkın çektiği acıların bilincinde, Hollywood'da hep kötü rollere lâyık görülen Amerikan yerlileriyle aralarında paralellikler olduğunu düşünüyor. Aynı zamanda, Hollywood'un dolaşıma soktuğu ve yaydığı klişelerin tersini göstermek için de onun şöhretinde ve çapında bir starı davet ettim.

Çekimler esnasında dostluklar da oluştu mu?

Evet, özellikle de zaman zaman beraber sahne alan Hintliler ve İspanyollar arasında. Fanfare Ciocarlia ve Esma Redzepova Almanya'da beraber konser verdiler. Esma'nın grubundan Elvis'le Fanfare'nin saksofoncusu çok sıkı ahbap oldular, sık sık telefonlaşıyorlar.

Sizce filminiz "Buena Vista Social Club"la karşılaştırılabilir mi?

İlk başlarda ben de "Gypsy Caravan"ı Romanlar hakkında bir "Buena Vista" gibi görüyordum, ama şimdi baktığımda, iki filmin birbirinden çok farklı olduğunu düşünüyorum. "Buena Vista Social Club" çok kesin bir şemaya göre ilerliyor, bütün film boyunca karakterleri tanıtıyor, halbuki benim filmim müzikal mevzuların dışında da farklı buluşmaları anlatıyor, daha çok turnenin hikâyesi ağırlıklı. Ötekilere daha iyi odaklanabilmek için, her hikâyeyi bireysel düzeyde anlatmama yoluna gittim. Seyircide, hepsi bir araya geldiğinde bir romanı oluşturan farklı hikâyeler okuduğu duygusu uyandırmak istedim. Yolculukların hikâyesi olduğu kadar, hikâyeler arasında da bir yolculuk.

Jasmine Dellal

Pek çok kültüre aitim, ama hepsinin de kenarındayım. Çingeneleri keşfetmeye çalışmama herhalde bu sebep oldu. Dünya vatandaşı kavramının tam karşılığı onlar ne de olsa.

Filminize ilham veren bir sinemacı ya da bir film var mı?

Filme başlamadan önce bir sürü konser filmi izledim, pek çoğunu da beğenmedim. Bazı büyük istisnalar da vardı ama: Scorsese'nin "The Last Waltz"u, Maysles'in "Gimme Shelter"ı, ayrıca bazı hikâyeli müzik filmleri, mesela Roko ve Adrian Beli'in "Genghis Blues"u... Bu filmler müziğe çok farklı, ama saygıyla yaklaşıyorlar. Bir film için müzikal performanslara güven duymakla ekranda sergilenen müziğin canlı haliyle aynı etkiyi yaratmayacağı bilgisi arasında zor bir denge söz konusu. Film, izleyiciye, canlı konserde edinemeyeceği bir şey sunmalı. Filmi çekerken ve kurgularken "The Last Waltz"a çok başvurdum, net bir basitliği var o filmin çünkü. Çalan müziğe müdahale edilmiyor, ama söyleşiler ya da anlatım için keskin bir geçiş yapmak durumunda kalıyorsunuz, ama bu geçiş sizi bir sonraki müzik parçasına taşıyor...

En sevdiğiniz film ne?

Bütün sinemacılar bu sorunun cevabını bilmeli, ama galiba ben hemen cevap veremeyeceğim. Chris Marker'ın "Sans Soleil"ini çok seviyorum, nasıl becerdiğini tam bilemiyorum ama, nefesimi kesiyor. Görüntülerinin, seslerinin, kelimelerinin şiirselliğinde her seferinde yeni bir şey buluyorum. Üç kelimeden öteye Hintçe bilmesem de, Bollywood müzikalleri her seferinde yüzüme bir tebessüm getirir. "Karayip Korsanları: Siyah İncinin Laneti" filminde Johnny Depp'in oyunculuğu çok müthiş. Rolünü adeta bir karikatür haline getiriyor, ama her nasılsa inandırıcı bir çizgide de tutmayı başarıyor. Gördüğüm en başarılı oyunculuk performanslarından biri... Sonra Andrei Tarkovsky'nin "Kurban"ı var, beni beyaz perdenin gücüne ikna eden ilk film... Raoul Peck'in Lumumba hakkındaki 1991 tarihli belgeseli ve Ruanda hakkındaki filmi, "Sometimes In April" da bence önemli; ikisi de, küçük detaylar üzerinden büyük bir hakikate ulaşma anlamında kurguyla belgeseli çok iyi harmanlıyor. Ken Loach'un "Özgürlük Rüzgârı" bu sene Altın Palmiye'yi kazandığında yerimden fırladım ve gururla alkışladım. Loach'un filmleri kurgu olsa da, bana muhteşem belgeseller gibi geliyorlar, sanki doğru zamanda, doğru yerde bulunuyormuş, kamera da iyi bir açıdan ve harika bir ışıkla çalışıyormuş gibi... Marlon Riggs'in bütün belgeselleri hem gayet kişisel, hem de görkemli, hem yenilikçi hem cesur olabiliyor. Ayrıca, başta Satyajit Ray ve Akira Kurosawa olmak üzere, daha pek çok yönetmen sayabilirim.

Sinemacı olmasaydınız ne olmak isterdiniz?

Müzisyen. Nota filan bilmiyorum, ama uzun vadeli bir planım var: Bir sonraki hayatımda müzisyen olacağım ve şarkı söyleyeceğim.

Esma Redzepova

Fanfare Ciocarlia

Çeviren: **S.İ. - M.E.**

ABDERRAHMANE SISSAKO Bamako

Koca bir kıta, küçük bir evin küçük avlusunda hakkını arıyor. Dünya Afrikalının sesine kulak vermeli, çünkü "ellerinde belgeler var". Bu sürprizli, alaycı ve bir o kadar ciddi mahkeme filminin zabıt katibi Abderrahmane Sissako, Les Inrockuptibles dergisiyle konuşmuş...

BİLDİĞİMİZİ BİLECEKLER

"Bamako", adaletin yerine gelişini konu edinen, çok basit, sade ve bir o kadar da güçlü bir film. Fikir nasıl oluştu?

Abderrahim Sissako: Okula gidebilme ve politikanın tartışıldığı bir ailede büyüme şansına sahip bir Afrikalı genç olduğunda, bazı şeylerin çok erken bilincine varıyorsun. Sinema eğitimi almak için Sovyetler Birliği'ne gidişim, ardından da sinema yapmak için uzun süre Fransa'da yaşama deneyimimden hareketle sürgün, göçmenlik üzerine filmler yaparak yönetmenliğe başladım. Adaletin yerine gelmesi fikri galiba her zaman sinema anlayışımın temel eksenini oluşturdu. Her ne kadar bu meseleleri sinemayla anlatmanın zorluklarını bilsem de, çok ayrıcalıklı bir konumda olduğumun farkına vardım: Film yapabilme imkânına sahip çok az sayıdaki Afrikalıdan biriyim. Bazı ülkelerde, on yılda, on beş, hatta yirmi yılda bir film yapılabiliyor. Sorumluluk duygusu hissettim. "Evinin avlusunda arkadaşlarınla oturup Afrika hakkında atıp tutarak, kukumav kuşu gibi düşünerek devam edemezsin böyle" diye geçirdim içimden. "Sen bir sanatçısın, bütün bu konuları yaptıklarına dahil etmelisin."

Filmde ele almanın zor olduğu meseleler diyorsunuz; doğrudan doğruya bir mahkeme kurma çözümüne nasıl vardınız?

Dünya Bankası ve IMF gibi çok kısa geçmişi olan kuruluşların, bambaşka kültürleri, farklı tarihleri olan yüz milyonlarca insanın kaderlerini nasıl olup da pervasızca belirleyebildikleri sorusu epeydir zihnimi meşgul ediyordu. Bir gün, Aminata Dramane'yle *(Mali'nin eski kültür bakanı, yazar)* bu konular hakkında konuşurken, "aslında içimden geçen, bir mahkeme kurulması ve bu meselelerin dava konusu olması, ama bunun mümkün olmadığını biliyorum tabii" demişti. O gün ya da belki hemen ertesinde, imkânsız olan şeyi kurmak sanatçının görevi olmalı diye düşündüm. Ve bunun üzerine Bamako'da babamın evinin avlusuna mahkeme kurma fikri doğdu.

Niye aklınıza o avlu geldi?

O avlu büyüdüm, o avlu sohbet ettim, özgürce tartıştım. Orada bir şey kurabileceğimi hissediyordum. Avukatları, savcıları, hakimleri, bütün tanıkları, Dünya Bankası'nın marifeti olan yapısal uyum programının kurbanlarını o avlunun eşiğinden içeri sokmalıydım. Öncelikle dinleme yeteneğine sahip insanların katıldığı bir duruşma olmasını istiyordum. Derneklere, örgütlere, demiryolundan tensikata uğrayanlara, kamu kuruluşlarının küçültülmesinden mağdur olanlara başvurdum. Bir tür kasting çalışması yaptım, hepsiyle tek tek tanıştım, görüştüm, onları dinledim ve hangilerinin tanık olacağına karar verdim. Gelecek, özellikle de sinemanın geleceği bugüne kadar izah edilmeyen şeylere bağlı. İşte bu özgür üslûba, biçime imkân veren de bu. Sinemayı icat edemeyiz, ama başka biçimlerle onu zenginleştirebiliriz ve bu yeni biçimler, özellikle bugüne kadar ifade edilmeyen alanlarda mümkün.

Abderrahim Sissako

Filminizde baştan sona kendini hissetiren kamusal olanla mahrem olanın geçişkenliği Mali'ye has bir durum. Dış dünyayla ev arasındaki alışveriş büyük ölçüde avluda yaşanıyor...

Evet, Mali kültürüne has bir durum bu; zaten bu geçişkenlik sayesinde mesela yargıç mahkemedeki görevini bırakıp filmdeki yargıç rolünü üstlenebildi. Filmdeki yargıç, Bamako'da bir mahkemenin başkanı. Ona projeyi anlatıp babamın evinin avlusuna mahkeme kurma niyetimden bahsettiğimde, gülümseyerek bana "buna katılmama hiçbir şey engel olamaz, hele yasalar asla" demişti. Ee, tabii hukukçular sendikasının da başkanı. Tanıklar için de aynı şey geçerli. Çekimler süresince, sekiz gün sabahtan akşama kadar geldiler ve çoğu zaman sessizce dinlediler, her seferinde, duruşmaya başlamadan önce, içeriye, evin odasına geçip annemle babama hal hatır soruyorlardı.

Duruşmanın yanısıra, sıradan gündelik hayat da filmde paralel olarak akıyor, Mali'nin trajik ve harikulâde gerçeklerini gözler önüne seriyorsunuz: göç, hastalık, işsizlik, ama aynı zamanda her yerde, her an hissedilen müzik...

İki şey sürekli olarak aklımdaydı ve ikisi de benim açımdan eşit öneme sahipti: Mahkeme ve film. Mahkeme boyunca film asla aklımdan çıkmadı. Benim derdim iletişim kurmak. Politik söylemden, bir avukatın konuşmasından çok çabuk sıkılabilirsiniz. Dolayısıyla da kapalı oturum havasından çıkmak gerekiyordu. Kucağında çocuğuyla geçen bir kadına, asılmış çamaşırlara zaman zaman gözümüzün kayması gerekiyordu. Melé karakteri, kadın şarkıcı, hiçbir zaman duruşmaya katılmadığı halde, sürekli gelip geçiyor. Canlı, özgür, sorunlarını çözmeyeceğini bilse de böyle bir davayı dikkatle izleyebilen bir Afrika göstermek istiyordum. İnsanlarda bezginlik olabilir, ama kayıtsızlık asla yok. Hep bir kulakları dikilidir, tıpkı avlunun dışından duruşmayı büyük hoparlörlerden dinleyenlerinki gibi.

Filminiz Afrikalı olmayanlar kadar Afrikalılara da seslenebilecek mi?

Afrika'da sinema salonları ve dağıtımcılar olsaydı, sanırım "Bamako" çok popüler bir film olurdu. İçinizi dökmeye bu kadar çok ihtiyacınız olduğunda, söylemeyi arzu ettiğiniz şeyleri birileri söylediğinde, o kişilerle yakınlık kurar, hatta onlarla özdeşleşirsiniz; bu filmdeki karakterlerde de Kamerunlular, Fildişililer, herkes kendini bulacak... Filmin bir şeyi değiştirip değiştiremeyeceğine gelince... Bu proje üzerinde çalışmaya başladığımda, bana danışmanlık da yapan yaşlı bir hukukçu şöyle demişti: "Bu filmin bir şeyleri değiştireceği hayaline sakın kapılma, ama yine de yapman çok önemli, çünkü en azından bildiğimizi bilecekler." Onlar derken kastettiğiyse, uluslararası kuruluşlar, Afrikalı siyasetçiler, bütün bunların uzağında yaşayan ve halkın yaşadığı sorunlar için sözümona çözüm önerilerinde bulunan seçkinler...

Canlı, özgür, sorunlarını çözmeyeceğini bilse de böyle bir davayı dikkatle izleyebilen bir Afrika göstermek istiyordum. İnsanlarda bezginlik olabilir, ama kayıtsızlık asla.

Çeviren: ***Alican Tayla***

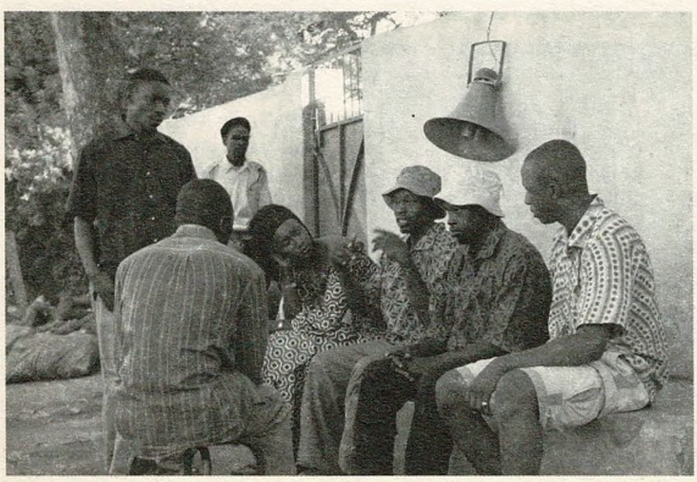

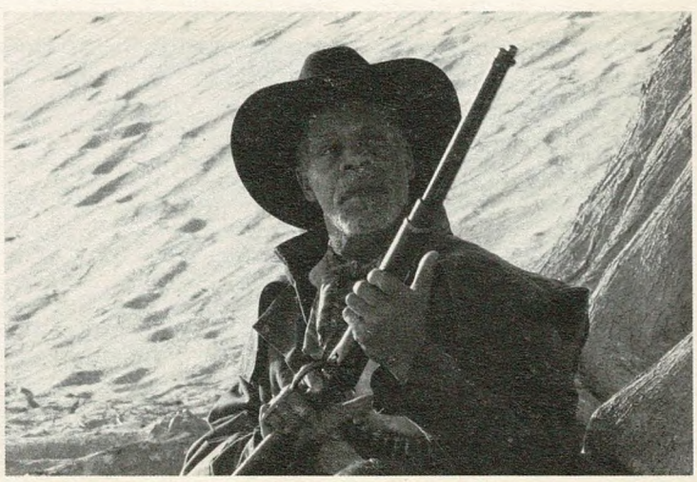

SAYISAL

1. **Sybil sonbahar gelmeden Mickey'e yüz öpücük vereceğine söz vermişti. Ancak oğlan kızı sadece 73 kez öpebilmişti... Yürek ısıtan, ancak sonunda buruk bir tad bırakan** "27 Eksik Öpücük", **romantik bir yaz mevsimi öyküsüdür ve Gürcistan ormanlarının derinliklerinde sakin, küçük bir köyde geçer... 2001 İstanbul Film Festivali'nde gösterilen Nana Djordjadze'nin yönettiği** bu filmin müzikleri **kimin?**
   a) Goran Bregoviç b) Ryuichi Sakamoto
   c) Yann Tiersen d) Angelo Badalamenti

2. **Michael Radford'un 1984'te George Orwell'in ünlü romanından uyarladığı** "1984" **filminde** kimin şarkıları **çalınıyor?**
   a) David Bowie b) Pink Floyd c) Spandau Ballet d) Eurythmics

3. **Michael Nyman, Peter Greenaway filmleri için yaptığı müziklerle ünlü bir kompozitör. Şu** Greenaway filmlerinden hangisinin müziği, **"Little 15" parçası için** Depeche Mode'a **ilham vermiştir?**
   a) 5 Postcards from Capital Cities b) Goole by Numbers
   c) A Zed & Two Noughts d) Drowning by Numbers

4. Nino Rota **deyince akla "Baba" serisinin üç filmi ve elbette Federico Fellini gelir. İtalyan besteci,** kaç Fellini filmine **müzik yapmıştır?**
   a) 10 b) 7 c) 17 d) 12

5. **"Taksi Şoförü"nün müziğini bitirir bitirmez, 64 yaşında vefat eden ünlü kompozitör Bernard Herrmann,** 30 yaşında, **hangi filmin müziklerini besteleyerek** sinema dünyasına **adım atmıştı?**
   a) Yurttaş Kane b) Shane c) Casablanca d) Rüzgar Gibi Geçti

6. **Anton Karas aslında** bir sokak çalgıcısıydı. **Zither'inden (bir nevi kanun) yayılan sesler bir yönetmenin dikkatini çekti ve filminde bu ezgilere yer verdi. Karas çok geçmeden, plakları çok satan, Papa'nın, kraliyet ailelerinin önünde resital veren bir müzisyen haline geldi. Bu sokak çalgıcısının** hayatını değiştiren film **hangisidir?**
   a) Yedi Samuray (Akira Kurosawa, 1954)
   b) Yedinci Mühür (Ingmar Bergman, 1957)
   c) Üçüncü Adam (Carol Reed, 1949)
   d) Üçüncü Türden Yakınlaşmalar (Stephan Spielberg, 1977)

7. **Bu yılki fesvalde filmleri gösterilecek yönetmenlerden hangisinin** "18 Songs About Golf" adlı bir folk albümü **var?**
   a) Gus Van Sant b) Hal Hartley c) Guy Maddin d) Kelly Reichardt

8. **Hangi** rock filminde **"1921" adında bir şarkı bulunmaktadır?**
   a) Quadrophenia b) Tommy c) Yellow Submarine d) Help!

9. **California çöllerinde bir ev ağır çekimde havaya uçuyor ve fonda** Pink Floyd'dan "Come In Number 51, Your Time Is Up" **çalıyor. Hangi filmden bir sahne bu?**
   a) Zabriskie Point b) Apocalypse Now c) Easy Rider d) Eraserhead

10. Barış Manço **kaç sinema filminde** başrol **oynadı?**
    a) 3 b) 5 c) 1 d) 0

SÖZEL

1. **Peter Sempel'in 1994'te çektiği, avangard film yönetmeni** Jonas Mekas'a saygı duruşu **niteliğindeki "Jonas In The Desert" filminde şu müzisyenlerden hangisi yer almıyor?**
   a) Yoko Ono b) John Cale c) Nick Cave d) Nina Hagen

2. **Rachid Taha'nın** "Ya Rayah"**ı bu filmlerden hangisinde** çalınmıyor?
   a) Something New (Sanaa Hamri, 2006)
   b) Il Caimano / Timsah (Nanni Moretti, 2006)
   c) La Ville est tranquille / Şehir Sakin (Robert Guédiguian, 2000)
   d) Black Hawk Down / Kara Şahin Düştü (Ridley Scott, 2001)

3. "Görevimiz Tehlike"**nin tema müziği hangi besteciye aittir?**
   a) Ennio Morricone b) John Barry c) Henry Mancini d) Lalo Schifrin

4. Jane Birkin'le **1965-68 yılları arasında** evli kalan **ünlü film müzikleri bestecisi kimdir?**
   a) Ennio Morricone b) John Barry c) Henry Mancini d) Lalo Schifrin

5. Peter Gabriel **aşağıdaki filmlerden hangisinin müziğine imza attı?**
   a) Birdy (A. Parker, 1984) b) Paris, Texas (W. Wenders, 1984)
   c) Gandhi (R. Attenborough, 1982) d) Montrealli İsa (D. Arcand, 1989)

6. **1955 tarihli, Richard Brooks imzalı "Blackboard Jungle"** (Karatahta Ormanı) **filminin,** rock tarihi açısından **mânâ ve ehemmiyeti nedir?**
   a) Elvis Presley, bir lise öğrencisi rolünde, birkaç saniyeliğine de olsa ilk kez beyazperdede gözüktü
   b) İlk kez bir rock'n'roll şarkısı (Bill Haley, "Rock Around The Clock") bu filmde çalındı
   c) Başrol oyuncusu Glenn Ford bu filmden kazandığı parayla rock'n'roll plakları yayınlayan Sun Records'u finanse etti
   d) Film için düşünülüp sonradan benimsenmeyen "Rock and Roll" ismi, yeni bir müzik türünü tanımlamak için kullanılmaya başlandı

7. **Gelecek ay gösterime girecek "Karayip Korsanları" serisinin yeni filmi** "At World's End"de hangi müzisyen (bıyıklı olaraktan) rol alıyor?
   a) Michael Stipe b) Keith Richards c) Boy George d) Elton John

8. **Bu filmlerden hangisinin müziğini** Mikis Theodorakis yapmadı?
   a) Zorba b) Z / Ölümsüz c) Serpico d) Midnight Express

9. **"Bir gün Onat Kutlar aradı,** 'Yılmaz Güney'in yeni filminin müziğini yapar mısın?' **dedi. 'Umut'u hemen birlikte seyrettik. Yılmaz, Kürt müziğinden esinlenmemi rica etti,** bir sürü Kürtçe plak **aldırıp bana yolladı. Bir de,** 'bana bak, benim param yok ha' **dedi. Bir tek klarnetle yaptım 'Umut'un müziğini. Tülay isimli bir arkadaşımız bas klarnetini aldı, geldi. Böylesine imkânsızlıklarla yaptığımız müzik Adana Şenliğinde en iyi müzik ödülü aldı." Kimdir bunu anlatan sanatçı?**
   a) Arif Erkin b) Metin Bükey c) Nedim Otyam d) Cahit Berkay

10. **Ayzenştayn'ın sessiz film klasiği** "Potemkin Zırhlısı"**nı 2004 yılında müzikleyen ve sahneye koyan grup hangisidir?**
    a) Kraftwerk b) Pet Shop Boys c) Talk Talk d) Gogol Bordello

sözel 9

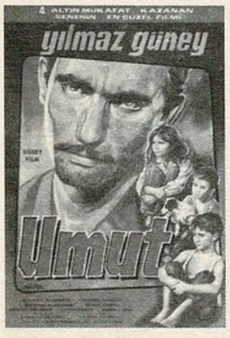

sayısal 3

sözel 3, 4

sözel 6

sözel 2

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU » Sayısal: 1.a, 2.d, 3.c, 4.c, 5.a, 6.c, 7.a, 8.b, 9.a, 10.c Sözel: 1.b, 2.d, 3.d, 4.b, 5.a, 6.b, 7.b, 8.d, 9.a, 10.b

"HÜR DOĞDUM HÜR YAŞARIM": NAİM DİLMENER'DEN AJDA PEKKAN KİTABI

Yazmasaydı, sanki bir şeyler eksik kalırdı. Pop müziğimizi tarihsel seyrinde izleyen ilk çalışma hüviyetini kazanan "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş"ta da Ajda Pekkan hallice bir yekûn tutuyordu ama, onu ayrı bir kitaba taşımak sanki Naim Dilmener'in boynunun borcuydu. Nihayet Dilmener'in Ajda Pekkan biyografisi –Batılılaşma çabamızın da elli yıllık tutanağı– "Hür Doğdum Hür Yaşarım" yayınlandı. 45'liklere dökülen şarkıları mırıldana mırıldana okuduğumuz kitabı ve iflâh olmaz Ajda sevdasını dostumuz Naim Dilmener'le konuştuk...

EMRET SÜPERSTARIM

Sana bir Ajda Pekkan kitabı yazdıran ne oldu?

Naim Dilmener: İstemiyordum aslında, yayınevi teklif etmeseydi benim aklıma gelmezdi. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde günlerce çalıştım "Pop Tarihi" sırasında, o gazete ciltleri inecek, aranacaksın, not alacaksın, işaretleyeceksin, fotokopiye götüreceksin... "Deli misin" diyordum kendi kendime. Çeviriyorsun ciltleri, bir sürü Ajda Pekkan haberi geliyor önüne, ama yüzde 99'u çöp. Bunu giydi, şöyle süslendi, şunla çıktı... "Pop Tarihi"ni yazarken, müziğin akışıyla beraber politik ve gündelik yaşamımızın akışını da anlatmak istiyordum. Ben hep şuna inanmışımdır: Durduk yerde şu akıma vurulmayız ya da durduk yerde şu şarkıcıyı baştacı yapmayız. Mutlaka ülkenin idarî, ekonomik yapısında bir şeyler olup bitiyor ki, o akım ya da o şarkı, şarkıcı ona denk geliyor. "Pop Tarihi"ni yazarken, bir bölümün müzik hikâyesini bitirdiğimde, "o dönemde şunlar şunlar da olmuştur" dedim ve öbür bölüme geçtim. Kitaptaki pencereler de şundan: Madem interaktif bir çağdayız, madem internette gezinirken el işaretini gördüğüm yere tıklayıp daha fazla ayrıntıya ulaşabiliyorum, o pencereler de bu kitabın tıklanabilir yerleri olsun istedim. Bazı ayrıntıları metnin kendisi kaldırmıyor, bunları pencerelere taşıdım. Ajda Pekkan kitabında sosyo-ekonomik olayları anlatırken alanı daralttım, tüketim ekseninde ve Batılılaşma çabamızı işaret edecek gündelik olaylara odaklandım.

Niye öyle oldu?

Ajda Pekkan hakikaten Batılı yüzümüz. Şimdi artık her şeyi tanıyor, kullanıyor olabiliriz, ama '60'larda ve '70'lerin ilk yarısında böyle değildi. Herkes bir sürü şeyi önce Ajda Pekkan'da gördü. Özellikle kadınlar. Nasıl giyinecekler, ne takacaklar, nasıl makyaj yapacaklar, saçlarının rengi ne olacak... Daha da önemlisi, hepimizin tek tipe, tek vücuda girmemiz gerektiği. İnce, zayıf, fit... Bu ırkçı düşünce bile Pekkan'ın öncülüğünde ortaya çıktı. Ajda Pekkan'ın hikâyesinin bu ayrıntılarla beraber okunması gerektiğini düşündüm.

Sen Ajda'yı ilk nasıl dinledin?

Mardin'deyiz, halk müziği, Türk müziği, Kürtçe, Arapça şarkılar var. Bir gün bir arkadaşın evinde "Moda Yolunda" 45'liğini duydum. "Kim bu?" dedim, "Ajda Pekkan" dedi, "ama o sinema oyuncusu" dedim... Ama ilk dinlediğim Batı müziği şarkısı o değildir, Sacha Distel'in "Kime Derler Sana Derler"idir: Dinleyince çarpıldım, ritmine, duyduğum tüm seslere... Sene '66, yaş 11-12... Şarkıyı dinlediğim evdeki kız "bu pop müziğidir" dedi, "siz bilmezsiniz bunu". *(gülüyor)* "Moda Yolunda"ya kapılmamın sebebi de, bir pop şarkısı olmasıydı. Ritmler, enstrümanlar farklı, sözler tuhaf... Kadının okuyuşunu da sevmişim ki, sonra plaklarını çok aradım.

"Kapı açık, arkanı dön ve çık" diyor Ajda Pekkan. Sezen Aksu feminist ve demokrat, ama "gitme kal, sensiz bir hiçim" diyor. Ajda söylemeyip de ne yapsın kadınlar?

"Moda Yolunda" döneminde, ilk plağı "Göz Göz Değdi Bana" ve sonrasındaki Regal şirketine bağlı plaklarında ses rengi, okuyuşu da değişik. O zamanlarını da seviyor musun hâlâ?

O dönemde bile kötü söylediği çok az şarkı var. Sonuçta eğitim almamışsın, kendi kendini yetiştirmişsin. Ama bence o okuyuş şekli Fecri Ebcioğlu'nun tutturması yüzünden. Çünkü o ara yabancıların Türkçe söylediği plaklar satıyor, Ajda da "onlar gibi söylemelisin, Türkçeyi bozmalısın" diye zorlanmış. Fikret Şeneş kendin gibi söyleyeceksin" dermiş. Fecri Ebcioğlu'yla çalıştığı son plakla Fikret Şeneş'le çalıştığı ilk plak "Sensiz Yıllarda" arasında sadece dört-beş ay var. Vokal o kadar değişik ki.

Ajda şarkılarında bulunan bağımsız kadın imgesine yakışacak tek Fecri Ebcioğlu dönemi şarkısı, herhalde "Erkekleri Tanıyın"...

Evet, orada bir tek o aykırı duruyor. Fecri Ebcioğlu ona hep üçüncü kadınlığı biçmiş. Febri Ebcioğlu'nun bütün şarkılarında gönül eğlendirilip evlenilmeyen, terkedilen, ezilen kadın var. Fikret Şeneş'inkilerse tamamen tersi, tek başına ayakta durabilen, direnebilen kadının şarkıları.

Bence müzikal kariyerinde çok az hata yapmış Ajda; bu hataların birincisi, "Süperstar '83" albümünden sonra Fikret Şeneş'le çalışmayı kesmesi.

Fikret Şeneş nasıl girmiş söz yazma işine?

Meşhur Çapa grubunun gelini; şimdi o meşhur kulüpleri, Şamdan'ları işleten çocukların annesi. Zaten sosyete ortamında o dönem. Tanju Okan ve Erol Büyükburç'un yakın arkadaşı. Erol Büyükburç'a İngilizce sözler yazmış, "Little Lucy" döneminde. Sonra Tanju Okan plak yapmaya kalkınca, arkadaşı diye ilk ona gitmiş: "Türkçe yazamam" demiş Şeneş, "yazacaksın abla" demiş Tanju Okan. Böyle girmiş bu işlere. Ajda'yla çalıştığı dönemlerde de başkalarına yazmış, Ayla Algan'a, Ayla Dikmen'e, Ayten Alpman'a... "Memleketim" onundur mesela. Ajda Pekkan 1973'te "Kimler Geldi Kimler Geçti"yi yapmadan evvel ne kadar Ajda Pekkan'dı? "Kimler Geldi"den, "Trilaylay"dan, "Hoş Gör Sen"den sonra ne oluyor? Birinci oluyor. Çok satmaya başlıyor ve Fikret hanım ağırlığı ona veriyor. Eurovision bozgunu-

Foto: Şahan Nuhoğlu

44→

na kadar bu başarı devam ediyor.

Fikret Şeneş sadece Batı'dan değil, Doğu'dan da şarkılar alıyor...

Evet. İran'a konsere gitmişler, Tahran caddelerinde gezinirken bir şarkı duymuş. Bütün Tahran'ı dolaşmış, uçağı kaçırma pahasına aramış, insanlara melodisini mırıldanarak şarkıyı bulmuş. Dönmüşler, o şarkı "Dile Kolay" olmuş. "Kara Sevda"yı da İran'dan bulup o getiriyor, Googoosh'un şarkısı. O dönem her istediğin şarkıyı zaten öyle kolay bulamazdın. Bırak İran'ı, İngiltere'den, Fransa'dan plaklar öyle kolay gelmiyor. Fikret hanımla kitap için söyleşirken "onu da mı siz buldunuz, bunu da mı siz buldunuz" diye bunaltıyordum, "bak yavrum" dedi: "Ajda Pekkan bana bir tane şarkı bulup getirmiştir: 'Love Story'. Onu da herkes biliyordu." *(gülüyor)*

Fikret Şeneş de, söz yazdığı diğerlerinin aksine, Ajda şarkıları için bir karakter belirlemiş galiba...

Evet, "Kara Sevda"yı ona vermemiş mesela, "Ajda Pekkan'ın başına kara sevda gelemez" diye düşünmüş olmalı. *(gülüyor)* Erkeğin parasına, korumasına ihtiyacı olmayan, çalışıp para kazanan, kendi hayatını kendi başına idare edebilen bir bağımsız kadın artık Ajda. "Ajda feminist" falan dendi, hayır, Ajda nasıl ve niye feminist olsun? Feminist var idiyse, Fikret Şeneş'ti.

Fikret Şeneş'li yılların, 1970'lerin başlarında, Ajda Pekkan Philips şirketi için sık sık Fransa'ya da gitmeye başlıyor. Orada tutunabilme ihtimali var mıydı sence?

Philips inanmış ona. Onu yurtdışına götürdüklerinde "süperstar" da değil. Geniş bir sözleşme imzalamışlar, "bu şarkıcıyı bütün Avrupa'da üne kavuşturacağız" demişler. O zaman yapılanları, bu internet patlaması sayesinde şimdi görüyoruz. Birkaç yıl önce Ajda'nın bir doğumgünü partisine beni davet ettiler, o zaman söylediği Almanca şarkıları çaldım, gelip dedi ki: "Aa ne güzel, Semiramis'in Almanca şarkıları mı varmış? Ben ki ablasıyım, bilmiyorum." "Ne diyorsunuz süperstarım" dedim, "bu sizsiniz". "Aaa, ben Almanca mı söylemişim?" *(gülüyor)* Yunanca, İspanyolca şarkılar da okumuş. Hatta "Sensiz Yıllarda"yı Japonca okumuş, plak Japonya'da yayınlanmış. Bugün-yarın bir İtalyanca plak umuyorum, çıkacaktır o da. *(gülüyor)* Bunlardan anlaşılan, Ajda Pekkan kendisini değil, asıl Philips Ajda Pekkan'ı ciddiye almış. Mort Shuman'la yapılan 45'likleri, "Pour lui" albümünü de eklersen, müziğimizden kaç insan sayabilirsiniz ki dışarıda bu kadar plak yapmış ya da kendisine bu kadar kredi açılmış olsun?

Japonca şarkısını ilk dinlediğinde ne hissettin?

Şok! Benzer bir şoku birkaç ay sonra Yunanca dinlediğimde yaşadım, ama biraz daha şerbetliydim.

Fransa'da bu plakları okurken ve orada yaşarken, Türkiye'ye sahne çalışmaları için geliyor, değil mi?

Philips "ün sahibi olacaksın ama, parayı ün sahibi olduktan sonra kazanacaksın, dişini sık" demiş. Parayı bitiriyor, buraya geliyor, 15 gün Maksim, tekrar gidip üç-beş ay gelmiyor. Türkçe plakları yarım günde kaydeder, gidermiş. Fransa'daki gibi stüdyoda otuz saat harcamak yok.

Fransa'da tam bir rüya takımıyla çalışmış: Müzikler Mort Shuman'a, sözler Etienne Roda-Gil'e emanet...

Evet, şaka değil. Mort Shuman'ın Paris'e yerleşmesi bile Fransa için piyango. Hangi rüzgâr onu Fransa'ya atar, bilmiyoruz. Hadi attı, hangi rüzgâr onu Ajda Pekkan'ın yanına atar, o daha büyük muamma. *(gülüyor)*

Tam o sıralarda Türkiye'de de bir rüya takımına kavuşuyor Ajda Pekkan, ki bu ikinci büyük dönüm noktası galiba. Türkiye'de çıkacak plakları için Philips'ten ayrılıyor ve İstanbul Plak'a, Orhan Gencebay'ın şirketine geçiyor...

Ve daha oryantal bir yere çekiliyor...

Burada Orhan Gencebay'ın dehasını da görmüyor muyuz? Erkin Koray'a "Yağmur"u okutan, rock'la Türkiyeli müziğin deneysel bir terkibine girişen Gencebay, bir yandan da aynı mantıkla anaakım popu etkiliyor...

Cesur bir adam, geleceği görüyor. Orhan Gencebay'ın ta o zamanlarda aklında olan formül, şimdi şartların bizi getirdiği şu noktaymış. Bu Türk müziğidir, bu arabesktir, bu halk müziğidir, bu poptur gibi ayrımların kalkmasını düşünmüş kafasında. Kendi müzikal yapısına gitarı başka türlü nasıl dahil etsin ki? O dönemde bunu kabul ettirmesi zor olduğu için bence adım adım gitmek istemiş. Bugün geldiğimiz nokta bu: Mahsun Kırmızıgül'ün altyapısıyla Serdar Ortaç'ınkini çok ayırabiliyor musun birbirinden? Ebru Gündeş'in "Telafi"si pop mudur, arabesk midir, Türk müziği midir, halk müziği midir? Poptur, oryantal pop... Ajda'dan sonra da bu türleri birleştirme eğiliminden vazgeçmiyor Gencebay, bu sefer Semiramis Pekkan'a el atıyor. Onun plaklarında bizzat kendisi saz çalar. Daha sonra farklı bir tonda Biricik'le devam etti. Ajda'nın popülaritesinin artmasında İstanbul Plak dönemindeki şarkıların kesinlikle katkıları var. O zamanlar birini sever ya da seçerken farklı kıstaslarımız vardı. Mesela hafif zengin ya da üst sınıftan olanlar Ajda Pekkan sever, proleter sınıftan olanlar Orhan Gencebay sever vesaire... Galiba Orhan Gencebay'ın o hamlesiyle Pekkan, asıl kemikleşmiş dinleyicisinin yanına bir dinleyici tipi daha koydu ve sonra ne yaparsa yapsın, o gruptan bir bölüm onu dinlemeyi sürdürdü.

Sen sever miydin o şarkılarını?

Dinlerdim, ama çok alaturka bulurdum. Daha Batılı şeyleri severdim, ama Fransızca olanları da çok kuru bulurdum. İnsan o yaşta daha "up tempo" şarkılar istiyor. "Kimler Geldi Kimler Geçti"yi de o dönem çok sevmezdim, şimdi de çok sevmem. Genelde slow şarkı sevmem.

Ajda Pekkan'ın tekrar parlayışı, 1979'da, disko sound'unu yakalayan "Bambaşka Biri", "Haykıracak Nefesim", "Yeniden Başlasın", "Dile Kolay" gibi şarkıların olduğu "Süperstar 2" albümüyle.

O plağın bir önemi de, 45'liklerin düşme eğilimine girdiği bir zamanda yayınlanması. Daha önce LP'lere toplama gözüyle bakılırdı; beş 45'liğin varsa, bu bir LP demekti. Ajda'nın sıfır şarkılardan oluşan LP'si yoktu hiç. "Süperstar 2"yle birlikte plakçılar "hit yaratmak için 45'liğe ihtiyaç yokmuş" demeye başladı.

Sertab Eurovision'u kazanınca SMS'ler geldi: "Gözünaydın, seninki birinci olmuş." Üzüldüm tabii. Ajda on beşinci, Sertab birinci, olacak iş mi? Yanlış yerde dükkân açmışım.

Derken Eurovision macerası başlıyor, 1980'de...

Teklifi kabul etmesi, hayatındaki ikinci büyük hata bence. Birincisi, Fikret hanımdan vazgeçmesi.

Kitabın mantığıyla düşünelim: 24 Ocak ve 12 Eylül atmosferindeyiz, '80'ler kültürü fiilen başlıyor, dolayısıyla artık Ajda'nın öncü konumu ortadan kalkarken, belki Ajdalar çoğalmak durumunda. Türkiye Batıya iyice açılırken zaten olacak olan, Eurovision darbesiyle hız kazanıyor ve keskinleşiyor...

Tersi de olabilirdi ama, eğer "Petr'Oil" değil de daha Batılı bir şarkıyla katılsaydı, ilk üçe girseydi... Oysa 15. oluyor ve hepimizin düşlerini yerle bir ediyor. "Ajda onların dilinden anlar, bu işi o becerir" demiyor muyduk hepimiz? Ben "Petr'Oil" şarkısını çok seviyorum, ama sonuçta tabloya uymuyor. Madem bu bir Batılı müzik yarışması, madem en Batılı yüzümüzü gönderiyoruz, o zaman onun cebine olabilecek en Batılı şarkıyı koymak lâzımdı.

Eurovision'u izlemek için ekran karşısına hakikaten bir Ajdacı olarak mı oturdun?

Tabii, dualarla. "Allahım kazansın, lütfen kazansın..." *(gülüyor)* Öyle manyağım ki bu konularda, Sertab Erener kazandığında sürekli SMS geldi: "Abi gözünaydın, seninki birinci olmuş." *(gülüyor)* Üzüldüm tabii, Sertab sevmediğim için. Ajda 15. olmuş, Sertab birinci olsun, olacak iş mi? Yanlış yerde dükkân açmışım. *(gülüyor)*

Ajdalı Eurovision'un ertesi günü ne haldeydin?

Çok kötüydüm. İştahım kapalı, sürekli midem bulanıyor... Bir de Fenerbahçe geçen sene Galatasaray'a şampiyonluğu kaptırınca böyle oldum. Bir hafta on gün sersem gibiydim, bütün Fenerliler gibi belki.

Senin İstanbul'a gelişin ne zaman?

1972, üniversite için.

Üniversite döneminde de "Ajdacı" olabildin mi? Cem Karaca, Edip Akbayram dururken, Ajda mı dinlerdin?

Onları da çok seviyordum, hâlâ da seviyorum. "Tamirci Çırağı"na çıkar çıkmaz çarpıldım. "Arkadaş"a da hemen çarpıldım, çünkü zaten Yılmaz Güney fanatiğiydim. "Arkadaş"ı üç matine arka arkaya seyrettim, sinemadan hiç çıkmamıştım, teşrifatçılardan saklanarak. Kendime devrimci de diyorum o zaman, Ajda Pekkan şarkılarının boş şarkılar olduğunu da farkediyorum, suçluluk da duyuyorum, ama seviyorum. Bir tür saplantı gibi.

Hiç özeleştiri yaptırmıyor muydu arkadaşların?

Yok. O kadını bir tek ben mi seviyorum sanıyorsun? Herkes seviyor. Gerçi devrimci çevrelerde hiç söylemezdim. "Eve gidip 'Hoş gör sen, affet gitsin, aldırma' dinliyorum" mu diyecektim? Dernekte marş söyleyeceksin, eve gidip Cem Karaca, Selda dinleyeceksin.

Eurovision'dan sonra ne yaptı Ajda Pekkan?

Yine dört ayak üstüne düştü. Bu sefer Egemen Bostancı, Ajda'nın popülerliğinin kayıp gittiğini gördü, o sıralar en popüler iki ismin, Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın arasına yerleştirdi Ajda'yı. Yoksa Eurovision'dan sonra bir tek biz "bitti" diye düşünmedik, kendi de öyle düşündü, Türkiye'den gitti, bir buçuk yıl gözükmedi. Zeki-Metin olmasa, o şovun üç gün bile dolmayacağı kesindi. Ama tıklım tıklım doldu ve insanlar "Eurovision'sa Eurovision, mağlubiyetse mağlubiyet, bu kadın hâlâ güzel, hâlâ iyi" dedi ve barışıldı onunla.

Ardından "Uykusuz Her Gece", "O Benim Dünyam" gibi hitler yarattı.

Ama "O Benim Dünyam"dan, 1984'ten "Yaz Yaz Yaz"a, 1989'un sonlarına kadar hiç hit yok. Çünkü '87 albümünde Fikret Şeneş'le çalışmaktan vazgeçti. "Yaz Yaz Yaz"ın olduğu albümde, "Ajda '90" albümünde de başka güzel şarkılar da var, ama çünkü orada Anuş Bakış var danışman olarak. Sıkı bir Ajda Pekkan hayranıydı. Daha sonra yine bir başka Ajda Pekkan hayranı, Ayşe Ersayın elini atana kadar yine hit çıkmıyor, o elini atınca "Sen İste" çı-

kıyor. Pekkan'ı iyi bilen birileri onu yönlendirince iyi oluyor, ama "rüzgâr buradan esiyor, bunu yapsın" dendiğinde olmuyor.

'80'lerde Sezen Aksu'nun ağırlığı başlıyor. İkisinin kadınlık söylemleri arasında nasıl farklar var?

Sezen Aksu'nun öncülüğü kurulu düzenden, erkekegemen düzenden çok da uzak değildir. Gerektiği yerde başını eğmesini bilir Sezen Aksu. 12 Eylül'ün ve Turgut Özal'ın getirdiği açılmanın paralelinde bir farklılık var ikisinin arasında. 12 Eylül hayatın her alanına karşı, kadın hareketine de karşı. ANAP iktidarı sözde bir demokrasi getiriyor ama, onlara göre de kadının yeri erkeğinin yanı. Bir yandan tüketim çılgınlığı, ama bir yandan da kadın geleneksel yere konumlanıyor. Sezen Aksu bunu çok iyi gördü. Ayrıca müzikal açıdan da değişimi gördü: Giderek her şey arabeskleşiyor dedi –bu sefer "arabesk" kötü anlamda. Kayahan'ın çıkışı da buna denk gelir. İkisi bence geleceği okudular. Kafa karışıklığı var mı hepimizde, var; ne olacağız, böyle de olabilir şöyle de; memleket nereye gidiyor, oraya da olabilir şuraya da. O zaman git mi, kal mı? Git. Hayır, gitme, kal ne olursun! Böyle şarkı sözü durduk yerde çıkmıyor ortaya. Sonra Sezen Aksu dedi ki, şarkı sözleri artık safi slogan olmalı, pat diye seni yakalamalı, mümkünse albümün çıktığının ertesi günü stadlara düşmeli. Sezen Aksu ve Kayahan'ın şarkılarına kadar, silme bütün Türk popunu toplasan, o dönem yaptıkları dört albümdeki kadar slogan yoktur.

Bazı Ajda Pekkan şarkıları, feministlerin de baştacı...

Sözler onları sürüklüyor. Ajda Pekkan'ın gerçekten feminist olup olmadığıyla kimse ilgilenmiyor ki. Ama şarkılarında o havayı buluyorlar. "Kapı açık, arkanı dön ve çık" diyor mesela. Diğerinin kendi feminist ve demokrat, ama şarkılarında "gitme kal, sensiz bir hiçim" diyor. Ajda Pekkan söylemesin de yapsın kadınlar?

'80'ler Ajda Pekkan'ın yıprandığı bir dönem. İki olay hatırlıyoruz: Yalçın Pekşen'in meşhur röportajı ve Fikret Kızılok'un "Şarkıdaki Maymun" şarkısı...

Yalçın Pekşen'e olan nefretimin nedeni o röportajdır. O röportaja kadar sürekli Cumhuriyet okuruydum, Yalçın Pekşen'i de çok severdim. O gün Cumhuriyet almayı bıraktım, hâlâ okumuyorum. Çirkin bir tavır var orada. "Süperstarın gerçek yüzünü göstereceğim, bakın ne kadar topluma karşı duyarsız, bakın ne kadar zekâsız" tavrı... Ama biz süperstarlardan illâ da topluma duyarlı olmalarını mı bekleriz? Böyleyse alkışlarız, seviniriz, ama şart değildir. Birincil özellikleri bize iyi şarkı söylemeleridir. Çirkin olan Yalçın Pekşen'in tavrı, "ben zekiyim, o değil" tavrı. Zeki olmasa o noktada olabilir miydi? Kaç tane onun gibi sanatçın vardı ki? Sırf bu nedenle Fikret Kızılok'u da asla affedemiyorum. Fikret Kızılok'u çok seviyorum, şarkılarına bayılıyorum, fakat yine de bir müzisyenin bir başka meslektaşına bu muameleyi reva görebilmiş olmasını anlayamıyorum.

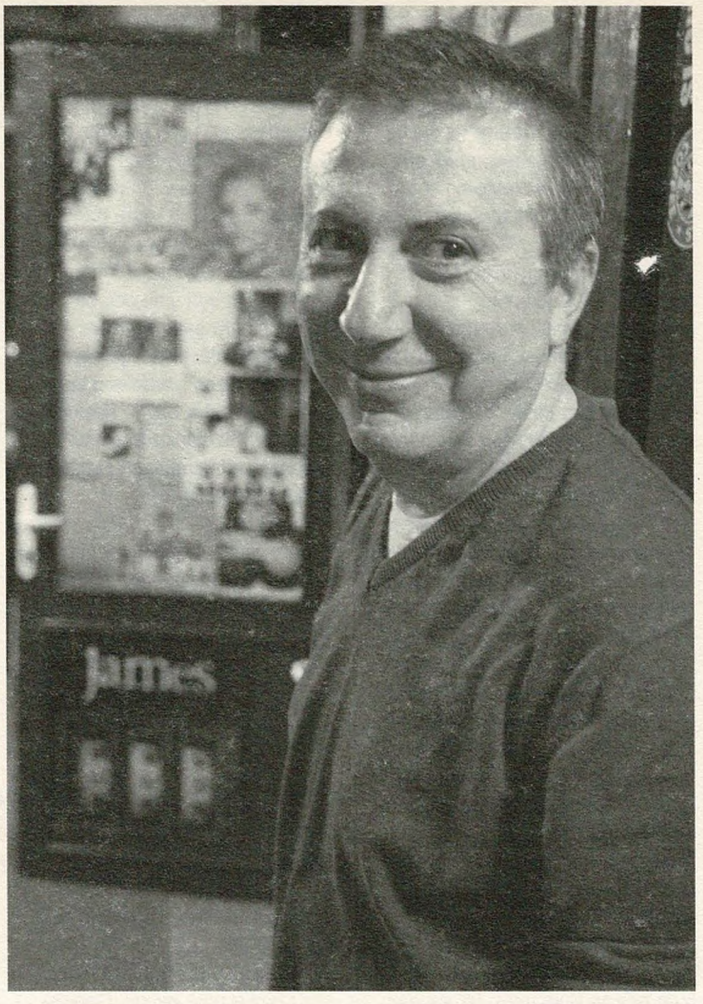

Kitabından öğrendiğimiz ilginç bir ayrıntı da var: 1970'lerin başlarında Ajda Pekkan'la Fikret Kızılok ciddi bir işbirliğine girişeceklermiş, ama Pekkan, Kızılok'un önerdiği şarkıları beğenmemiş...

Evet. Beğenmiyor, arkasından devreye Bora Ayanoğlu giriyor, onunla da olmuyor. Bence Kızılok onun şarkısını seçmedi diye Ajda'ya felâket kinlendi. Uygun bir fırsat geldiğinde de, kinini kustu. Ama ne oldu? Yalçın Pekşen'in gücü kime yetti ki? Geldik 2007'ye, hepimiz her konuştuğumuz lafın ortasına üç İngilizce sözcük alıyoruz. Olduk mu hepimiz Ajda Pekkan? Yine bir öncülük yapmış yani, "negatif öncülük". *(gülüyor)* Kadın üç tane Fransızca sözcük karıştırmış, çok mu? "Hikâyize" demişti bir yerde, en çok ona gülmüştüm zamanında. Uyarlama anlamında, "onu da o kitaptan hikâyize ederiz" gibi bir şey demişti. *(gülüyor)* Ama kim böyle değildir ki? Al sana Erol Büyükburç. Öztürkçe kullanmayı çok seviyor ya, bugün "genleşme" sözcüğüne takmışsa, "aa, o çok genleştirir beni", "bir gün buluşur, beraber genleşiriz" diyor. *(gülüyor)*

Ajda Pekkan son bir-iki senedir güzellik ve tazelik timsali gibi. Onca dalga geçilen estetik macerasının bir sonucu da bu oldu...

Ama şu an herkes estetikli. 18-19 yaşında manken komple estetik, üstelik gidip haftada bir yaptırıyorlar. Sezen Aksu mu yaptırmadı, Nükhet Duru mu, gençlerden Hande Yener mi? Ajda Pekkan estetik yaptırdığından da o yüzü taşıyabiliyor, onu yadırgamıyoruz, "yine bir şeyler yaptırmış ama, yakışıyor" diyoruz. Bunu yapanlara estetisyen mi diyorlar, onlara ne istediğini bilerek gidiyor galiba. Kitabın arka tarafındaki fotoğraflar her on yılın en temsili fotoğrafları olarak seçildi, yan yana gördüğünde, bir uçtan bir uca "bu hakikaten o mu" diye düşünülsün istedim. Ama bir yandan da bu kadar değişmeyeydi, hepimiz gibi yaşlansaydı, sadece o aynı şarkılarla bugünkü konumunda olur muydu? Bence olmazdı. Pop bunu kaldırıyor.

Ajda Pekkan'la ilk kez ne zaman tanıştın?

2000'de "Diva" albümü için Radikal İki beni röportaja gönderdi. Hep söylerdim, "röportaj yapmaya bayılmıyorum, ama Ajda Pekkan'la röportaj yapma fırsatı olursa mutlaka beni gönderin" diye. Sonra bir gün Tuğrul (Eryılmaz) aradı, "hah, geldi fırsat" diye. Büyük heyecan vardı, kadını ilk defa göreceğim sahne dışında! Titreye titreye gittim. Arnavutköy'de bir yalı katı. Hiçbir eşyanın nereden alındığını tahmin edemiyorsun. Ev Topkapı Müzesi gibi, ama bir yandan da gayet rahat, oturulabilir bir yer. Korka korka "sigara içebilir miyim" dedim, "buyrun, bunlar küllük" dedi, üstünde yazılar olan, sanat eseri olduğunu zannettiğim bir şey uzattı. Eve çok şaşırmıştım, kendi geldi, daha çok şaşırdım. Yine iyi kötü bir büyüklenme filan bekliyorsun, bir baktım, dünya tatlısı bir kadın.

Ayrılırken hissiyat nasıldı?

Boşuna sevmemişim hissiyatı vardı. Kapıda beni karşılamamış olmakla beraber, giderken o yolcu etti. Bu arada bahçeyi de gösterdi, "derhal haftaya pazar burada bir barbekü partisi yapıyoruz" dedi. İnandım tabii, daha hiç kazık yememişim. *(gülüyor)* Davet bekledim öbür haftaya kadar. Sonra konuşa konuşa anladım ki, aynı duyguya Perihan Mağden de kapılmış. "Ohoo" demişti, "davet etmeyecek ki seni, o öyle söyler". Daha sonra bir araya gelince "Naimciğim, şunu şunu yapalım" deyince "oldu süperstarım, yaparız" deyip geçtim.

Ajda Pekkan'a "süperstarım" diye mi hitap ediyorsun genellikle?

Evet, "komutanım" der gibi. *(gülüyor)* "Ah canım" der o da. Normal gazeteciler gibi sonda "komik bir şey anlat" demeyecek misin?

Diyelim tabii...

Kitabı hazırlarken, yeni albümünün danışmanı olmamı istedi, ki ayrıldım sonra o işten. Bir toplantı sonrasında "herhalde bunlar acıktı, yemeğe götüreyim" diye aklına geldi, "ne yiyelim çocuklar" dedi. "Süperstarım, kebap yesek" dedim. *(gülüyor)* "Kebap mı? Ay ne banal!" dedi. Şok oldum. "Banal" sözcüğü de bir "gösterge" bu arada, Yaşar Kemallerin filan sosyete tarifinde ilk başvurdukları kalıp sözcüklerden. Arkamda da birileri var, belli ki bir-iki hareket yaptılar "öyle denir mi" diye, bu sefer de şöyle dedi: "Hahaha, ay kebap mı? Çok şeker!"

Güzel hikâyeymiş. Ne yediniz sonra?

Suşi. O zamana kadar "kırk yıl yemesen olur Naim" derdim. Hakikaten de, kebabı değişir miyim suşiye?

Bugün hepimiz her ettiğimiz lafın ortasına üç İngilizce sözcük alıyoruz. Olduk mu hepimiz Ajda Pekkan? Ajda yine bir öncülük yapmış yani, "negatif öncülük".

Söyleşi: **Merve Erol**

ROLL KİTAPLIĞI

Alessandro Baricco Bindokuzyüz (Can)
Ayşegül Devecioğlu Ağlayan Dağ Susan Nehir (Metis)
Ellen Meiksins Wood Marx'a Dönüş (Kalkedon)
Emil Michel Cioran Ezeli Mağlup (Metis)
Eren Keksin - Leman Yurtsever *(haz.)*
Hepsi Gerçek –Devlet Kaynaklı Cinsel Şiddet (Punto)
"Hafriyat Ameleleri" (Kanat)
Henri Arvon Anarşizm (İletişim)
Italo Calvino Amerika Dersleri (YKY)
Jean Baudrillard Siyah Anlar (Ayrıntı)
John Berger Sanat ve Devrim (Agora)
Joyce Carol Oates Birine mi Benzettiniz (Everest)
Kurt Vonnegut Mezbaha no.5 (Dost)
Küçük İskender Lezzetli Tümörler Lokantası (Sel)
Ludwig Hertzberg *(der.)* Jim Jarmusch (Agora)
Murathan Mungan Kâğıt Taş Kumaş (Metis)
Naim Dilmener Hür Doğdum Hür Yaşarım –Ajda Pekkan Kitabı (Everest)
Paul Ricoeur Yoruma Dair: Freud ve Felsefe (Metis)
Pınar Öğünç *(haz.)* Jet Rejisör Çetin İnanç (Roll)
Rekin Teksoy Rekin Teksoy'un Türk Sineması (Oğlak)
Yüksel Aksu Dondurmam Gaymak (Say)

Jean Baudrillard (1929-2007)

Kırbaç dahi kullanabilirsiniz sinyör!

Batılı müzik tarihimizin Giuseppe Donizetti'nin 1828 yılında, hayır mı, şer mi olduğu tartışılır bir dönüşümün ortasında İstanbul'a ayak basmasıyla başladığında herkes mutabık. Ölümünün 150. yılında Emre Aracı'nın hazırladığı kitap, zorlu bir çalışmanın sırlarını aralıyor...

İstanbul, 1820'li yıllara gelindiğinde, Osmanlı İmparatorluğu'nun "Büyük Petro"su olarak da bilinen Sultan II. Mahmud'un kararlı idaresi altında Batılı eksende gelişme gösteren Doğulu bir şehirdi. Bir yandan Melling gibi ustaların perspektifinden Avrupa stili mimarinin hakim olduğu binalar şehrin panoramasını değiştirmekte, diğer yandan da tıp, ilim ve müzik alanlarında yeni askerî okullar açılmaktaydı. İlk defa olarak 1827'de bir grup Türk öğrenci eğitim için Paris'e gönderildi. İlk Osmanlı resmî gazetesi olan Takvim-i Vekayi 1831'de yayın hayatına başladı ve 1834'te örgütlü bir posta sistemi kuruldu. II. Mahmud'un yenilik programı aynı zamanda resmî kılık ve kıyafeti de kapsamaktaydı ve sonuç olarak sarık ve kavuk yerine devlet memurları ve subaylar fes giymeye başladılar; şalvar yerine dar ceket ve pantolon tercih edildi. Padişah İngiliz usûlü bir faytonla dolaşıyor, kendisi sofraya oturmasa da büyükelçileri saraya yemeğe davet ediyor ve onlarla şampanya dahi içiyordu. Ama en önemlisi, 1826'daki yeniçeri isyanının kanlı bir şekilde bastırılarak "Vaka-i Hayriye" olarak bilinen bu hayırlı hadiseden sonra da reforma ve her türlü yeniliğe engel teşkil eden bir zamanların bu elit ve köklü askerî örgütü ortadan temelli surette kaldırılabilmiş olmasıydı.

Giuseppe Donizetti işte böyle bir İstanbul'a vardı. (...) Donizettilerin İstanbul'a varışları şüphesiz ki farklı bir dünyaya atılan bir adım gibidir. Her ne kadar onlara ait elimizde bir yazışma olmasa da, kendilerinden 28 sene sonra aynı şekilde şehre varan bir başka İtalyan müzisyen, Luigi Arditi ve Amerikalı eşi Virginia'nın hatıratına bakacak olursak, bir Batılı için İstanbul'a ilk gelişin nasıl bir tecrübe olduğu konusunda, taraflı da olsa, bir görüş edinme imkânımız olacaktır:

"Muhteşem Haliç'e vardığımız sabah, parlak güneş muazzam güzellikteki camilerin parlayan minarelerine vurmaktaydı. Bu bizim için hayalini kurduğumuz Doğunun lüks ve konforunun habercisi gibiydi, ancak yazık oldu bu hayallerimize, çünkü şehrin güzelliği ona olan mesafemizden ve güneşin göz kamaştırıcı parlak sihirli ışınlarından dolayıydı. Nitekim İstanbul'a adımımızı atar atmaz çevremizdeki berbat sefalet kendini iyice belli etti. Gideceğimiz yer Pera, yani Avrupalıların oturduğu semt. Ancak dehşete kapılarak öğrendik ki, taşıma aracı denilen şey burada kimsenin bilmediği bir lüks. Ve sonuç olarak son derece dar ve dik bir yokuşu önümüzden giden ve eşyamızı sırtlarında taşıyan ve son derece güzel kokan hamalların peşinde, aynı zamanda aç ve berbat bir köpek sürüsü tarafından takip edilerek yaya olarak tırmanmaya mecbur kaldık."

(...) Giuseppe'nin İstanbul'daki mevcudiyeti de imparatorluğun ne derece değişmekte olduğunun somut bir ifadesidir. Asırlarca mehter müziğinin askerini coşturduğuna tanık olan halk artık İstanbul sokaklarında Rossini ve Donizetti operalarından enstrümantal pasajlar işitecektir. "Tarih-i Lutfi"ye bile "saray mızıka muallimi Donizet Bey" olarak giren Giuseppe böylelikle yepyeni bir kimliği benimsemiştir.

(...) Giuseppe Donizetti'nin görevi, bir yandan mehteran geleneği sönüp giderken, diğer taraftan da kendisinin öncülük edeceği yepyeni bir müzik kültürünün bizzat padişahın direktifleri altında Osmanlı topraklarında yeşermesini sağlamaktır. Bu bir devrimdir şüphesiz. Hatta, kontratına yerleştirilen yetkileri arasında, gerektiği takdirde kırbaç dahi kullanmasına izin veren bir maddenin olduğu bile söylenmektedir. Donizetti'nin kırbaca başvurduğunu tahmin etmesek de, yine de ilk öğrencileriyle iletişiminin kolay olmadığı söylenebilir. Torun Giuseppe'nin dedesi hakkında yazdığı monografide aktardığına göre, öğrencilerinin tavırlarından ve bulunduğu ortamdan fazlasıyla hayal kırıklığına uğrayan Giuseppe tam işini bırakarak ülkesine dönmeye karar vermiştir ki, Sultan Mahmud devreye girerek onun moralini düzeltir. Sultan ayrıca öğrencilerin yeni müziğe karşı olan ilgilerini de tekrardan alevlendirmiştir. MacFarlane da bu hususta "Sultan sonraları maestronun idaresi altına Enderun'a mensup daha genç içoğlanlar verdi; bu öğrenciler daha uysal oldukları ve tam okul öğrencileri gibi sadece çalıştıkları için ben İstanbul'dan ayrılıncaya kadar biraz ilerleme kaydetmişlerdi" der.

(...) Donizetti öğrencilerine Batı müziği nazariyatını öğretebilmek için önce kendisi o sıralarda Osmanlı'da kullanılan bir tür nota yazım tekniği olan Hamparsum'u öğrenir. Hatta iki notasyon sistemini gösteren bir de çizelge hazırlar. Bacolla bu hususta "Donizetti Paşa bu hiyeroglif yazısını inceleyip yorumlamanın bir yolunu bulduktan sonra, harflerini bir dervişin yardımıyla bir kâğıda yazmış, her hiyeroglif harfin karşılığı olan notayı da işaretlerin üstünde göstermişti. Bu şekilde, onların musıkilerini çözebileceği, aynı zamanda öğrencilerine nota öğretebileceği ve nihayet Avrupa notasını okuyabileceği bir tablo, daha doğrusu bir anahtar hazırladı" der. Hamparsum tekniğini bilen öğrencilerine Avrupa notasyonunu öğretmek şüphesiz ki çok daha verimli bir yöntemdir. Bu notasyonu bilmesinin bir başka faydası da, ilgi duyduğu Türk musıkisini daha kolay anlayabilmesini sağlaması açısından ayrıca önemlidir.

Emre Aracı, "Donizetti Paşa –Osmanlı Sarayının İtalyan Maestrosu" (YKY)

Babylon'da bu ay

4 Nisan, 21:30 **Terry Evans & Band:** Blues aleminin vokalistlerinden ve şarkı yazarlarından Terry Evans, başta Ry Cooder olmak üzere, John Lee Hooker, John Fogerty gibi isimlerin albümlerine de ses verdi. Mississippi Deltası'nın göbeğinden kopup Babylon'a geliyor...

6 Nisan, 23:00 **Ursula Rucker:** Amerikalı performans ve "spoken word" sanatçısı, şair Ursula Rucker, King Britt, 4hero, Jamaaladeen Tacuma, Josh Wink, The Roots gibi sanatçılarla, prodüktörlerle de çalıştı. Sahnede gelgitli, duygusal ve patlamalı, anlam yüklü bir vokal gösterisi yapacak...

7 Nisan, 23:00 **DJ Patife & Stamina MC:** Brezilya'nın modern müzik merkezi Sao Paolo'nun drum'n'bass aleminin önde gelen isimlerinden DJ Patife, sahasının muteber isimlerinden...

10 Nisan, 21:30 **Cem Yıldız**

11 Nisan, 21:30 **El Pluma Band:** Çalışmalarını iki yıldır İstanbul'da sürdüren

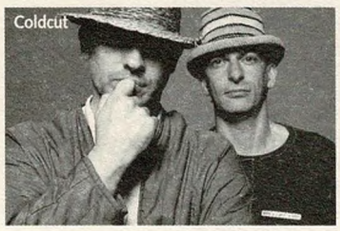

vurmalı üstadı William Cardoso'nun Küba standartlarını cazla harmanladığı yeni projesinde İstanbullu gençler de var.

12 Nisan, 21:30 **Deerhoof:** Bu sayıda kendileriyle yaptığımız bir söyleşiyi okuyabileceğiniz, son yılların ses getiren gruplarından Deerhoof, ince işçilik isteyen, neşeli, meraklı, sağı solu belli olmaz, gürültülü, ama çocuksu bir rock yapıyor. Grubun yeni albümü "Friend Opportunity"nin dumanı üstünde.

13 Nisan, 23:00 **Mercadonegro: Tropical Tribute To The Beatles:** Bir Kübalı, bir Kolombiyalı, bir Perulu, bir de Beatles. Celia Cruz'a da eşlik etmişliği bulunan ekip, daha önce 11. İstanbul Caz Festivali'ne katılmıştı...

17 Nisan, 21:30 **Selen Gülün Trio**

18 Nisan, 21:30 **Nekropsi**

19 Nisan, 21:30 **Michelle Nicolle Quartet:** Yüksek oktavlı sesiyle, güçlü tekniğiyle göz dolduran Michelle Nicolle, Avustralya'nın dünya caz sahnesindeki en büyük temsilcilerinden biri.

20 - 21 Nisan, 23:00 **Oi Va Voi:** Yedi senedir Doğu Avrupa ve Klezmer müziklerini dinamik bir tempoyla yorumlayan, ska'dan dance müziklerine uzanan bir skalada gelenekseli yeniden üreten, göçmenlere ses olan Oi Va Voi, Londra'dan yükselen en yaratıcı topluluklardan biri. Yeni albümleri yakın zamanda yayınlanacak, yeni şarkıları önce Babylon'da dinleyeceğiz...

24 Nisan, 21:30 **"Bir Zamanlar 3"** (Albüm Tanıtım Partisi)

25 - 26 Nisan, 21:30 **Terry Callier:** Amerikalı siyah şarkı yazarı, folk, caz gitaristi ve şarkıcısı Terry Callier'yi son yıllarda en çok trip-hop ve elektro dünyası baştacı ediyor. 60'ların sonundan itibaren yol açıcı plaklar yayınlayıp, daha sonra sessizliğe gömülen Callier, ikinci baharını yaşıyor. Beth Orton'dan Ben Harper'a kadar herkesi etkiledi, şimdi sıra bize geldi...

27- 28 Nisan, 23:00 **Coldcut present Journeys by VJ:** Vallahi bize sorarsanız elektronik aleminin en kıyak gruplarından biri onlar. Yirmi yıldır gaz ve omuz veriyorlar, sıkıntı ve yük alıyorlar. Punk etiğini ve tekniğini hakkıyla sürdürüyorlar, çokkültürlü duruşlarını sağlam tutuyorlar. Turntable cambazlıklarının yanında, yeni projelerinde ekranda da harikalar yaratacaklar...

Busta Rhymes

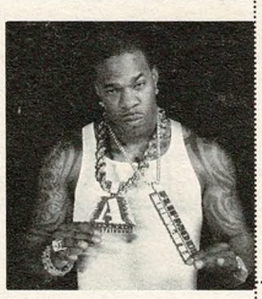

'90'lar Amerikan Doğu Yakası hiphop'unun namlı ismi Busta Rhymes, 12 Nisan'da İstanbul Discorium'a rap nasıl yapılırmış, öğretmek için geliyor. Lâkabını Chuck D'ye borçlu olan Jamaika kökenli Busta Rhymes, Kara Panterler'den Wu-Tang Clan'a uzanan çizginin ortasında, popüler kulvara da yakın bir çizgide duruyor. 1996'dan itibaren ilk beş albümüyle platin plak kazanan, geçen sene çıkardığı "The Big Bang"le eski günlerinin müjdesini vermişti. "Before Hell Freezes Over" çıkmadan önce, yeni şarkılarını İngiliz r&b grubu Lemon Ice, Ceza ve Kadıköy Acil'in ardından test edecek. Hiphop? O zaman her şey yolunda...

Georges Moustaki

Bu kalp onu, bir önceki İstanbul çıkarmasını, üç yaz günü arka arkaya Rumeli Hisarı'nda beyazlar içinde püfür püfür "La mètèque" okuyuşunu unutur mu? Akdeniz'e en güzel şarkılarını armağan eden bu has Akdenizli şansoncu, rock'un kendisine değilse de rüzgârına yakınlığıyla, son elli yılın en büyük şarkılarından bazılarını yarattı. 73 yaşında, 20 Nisan'da Ankara Film Festivali'nde, 21 Nisan'da İstanbul İş Sanat Kültür Merkezi'nde söyleyecek şarkılarını.

Ms John Soda

Hızını kesmeyen Radar Live etkinlikleri, temmuz ayında festival için davet ettiği, Türkiye'de seveni çok olan Ms John Soda'yı bu defa müstakil olarak çağırıyor. Micha Acher'ın öncülüğünde Notwist'in yan grubu hüviyeti kazanan, vokallerin Couch grubundan Stefanie Böhm'e ait olduğu grup, yumuşak, temiz, iyi işlenmiş bir elektro pop yapıyor. 22 Nisan akşamı garajistanbul'da olacaklar...

Jay Jay Johanson

Elektronik popun sevilen ismi mutad ziyaretlerine devam ediyor, burası ikinci memleketi sayılır, hoş gelip safalar getiriyor. Son albümünün başlığında dediği gibi, bu konserler serisinin uzun vadeli fiziksel etkileri henüz bilinmiyor, ama ne gam, electro-clash'e yaklaşan çizgisiyle Jay Jay Johanson sevilmeyecek, dinlenmeyecek adam değil. 14 Nisan gecesi Balans'ta...

Orange Blossom

Orange Blossom, 1997 tarihli kendi adlarını taşıyan albümle zamanın ümit vaat eden gruplarından biriydi. 2005'te daha iyi bir kadroyla geldiler: Perküsyonlar ve sample'larda Meksikalı Carlos Robles Arenas, vokalde yarı Cezayirli, yarı Bröton Leila Bounous, kemanda Fransız Pierre Jean Chabot, yine perküsyonda Fransız Mathias Vaguenez ve Mısır'dan Fildişi Sahili'ne uzanan bir sürü konuk. Kuzey Afrika müziğini Fransız usülü bir elektronik müzikle harmanlayan ekip, Shaman World Music Days kapsamında, 14 Nisan'da, 21:30'da garajistanbul'da sahne alacak...

Plump DJs

Breakbeat akımının önde gelen gruplarından biri olan, dört sene önce çıkardıkları "Eargasm"la türü popülerleştiren Plump DJs'in İstanbul'daki ilk etkinliği. Abanmadan kıpırdatan, baskı kurmadan dans ettiren ikiliden Lee Rous, 6 Nisan gecesi Indigo'da çalacak...

Infected Mushroom

Daha önce birkaç defa geldikleri halde doymayan, kendilerini gün boyu dinleyebilecek kapasitede Türkiyeli hayranları bulunan psikedelik trans grubu Infected Mushroom, yeni albümleri "Vicious Delicious"ın yayınlanmasının ardından yeniden arz-ı endam ediyor. İsrailli ikilinin birkaç sene önce hafif akustikleşen müzikleri 20 Nisan'da İstanbul Yeni Melek'te, 21 Nisan'da Ankara Saklıkent'te nasıl seyredecek, bilemiyoruz, ama başta sert gelebilmesine rağmen bağımlılık yaratan müzikleri her halükârda zıpkın gibi bir gece vaat ediyor...

Hess Is More

Zamane Avrupa cazının ses getiren davulcularından Mikkel Hess'in öncülüğünde kurulan Danimarkalı deneysel elektronik üçlüsü, geçen sene yayınlanan albümlerinden çıkan "Yes Boss" parçasıyla epey sükse yapmış, bol bol MTV ekranına da çıkmıştı. Canlı performansları da parmak ısırtıyor. Güzel bir sözleri: "Her tereddüde düştüğümüzde kendimize şunu soruyoruz: Miles olsaydı ne yapardı?" 12, 13 ve 14 Nisan geceleri Ghetto'da olacaklar...

Mousse T.

Mustafa Gündoğdu, namı diğer Mousse T. Almancı gençlerimizden. Almanya'da house'a uyananlardan biri olan DJ, Tom Jones'un birkaç sene önce fırtınalar gibi esen "Sex Bomb" versiyonunun düzenlemesine de imza atmıştı. 28 Nisan gecesi Roxy'de eğlenceli bir geceyi garanti edecek...

Belmondo Quintet

Fransız nefesli beşlisi, iki ünlü kardeşin, trompette Stephane Belmondo ve saksafonda Lionel Belmondo'nun öncülüğünde kuruldu, "Avrupa'nın en iyi caz grubu" payesini bile edindi. Michel Legrand'dan Dee Dee Bridgewater'a pek çok isimle çalışan ekip, mazilerindeki beş albümle beraber, iki sene önce Yusef Lateef'le yaptıkları albümle alkış topladı. Ekip, 27 - 28 Nisan geceleri Ghetto'da. Sidney Bechet'nin ruhunu yaşatacak.

48→

KONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSER

Gitarcafe

Kasımdan bu yana Kadıköy'de hafif tertip bir müzikal hareketlenme var. Caz ve etnik müziğin nabzı sanki burada atıyor. Gitarcafe kırk kişilik küçük bir yer, ama işlevi büyük. Konserler dışında, enstrüman atölyeleri, felsefe seminerleri, tiyatro oyunları, dans gösterileri, söyleşiler de yapılıyor. Bazısı mekân için özel projeler olarak üretilen konser programından da göreceğiniz gibi, ekip sağlam. Konserler genellikle 21:00'de. Ayrıca her hafta bir gün amatör müzisyenlere ayrılıyor...

Ayşe Tütüncü

3 Nisan **Onok Bozkurt - Sıla Gerbağa** (enstrümantal dünya müziği)
6 Nisan **Kafdağı**
7 Nisan **Göçebe Şarkılar**
10 Nisan **Orhan Osman Düo**
14 Nisan **Ayşe Tütüncü** (alto saksofonda Meriç Demirkol'un eşliğiyle)
15 Nisan, 19:00 **Süleyman Erguner**
20 Nisan **Mara Akustik**
21 Nisan **Feluka** (Doğu Karadeniz ezgileri)
22 Nisan **Cenk Güray** (perdesiz bağlama, divan sazı), **Sarp Maden** (elektrikli gitar), **Yinon Muallem** (vurmalılar)
28 Nisan **Helesa** (Doğu Karadeniz'den türküler)
30 Nisan **Hüsrev İsfendiyaroğlu** (klasik gitarla tangolar, milongalar)
Caferağa Mah. Sakızgülü Sok. Taranto Apt. 11 / 1 Kadıköy - İstanbul / Tel: 0.216.348 60 55

Hayal Kahvesi'nde bu ay

Mirkelam

2 Nisan **Özlem Kavaller** / *3 Nisan* **Kenan Vural** / *4 Nisan* **Mirkelam** / *5 Nisan* **Deniz Arcak** / *9 Nisan* **İhtiyaç Molası** / *10 Nisan* **Sibel Tüzün** / *11 Nisan* **Bulutsuzluk Özlemi** / *12 Nisan* **Hale Caneroğlu** / *16 Nisan* **Ayşe Tütüncü** / *17 Nisan* **Cem Adrian** / *18 Nisan* **Zeynep Casalini** / *19 Nisan* **Redd** / *23 Nisan* **Passiflora** / *24 Nisan* **Sıfır Km.** / *26 Nisan* **Zerrin Özer** / *30 Nisan* **Fenomen**
Bütün konserler 21:30'da...

24. Ankara Müzik Festivali

4 - 30 Nisan arası gerçekleştirilecek festivalin baş misafiri elbette flamenkonun kralı Paco de Lucia. Stéphane Grappelli, Mahavishnu Orchestra ve Frank Zappa'yla yaptığı çalışmaların ardından kemanıyla '70'ler füzyonunun başat isimlerinden olan Jean-Luc

Jean-Luc Ponty

Ponty, Moskova Balalayka Dörtlüsü ve Kızılordu solistleri, Georges Moustaki, bu yıl Grammy'ye aday gösterilen Amerikalı cazcı Karin Alyyson, Vivaldi'den modern bir barok çıkaran Red Priest, İngilizlerin tribute grubu Abba Gold, Afro-Amerikan a cappella korosu Sweet Honey In The Rock, Alman yaylı sazlar çocuk orkestrası Das Junge Streichorchester de festivalin çekici etkinlikleri arasında. Adres, genellikle MEB Şura Salonu...

Kadıköy Geleneksel Müzik Şenliği

Geçen ay başlayan şenlik, bu ayın ilk haftasında da devam ediyor. Nâzım Hikmet Kültür Merkezi'nde süren festivalin kalan müzik programı şöyle:
1 Nisan, 16:00 **Erol Parlak Bağlama Beşlisi**
3 Nisan, 20:00 **Hüseyin Badıllı Grup**
5 Nisan, 20:00 **Hasbıhal** (Dertli Divani, Ulaş Özdemir, Hüseyin Albayrak, Ali Rıza Albayrak)
6 Nisan, 20:00 **Ayla Karacan**
7 Nisan, 15:00 **İki Bağlama** (Cihan Çakıcı - Yiğit Büyükeroğlu) / *18:30* **İstanbul Fasıl Topluluğu**
8 Nisan, 17:30 **Okan Murat Öztürk**
Ali Suavi Sok. (Sanatçılar Sokağı) no:7 Bahariye - İstanbul / Tel: 0.216.414 22 39

Haftasonu Sanat Günleri

28 - 29 Nisan'da Akatlar Kültür Merkezi'nde caz dolu iki gün geçirmek mümkün. Gündüzlü geceli programda Hidayet Kavçık Trio, Tolga Uzel Beşlisi, soft rock grubu Fayton, 5 Benzemez, funk caz standartları çalan Volkan Polat Band, funky cazcı Karışık İşler, piyanist John Dyson gibi isimler katılacak. Tabii bir de, serbest usûl Ornette Coleman hattından yürüyen Ornette Ornette grubu var. Bu mini-festivalin düzenleyicisi de Ornette Coleman'ın Türkiye temsilcisi Murat Taner zaten. Kendisi, şenliğe katılacak ekibiyle beraber her öğleden sonra, geceyarısına kadar Beyoğlu Balo Sokak 31/4 numarada bulunan Papillon'da poptan modern caza, rock'tan folk'a uzanan geniş bir kulvarda doğaçlamalara da girişiyor. Haftasonu Sanat Günleri'nin ayrıntılarını takip ediniz...

[sergi]

Werner Herzog sergisi

Sinema tarihinin yaşayan en büyük yönetmenlerinden Werner Herzog, İstanbul Film Festivali'nin yan etkinliklerinden bir serginin konusu: Beyoğlu Elhamra Pasajı'nda bulunan Karşı Sanat Çalışmaları'nda gezilebilecek olan "Film Fiziksel Olmalı" başlıklı sergi, elli fotoğrafla, yönetmenin kamera arkası haline odaklanıyor. Aynı esnada Goethe Enstitüsü de küçük bir Herzog seçkisi gösterecek. Üç uzun metraj, iki belgeselden oluşan program şöyle (bütün filmler 19:30'da: "Herkes Kendi Başına ve Tanrı Herkese Karşı" *(16 Nisan)* / "Camdan Kalpler" *(17 Nisan)* / "En Sevdiğim Düşmanım –Klaus Kinski" *(18 Nisan)* / "Invincible" *(19 Nisan)* / "Zaman Çarkı" *(20 Nisan)*

Bir tuval olarak kent

İngiliz sanatçı Aldous Eveleigh'in "üstmetinli fotoğraflar" sergisi 6 Nisan - 18 Mayıs arasında Cihangir'de sergilenecek. Yağlıboyayla fotoğrafın buluştuğu bu çalışmalar, şehirden seçilen rastgele imgelerin tutarlı bir kolajla ve işlemeyle nasıl bir anlam bütünlüğü yarattığını, şehrin halet-i ruhiyesine dair bir şeyler söylediğini gösterecek bize. Ev içlerinden sokaklara, barlara kadar giren objektifin tablolara ve filmlere dönüşmesiyle disiplinlerarası bir kulvara giren bu eserler, belli şehirlerde çekilmekle beraber, genel olarak şehir hayatı üzerine de çok şey söylüyor.

Galeri Artane, Sanatkârlar Cad. Balaban Bey Çıkmazı, Uzay Apt. no:1 Cihangir - İstanbul / 0.212.249 25 63

Tutku ve Denge

"İplerin Kopuşu" adlı yeni albümünü geçtiğimiz günlerde yayınlayan Mehmet Güreli, sevenleriyle bir de resim sergisinde buluşuyor. 28 Nisan'a kadar görülebilecek "Tutku ve Denge" başlıklı sergi, yine insanlarla tanıştıracak bizleri, zaman ve "insanlık durumu" üzerine düşündürecek.
Sungur Sanatevi, Hüsrev Gerede Cad. İpeker Apt. No:98-100/2, Teşvikiye-İstanbul / Tel : 0.212.227 75 93 - 94

Arabesk

Fotoğrafçı Halûk Çobanoğlu, yıllardır İstanbul'un en enteresan müzik âleminin, arabeskçilerin peşinde. Orhan Gencebay'dan Kâhtalı Mıçı'ya uzanan "Arabesk" başlıklı portreler sergisi, 28 Nisan'a kadar Fotoğrafevi Sanat Galerisi'nde görülebilir. *(İstiklâl Cad. Tütüncü Çıkmazı no:4 Beyoğlu-İstanbul / Tel: 0.212.249 02 02)*

[dans]

Dans Kamera İstanbul

İstanbul yeni bir festivalle tanışıyor. Modern dans ve sinemayı buluşturan festival, çeşitli sinemalarda, film ve dans okullarında gerçekleştirilecek atölyelerin ve sunumların yanısıra, uluslararası dans-video yarışmasına da ev sahipliği yapacak. Dünyadan çeşitli video-dans ekiplerinin de katılımıyla ve film gösterimleriyle desteklenecek olan festival 26 Nisan - 2 Mayıs arasında gerçekleştirilecek. Ayrıntılar www.dancecameraistanbul.com adresinde...

[oyun]

KargART Sahne Çalışmaları

KargART'ın sanat çalışmaları seksiyonu bu ay hayli faal. 20 ve 27 Nisan tarihlerinde İlhami Algör'ün unutulmaz kitabı "Albayım Beni Nezahat'le Evlendir" romanından yine kendisinin uyarladığı "Kahramanın El Kitabı" oynanacak. Yönetmen Şule Ateş, oynayan Mete Horozoğlu. Oyun, kendi hikâyesinin kahramanı olmak isteyen bir adamın zihinsel yolculuklarına odaklanıyor...
Beckett-severlere duyurulur, "Amerikan Dream", " Who's Afraid of Virginia Woolf?" gibi oyunlarıyla tanınan, absürd tiyatronun önde gelen isimlerinden Edward Albee'nin 1958'de yazdığı "Hayvanat Bahçesi Masalı", Barış Oyuncuları tarafından 25 Nisan'da sahnelenecek... Alpay Erdem, Penguen'deki köşesinden hareketle hazırladığı ucu bucağı olmayan stand-up'ı "İçimden Adam Çıkardım"ı 28 Nisan'da oynayacak...
21 Nisan'da bir modern dans gösterisi var: Aslı Bostancı ve Umut Sürel'in "Game Over"ı, birbirinden bağımsız gibi görünen iki oyunun kolajı...
KargART'a uğrayalım: Yerler sınırlı, rezervasyon şart... *(Kadife Sokak no:16 Kadıköy / Tel: 0.216.330 31 51)*

LUCINDA WILLIAMS

Aerosmith'e nazire

'80'leri ve '90'ları başyapıtlarla taşıyan Amerikan country-rock'unun Lilith'i Lucinda Williams'ın yeni albümü "West" dört yıllık ayrılığı unutturdu...

Yeni albümünün esin kaynakları neler?
Annemin vefatı çok sarstı, albüme yansıdı bu da. Bir sürü badire atlattım. Sevgilimden de ayrıldım, birkaç sene süren çalkantılı bir ilişkiydi. Hâlâ arkadaşız, onu çok önemsiyorum. Sonra yürümeyen bir başka aşk maceram oldu. Bir süre enkaz haldeydim. Sonra hayatımın aşkı, ruh ikizim Tom Overby'la tanıştım.
Ama gayet soğukkanlı bir şekilde dillendiriyorsun başına gelenleri...
Böyle anlaşılmasına sevindim. Yaşım kemale erdi, olaylara başka türlü yaklaşabiliyorum. Çok umut verici, kurtarıcı bir albüm oldu bu. 1998'deki "Car Wheels On A Gravel Road", başkalarının hikâyelerini anlatıyordu. Nihayet yeni albümle birlikte herkes şarkı yazarlığımın diğer yönünü keşfedecek. Prodüktör Hal Willner'la çalışmak istememin bir nedeni de tarzla ilgili. . Bir tane daha "Car Wheels..." gibi kaba bir albüm yapmak istemedim.

Birçok akranınız savaş karşıtı bir tavır aldı. Sizin bundan kaçınmanızın nedeni ne?
Güncel, konulu iyi şarkılar yazmak zor geliyor. Bob Dylan bu işin piri. Steve Earle de çok iyi. "World Without Tears" albümündeki "American Dream"de politik bir şeyler yazmayı denemiştim. Son albümdeyse, sadece "What If?"'de biraz olsun yaptım. Daha çok politik şarkı yazabilmeyi isterdim doğrusu. Herkesin iyi olduğu alan farklıdır. Fakat Dylan her şeyi yazabilir. Çok büyük aşk şarkıları da yaazıyor, acayip politik şarkılar da. Bu yüzden benim kahramanım.
"Come On" adlı şarkında anlatılan ne?
Bir kadının tipik, sikli soklu rock şarkısına verdiği bir cevap o. Bunu aynen böyle geçenlerde bir okulda da söyledim. Aerosmith kafası yani. O tür şarkıların bir parodisi olarak yazdım şarkıyı.
(Uncut, çev: Şahan Nuhoğlu)

ORANGE BLOSSOM

14 NİSAN'DA İSTANBUL'DA

Kelimeler müziktir

Fransa'nın ateşli füzyon orkestrası Orange Blossom, 14 Nisan'da İstanbul'da bir konser verecek...

İlk albümün üstünden on yıl geçti. İlk günkü ideallere bağlı mısınız?
Leila: Grup 1990'lardan beri bir arada... Bolca turne yaptılar, konserler verdiler. Ben ilk albümden epey sonra, solist Jay C'nin ayrılmasının ardından gruba katıldım. Kimselere benzemek

istemedik ve hiçbir zaman ticarî müziğin peşine düşmedik. Sadece hissettiğimiz gibi yaşadık ve çaldık...
Grupta elektronikle akustik enstrümanlar birbirini ezmeden bir arada yaşıyor. Bu kokteyli neye borçluyuz?
Leila: Bazı durumlarda bizimle çalan misafirleri saymazsak, şimdiki grup keman, davul, vurmalı çalgılar, elektronik sampling aletleri ve benim sesimden oluşuyor. Ben yarı Cezayirli, yarı Brötonum. Davulcumuz Carlos Meksikalı, perküsyonist Mathias Fransız ama Kuzey Afrika ritmleri konusunda uzman, Fransız kemancımız PJ, bol bol punk dinler...
Leila'nın söylediği şarkıların sözlerinin Arapça olması dinleyicileriniz açısından bir handikap yaratıyor mu?
PJ Chabot: Müzikte neyi aradığına bağlı. İlâ sözlerin ne anlama geldiğine kafayı takıyorsan, müziğimiz sıkıcı olabilir. Ama müzik, en başta kelimelerin müzikalitesi demektir. Ben de Arapça bilmiyorum. Zaten Leila tam Arapça değil, Cezayir'e özgü bir dille söylüyor şarkıları. Bana sözleri tercüme ediyor, çünkü kendi heyecanımı aktarabilmem için bunu bilmeye ihtiyacım var. Eminim, bu heyecan karşı tarafa da geçiyordur. Bir şarkıcı bir anda sesinin tonunu arttırdığında bile, ne dediğini anlar gibi olursun...
Son albümünüz "Everything Must Change"de farklı konuklarınız da var.
PJ Chabot: Fildişi Sahili'nden Yelemba D'Abidjan perküsyonlarıyla bize katıldı, onlar da kendi dillerinde şarkı söylediler. Mısırlı bir şarkıcı da klasik Arapça okudu... Tüm dillerin çok ilginç yanları var. Ben de Almancanın hastasıyım. Malûm, grubun punk ve endüstriyel müzik işleri benden sorulur. Kemana sonradan başladım. Evvelden heavy metal gruplarında bas çalıyordum.
Sahnedeki enerjinizden belli.
PJ Chabot: Kemana beşinci bir tel ilâve ettim. Artık alto sesler de çıkarabiliyorum. Zaten ben kemanı kemancı gibi çalmıyorum, basçı gibi çalıyorum. Bir punk basçısı gibi!
(Le Hiboo, Album Rock, çev: D.B.)

THE BESNARD LAKES

Emekli bir casus

Montrealli grup ikinci albümleri "The Besnard Lakes Are The Dark Horse"u yayınladı...

Besnard Lakes elemanları genellikle Kanada'nın doğusundan geliyor.
Jace Lasek: Besnard gölü benim doğduğum Saskatchewan'ın kuzeyinde uzanıyor. Gidip gelmesi zordur, kimsenin yaşamadığı bir yerdir. Her sene bir haftamı orada geçiriyorum. Tamamen yapayalnız olduğunu idrak ettiğin ender bölgelerden biridir.
Montreal'de nasıl bir araya geldiniz?
Jace: Montreal'in yerel müzisyenleriyle, özellikle de Fly Pan Am, Godspeed You! Black Emperor gibi Constellation sanatçılarıyla çalışmayı hayal ediyorduk. Niyetim, aranjmanlarda deneyselliğe kaçan makûl bir pop müziğiydi.
Zevkleriniz diğer indie gruplarından farklı gibi duruyor...
Jace: Çoktandır '70'lerin soft-rock albümlerini topluyorum. Montreal'deki bir kulüpte plak çalarken, insanlar Yes, Doobie Brothers, Michael McDonald şarkılarından Jesus Lizard'a atladığımızı görünce dengelerini yitiriyor.
Olga Goreas: Bizim esas olayımız Fleetwood Mac, Beach Boys, Roy Orbison, Queen, Nazareth, Journey...
Jace: Sevdiğimiz plaklardaki gibi armoniler yazmaya müzikal açıdan yeteneğim elvermese de, hiç değilse vokal yaparken o seviyeyi tutturmaya çabalıyorum. Etki kaynaklarımızı birbirine karıyoruz, mesela Roy Orbison müziğindeki ekolu sesleri daha modern tekniklerle yaratıyoruz. Orbison'ı hayli psikedelik buluyorum: David Lynch'in onun şarkılarını filmlerinde nasıl kullandığına bakmak yeter.
Albümün kapağında alevler içinde koşan bir at var...
Jace: Bize Montreal'de "dark horse" *(yarışta sürpriz gelen at, beklenmedik işler çıkaran kimse)* ismini taktılar, çünkü galiba bir benzerimiz yok. Albümün adı da buradan geliyor. Zaten aşk şarkılarından oluşan bir albüm yapmak istemedim, bu nedenle şarkı sözlerini yazmamı kolaylaştıran bir casusluk hikâyesi uydurdum. Şarkıların içinden bu emekli casusun yaşamı geçiyor. Bir tarafta da yalnızlık hissi var, çünkü artık eskisi gibi güçlü biri değil. Belki de tüm yapıp ettiklerinden pişman.
(Les Inrockuptibles, Uncut, çev: Derya Bengi, Çiğdem Öztürk)

THE NOISETTES

Mandela'yı görmek

Londralı üçlü "What's The Time Mr. Wolf?" adlı ilk albümünü yayınladı.

Bir rock grubu kurmayı ne zamandır hayal ediyordun?
Shingai Shoniwa: Pek öyle bir hayalim yoktu. Uzun süre bir tiyatro kumpanyasıyla çalıştım. Hatta, içki yasağı yıllarında New York'taki siyahların hayatını anlatan "Harmony In Harlem" adında bir müzikal komedi yazmıştım. Bir taraftan da müzikle uğraşıyordum ve hayatımda müziğin gitgide tiyatroyu solladığını farkettim. İngiltere veya Amerika'da, genç siyah bir aktris için tiyatro çevresi dardır. Payınıza minik rollerden başkası düşmez. Bana böyle ikinci sınıf bir rol teklif edecek bir menejeri bekleyerek bir ömür geçiremeyeceğimi çok geçmeden anladım.
Baban ölünce seni Zimbabweli annen yetiştirmiş.
İngiltere'den Zimbabwe'ye ilk gittiğimde altı yaşında falandım. Oraya Nelson Mandela'yı görmeye gittiğime fena halde inandırmıştım kendimi. Onu sürekli televizyonda görüyordum ve gittiğimde elimle koymuş gibi bulacağımı zannediyordum. O güne kadar tamamen Londralı bir hayatım vardı. Radyoda çalan müzikleri dinliyordum ve başka şeylerin varlığından haberdar değildim. Mesela orada koca bir aileyi müzik yaparken gördüğümü hatırlıyorum, etraflarında altı-yedi tane çocuk da perküsyonlara vuruyordu. Listelerdeki pop müziğin dışında büyük bir dünya olduğunu o zaman anladım.
Londra'nın neresindensin?
Craydon. Güneyin banliyösü... Bu kadar çeşitlilikte bir nüfusu başka yerde bulamazsın. Müzikal ortamlar açısından da karmakarışıktır. Değer mahallelerdeki sahnelere sadece belirli tarzlar hakimdir. Camden'a gidersen Brit-pop kuşağının artıklarını bulursun, sokakta Kaiser Chiefs'e rastlarsın. Doğuya, Shoreditch'e gidersen Klaxons'a toslarsın. Burjuva yatağı Batı bölgelerindeyse bütün grupların prodüktörleri oturur ya da ne bileyim, sonunda rock star mertebesine yükselmiş grupların üyeleri... Ben asla orada yaşamayı düşünmem.
Müziğinizin bu kadar tempolu ve sert olmasının sebebi ne?
Annemin Güney Afrika ve Nijerya folk müziğine olan aşkını ben devraldım. Bunlar bağımsızlıklarını çok geç kazanmış ülkeler. Dolayısıyla şarkıları isyanla ve mücadeleyle yoğrulmuş. Ben de belki bu öfkeyi, bu heyecanı şarkılarımda yeniden yaşatıyorum.
(Les Inrockuptibles, çev: D.B.)

THE HOLD STEADY

Springsteen'in ayak izleri

Grubun yeni albümü "Boys and Girls In America", başta E Street Band olmak üzere '70'lerin funk'lı cazlı rock'una, hikâyeci şarkılara selâm çakıyor...

İlk albümünüz "...Almost Killed Me"deki karakterleri yaratırken, başarılı albümler için geçerli olan bir hikâyecilik kıstası var mıydı kafanızda?
Craig Finn: Kabaca bir anlatımcı fikir vardı, çok yüzeysel ama. Pek çok detay albümü kaydederken şekillendi, hikâyeler perspektif kazandı. Mesela ikinci albümün de bu kadar Katoliklikle uğraşacağını bilmiyordum, ama öyle oldu. O anda düşündüklerim, yaşadıklarım çalıştığımız albümü etkiliyor galiba. Aynı hikâyeyi farklı şekillerde anlatmanın bir sürü yolu var ayrıca.
Şarkı yazma üslûbunuzla ilgili Bob Dylan ve Bruce Springsteen'i ilham kaynaklarınız olarak gösteriyorsunuz. Springsteen şarkıları size ne söylüyor?
Çok detaycı bir gözü var, küçük bir şey söyler gibi yaparken evrensel bir durumu yakalıyor. Jack Kerouac da bunu çok iyi yapardı, küçük bir sahneye odaklanarak bütün bir Amerika hakkındaki bir hakikati gösterirdi. Springsteen'in erken dönem şarkıları, Amerikan tipi yeniyetmeliği gelmiş geçmiş en büyük macera gibi algılamanızı sağlayan bir sinematik duyguya sahiptir. Ayrıca çok da komiktirler, ki bu da bence bir rock'n'roll şarkısının olmazsa olmazı. Dylan ve Paul Westerberg de beni sık sık güldürür.
Şarkılarınızda hayatınızdan izdüşümler aramak beyhude bir çaba mı?
Birebir ilişki yok, ama hep bir şekilde yaşadığım halleri anlatıyorum, özellikle de 23 yaşıma kadarki tecrübelerimden kaynaklanan şeyler. Benim yaşadıklarım, Amerikan kenar mahallelerinde büyüyen herkes için tipiktir herhalde: Arabayla dolanıp dururusunuz, habire içersiniz, partileri kovalarsınız, müzik dinlersiniz, sıkıntıdan patlarsınız, heyecan yaparsınız... Geç ergenlik döneminde güzel olan, güven duygusu kadar, hareket kabiliyetine de sahip oluşunuzdur, ama bu da bir tür naiflikle karışmıştır ki, başınızı gerçek anlamda belaya sokabilir.

Yeni albümünüzde E Street Band'den bariz etkilenmeler görülüyor. Bu bilinçli bir tercih mi?
Piyanonun baskın oluşundan bence. E Street Band plakları, piyanonun sürüklediği harika rock'n'roll albümleridir, bizim albümde de benzer bir akış var. Albümde en az Springsteen kadar etkili olan başka bir sürü ismin izleri de var, ama onun etkisini de inkâr etmiyorum.
Rock'n'roll'un en iyi tarafı ne?
Akşamdan kalma haline kadarki her bir parçası.
(Uncut, çev: Merve Erol)

AARON

Gece müziği

Fransız ikili Aaron, "Strange Fruit" cover'ının da yer aldığı ilk albümleri "Artificial Animals Riding on Neverland"le dikkat çekiyor.

Albümün tuhaf ismi, grubun ismiyle de bağlantılı galiba.
Simon Buret: Evet, Aaron, "Artificial Animals Riding on Neverland"in (Hiçlik ülkesinde koşturan yapay hayvanlar) başharflerinden oluşuyor. Bu isimle insanların düşlerine seslenmek istiyoruz. Hepimiz olgunlaştıkça, hayal gücümüzü, inancımızı, düş kurmanın ve yaşamanın büyüsünü yitiriyoruz. Gündelik hayatımız binalarla, betonla, asfaltla, savaşlarla sınırlanıyor... Aaron ismine Jean-Michel Basquiat'nın birkaç tablosunda da rastladım. Basquiat da hayal gücünden beslenirdi. Beni ağlatabilen tek ressamdır.
"U-Turn (Lili)" isimli parçanız, sizin de rol aldığınız "Je vais bien, ne t'en fais pas" filmi sayesinde bir anda patladı.
Simon: Filmin yönetmeni Philippe Loiret'yle aslında filmdeki rollerden biri için buluştum. Başroldeki Mélanie Laurent zaten arkadaşımdı. Bu şarkımı dinleyip beğenince, yönetmene de bahsetmiş. Phillippe de şarkıyı o kadar benimsedi ki, filmin müziğine dahil ettiği yetmiyormuş gibi, başrol karakterinin ismini değiştirip Lili koydu.
Müziğinize melankolik denebilir mi?
Simon: Ben hiç de öyle hüzünlü, kederli biri sayılmam. Albüm bence melankolik değil. Ama rahatlıkla bir tür "gece müziği" olduğunu söyleyebiliriz.
Albümdeki bu minimalist müziği sahneye taşımak zor olmuyor mu?
Simon: Bir çellocuyla birlikte sahneye üç kişi çıkıyoruz. Davul falan yok. Klasik piyano, çello, biraz elektronik numaralar ve şarkılar.
Sizin sinema kariyeriniz sürüyor, ortağınız ise metal grubu Mass Hysteria'nın bir üyesi olarak tanınıyor. Farklı istikametlerden gelip böyle bir ikiliyi nasıl oluşturdunuz?
Olivier Coursier: Hayatım Mass Hysteria'yla sınırlı değil, zaten şu an için grup dağıldı. Aslında klasik piyanistim, grafik sanatlarla uğraşıyorum, yeniyetmeliğim kaykay kültürü içinde geçti. Simon'la ikimiz Janis Jop-

lin'den Missy Elliot'a kadar her şeyi dinliyoruz. Mesela Portishead'e, bir hardcore metal grubuna olduğumdan çok daha yakınım.
Simon: Bugünlerde, Mobb Deep'ten Dizzee Rascal'a, bol bol hiphop dinliyorum. Billie Holiday, Nina Simone, Jeff Buckley, Antony & The Johnsons her zamanki favorilerim. Eski tarzlara, hele Manuş cazına bayılırım.
Neden şarkılarınızın tamamına yakını İngilizce?
Simon: Ardında ticarî bir mantık yok. Annem Fransız, babam Amerikalı. Çocukken iki dil de içime işledi. Fransızca konuşuyorum, bazen İngilizce, bazen Fringlizce rüya görüyorum. Benim doğam bu.
(Musiqualite, Lemague, çev: D.B.)

AIR

Cep senfonisi

Fransız ikilinin yeni albümünün adı "Pocket Symphony"

Yeni bir albümü, bir öncekine tepkiyle mi tasarlıyorsunuz?
Nicolas Godin: Evet. Eğer bir film müziği yapmışsak, sonraki albüm şarkılardan oluşuyor. Charlotte Gainsbourg'un albümünden sonra yaptığımız "Pocket Symphony" de fazlasıyla atmosferik unsurlar taşıyor.
Kendi albümlerinizle, başkalarına yaptığınız albümler arasında hiyerarşik bir ilişki var mı?
Godin: Hayır, hiçbir fark yok. Baricco'nun elli dakika boyunca İtalyanca okumalar yaptığı albümde, o dönemki en iyi parçalarımızı kullanmıştık. Charlotte'a da en iyi şarkılarımızı verdik. Başkalarıyla çalışmak, kendimizi bir an için unutmamızı sağlıyor. Her halükârda çok kişisel müzikler yapıyoruz. Kafamızı serbest bırakıp gideceğimiz yere kadar gidiyoruz. "Virgin Suicides"la ve özellikle Charlotte'un albümüyle meşgul olma sebebimiz bu.

Albüme bir isim bulmak, size angarya gibi geliyor mu?
Jean-Benoît Duncel: Yoo. Bu da işin bir parçası. Albüm, ancak bir ismi olduğunda bir albümdür. "Senfoni" ve "cep" gibi iki zıt kelimenin yan yanalığı bence harika. Enstrümantal müzikler yapıyoruz, tıpkı bir senfoni gibi onları aranje ediyoruz, ama ne orkestra kullanıyoruz, ne de kuyruklu piyano veya yaylılar gibi koca enstrümanlar... Müziğimizde her şey basite indirgenmiştir.
Japon aletleri koto ve şamisen de bu mantığın uzantısı mı?
Duncel: O müziği her zaman çok sevdim: Sakamoto'nun her yaptığının ya da "Lost In Translation" filminin müziklerinin hayranıyım. Japonları karakterize eden gelenekle modernitenin bileşimi, bizim müziğimizin de tarifi gibi. Eski bir Rhodes ya da Moog'u sampler cihazında taşıyabildiğin gibi, antik bir enstrümanla bilgisayarı bir araya getirebilirsin. Her çarşamba koto ve şamisen kursuna devam ediyorum. Ama hedefim bunları kendi işimde kullanmak, yoksa dünya müziği yapmak değil.
Bu albümde Jarvis Cocker, Neil Hannon gibi misafirleriniz var. Nasıl bir araya geldiniz?
Duncel: Nerde bir müzik çalsa şarkıcılar tahrik olur... Bazı parçalarımız doğaçlama vokale çok müsaitti. Jarvis'in söylediği şarkı da buna en iyi örnek.
(Rock & Folk, çev: D.B.)

RJD2

Akustiğin hayrı

Hiphop prodüktörlüğüyle işe girişen, kendi şarkılarını –mesela İstanbullu "1976"i– üçüncü şahsî albümü "The Third Hand"de akustik alet edevata sahip çıkıyor...

Sample'lar yerine canlı enstrümanlar kullanarak bir albüm yapmaya nasıl karar verdiniz?
Ramble John Krohn: Zaten o doğrultuda ilerliyordum. Canlı müzik sampler'ın elvermediği şeyleri yapmama imkân sağlıyor, tersi de geçerli. Ama zaten sample'larla bir sürü şey yaptım, şimdi yeni bir kulvara açılmak istedim.
"The Third Hand"de belli bir şey mi yapmayı amaçlıyordunuz, yoksa her şey yolda mı şekillendi?
Ben genellikle kayda başlarım, neyin işe yarayıp yaramadığını daha sonra keşfederim. Burada da kurallar koymak istemiyordum. Her zaman bir takım teknik aksaklıklar olur, bir şeyler kırılır dökülür, ama genelde müzik çabucak çıkar ortaya. Bu albüm için evvelkilerden daha fazla kayıt yaptım. Öncekilere göre daha büyük mesafeler aldığıma göre, stüdyoda geçirdiğim en harika zamanlardı herhalde.
Albümü yaparken neler dinliyordunuz?
Klasik rock, Dungen, Gap Band, Big Daddy Kane, böyle şeyler... Ama klasik rock ağırlıklı.
Sample bazlı RJD2'nun sonu mu geldi?
Yarın ne yapacağımı belirlemekten hoşlanmam. Sadece şu an ne yaptığımı ve dün ne yediğimi bilirim.
Sample aranmak müziği keyifle dinlemeye engel değil miydi?
Öyleydi, bu albümün güzelliği de orada. Nihayet, sample'lamak için müzik almak yerine, estetik bir tecrübe olarak müzik dinlemeye dönebildim. Sen bunu söyleyene kadar böyle bir şey aklıma gelmemişti ama. Temelinde funk olmayan müziklere de dönebildim bu süreçte.
İşi bırakınca nasıl rahatlatıyorsunuz kendinizi?
Video oyunları, alışveriş... Küçük çapta iyi bir tüketici olarak...
Hayatınızda müzikal olarak en çok kimden etkilendiniz?
Seçebilir miyim, bilemiyorum. Stevie? Queen? Zeppelin? Çok zor soruymuş.
(New Noise, çev: M.E.)

Yaşamın bu denli güzel olduğunun farkına varmamak. Ah ne budalalık. Yakında, yarın, bugünlerde, geri dönmekte olan bahar güzelliğine gideceğim. Ağaçlar şimdiden yapraklandı. Yaşam bir ara bir yük gibi gözükmüştü gözüme, şimdiyse bir süs, bir anıt, bir gösteri gibi gözüküyor. Ah ah, keşke insan dünyaya bir ölünün gözüyle bakabilseydi. **IONESCO**, Yalnız Bir Adam

Durgun görünüyor her şey, bir makineye uzun zaman bakıp sesini dinledikten sonra olduğu gibi. Sanki sen bir pıhtı gibi ilk devinimin milyonlarında erimiş gitmişsin, ve görmekle işitmek kendileri kör ve sağır; gazap kendi bayatlığı yüzünden durgun. **WILLIAM FAULKNER**, Döşeğimde Ölürken

Yıllar bir anı birimidir, saatler ve günlerse yaşantı birimi.
CESARE PAVESE, Yaşama Uğraşı

deniz
palmiyelerle ya da palmiyesiz
UYGUR DAVASLI

Lucinda Williams

West

(Lost Highway)

Lucinda Williams alternatif country'nin divası kabul ediliyor. 1978 yılında eski folk ve country cover'larından oluşan ilk albümü "Ramblin"i doldurduğunda, hangi yoldan yürüyececeğini açıkça göstermişti zaten. Woody Guthrie, Hank Willams, Bob Dylan, Joni Mitchell ve Emmylou Harris onu besleyen kaynaklar oldu, ama Williams onlarla yetinmedi, kendine özgü bir sesin peşinde koştu. Uzun dönem kendi alanında bir kült şarkıcı olarak kabul gören Williams, 1998'de "Car Wheels on a Gravel Road"un Grammy alması ile bir anda büyük bir üne kavuştu. Lucinda Williams'ın yeni albümü "West", zorlu geçen bir dönemin ürünü. Acılı bir sürecin sonunda annesini kaybetti. Sevgilisinden kötü bir ayrılış yaşadı (son iki yıldır yeni bir sevgilisi var, o ayrı). Şarkılarına bu ruh durumu yansıyor. Zaten "ben günlük yazar gibi şarkı yazarım" demekte.

Albümün adının niçin "Batı" olduğunu ise şöyle açıklıyor: "Ben hep Güneybatı bölgesine ait oldum. Buranın bana genişlik ve özgürlük verdiğini düşündüm. Bu duygu, aslında batının erken dönemlerine kadar uzanır. Özgürlük için, yeni bir dünya kurmak için Batı'ya gitmeyi seçenlerin dönemlerine..." Beş yıldır Los Angeles'ta yaşayan Williams için Batı umut ve gelecek anlamlarını taşıyor.

Williams albüme prodüktör ararken, nişanlısı (albümün yönetici yapımcısı da olan) Tom Overby ona Hal Willner'i öneriyor. Williams önce Willner'ı biraz avant garde olduğunu düşünüyor. Ama dönüp onun yaptığı Marianne Faithfull'un "Strange Weather" albümünü yeniden dinleyince kararını veriyor. "Ben biraz daha geleneksel blues'dan dem vururum, o da kendi etkilendiği kaynakları karıştırır, biraz caz ekler, yeni bir karışım elde ederiz" diye düşünüyor. Zaten Williams, son zamanlarda farklı bir şeyler yapmak istediğini hep söylüyordu. Yakın dönemdeki favori albümleri Thievery Corporation, Richard Dorfmeister ve Gotan Project gibi, kendi çizgisinden farklı sanatçılara ait. Hal Willner'la da önce "Korsan Şarkıları" albümünde çalışıyorlar, sonra "West" için kafa kafaya veriyorlar.

Albümün açılış parçası "Are You Alright?", söz ettiğimiz acılı dönemin ürünü. Aynı soruyu sürekli sorarak annesinin beklenmeyen ayrılığını sorguluyor. İkinci şarkı "Mama You Sweet", adıyla sanıyla annesine yöneliyor ve bize onu ne kadar sevdiğini anlatıyor. Ardından gelen parçada, "sensiz nasıl yaşayacağımı öğrenmek zorundayım" diye ekliyor, "Learning How To Live". Bu şarkı bir sevgilinin ardından yazılmış gibi de düşününülebilir, ama o zaman Lucinda'ya yakışmayacak kadar mülayim bir eda taşımış olur ki, kendisinin bunu kabul edeceğini hiç sanmam. "Fancy Funeral"da ise, abartılı cenaze törenlerinin ne denli lüzumsuz olduğuna parmak basmakta... Zaten bu nedenle annesinin cenaze törenine katılmadığını da biliyoruz.

Acılarını aktardığı bölümden "Unsuffer Me" ile biraz olsun çıkıyoruz. Bu Neil Young esintili şarkı, "boğmayan, acıtmayan, yakmayan" bir aşk arayışının ifadesi. Son aşkından öncesinin muhasebesi belki de... Aynı bağlamda bir şarkı da "Everything Has Changed". Ayrılış, içe kapanış, güvensizlik vesaire... Ardından cayır cayır gitarlar eşliğinde, yine geride birakılana duyulan öfke çıkıyor karşımıza: "Ateşimi söndüremedin / beni hâlâ beceremedin". Evet, "Come On" acımasız bir şarkı! Courtney Love'vari demişler bazıları bu şarkıya. Sonra, biraz daha sakin, ama yine aşkı tartışıyoruz: "Where is my love?" Sırada "Rescue" var. Kadınlara öğütler: Bir erkek sizin için ne yapabilir? Sakın heveslenmeyin; sizi kurtaramaz, koruyamaz, değiştiremez, taşıyamaz... Ne yapabilir? Saçınıza kurdeler takıp, size her zaman dikkat edeceğini söyler sadece. Sırada Williams'ın bir rüyası, ütopyası var: "What If". Başkan pembeler giyse ve bir orospu kraliçe olsa mesela... Kediler suda yürüse, pencereler ağlasa... Daha ne!

Albümün en güçlü şarkısına geldi sıra: "Wrap My Head Around That". Bu aslında bir talkin' blues. Yine erkeklik durumları tartışılıyor, sorgulanıyor, öfkeleniliyor. Parça giderek hiphop'a yaklaşıyor, konuşmalar repleşiyor. Tam dokuz dakikalık sıkı bir parça... "Words"deyse Rob Burger'ın akordeonu farklı bir ses getiriyor. Kapanış parçası "West" ise ufak da olsa bir umut içeriyor. "Yarının ne getireceğini kim bilebilir?" Belki de mutlu günler batıda bizi bekliyordur...

Albümün bütünü için söylenebilecek şey, Willams'ın bu albümünde her zaman olduğu gibi önce kadın, ama çok yaralı; ardından kızgın, hatta öfkeli olduğu... Ama öfkesini yeteri kadar gösteremediği de açık, belki biraz da yorgun. Müzikal açıdan sürprizler taşımıyor, yani istediği gibi "yeni" bir şey olamamış. Önceki iki albümünü ("Essence" ve özellikle "World Without Tears") tercih ederim açıkçası. Ama hakkını yemeyelim, yine de keyifle dinleniyor. Hal Willner elinden geldiği kadar müdahale etmiş, Williams'ın çizgisini ve sound'unu bozmadan, loop'lar, yaylılar, korolar eklemiş şarkılara. Ama o kadar işte... Batıdan pek fazla yenilik beklemeyin. *Gökhan Akçura*

→52

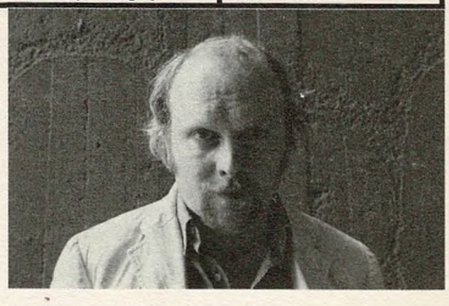

Luke Haines

Off My Rocker At The Art School Bop

(Degenerate)

Üretken olmak tehlikelidir, can sıkıntısından kaçma / başka bir varoluş biçimini, tatminini bulamama gibi nedenlerle ortaya çıkan işler, üretken insanlara karşı duyulan kıskançlık / tahammülsüzlükle birleşince, sıkışma hissini ve acımasız eleştirileri beraberinde getirebiliyor. Aslında insanlar ne der derdinden çok kendini tekrarlama riski en büyük sorun. Ama bu hep de böyle olmak zorunda değil tabii ki. The Auteurs, Baader Meinhof ve Black Box Recorder'dan bildiğimiz Luke Haines bu anlamda enteresan bir örnek teşkil ediyor. İkisi yayınlanmış yedi albümlük solo kariyerinde Haines, her zamanki gibi sivri ve esprili.

Oscar Wilde ve Bernard Shaw'ların dönemi geçti diyebilirsiniz; estet estet takılıp, arada birkaç parlak laf atılmasına şahit olmak bizi kesmeyebilir. Ama bir şeyler farklı formlarda da olsa devam ediyor, bu kesin. Son zamanlarda bunu birkaç Büyük Britanya albümünde görmüş bulunmaktayız: James Dean Bradfield, Badly Drawn Boy, Jarvis ve Luke Haines bunun iyi örnekleri –peki nedir bu adamların ortak özellikleri? Zeki, alaycı, sinik şarkı sözleri ve İngiliz politik /sosyal hayatına dair keskin göndermeleri. İşte Luke Haines bu anlamda en öne çıkan adam, hatta bunu, "bir İngiliz olsanız bile şarkılarını ancak Wikipedia eşliğinde anlayabilirsiniz" gibi bir eleştiriyi hak edecek kadar ileri götürmüş bir adam. İngiliz liginin futbol takımları ve seri cinayetleri, biraları ve İşçi Partisi'nden bana ne diyebilirsiniz, çok haklı olarak, ama bunu bu kadar istikrarlı, üstelik eğlenceli ve iğneleyici bir şekilde yapan bu adamı sevmemek zor! Ayrıca, her şeyi "evrensel" yapma modası da çok sıktı artık!

Her şeyi anlamak zorunda mıyız, bu da başka bir soru! Bu mühim soruyu albüme ismini veren şarkıyla çözümleyebiliriz sanıyorum: "Pop op art some Viennese Aktion / Cut a dash with De Stijl and Blast / Die Fahn Hoch a bit of your fancy / Please yourself at the art school bop." (Tercüme etmeye teşebbüs etmiyoruz.) Şimdi efendim, bir şarkıyı anlayabilmek için neoplastisizm akımını araştırmak, mimarinin o soğuk soylu dünyasına dalmak, 1950'lerden 1990'lara kadar açık olan bir diskonun tarihçesini çıkarmak ya da Ulusal Sosyalist marşının sözlerini deşifre etmek ne kadar akıl kârı bilmiyoruz –ama isteyenler Haines'in gezegeninde ansiklopedik yolculuklara çıkabilir. Bir diğer taraftan, elektro-pop müzikleri ve şampanya baloncuklu sesleriyle ferahlayıp, "All the English Devils"ın çarlistonuyla çok da güzel dans edebilirsiniz. Ediniz. Haines der ki, "Nights are gay when you're drinking champagne." (Geceler şampanyalı olunca şen). İngiliz iblisine bir kadeh şampanya da bizden. *Pelin Batu*

JET REJİSÖR

Çetin İnanç

Cüneyt Arkın: Daha ne bekliyoruz?

Aytekin Akkaya: Ne istersen yapalım.

Cüneyt Arkın: Haksızlığa karşı savaş!

"Dünyayı Kurtaran Adam"dan

"Geleceği görmesini bilmişiz de, yaşadığımız günü görememişiz. İnsanın bazı olaylara aklı ermiyor; tabiat olayı gibi. Daha önce nasıl tutulan modalardan filmler çıkarttıysak 'Dünyayı Kurtaran Adam' da öyle çıktı. Yedi sekiz sene sonra birden absürd film, kült film, cart film, curt film diye millet konuşmaya başladı. O zamanlar tüm dünyayı 'Star Wars' modası kasıp kavurmaya başlamıştı. Japonu, Çinlisi, İtalyanı uzay işlerine girmiş, biz niye girmeyelim? Uzayda geçen bir kahramanlık öyküsü işte; uzay avantür..."

"Dünyayı Kurtaran Adam'ın yönetmeni" Çetin İnanç, on dokuz yılda çektiği yüz elliye yakın filmi anlatırken, çaktırmadan '60'ların başından '80'lerin ortalarına kadar Türk sinemasının –ve genel olarak hayatımızın– röntgenini çekiyor. "Jet rejisör", eğlenceli ve mütevazı üslûbuyla, bizleri "B sınıfı filmlerin" meşakkatli yollarında gezdiriyor. "Kült" addedilen bir yönetmenin kendi ağzından portresi...

Hazırlayan: Pınar Öğünç

ROLL Kitapları / Abdullah Sok. No: 9 Beyoğlu / İstanbul / Tel-Fax: 0212 251 87 67 expressroll@gmail.com

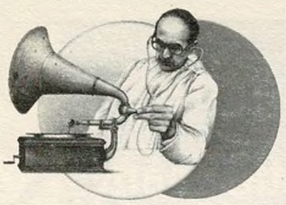

Kelimelerin bir şeye yaramadığını anladığım zamanlardı; kelimelerin söylemek istediklerine bile uymadıklarını. Doğduğunda anladım ki analık kelimesini böyle bir kelimenin olmasını isteyen biri bulmuş çıkarmıştı, çünkü çocuğu olanlar bu söz varmış yokmuş pek umursamıyorlardı. Korku'yu da hiç korkmamış kişilerin bulduğunu anladım; Gurur'u hiç gururu olmayanların. **WILLIAM FAULKNER**, Döşeğimde Ölürken

Sanatçı olmak başaramamaktır, hiç kimsenin cesaret edemediği gibi; başarısızlık sanatçının dünyasıdır ve bu dünyadan firarı, sanatı ve zanaatı, iyi ev idare etmeyi, hayatı çekip almaktır. **SAMUEL BECKETT** *(Bir söyleşiden)*

deniz
gece gündüz çırılçıplak
UYGUR DAVASLI

Beni sevdiğini söyleme, ben senin çarmıhın değilim, çöp kovan da.
ALİ ALKAN İNAL, Beni Ölüm Gibi

Cold War Kids

Robbers & Cowards

(Downtown)

Deep South denilen o batak, mavi çimli bölgenin antikahramanları viskilerini yuvarlayıp kuzenlerini düzerken bizler kendi ılıman dünyamızı Mississippi y(ı/a)lanları ve Faulkner alkolikleri üzerinden ademli fareli göndermelerle anlar, anlatır olduk. Bu kadar çok film ve romandan sonra olacağı da buydu. Küreselleşme böyle bir şey demek ki! Nerden geldik buraya? Al-

kolik babalar, hırsızlar ve mahkûmların dünyasını pek de güzel anlatan, inanması güç ama gerçek, Los Angeles'lı Cold War Kids grubundan.

Dil sürçmesinin ne kadar önemli bir şey olduğunu söylemek için Freud olmak gerekmiyor. Geçenlerde, işbu albümden bahsederken, çok iyi bir roman diyerek "albümle" ilgili görüşümü beyan etmiş oldum. Cold War Kids'i dinlemek demek onların post-punk Hıristiyan-Amerikana diye özetleyebileceğimiz müziklerinin üzerindeki hikâyeleri dinlemek demek oluyor. Söztakıntılı bir dinleyici olmanıza gerek yok; burada, sözler ister istemez ön plana çıkıyor, tırmalıyor, tırmanıyor. Bunda, solistimizin payı olduğunu söylemeden edemeyeceğiz. Peki bu ses biraz tanıdık geliyor mu? Solist Nathan Willet için Spin dergisi, onun "Jack White'ın sahte İngiliz aksanlı ve Jeff Buckley'nin yaralı castrato" halinin karışımı olduğunu belirtmiş. Evet, gözlerinizi kaparsanız, yer yer Jack White'ı dinliyor gibi hissedebilirsiniz, ama Jeff Buckley karışık bir konu. Her kırık melek sesli /hisli şarkıcının Jeff Buckley'e benzetilmesine karşıyız! Ama burada, babası Tim'i duyabildiğimizi söyleyebiliriz –en azından hikâyecilik tarzında ve country-ruhunda Tim abiyle bir akrabalık kurulabilir.

Hikâyelere ya da şarkılara gelince... Albümü başlatan "We Used To Vacation" şarkısı, alkolik bir babanın ağzından anlatılıyor; ailesini sürekli üzen babamız içkiyi bırakacağına söz veriyor ama cinini karıştırıp her şeyi unutmanın kulağa ne hoş geldiğini de söylemeden edemiyor. Bu arada piyano ve çıngıraklı yılanın kuyruk seslerini andıran perküsyonlar gitar riff'leriyle öyle güzel bir şekilde harmanlanıyor ki, bir anda blues barında, karavanda ve çölde olduğunuzu düşünebiliyorsunuz. "Hang Me Up to Dry," şiirsel sözleri ve güzide vokalleriyle albümün en çarpıcı şarkılarından biri; burada, yazlık kıyafetlerinizin içinde savruk, lekelerle uyuya kalırsınız. "Beni kurumam için as" nakaratının üstüne "gözlerinin beyazlığı gibi incimsiyim," "sıcak sular renklerimizi kanatır" ları düşünce, haykırışlar yükselince, bir tuhaf olabilirsiniz. Çok mu buharlı oldu? Olsun. Ama doğru, bataklıklar diyarında arada kurumak lâzım. Diğer kahramanlarımız da Steinbeck karakterlerini aratmaz: "Hair Down"da hikâyecimiz, "hani saçlarını açacaktın" der, kız koro şarkıcısı gibi gülerken, sesi "hallelujah" gibi çınlayıp adamcağızı suçlu gibi hissettirirken... "Passing the Hat"teki şahıs kilisede toplanan paraları çalıp Baltık Denizine doğru yola koyulmayı düşler... "St. John"un kahramanı ise kız kardeşine asılan adamı öldürerek kodeste idamını bekleyen bir mahkûmdur. En hoş kahramanını, ailesinin station vagonunda Nina Simone dinleyen 12 yaşındaki çocuğu anlatan cümle ise pek bir güzeldir: "100 years of solitude and only 12 years old." (100 yıllık yalnızlık ve sadece 12 yaşında). Bu çocuk Marquez bilir mi bilinmez ama okuldaki hocasının politikacılardan ve ölü müzisyenlerden daha önemli olduğunu anlamıştır ve tabii çocukcağız sıkılmaya devam eder. 12 şarkı, 12 hikâye –bütün bunların altında, genelde olduğu üzere subap gibi kullanılmayan piyano tınıları, şaşırtıcı tempo değişimleri ve gitar staccato'ları olunca söylenecek tek bir şey kalıyor: Hallelujah! *Pelin Batu*

Carla Bruni

No Promises

(Naive)

Güzeller güzeli Carla Bruni'miz W.B. Yeats, Emily Dickinson, Dorothy Parker, W.H. Auden ile Walter De La Mare gibi, geçen yüzyılın başlarında yaşamış Amerikalı, İngiliz ve İrlandalı şairlerin dizelerini bestelediği tamamı İngilizce bir ikinci albümle tekrar aramızda. İlk albümü "Quelqu'un m'a dit"yle umulmadık bir başarı sağlamıştı Bruni. Onu bir top model olarak tanıyan çok kişi, müzikle ilişkisinin Mick Jagger ve Eric Clapton'la sevgili olmaktan çok daha fazla olabileceğini tahmin edememişti elbette. Ama karşılarına, Joni Mitchell'ın, Leonard Cohen'in, Serge Gainsbourg'un izinden giden 2003'ün en iyi pop albümlerinden biri çıkıvermişti işte. O günden sonra, Carla Bruni Téléphone'un yıldızı, sevgili prodüktörü Louis Bertignac için lirikler yazdı, Julien Clerc'e şarkılar verdi, Fransızların meşhur "Sol en Cirque" toplamasında yer aldı, Jean-Louis Murat ve Aldo Romano'yla düetler yaptı, Serge Gainsbourgh tribute'ünde yorumladığı "Those Little Things" (veya orijinal adıyla "Ces Petits Riens") ile kendini bize gene hayran bıraktı. Bu yeni albümünün dili farklı, ama söylediği ilkiyle aynı... Bruni, gene şansonların, açık mavi bir blues'un, güneşli bir folk'un peşinden gidiyor. Billur gibi sesine en hafifinden nağmeler eşlik ediyor. Biraz –bugünlerden– Jack Johnson gibi, ama elbette hem dişi, hem de pek Avrupai... Prodüksiyon, ilk albümdeki gibi gene Bertignac'a ait. Bruni, bugünlerde bol bol klasik müzik dinliyor, Fransızca bir üçüncü albüme hazırlanıyormuş, bunun haberini de verelim ve şimdiden merak etmeye başlayalım, acaba o da "No Promises" gibi ışıldayacak mı? *İlker Aksoy*

Patrick Wolf

The Magic Position

(Polydor)

Yaylılardan tuşlulara, tuşlulardan tellilere yirmiden fazla müzik aleti çalabilen İrlandalı müzisyen ve şarkı yazarı Patrick Wolf'un 23 yıllık yaşamına sığdırdığı üçüncü albüm "The Magic Position". Çok genç yaşta evinden uzaklaşıp dünyayı keşfe çıkan, gördüklerine müzikle anlam katan Wolf, ilk iki albümü "Lycanthrophy" ve "Wind In The Wires" ile dinleyicilerinin kafasında özgür bir ruha sahip genç müzik dehası imajı çizmişti. Patrick Wolf'un müziğinin iki zıt uç arasında ince bir denge kuran bir müzik olduğunu söylenebilir. Bir yandan kolay öğrenilmeleri ve oradan oraya gezerken kolayca taşınıp insanlarla iletişim kurmasına yardımcı olmaları sebebiyle seneler önce bağlandığı folk müzik enstrümanlarını merkez alan bir müzik Wolf'unki. Bir yandan da bir önceki albümündeki "Tristan" örneğinde olduğu gibi modern elektronik seslere, deneyselliğe kucak açan bir müzik.

Açılış şarkısı "Overture" hakimiyeti eline alan yaylıları ve arka planda varlıklarını hissettiren işlemden geçirilmiş perküsyonlarıyla bahsettiğimiz dengeyi yansıtan bir şarkı. "The Magic Position"ın Wolf'un müziğine getirdiği yeni açılım, es-

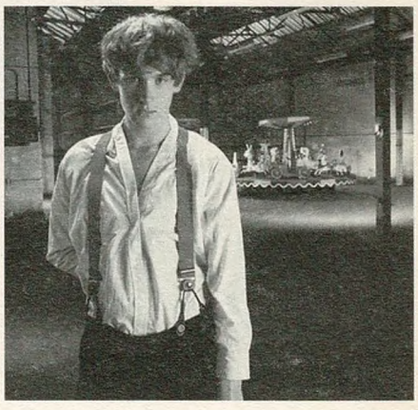

ki albümlerdeki melankoli ve utangaçlık perdelerini aralayıp içeri bir miktar neşe ve dışadönüklük yansıtması.

Albüme ismini veren şarkı alıştırıldığımız tabiriyle "hareketli bir pop çalışması" örneğin; tabii basitliğe kaçmadan. İlk single "Accident & Emergency" ise iyimser sözleri ve elektronik oyunlarıyla dikkat çekiyor. Ancak albüm ilerledikçe Wolf da kalp kırıcı müzikal personasına dönüyor yavaş yavaş. Kapıları kilitleyip anahtarları yuttuğu ve perdelerini sonsuza kadar kapattığı "The Bluebell" ve hiçbir zaman değişemeyeceğini anlayıp tam da bu yüzden sevdiğiyle birlikte imkânsız bir düşe gömüldüğü "Augustine" can yakıyor. Marianne Faithful'un çakıllı sesiyle Wolf'a eşlik ettiği "Magpie" ise albümün en iyilerinden. Albümün sonuna doğru tekrar silkinip hüzünleri evde bırakan Wolf, "Get Lost"ta sevgilisine sinemaya gidip beraber bisikletle dolaşma vaatleri sunuyor, albümüyse "The Stars" şarkısında yıldızları seyrederek bitiriyor. Geçtiğimiz ayı "The Arcade Fire" ile Avrupa turunda geçiren Patrick Wolf, olgunlaştıkça bizlere dinletecekleriyle iştah kabartıyor. *Yiğit Atılgan*

1. Geçen ayki ÖSS sayfasında, sözel bölümün 10. sorusunun doğru cevabı c şıkkı olacak. Yani, Ben Folds'un, "I Am Sam" filminde yorumladığı Beatles şarkısı "Golden Slumbers". **2.** Geçen ay Kısa Dalga sayfasındaki Femi Kuti söyleşisinin kaynağı Independent gazetesiydi.

İnsanın tüm mutsuzluğu bir tek şeyden kaynaklanır. Sessizce odasında kalmayı başaramamasından. **PASCAL**

Mandalar! Manda kardeşlerim! Bundan böyle size manda diyen diller kurusun! Mandalar hiçbir zaman manda olmadılar, olmayacaklar!!! Yaşasın boğalar! **ŞİİR ERKÖK YILMAZ**, Çiçek Yiyen İnek

Bütün yaşamım bir yol hazırlığı. **ALİ ALKAN İNAL**, Beni Ölüm Gibi

Sessizce zaman geçirmek, insanları ve ulusları gençleştirir. **CESARE PAVESE**, Yaşama Uğraşı

deniz
bitti diyorlar
UYGUR DAVASLI

ARCADE FIRE

Neon Bible

(Merge Records)

Azgın bir okyanusun kıyısındayız. Dev kayalar suyun içinde baş veriyor, uçsuz bucaksız bir kumsal sağımızda solumuzda uzanıp gidiyor. Vakit gecenin yarısı, gökte ne bir ay, ne tek bir yıldız, uzaklardaki deniz fenerinin ışığını saymazsak, etraf zifiri karanlık. Biraz ötede, kumların üzerinde bir televizyon duruyor, MTV açık. Arada bir ateş topları beliriyor yarıp geçen o karanlığı. Küçük bir kız, yanındaki yarı deli adamın elini tutuyor sıkı sıkı. Etrafta tekinsiz tipler dolaşıyor, tuhaf sesler rüzgârın uğultusuyla kulağımıza çalınıyor.

Soru: Bu nedir? Cevap: Arcade Fire'ın son albümü "Neon Bible"dır. Günümüz realitesinin, 19. yüzyıl romatizmiyle betimlenmesi. En zarifinden yaylılar, nefesliler, tuşlularla, basın, gitarın ve davulun işbirliği...

2004'te debut albümleri çıktığında her gruba kolay nasip olmayacak bir ilgi ve alaka ile karşılandı Arcade Fire. Kişisel kayıplarının, yakın akrabalarının ölüm hikâyeleriyle ördükleri albüm hem sanatsal olarak çok başarılı bulundu, hem de ticari olarak hak ettiği mükâfatları aldı. Grup David Byrne'ü, David Bowie'yi misafir ettiği konserler verdi. Bu iki kanaat liderinin olurunu aldıktan sonra U2 ile turneye çıktı –bir ara Coldplay'in solisti Chris Martin'e göre dünyadaki en iyi grup onlardı. Sonra yavaşladılar, geriye çekildiler. İlham perisinin gelmesi için gittiler kendilerine orguyla, morguyla, 19. yüzyıldan kalma tam takım bir kilise satın aldılar. "İkinci albüm" sendromunu mağlup etmek gayretiyle de bir sene boyunca oradan dışarı çıkmadılar. Böylece, "Neon Bible" bir kilise ürünü olarak ortaya çıktı, ama tanrıya sığınarak değil, bayağı posta koyarak yaratıldı. Grubun bize ve tanrıya verdiği mesaj gayet açık, "bu hal böyle gitmez, hazırlanın, yakında kıyamet kopacak!".

Albümü açan şarkı "Black Mirror"... "Bir zaman geliyor biliyorum / Kelimelerin anlamını yitireceği" diyor: "Kara ayna yansıtmaz hiçbir şeyi/ Ne gurur bilir, ne de öğünç / Umurunda değildir rüyalarınız / Ne de piramit şemalarınız / İsminiz zikredilmez / Bu lanet asla bitmez." Hemen arkasından gelen "Keep the Car Running" de de uyarıyor, "Ne zaman gelir belli olmaz / (...) / Arabanızın motorunu çalışır vaziyette tutun!".

Hoş, bu ne işe yarayacaksa. Korkunç sır bir sonraki şarkı "Neon Bible"da saklı: "Hayatta kalma şansımız nerdeyse yok, eğer neon kitab-ı mukaddes doğruysa." Ve o saçma sapan çözümlerimiz, ne işe yarar ki: "Kilise için çalışmak tüm ailen ölüp giderken / (...) / Hayatın ellerinin arasından kayıp giderken / 'Hallelujah'ı söylemek yüreğinde korku ile". Buyurun bakalım, bu da ilk single "Intervention"dan...

"Neon Bible" işte böyle başlıyor, albümü ortalayan üç şarkı, "Black Wave/Bad Vibrations", "Ocean of Noise" ve "The Well & The Lighthouse"ta da o gotik atmosfer devam ediyor. Üçü de yazının başındaki, tablonun farklı tonlarını, farklı bölümlerini oluşturuyor ve bizi "(Antichrist Television Blues)"a taşıyor. 9/11 tramvasını atlatamayan bir adamla karşı karşıyayız. Çalışmaya gidemeyen, işyerine uçakların çarpacağı korkusuyla kendi kendini yiyip bitiren... Yoksa bu sadece bir bahane mi? "Sevgili tanrım, ben iyi bir Hıristiyanım / Öğünürüm seninle, biliyorum anlayacaksın beni / (...) / Kızım on üçünde ama yaşı gibi çocuk değil / Kafesteki bir kuş gibi şakır / Allahım, bir görebilseydin onu sahnede"! Kahramanımız çocuğunu bir yıldız yapmaya kafasını takmıştır bir kere. Tanrıyla da, kızıyla da pazarlık eder, yalvarır, hatta hafif tertip tehdit eder: "Çıkarmak istiyorum onu TV'ye sırf dünya görebilsin senin sözlerinin gerçek anlamını diye / (...) / Allahım gönder bana bir işaret, bileyim zamanımı harcıyor muyum boş yere / (...) / Eğer küçük bülbülüm şarkı söylemezse / Babası ona elmas küpeler alamaz / (...) / Biliyor musun ben senin yaşında neredeydim? / Merkezde asgari ücretle çalışan biriydim / Sana bunun olmasına izin vermeyeceğim / Şirin ve iyi kalpli olacağım / Ahh, allahım söyle bana yoksa ben Deccal mıyım?" % 99 Bruce Springsteen parçası "(Antichrist Television Blues)". Takipçisi "Windowsill" ise bir anti-MTV /anti-Amerikan şarkı: "Adresimi ve adımı vermek istemiyorum / Biraz sonra ne olacağını görmek istemiyorum / Babamın evinde, onun borçlarıyla yaşamak istemiyorum / Unutmadığın şeyi af da edemezsin / Babamın evinde daha fazla yaşamak istemiyorum / Haçlı seferlerinde savaşmak istemiyorum / Satıcıların kapımı çalmasını istemiyorum / Daha fazla Amerika'da yaşamak istemiyorum..." Sondan bir önceki parça "No Cars Go", grubun "Funeral"dan önce yayınladığı EP'den alınmış, yeni yorumuyla albümün en güçlü şarkılarından, arabaların, uçakların gemilerin gidemeyeceği bir yere kaçıyoruz, küçük bebekler, kadınlar ve çocuklar, eski dostlar, hep birlikte! Tabi bu şarkı da Arcade Fire'ın kötümserliğinden payına düşeni alıyor: son dize şöyle: "Nereye gideceğimizi bilmiyorum." Kapanışı yapan "My Body Is A Cage" de yaraya merhem olmuyor, hatta yarayı deşiyor. Bir kafes gibi ruhumuzu zapteden bedenlerimizden bir kurtulsak neler yapacağız ama...

Kişisel olarak Arcade Fire en sevdiğimiz gruplar arasında değil. Biraz fazla tertipli, biraz fazla ince elenmiş sık dokunmuş şarkıları. Bizse Springsteen'le ayrıldıkları o %1'in hastasıyız en çok, gırtlaktan nasıl çıkacağı belirsiz o hırıltıların, homurtuların. Ancak iş Sezar'ın hakkını Sezar'a vermeye gelince, Arcade Fire ilk albümünün denginde –ancak daha şaşaalı ve yüksek sesli bir versiyona– gayet güzel imzasını çakmış. En azından şu an itibarıyla yılın en iyilerinden biri "Neon Bible". *İlker Aksoy*

www.pusula.com/virgul

AYLIK KİTAP ve ELEŞTİRİ DERGİSİ

virgül,

sayı 106

PUSULA YAYINCILIK İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. Tel:(0212) 252 42 80 Faks:(0212) 293 15 44

ONBEŞŞARKI

Ajda Pekkan Sana Ne Kime Ne
Bebe Malo
Buscemi Sahib Balkan
Busdriver Kill Your Employer
Cold War Kids Hang Me Up To Dry
Eurythmics Here Comes the Rain Again
Gruff Rhys Candylion
Jöntürk Yan Ankara Yan
Klaxons Atlantis To Interzone
Les Rita Mitsouko Communiqueur d'amour
Quit Your Dayjob Look A Dollar
Neko Case Hold On Hold On
Nicole Atkins Carouselle
Rickie Lee Jones Falling Up
Wilco You Are My Face

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Ayşegül N'ettim Size
Cold War Kids Robbers & Cowards
Çar Neva Zîz
Eddi Reader Peacetime
Françoise Hardy (Parenthèses...)
Jacques Higelin Amor Doloroso
Jamie T Panic Prevention
Kaiser Chiefs Yours Truly Angry Mob
LCD Soundsystem 45:33
Lou Reed Berlin
Mehmet Güreli İplerin Kopuşu
Nekropsi Nekropsi
Nirvana Nevermind
Okay Temiz Yihhuu
Ry Cooder My Name is Buddy

ÇİNGENELİ ŞARKILAR

Ay-Feri Çal Çingene Çal
Belkıs Özener Tamba Tumba
Camaron de la Isla Soy Gitano
Dalida Gitane
Donovan The Enchanted Gypsy
Elton John Gypsy Heart
Fleetwood Mac Gypsy
Gogol Bordello Gypsy Part Of Town
Jimi Hendrix Gypsy Eyes
Lale Belkıs Çingene
Oi Va Voi Gypsy
Suzanne Vega Gypsy
Tanju Okan Çal Çingene
Uriah Heep Gypsy
Van Morrison Gypsy

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

ZERO / Kadıköy
1. You, You're A History In Rust **Do Make Say Think**
2. Robbers & Cowards **Cold War Kids**
3. Orphans **Tom Waits**
4. The Good, The Bad & The Queen **The Good, The Bad & The Queen**

DEFORM / Beyoğlu
1. Body Isolations **Donato Wharton**
2. Living Room **The Life Force Trio**
3. Noctumes **Boxhead Ensemble**
4. Kuutarha **Lau Nau**

ARAF / Beyoğlu
1. Ifni Ifni **17 Hippies**
2. O Mary Don't You Weep **Bruce Springsteen**
3. When The Trickster Starts A Pokin' **Gogol Bordello**
4. Charlotte Mittnacht **Devotchka**

KARGA / Kadıköy
1. Electric Blues **Grinderman**
2. Red Cloud **Eric Truffaz**
3. All Along The Watchtower **Bryan Ferry**
4. Photograph **Mick Harvey**

İNGİLTERE albüm

1. Take That Beautiful World
2. Ray Quinn Doing It My Way
3. Kaiser Chiefs Yours Truly Angry Mob
4. Enter Shikari Take To The Skies
5. Cascada Everytime We Touch
6. Nelly Furtado Loose
7. Simply Red Stay
8. Russell Watson That's Life
9. Justin Timberlake Futuresex...
10. Amy Winehouse Back To Black

ABD albüm

1. Musiq Soulchild Luvanmusiq
2. Lloyd Street Love
3. Rich Boy Rich Boy
4. Daughtry Daughtry
5. Akon Konvicted
6. Neil Young Live At Massey Hall
7. Amy Winehouse Back To Black
8. 8Ball & MJG Ridin' High
9. Fall Out Boy Infinity On High
10. Carrie Underwood Some Hearts

FRANSA albüm

1. Les Enfoires La Caravane des enfoires
2. Christophe Mae Mon Paradis
3. Calogero Pomme C
4. Mika Life In Cartoon Motion
5. Diam's Dans ma bulle
6. Olivia Ruiz La femme chocolat
7. Benabar Reprise des negociations
8. Yannick Noah Charango
9. Grand Corps Malade Midi 20
10. Tokio Hotel Zimmer 483

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Rolling Stones (I Can't Get No) Satisfaction

Stones'un 1965 single'ı. Ayrıca aynı tarihli "Out of Our Heads" albümünün Amerikan baskısında yer aldı. Şarkıyı plağa okuyanların ilki (Stones versiyonunu bile dinlemeden) Otis Redding'di. Bir başka siyah efsane Aretha Franklin de şarkıyı yorumladı. Punk yıllarında "Satisfaction" Devo yorumuyla gene hit oldu. Cover'layanlar Incredible Bongo Band (enstrümantal), Manfrad Mann, Foghat, Guitar Wolf, The Troggs, Alien Sex Fiend, The Residents, Television, Frank Zappa'dan Samantha Fox ve Britney Spears'a uzun bir liste oluşturuyor. Meksikalı Gloria Trevi'den İspanyolca sözlüsü, bir de "Weird Al" Yankovic'den komedi versiyonu mevcut. 1994 Brit Awards gecesinden Björk ve PJ Harvey düeti ve Cat Power'ın tanınmayacak haldeki yorumu hypem.com adresinden dinlenebilir.

Arama motoru

YouTube güzelleri — Ara

The Noisettes
THE NOISETTES / DON'T GIVE UP

Larrikin Love
Larrikin Love - Six Queens

John Cooper Clarke
"Health Fanatic", John Cooper Clark

The Rakes & Lily Allen
The Rakes & Lily Allen - Let's Dance @ Taratata

Final Fantasy
Final Fantasy covers Mariah Carey

Apocalyptica & Nina Hagen
Apocalyptica/Nina Hagen - Seemann.

Robert Wyatt
ROBERT WYATT - shipbuilding

U2
U2 "Window in the Skies"

Georges Moustaki & Barbara
Georges Moustaki et Barbara - La dame brune

Andrew Bird
andrew bird - why?

Dinleyici istekleri — Ara

Arctic Monkeys Brainstorm
(Yakında yayınlanacak ikinci albümden ilk single)
http://hypem.com

Keren Ann Lay Your Head Down
(Kendi adını taşıyan yeni albümünden)
http://www.myspace.com/kerenann

Two Gallants Steady Rollin'
(San Francisco'nun arka sokaklarından)
http://www.myspace.com/twogallants

Patti Smith Gimme Shelter
(Yeni albüm "Twelve"den Rolling Stones cover'ı)
(http://hypem.com)

Uffie Pop the Glock
(Miami'li Anna-Catherine Hartley'nin ilk single'ı)
http://hypem.com

Hello Saferide Quiz
(Stockholm'den şarkıyazarı Annika Norlin'i gururla sunarız)
www.myspace.com/saferide

The Puppini Sisters Wuthering Heights
(Kate Bush'a swing tadında, a capella selamlar)
www.myspace.com/puppinisisters

The Spinto Band Oh Mandy
(Geçen senenin en sevimli punk şarkısı)
www.myspace.com/thespintoband

Midlake Head Home
("The Trials of Van Occupanther"ın en güzel şarkılarından)
www.myspace.com/midlake

Lloyd Cole Famous Blue Raincoat
(Cohen'e lâyık harika bir cover)
http://hypem.com

EMRE ARACI

"İnsan ne yaparsa yapsın, tekrardan inşa ettiği eski bir eseri kendi üslubuna göre tamamlar. Ancak bu inşaatta sadece orijinal taşların kullanılmış olması dahi bir kazançtır". Emre Aracı, "Donizetti Paşa" kitabının girişinde Marguerite Yourcenar'ın bu sözlerini alıntılarken galiba kendi hayatını bir çırpıda özetleyivermiş. Kompozitör, orkestra şefi, müzikolog ve yazar. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Avrupai müzik geleneği" konusuna baş koymuş tarih ve müzik delisi bir araştırmacı. Biz de araştırdık: Bir klasik müzikçi kimin nesidir, nasıl yaşar, ne yer, ne içer, neyle beslenir?

KAYIP ZAMANIN İZİNDE

Emre Aracı: Hayatım çok karışık aslında, onun için de meslek tanımlamasında zorlanıyorum. Ben ne tam anlamıyla müzikolog, ne orkestra şefi, ne de besteciyim. Esasında hepsinin birleştiği bir kimliğim var ve zannediyorum, bunun sırrı çocukluğumda gizli. Kendimi bildim bileli klasik müzik dinliyorum ve heyecanlanıyorum. Küçükken, elimde baget, orkestra yönetirdim. Plakların çalındığı eski mobilyalı dolaplar vardır, onların karşısına geçer ve Korsakoff'un "Şehrazat" süitini idare ederdim. Benim yaptığım, içimdeki sesi dinlemeye çalışmak. O sesin beni getirdiği kapıları açarak bugün geldiğim noktaya ulaştım. Çocukluğumda her şeyin geçmişinden hoşlanan bir insandım. Bugün de öyleyim, yarın da öyle olacağım. Akranlarımdan farklıydım. Yaşlı insanlarla sohbet etmekten, eski hatıraları dinlemekten zevk alırdım. O devirde bile benim arkadaş olduğum kişiler çok daha eskileri yaşamış insanlardı. Bunda, şu an 97 yaşında olan anneannemin de etkisi var. Benim için geçmişle organik bir bağdır o. Çok hikâyeler dinledim ondan ve hepsi bir bütün olarak hayatımı etkiledi. Dünyaya bunun için geldiğime inanıyorum. Neden zevk aldığımı o yaşta bile çok iyi biliyordum. Moda olur, insanlar belli bir şeyleri takip ederler ya, bunlarla hiç ilgilenmedim ben. Benim için belirli değerler vardı. Çaykovski'nin keman konçertosunu ya da Beethoven senfonilerini dinlerken duyduğum heyecanı başka hiçbir şey yaratmıyordu.

OSMANLI DİPLOMASİ TARİHİ
Roll'un 96. sayısında, İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi Mehmet Ö. Alkan, Emre Aracı CD'lerini "Osmanlı Diplomasi Tarihi" dersinde öğrencilere dinlettiğini anlatmıştı.

Foto: Şahan Nuhoğlu

Şatolar ve opera sahneleri

Dört yaşıma kadar Ankara'da, Kavaklıdere'de oturduk. Çocukken Kuğulu Park'ta gezdiğimi hatırlıyorum, ama Ankara anım o kadar. Kuğular, sonrasında hayatıma "Kuğu Gölü" balesiyle yeniden girdi. *(gülüyor)* Ailem her zaman bizi operaya, baleye götürdü. Hep bu kültürün içindeydim aslında. Ama bunu çok iyi takip eden, evde LP koleksiyonları olan bir aile de değildik. Babamın sesi kuvvetlidir, ama hiç eğitim almamıştır. Hem geleneksel musikiden eserler bilir, hem de Fransızca şarkılar... Abim piyano çalardı. Benim bu halim, doğru ortama doğmuş olmamla alâkalı.

Çocukluğum Suadiye'de bir sitede geçti. Bahçeli ve çam ağaçlarıyla kaplı bir siteydi. Beni etkileyen şeylerden biri de budur. Müthiş imkânlarımız vardı. Bahçede tenis oynardık mesela. Deniz önümüzdeydi ve evden çıkıp girerdik. Misket falan oynardık. Öyle agresif oyunlar hoşuma gitmezdi. O dönemde İstanbul Teknik Üniversitesi'nin yaptığı klasik müzik yayınlarını takip ederdim, klasik müziği sadece orada dinleyebilirdim. Televizyon tek kanaldı ve haftada bir saat Hikmet Şimşek'in "Bir Konser" programı vardı. Düşünebiliyor musunuz, bu ülke '70'lerde bu haldeydi! Sanki '20'leri anlatıyor gibi hissettim kendimi. *(gülüyor)* AKM'deki konserlerde dağıtılan dört sayfalık küçük programlar vardı, müziği onlardan öğrendim. Hepsini sakladım, çok değerlidir onlar. O dönemde Türkiye Filarmoni Derneği'nin abone kartı uygulaması vardı, hâlâ devam ediyor sanırım, 13-14 yaşlarımda ona üye olmuştum. Cumartesi sabahı konserlerine her hafta giderdim. Hatta yanıma da Işık Lisesi'nden okul müdürüm Mahmut Bey otururdu! *(gülüyor)* Ben tek başıma gidiyordum ve büyük keyif alıyordum o konserlerden. Arkadaşlarım devrin popüler şarkılarından kasetler yaptırırlardı, ben onlarla ilgilenmez, konsere giderdim. Kayıt bulma olanağımız pek yoktu. Abim sonradan Amerika'ya gitti ve oradan plaklar göndermeye başladı. Ama ben müziği konserlerde öğrendim. Sahneye çok meraklıydım. Küçükken evde tiyatro ve opera sahneleri yapar, dekorlarını, hatta ışığını bile hazırlardım. Şimdi dönüp bakıyorum da, kaç çocuk evde opera sahnesi kurar! Tahta oyuncaklar vardı, onlarla sadece iki şey yaptığımı hatırlıyorum: Şato ve opera sahnesi. *(gülüyor)* AKM beni çok etkilemişti. Hâlâ da çok etkileyici bir sahnedir orası. Türkiye açısından çok önemlidir. Şimdi yıkmaya çalışıyorlar, inşallah yıkamayacaklar. Dünyanın hiçbir yerinde "yenisini yapmak daha ucuz" diye eskiyi ortadan kaldırmazlar! Böyle anıtlar korunur. AKM, Türkiye'nin son otuz yılının birebir tanığıdır ve korunması gerekir. Uzaktan bile baksanız, devasa bir kompleks. Onu yıkacaklarına, İstanbul ve Ankara'da yıllardır bitmeyen konser salonlarını tamamlasınlar.

ÇOCUKLUĞUMDA HER ŞEYİN GEÇMİŞİNDEN HOŞLANAN BİR İNSANDIM. BUGÜN DE ÖYLEYİM, YARIN DA ÖYLE OLACAĞIM. DÜNYAYA BUNUN İÇİN GELDİM.

Ne pop ne avangard

Ben arkadaşlarımı da toplar, operaya götürürdüm. Düşünün, Suadiye'den kalkıp Taksim'e gidiyoruz! Yaş 14-15... Yıl 1982. O dönemde rock ve pop konserleri yok, o yüzden onlar beni o tür konserlere götüremezdi. *(gülüyor)* Sadece Kulüp Reşat vardı, oradan kulağımıza bir kısım gazinovari melodiler gelirdi. Çocukluğumun arka fonunda, hayta gibi koşarken duyduğum bu melodiler vardır. Rock ve pop şarkılarını duydum, ama dinlemedim. O tür-

CD'LERİ KALAN MÜZİK'TEN: "Osmanlı Sarayı'ndan Avrupa Müziği", "Savaş ve Barış: Kırım 1853-56", Invitation to the Seraglio", "Boğaziçi Mehtapları'nda Sultan Portreleri", "İstanbul'dan Londra'ya: 19. Yüzyıl Osmanlı Koral ve Senfonik Müziği".

lerden hiç haz almadım. Partiler düzenlenirdi, o devrin müzikleri çalınırdı, ben de giderdim. Oralardan kulağıma dolduğu kadarıyla bilirim o dönemin şarkılarını. Abim de evde onları dinlerdi. Benden sekiz yaş büyük ve Abba döneminde yetiştiği için aşinaydı bu tür müziklere. Ben '80'lerde, çok kısır bir dönemde yetiştim. Bunun için de kendimi bir hayal dünyasına kaptırdım. Müzikle bir hayale gitmek ve o hayalde bir gerçeğe ulaşmak, o gerçekteki hikâyeyi ortaya çıkarmaktı yaptığım. Bir yerde caz ve rock çalsa ambiyans olarak hoşuma gider, ama mesela Çin operasından aldığım hazzı, duyduğum heyecanı asla veremez. Dolayısıyla benim hayatımı katı bir klasik müzik beğenisi yönlendirdi. Avangard müziği hiç kabul etmiyorum mesela. Atonal müzikler benim gözümde '60'larda yapılan çirkin binalardan farksızdır. Zamanla güzel yaşlanmaz bu tür müzikler. Onların sembolize ettiği farklı değerler var ve bunlar benim değerlerimle örtüşmüyor. Schönberg'in ilk eserlerini severim, ama sonrasında yaptıkları bana hitap eden şeyler değil. Keza Stockhausen da öyle... Benim geldiğim çizgi Çaykovski, Sibelius, Bach çizgisi; ötesini kabul edemiyorum. Sibelius'a özel bir ilgim var, müziğinde beni içine çeken bir şey var. Belki İskoçyalı olmasından kaynaklı bu: Geniş arazilerin olduğu sakin bir ortamda yaşıyor ve bunu müziğine çok iyi yansıtıyor. Az hareketin olduğu böylesi yerlerde yaşamak istiyorum; günümüzün gösterişli, şatafatlı, ama niteliksiz değerleriyle kaplı yerleri sevmiyorum. Bu yüzden Kanada'yı da çok seviyorum.

ROCK AMBİYANS OLARAK HOŞUMA GİDER, AMA ÇİN OPERASINDAN ALDIĞIM HAZZI VEREMEZ. ATONAL MÜZİKLER '60'LARDAKİ ÇİRKİN BİNALARDAN FARKSIZ.

Türkçeden kalacaktım, iki kitap yazdım

Müziğin dışında tarihe meraklıyım. Tarih kitapları okurdum. Gerçi öyle çok okuyan, kalın gözlüklü, sinir bozucu çocuklardan değildim. Okulda çok çok iyi bir öğrenciydim, ama kalan vakitlerde sokakta hırsız-polisçilik oynardım. Okuldaki tek sıkıntım bize bir şey öğretilmemesiydi. Sorularıma cevap veremeyen bir sistem vardı, bu yüzden okulu hiç sevmezdim. Bana bir eziyet gibi gelirdi okula gitmek. Ama gerekeni de verirdim. Temiz not tutardım, sınavlarımı iyi derecelerle geçerdim. Tek ikmale kaldığım ders Türkçedir, o da öğretmenimin kapris ve kıskançlığı neticesinde olmuştur. Ne mutlu bana ki, Türkçeden neredeyse sınıfta kalacak bir insan olarak iki kitap yazdım! Dönem ödevi diye ansiklopedinin kopya ettirildiği, hoca ödev kâğıdını okumadığı için de kimsenin kırık not almadığı bir sistemde yetiştirildik. Fransızca öğreniyoruz diye bize yaptırılan şey, Atatürk'ün gençliğe hitabesini Fransızcaya çevirtmekti. Atatürk bunu duysa mezarında ters döner! Testlerde a, b, c şıkkını işaretlediği için cümle kuramayan, ağzını açıp da iki laf edemeyen insanların yetiştirildiği bir sistem bu. Bunun için çok kızgınlıkla bakarım okula. İnsanın en başta kendini keşfetmesi lâzım, bunun için okulda yol gösterilmesi gerek, ama size bunu gösterecek insan kendini keşfetmekten aciz bir haldeyse ne yapacaksınız? Benim okuduğum okul eski bir geleneği olan bir okuldu, ona rağmen bunun çok yararı olmadı.

İngiltere macerası

Lise döneminden hemen önce bir Amerika seyahatim oldu. Amerika'ya, abimin yanına gittim ve ilk defa bir yazı ailemden uzakta geçirdim. Yapacak işim yok, ben de üç ay boyunca üniversite kütüphanesinde müzik dinledim. Orada arya sesleri kulağıma çalınırdı ve "burada okusam ne güzel olur" diye hayaller kurardım. Bunu abime açtım, "geç kalmadın mı" dedi bana. Ben de orkestra şefi olmak istediğimi söyledim. Onun öncesinde Cem Mansur Londra'daki eğitimini tamamlamış ve İstanbul'a gelmiş, AKM'de konserlerini izliyorum ve çok etkileniyorum. Ranâ Erksan'dan da piyano dersleri alıyorum. Böyle bir donanımla gitmiştim. Öyle olunca, Amerika'da geçen üç aylık yaz tatilinin iki ayında piyano çalıştım. 1977'de abim İngiltere'de bir lisan okuluna gitmişti. O yaz, İstanbul'dan arabayla yola çıkarak bütün Avrupa'yı kat ettik ve İngiltere'nin güneydoğusunda Folkestone diye küçük bir kasabaya gittik. Oradan abimi aldık ve Edinburgh'a geçtik. Bunu şunun için söylüyorum, ben 15 sene sonra Edinburgh'da okudum ve Folkestone'a yerleştim. İngiltere'yi tanıdığım şehir, şu anda yaşadığım şehir. O dönemde gayda sesleri beni çok etkilemişti. Sonradan sislerin içinde aklımda kalan bu sesler beni çağırdı ve oraya yerleşmemi sağladı. 1984'te abimle aynı okulda ben de okudum; '86 yazını Amerika'da geçirdim, '87'de de okumak için İngiltere'ye gittim ve orada kaldım. İngiltere'ye gitmeden önce Cem Mansur'a telefon ettim. O da bana bir hocanın adını verdi. Ondan önceki bir sene Okan Demiriş ve Gülseren Sadak'la çalışmıştım. Hocanın adını aldıktan sonra aldım bavulumu, İngiltere'ye gittim. Tam deli işi yani! Macera bu kadar olur. *(gülüyor)* Ailem bana tam destek verdi. Çok zengin değildik, ama mahrum da olmadık. Ben de çalışarak üzerini tamamladım. Mahkemelerde mültecilere, dışarıda yakalanarak başı belaya giren Türklere tercümanlık yaptım mesela! Hâkimler konserlerime gelirdi, beni mahkemede gördüklerinde şaşırırlardı. Çok hapishaneye girdim çıktım. *(gülüyor)* Üniversitede de Türkçe dersleri veriyordum. Haftada üç gece, ikişer saat... Sınıflarım vardı, beş yıl orada İngilizlere Türkçe öğrettim. Yaşlı birinin yanında kalıyordum, kiracı olarak. Bir de öğrenci orkestrası kurmuştum. Orada da çok yüreklendirdiler beni. Kimse tutup da "sen kimsin, ne orkestrası bu" demedi. İskoçya turnesine çıktık, şatolarda konserler verdik. Lady Lucinda Mackay adında bir aristokrat hanım

bana sahip çıktı, hamilik yaptı ve onun sayesinde doktoramı tamamladım. Orada, yapılan işin devam ettirilmesi esas. Benim adıma ödül koydular, bunu övünmek için değil, verilen değeri anlatmak için söylüyorum. Buradaysa CD'lerimin kopyalanarak üzerine adımın bile yazılmadığını görüyorum. Bizde bir orkestra kursanız, iki ay sonra biri ayrılıp başka bir orkestra kurmaya kalkar.

Kaderimde viyola varmış

İngiltere'de viyola eğitimi aldım. Viyola benim kaderime yazılmış bir enstrüman. Türkiye'de 17 yaşındayken müziğe başlayacağımı söylediğimde bana "çok yaşlısın" dediler. "Bu saatten sonra bir şey olmaz, yapsan da bir işe yaramazsın" gibi bir yaklaşımla karşılaştım. İngiltere'de böyle bir şey yapmak istediğimi söylediğimde viyolaya başlamamı tavsiye ettiler. Çünkü viyola, orkestrada stratejik olarak tam ortada ve çok iyi bir noktada... Çaldığı partiler de bilhassa klasik dönemde öyle çok maceracı partiler değil. Dolayısıyla geç başlayan bir insan için çok uygun. Bir de her orkestranın mutlaka viyola açığı vardır, o benim çok işime yaradı. Ruşen Güneş bana viyolasını ödünç verdi, sıfırdan başladım. Aslında tanımıyordum kendisini, ama hemşehrilik var ya, kapısını çaldım, yardım istedim. O da geri çevirmedi. Neyse ki kabiliyetim varmış, bana yetecek kadar çalmayı öğrendim. Bir sene sonra Londra Senfoni Orkestrası'na katıldım ve bir anda kendimi Royal Albert Hall'da Çaykovski'nin "1812 Uvertürü"nü çalarken buldum! Bu nasıl büyük bir şevk, anlatamam.

Menotti'yle tanışmam, hayatımdaki en güzel, en nadir anlardan birisidir. Bunu da bir yerde ben yarattım aslında. O da buna çok güzel karşılık verdi. Bir gün "Andante dergisine röportaj yapmak istiyorum, maestro" diye kapısına dayandım ve hayal kırıklığına uğramadım. Modern avangardistler, Menotti gibi insanları silip atmış durumdalar. Menotti'nin yazdığı eserler doğrudan kalbe gider, bu da onların hoşuna gitmiyor. Ben bile aynı topraklarda sekiz yıl yaşadığım halde vefatından hemen önce görüşmeye gidebildim. Yedi saat kaldık birlikte, şahane hikâyeler anlattı, Andante'ye yazdım hepsini. Evi muazzamdı. Papağanı vardı, birlikte fotoğraflarını falan çektik. Gördüğüm en güzel 90 yaşındaki insandı. Monte Carlo Operası onun eserini sahnelemeye hazırlanırken kalp krizinden öldü. Başka bir yerde de ölemezdi zaten. Bana bir resmini imzaladı: "Yeni keşfedilmiş bir dostluğun şerefine" cümlesiyle... Daha büyük onur olur mu?

Ahmet beyin odası

İngiltere'ye gittiğimde oradan buraya bakmaya başladım. İnsan böyle bir şey işte: Bir yerde durmaz! Ahmet Adnan Saygun'u orada keşfettim. Eserleri bilinen bir besteciydi, ansiklopedilere girmişti. Onunla ilgili bir şeyler yapmak istedim. Eşi Nilüfer Hanım henüz hayattaydı. Evine gittiğimde beni Ahmet Bey'in odasına soktu ve orada, doktoramı onun üzerine yapmaya karar verdim. Sonradan kitap olarak da basıldı: "Ahmed Adnan Saygun –Doğu-Batı Arası Müzik Köprüsü". Çalışırken çok şey öğrendim: Müzikolojik metod açısından bir konuya nasıl yaklaşılır, arşiv nasıl taranır, bulunan yazmayla matbu eseri karıştırmadan nasıl değerlendirilip sonuca varırsınız... Burada katıldığım akademik müzik toplantılarında bunları bilmeyen insanlarla karşılaşıyorum ve çok üzülüyorum. Ansiklopedik bilgiyle özgün araştırma arasındaki farkı bilmeyen insanlar bunlar. Adnan beyle ilgilenirken enteresan bağlantılarla karşılaştım. Benim orkestramda çalan bir Fransız kızın anneannesinin bir ahbabı Adnan beyle aynı okulda okumuş ve sonrasında mektuplaşmışlar. Ne alâka! Paris'e gittim, bu mektupları gördüm. Gitmişken okuduğu okulu ziyaret ettim, o havayı soludum. Adnan Bey bir filozofmuş, anlatılanlardan bunu çıkardım. Garip bir durum, İskoçya'da okurken onu keşfettim. Sonra, eski bir defterden çıkan anılarında Edinburgh Üniversitesi'ni ziyaret ettiğini öğrendim. Onu hatırlayanlarla görüştüm ve bazı yazışmalar buldum, bunları inceledim, kitaba aktardım. Ama kitabı yazarken Bilkent'teki Adnan Saygun arşivine çok zor girdim, çok zorluklarla karşılaştım. Ben yazdım, ama bugün Saygun'la ilgilenmesi gerekirken bu kitaptan haberi olmayan o kadar çok insan var ki! Asıl bundan mustaripim. Bir kısım çalışmalar yapılıyor, ama bunları kimse dikkate almıyor. Şimdi 100. yıl dolayısıyla, "Donizetti Paşa" formatında yeni bir baskısı yapılıyor kitabın. Hiçbir şey değiştirmedim, yeni bir araştırma yapmadım ve öyle kalsın istedim. Ulvi Cemal Erkin'i de çok severim. Yeni bir çalışma yapmış olsam onu yazmayı arzu ederdim, ama şu an ufukta öyle bir şey gözükmüyor. Tek görüştüğüm besteci Necil Kâzım Akses'tir; bir şey sormak için aradığımda suratıma telefon kapatmıştı!

Ne yapsam içimde o eski marşlar

Şu aralar ilgimin 19. yüzyıla kaydığını hissediyorum. Donizetti dönemini de Saygun araştırmam zamanında keşfettim. Her yerde aynı basmakalıp bilgiler vardı. Aslında, konserler verirken Osmanlı'da çokseslilliğe yönelince hadise pratik olarak başlamış oldu. Dönemin Londra büyükelçisi Özden Sanberk benim okuduğum yıllarda Edinburgh'u ziyaret edecekti. Kurduğum orkestrayla konser vermemi istediler. Onun öncesinde Dolmabahçe Sarayı'nı gezmiş ve her odada piyano olduğunu görünce çok etkilenmiştim. Harem yeni açılmıştı, orada bir enstalasyon yapmışlar, Sultan V. Murat'ın valsi, Abdülaziz'in valsi, onun bunun marşı vs... Bir pano var, düğmeye basınca bunları duymanız gerekiyor, ama alet çalışmıyor! Bunu kimin yaptığını sordum, Süha Umur adında bir bey dediler. Telefon rehberinden buldum, hakikaten bu bey çıktı. "Müzisyen değilim, ama bu konuda araştırmalarım var, buyrun, beklerim" dedi. Bu konuda çok güzel kaynaklar sundu. Hatta Millî Saraylar dergisinde kimi makaleler yazmış, çok faydası oldu bana. Hâlâ her konserime gelir, ben de her yaptığım işte ona teşekkür ederim.

DÖRT ALBÜMÜM YAYINLANDI, "ABDÜLAZİZ'İ WARNER SANATÇISI YAPTI" GİBİ BAŞLIKLAR ATILDI GAZETELERDE. BİZİMKİLERİN YAKLAŞIMI MAALESEF BU.

Londra'dayken de sahafları dolaşır, notalar alırdım. Padişah marşları, Ömer Paşa'nın hanımının bestelediği marş falan... 1854-55 baskısı notalar ve sokakta satılıyorlar! Onları düzenledim, kaydettim, makaleler yazdım. Özden Sanberk'in ziyareti sırasında verdiğim konserde bunları çaldım. Orkestrasyonları da ben yapmıştım. Küçük bir zümre içinde büyük ses getirdi bu konser. Orkestra derhal Londra'ya davet edildi ve büyükelçilik rezidansında bir konser verdim. Bu arada Paris'te Kenize Murad'la tanıştım. Hanedanla tanışıklığımız oldu, yeni şeyler öğrendim. Sonrasında Türk Ekonomi Bankası sponsor oldu, araştırmalara başladım, kayıtlar yapıldı ve Kalan Müzik tarafından ilk albüm yayınlandı. Dört albümüm yayınlandı, Warner Classics ilk iki albümümden seçmeleri bir CD'de topladı ve bunları bütün dünyaya duyurdu. Hatta o dönemde "Abdülaziz'i Warner sanatçısı yaptı" gibi başlıklar atıldı bizim gazetelerde. Dünyada müziğimiz dinleniyor, bizimkilerin yaklaşımı maalesef bu! Sonuçta, çocukluğumda sevdiğim iki şeyi birleştirmiş oldum: Tarih ve müzik. Şimdi açıklamalı tarih

NATO ZİRVESİ'NDEYİZ. CHIRAC'LA SÖZÜMÜ BİTİRDİM, BİR DÖNDÜM, AA BUSH! BİR ŞEYLER SORDU, SÖYLEDİM, AMA İÇİMDEKİ ŞEYLER ELBETTE BUNLAR DEĞİL.

konserleri veriyorum ve bu müziği dünyada tanıtıyorum. Amsterdam'dan Kahire'ye, Şam'dan Slovenya'ya pek çok yerde bu eserleri çaldım. Değişik bir yoldan kültürümüze hizmet ediyorum... Warner'la ilişkimi Ateş Orga sağlamıştı. O da bir tesadüfle hayatıma girdi. İstanbul'da lise yıllarında Hachette Kitabevi'nden kitap alırdım. Onların bastığı güzel bir besteciler serisi vardı. Bu serinin iki kitabı, "Chopin" ve "Beethoven" Ateş Orga imzası taşıyordu. Kitaplar İngiltere'de basılıyor, İngilizce ve yazarı Ateş Orga! Aradan seneler geçti, Cambridge'de İngilizce dersleri veriyorum, o sırada tanıştığım, "Bir Türk Ailesinin Öyküsü" kitabını Türkçeye çeviren Arın Bayraktaroğlu hanım, Ateş Orga'yla bizi tanıştırdı. Ateş prodüktör, bütün kayıtlarımızı birlikte yaptık zaten. Onun hayatı ayrı bir filmdir. Askerlik yapmadığı için Türkiye'ye gelemiyor. Burada üniversitede ders vermeye başlamıştı, o da yarım kaldı. 60 yaşında adam, bunun için Türk vatandaşlığından ayrıldı. Artık İngiliz vatandaşı ve askerlik sorunu yok. *(gülüyor)*

Felsefem güzellik yaratmak

"Donizetti Paşa" kitabına, hakkında yayınlanmış her şeyi toplayarak başladım. Sonra Bergamo'ya gittim, orada Donizetti müzesini ziyaret ettim ve ailenin yaşayan üyeleriyle tanıştım, yeni şeyler öğrendim. Oradan Napoli'ye yönlendirdiler, ama gittiğim arşivler kapalı olduğu için bilgilere, belgelere çok geç ulaşabildim. Paris'te, Donizetti'nin torunlarından birinin 1900'lerin başında bir arşiv müdürünün yanında çalıştığını öğrendim, o bilgiyi takip ederek başka belgelere ulaştım. Bir kısım kütüphanelerde yeni şeyler buldum. Süha Bey'in Topkapı Sarayı'nda tespit ettiği bazı başka belgeleri gördüm ve bunları hep not aldım. Toparlamak çok zor oldu, çünkü İtalyanca, Fransızca ve Osmanlıca belgeler vardı. Bunları derlemek ve birbiriyle ilişkilendirmek çok zaman aldı, ama nihayetinde bu kitap ortaya çıktı.

Bunu çok sık dile getiriyorum belki ama, benim felsefem güzellik yaratmak, onu ortaya koymak ve birçok problemin içinde kendimce güzel şeyleri göstermek. Kültürümüz bu açıdan çok zengin ve bunların bir şekilde insanlara ulaşması gerekiyor. Dolayısıyla yapmaya çalıştığım, bu saklı güzellikleri görünür kılmak. Ama bunu yaparken şunu keşfettim: 18. ve 19. yüzyıl belgelerine kolaylıkla ulaşırken kendi yüzyılımıza ait bilgi ve belgelere ulaşamıyorum. Maalesef popüler kültür takip ediliyor, o pompalanıyor ve buna kanan medya güzel olan şeye ilgi göstermiyor. Bir zümre var aslında ama, bu zümrenin okuyacağı ciddi bir gazete hâlâ yok. Televizyonlardan hiç söz etmiyorum bile! Bir de, toplum olarak araştırmaya hiç müsait değiliz. Yapanın da değerini bilmiyoruz. Küçücük bir bilgiye ulaşmak için ömrünü veren insanlar var, ama biz bunların farkında değiliz, onları yok sayıyoruz. Ankara'da And Vakfı'nın kitapçısına girdim –ki bildiğim tek klasik müzik kitapçısı–, benim kitabı sordum, yok. Borusan kütüphanesine gittim, ilk albüm dışında hiçbir albümüm yok. Götürdüm, kendim verdim.

Son çalışmam çok önemli bence: Padişah Londra'ya gittiğinde 1600 kişilik bir koro ona Türkçe şarkılar söylüyor! Duyduğunuz zaman "hadi oradan, bu hikâyedir" dediğiniz bir şeyi buluyorsunuz, Prag'da Çeklere Türkçe söyletiyorsunuz, uğraşıyorsunuz, ama kimse ilgilenmiyor. En azından geri dönüşüm coşkusunun daha fazla olmasını umuyordum. Burada orkestralar yönetiyorum, müzisyenler arasında beni tanıyan çok az insan olduğunu dehşetle fark ediyorum. Son CSO konserinin yarısı boştu mesela. Ben üzüldüm buna. Kaybedecek hiç vaktimiz yok aslında, kendim için demiyorum, yapılan çalışmalara sahip çıkmak lâzım. Artık enerjimin büyük bölümünü böylesi kayıp eserlerin ortaya çıkması için harcamak istiyorum.

Herkes tanıdık: Berlusconi, Blair, Bush!

Yurtdışındaki konserlere ilgi oldukça yüksek... Her yer doluyor. Kimi özel konserler de veriyorum. NATO zirvesinde İstanbul'da verdiğim konser çok enteresandır mesela. Jacques Chirac, "bu nasıl müzik" diye sordu, ben de "öylesine bir müzik işte" cevabını verdim, Fransızca. *(gülüyor)* Şaka bir yana, "hayatınızdaki en müstesna şey nedir?" diye sorarsanız, bu konseri söylerim. Nasıl olduysa, hiç kullanmadığım bir e-mail adresi vasıtasıyla bir teklif geldi: "Emre Bey, NATO zirvesine gelen liderler Dolmabahçe Sarayı'nda bir akşam yemeği yiyecekler, siz de bu yemekte bir konser verir misiniz?" Ben de memnuniyetle kabul ettim. Yemekte çalınacak, ama bu müzik zaten saraydaki seremonilerde çalınıyor. Dolmabahçe'nin Muayede Salonu vardır, kocaman avizenin olduğu muhteşem salon. Oranın balkonuna bir yaylı sazlar orkestrası oturttuk ve ses tesisatı kullanmadan tümüyle akustik bir konser verdik. Programda saraydaki seremonilerde çalınan eserleri çaldık. Hatta konuklar içeri girerken Fransız sarayından çıkma bir "Türk Marşı"yla onları karşıladık, hoş bir jest oldu. Yemek yiyen yirmi kişilik bir topluluk ve herkes tanıdık: Berlusconi, Chirac, Blair, Bush... *(gülüyor)* Akıl almaz bir ambiyans: Dışarıda sarayın önünde dört savaş gemisi, yukarda pır pır helikopterler, çevrede bin asker, liderler içerde eşleriyle sakin sakin yemek yiyorlar. Konser sonrası aşağıya indim, onları selâmlamaya. Baktım, Chirac yerinden kalktı, yanıma geldi, anlatıyor. Derken yanıma başka biri geldi, bekliyor konuşmak için, Chirac'la sözümü bitirdim, bir döndüm, aaa George Bush! Bir şeyler sordu, söyledim, ama içimdeki şeyler elbette bunlar değil. Sohbet edip düşündüklerimi anlatmayı çok isterdim, olmadı. Sonra Chirac oturmuş, vakit ayırmış ve el yazısıyla bir teşekkür mektubu yazmış. Hâlâ saklarım onu.

Barbaros'un kılıcı

Sadece müzikle ilgilenmiyorum, tarihin her alanı ilgimi çekiyor. Barbaros'un kılıç hikâyesi vardır mesela, enteresandır: İskoç arşivlerinde 18. yüzyıl İskoç müziği üzerine araştırma yaparken bir mektuba rastgeldim. Diyor ki, "Sir John hazretleri, Barbaros'un kılıcını size hediye olarak veriyoruz. Meşhur Türk amirali bu kılıçla kim bilir kaç denizcinin kafasını uçurmuştur! Biz bunu İtalya'da bulduk, sizin çok iyi koruyacağınıza, değerlendireceğinize inanıyoruz..." Mektubun tarihi 1780 civarları. Bunu okuyunca heyecanlandım elbette. Sir John ailesi, İskoçya'nın köklü ailelerinden. Bunu duyunca hemen bir mektup yazdım. Onların da ilgisini çekti ve bir hafta sonra Sir John Clark'tan bir telefon aldım: "Büyükdedemin kılıçları arasında bu kılıç olabilir mi, ben de merak ettim, gelin birlikte bakalım" diyerek beni evine davet etti. Gittim, bilardo masasının üzerine üç tane kılıç koymuş, bizimki de arasında! Mektupta tarif edilen kılıcın aynısı; sapında bir aslan motifi var. Bu hakikaten Barbaros'un kılıcı mıdır, bilmiyorum ama, mektubun anlattığı kılıç orada duruyordu. Sonra ben bunu bir makale haline getirdim ve Cumhuriyet'te yayınladım. Sadece müzik değil, hayattaki enteresan yollara da sapıyorum. Tarihi okumaktan ziyade, ona dokunmayı, yaşamayı seviyorum. Benim için tarihî balolara eski kıyafetlerle katılmak büyük bir keyif. Eski zamanların yaşatıldığı şeylerden haz alıyorum. Müzikte de bulduğum keyif bununla ilgili olsa gerek. Şu anda Folkstone'da yaşadığım otelin (The Grand) tarihini yazmayı istiyorum mesela. Çok enteresan hikâyeler var: Menuhin orada, benim yaşadığım binada yaz kursları düzenliyor ve Cihat Aşkın küçükken bu kurslara katılıyor. Osmanlı hanedanıyla tanışıyoruz, Abdülaziz'in torunu "ben sizin otele çok giderdim, orada satranç turnuvaları düzenleniyordu" diyor mesela... Kimin aklına gelir bu tesadüfler! Beni de oraya bunların çektiğine inanıyorum. Aslında kaderi kendiniz çiziyorsunuz, ama bunu da işte bu tesadüfler yönlendiriyor. Bunca tesadüfü duyduktan sonra başlığı "kadere inanan adam" olarak atarsınız herhalde. *(gülüyor)*

Söyleşi: **Murat Meriç**

Mühtedi:

1. Doğru yolu bulan, hidayete eren;
2. İhtida eden, kendi dinini bırakarak Müslümanlığı kabul eden;
3. Aslen Kalabriya doğumlu **Occiali**;
4. Uluç Ali Reis, daha sonra **Kapudan-u Derya Kılıç Ali Paşa**;
5. Provanslı Luca, nam-ı diğer **Aliko**.

OSMAN NECMİ GÜRMEN

MÜHTEDİ

KİLİSEDEN CAMİYE

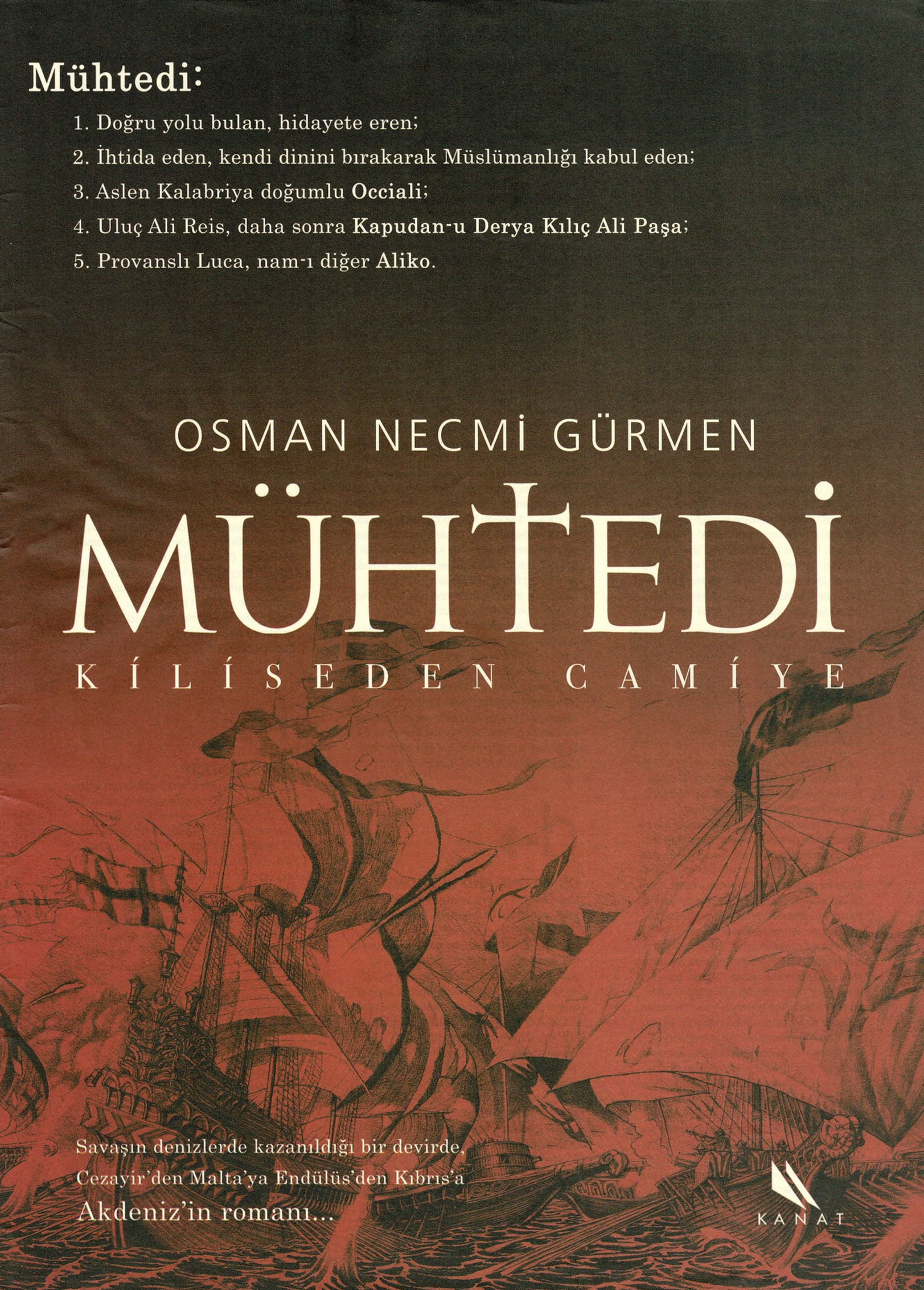

Savaşın denizlerde kazanıldığı bir devirde,
Cezayir'den Malta'ya Endülüs'den Kıbrıs'a
Akdeniz'in romanı...

KANAT

ansiklopedi

a→

A MAN NEEDS A MAID

"Üzerimde bir lanettir dolaşıyor" diye serzeniş faslıyla başlıyor şarkı, he r şey ters gitmekte, teker teker vurmaktadır hayat sillelerini: "Demek artık kimseye güvenemeyeceğim... Aman abi, en iyisi parasıyla hizmetçi tutmak, gelsin evi temizlesin, yemek yapsın, sonra basıp gitsin. Erkeğe işini görecek birisi lâzım." Bu kısmı, kadın hakları savunucularını yerlerinden zıplatmaya yetiyor.

Şarkıda o birisi, yani "maid", hem kadın hizmetçi, hem bakire anlamına gelebiliyor. Neil Young da tutup "Robin Hood âşık olduğunda kadın hareketi yoktu" şeklinde bir açıklama yapıyor bir ara. Hayranları da Robin Hood'un yavuklusu Maid Marien karakterini sahipleniyor. Yine de seksist olmakla suçlanıyor Neil Young.

Öte yandan, şarkıdaki ana tema "Aptallar Şehri" müzikalindeki "Herkese Bir Hizmetçi Lâzım" şarkısında anlatılan "ideal varlığa" gönderme yapıyor: Her eve bir tatlı hizmetçi lâzım, hem canayakın, hamarat, temiz ve titiz, hem patronu pohpoylayacak, hem evin içinde kuş gibi sekecek, kıkır kıkır gülecek, çağırdığında gelecek, gerekirse yatıya kalacak... Halbuki şarkıda son-

Carrie Snodgress

Neil Young

radan bir durulma ve omuzların çökme sesi geliyor adeta. Bu sefer de "kolay değil ki değişivermek öyle, hele insanın hayatı ve de aşkı tanınmaz hale gelmişse ve yıpranmışsa"...

Şarkının başındaki ümitsiz ve karamsar ruh hali, gerçekten de Neil Young'ın hayatındaki berbat dönemlerden birine ait: Bel ağrısı ve yataktan kalkamama, kendine yetememenin kızgınlığı. Ve bir de terk edilmişlik acısı... Fakat sonra bir akıl erdirme noktası geliyor: Sevgiyi yaşayacaksın ki, karşındakine de veresin. Yaşayabilmek için de sen de kendini katacaksın... "Offf, ne zaman görüşebileceğiz?" Derken bir gün dışarı çıkıyor, arkadaşıyla gittiği filmde yeniden tanıdık duygular ortaya çıkıyor. "Aktrise âşık oldum" diyor, "canlandırdığı rolü anladım". Artık bu bölümden sonra söylenen "maid" nameleri düpedüz bir hizmetçi olmaktan çıkmış, bir yaren, bir yar olabileceğine dair ipuçları veriyor.

Söz konusu aktris Carrie Snodgress, kendisine Oscar ve Altın Küre adaylıkları getiren film de "Deli Bir Ev Kadınının Günlüğü". Canlandırdığı roldeki deli evkadını Tina ise kendisine köpek muamelesi yapan kocasından sıkılıp kendine bir sevgili tutan, fakat onunla da gerçek ve samimi bir hayat parçası yaşayamadığını gördükten sonra hepten tırlatan bir kadın. Neil Young, filmdeki aktrise gerçekten âşık olmuştu. O sırada oynadığı tiyatroya gidip kulise bir not bırakmıştı, "Neil Young'ı ara!" şeklinde. Carrie notu bulur, bir an "Neil Young da kim?" diye düşünse de aramayı ihmal etmez ve ondan sonra hayatı değişir. Sonraki birkaç hafta içinde "harika bir sanatçıya" âşık olmuş durumdadır. Neil Young, sağlığı bozulmuş, sevgiye ve ilgiye muhtaç bir erkektir. Carrie, tam oyunculuk kariyeri şahlanacakken her şeyi bırakıp Neil Young'la aşk yaşamaya, elinde, ruhunda ne varsa ortaya dökmeye karar verir, onun "hemşiresi" olur. İleride durumu şöyle açıklacaktır: "Ben Neil'ın ağrısına âşık oldum..."

İkili Kuzey Kaliforniya'daki çiftlikte kendilerine bir koza oluşturur. Hamilelik haberini büyük coşkuyla karşılarlar. Ne var ki oğulları Zeke beyninde hasar ve kısmî felçle dünyaya gelir. Büyünün bozulma devresi başlamıştır. Carrie, doktorlardan aldığı fizik terapi dersleriyle Zeke'yi geliştirmeye adar kendini. Neil Young bu yükü kaldıramaz, dağılır. 1975 yılı başlarında tamamen kopar. Carrie'ye artık evden gitme vaktinin geldiğini söyler. Kendisinin değil, Carrie ve oğulları Zeke'nin. Plak şirketi arayarak "yeni evinize geçebilirsiniz" müjdesini verir, artık Neil Young'a ait bir apartman dairesine taşınacaklardır. Başlarda cömert davranan Neil Young, daha sonraları maddî desteğini keser. Carrie tekrar sinemaya dönmek ister, fakat pek de kabul görmez. Ne de olsa artık bir rock'n'roll lekesi vardır sırtında. Ama birkaç filmde iyi roller alır. 1977 yılında Neil Young evlenir, ertesi sene oğlu Ben dünyaya gelir. Ben'de de aynı hastalık vardır...

Bahtsızlık sadece Neil Young'a özgü değildir, Carrie de daha sonraki erkek arkadaşı besteci Jack Nitzsche'den yana dertli zamanlar geçirir. Daha sonra evlendiği ressam Robert Jones'la da yapamaz. 2004 yılında ölür.

Bu efsanevî parçada Londra Senfoni Orkestrası katılımıyla orkestrasyonu biraz abartılı bulanlar olsa da, Bob Dylan düzenlemeyi sevmiş ve parça da Neil Young'ın ifadesine göre bu nedenle toplama albüm "Decade" içinde yer almış.

d→

DUNGEONS AND DRAGONS

Masaüstü FRP oyun sistemlerinin anası.

1974'te ABD'nin ortabatısında, Wisconsin'de Gary Gygax ve Dave Arneson tarafından icat edilmiştir. Metal minyatürler kullanılarak oynanan savaş oyunlarından esinlenmiştir bu iki adam, ilk kural kitapları 10-20 sayfalık fasiküller halinde çıkmış, kısa sürede müthiş popüler olunca 90'lardaki oyun sistemlerinin örnek aldığı 150-200 sayfalık kural kitapları halinde sistem yerleştirilmeye başlanmıştır. (...)

"Dungeons and Dragons" garip bir fenomendir hakkaten. Çocukken sıra arkadaşım bana ilk anlattığında "hadi lan, böyle oynanır mı, mıy mıy konuş konuş nereye kadar" dediğimi hayal meyal hatırlıyorum. Sonra götü başı kaptırmış, 48 saatlik, 72 saatlik oyun maratonlarına girişmiştik. Manyak mıydık neydik...

Bu sene 30. zafer yılı bu sistemin. Bu süre içinde toplam 20 milyon insanın oynadığı tahmin ediliyor. 1 milyar dolar harcanmış oyun malzemelerine filan bu süre içinde. Dave Arneson'ın anlattığına göre, 1970'lerin sonuna doğru Wis-

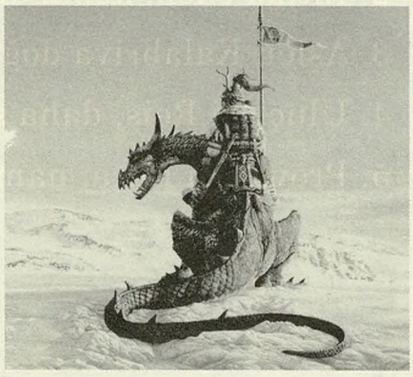

consin Deniz Üssü'nde tam bir kült haline gelmiş oyun, her nükleer denizaltı mürettebatı arasında oynanıyormuş.

Popülerliği artmaya başladığında 1980'lerin başında bu oyun Hıristiyan şeriatçılarının hedefi haline gelir, "satanistler çocuklarımızı zehirliyorlar" filan diye yaygara koparılır ciddi ciddi.

Oyun sistemi birkaç cinayetle ve intiharla da ilişkilendirilmiş, pek çok okulda yasaklanmıştı. Bu tartışmalar, hatta Tom Hanks'in oynadığı bir Hollywood filmine de konu olur: "Mazes and Monsters". Bir hazin öykü de sistemle ilgili, yaratıcıları Gary ile Dave'in oyun çok satmaya başlayınca birbirlerine yayın hakları üzerinden dava açmaları ve aralarının bozulmasıydı. Yazık...

Sistem üzerine yazılmış tezler, yapılmış grup psikolojisi araştırmaları gırladır.

Babaerenler (Ekşi Sözlük'ten)

f→

FINAL FANTASY

Şu an itibariyle, Mario and Pokémon'un ardından dünyanın en çok satmış üçüncü video oyunu. İlk defa 1987'de yayınlanan bu FRP (fantasy role playing), bilgisayardan cep telefonlarına kadar bir sürü ortama uyarlanarak dünyayı sildi süpürdü. Şu sıralar 12. sürümü yayınlanmış olan "Final Fantasy"de 28 oyun mevcut. Oyunlarda Fighter, Black Mages, Monk, Thief, The Red, Blue Mages başta olmak üzere, bir sürü karakter var. Her birinin farklı oranlarda güçleri, çeşitli melekeleri, dövüş kazanma yöntemleri mevcut. Oyunlar genellikle bir ekonomik, siyasî ya da dinsel iktidara başkaldırı şeklinde başlıyor, dünyayı tehdit eden bir "kötü"ye karşı savaşılıyor, karakterlerin arasındaki aşk ya da rekabet, oyunu sürükleyen unsurlar arasında yer alıyor.

Animasyonlarıyla da göz dolduran Final Fantasy'nin ilk altı sürümünde tasarım Yoshitaka Amano'ya aitti. Sonradan işi Tetsuya Nomura devraldı. 2001 yılında Hironobu Sakaguchi'nin rejisiyle "Final Fantasy: The Spirits Within" adlı bir animasyon filmi de gerçekleştirildi.

62→

"Cazibe", Asger Jorn, 1960

g→

GOOGOOSH

İran'ın Ajda Pekkan'ı, Ortadoğu popunun divası... 1950'de Tahran'da doğan bebeğe, normalde Ermeni erkeklerine verilen Googoosh ismi verildi. Ailesi Azeri göçmeniydi. Anne-babası küçük yaşta boşanınca bir komedyen olan babasının yanında kaldı, beş yaşında gazinolarda şarkıcılığa başladı. Kısa süre sonra Şah'ın tiyatrosunda oyuncu olmuştu. 1950'lerde ve '60'larda İran'ın en meşhur çocuk yıldızlarından biriydi. 1970'lerin başlarında Fransızca şarkılarla uluslararası yarışmalara katıldı, 1973'te Sanremo yarışmasında okuduğu İtalyanca ve İspanyolca şarkılarla şöhreti daha da arttı. Varoojan, Shamaizadeh, Farid Zoland gibi dönemin önde gelen bestecileriyle çalıştı. 1979'daki İslâmî devrime kadar, kısa saçlarından mini eteklerine kadar modanın belirleyicisi, kadınların her konuda yol açıcısı oydu. Saraydan sanat âlemine kadar yaşadığı pek çok aşk, kendisini magazin sütunlarından eksik etmiyordu.

Devrimle beraber sahneye çıkması yasaklandı. Yirmi yıl süren suskunluk, 2000 yılında Farhad Zamani'nin çektiği "Googoosh: Iran's Daughter"la bozuldu, yoğun istek üzerine dünyanın çeşitli yerlerinde konserler vermeye başladı. Bunu albümler izledi. Yüzlerce şarkı kaydeden Googoosh'un, Azerice okuduğu "Ayrılık"ın yeri yine de her zaman başka bir köşede durdu. Thievery Corporation'ın "Omid" şarkısında da vokalini duymak mümkün. Halen ABD'de, California'da yaşıyor.

k→

KOTO

Koto, yaklaşık 180 cm. boyunda, yer değiştirebilen köprüler üstüne gerilmiş 13 telden oluşan, kanun ya da santur gibi yatay duran, ama çok büyük olduğu için ahşap gövdesini icracının karın hizasına kadar yükselten özel bir sehpanın üstüne oturtulan geleneksel Japon çalgısıdır. İcracılar kotoyu köprüleri ideal pozisyona getirerek akort eder ve başparmağın ucuna, işaret parmağının ön yüzüne ve orta parmağın iç yüzüne yerleştirilen üç mızrap yardımıyla çalar. Çin çalgısı "guzheng"ten türeyen koto, Japonya'da MS 7. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmış. Ruhsal zenginliği ve duru sesiyle, başlangıçta bir elit zevkiymiş, sadece imparatorluk sarayında icra edilirmiş. 17. yüzyılda çıkagelen kör müzik adamı Yatsuhaşi Kengyo, kotoya bugünkü karakterini vermiş, onu halka mal etmiş. Yatsuhaşi, müziğe şamisen çalgıcısı olarak başladı. Olağanüstü müzik yeteneği sayesinde imparatorluğun resmî kotocusu Hosui'den ders al-

dı. Kotocu olmanın keskin kurallara bağlı olduğu, sözgelimi kadınların koto çalmasına izin verilmediği bir dönemde, kör bir müzisyene eğitim verilmesi nadir rastlanan bir olguydu. Yatsuhaşi hayatının bundan sonrasını kotoyu geliştirmeye adadı. Yeni bir tonlama sistemi icat ederek, folklorik şarkıların çalınabileceği bir enstrüman haline getirdi ve yapısal değişikliklerle kotoya yeni bir form kazandırdı. Birçoğu günümüz koto repertuarında yer alan besteler de yapan Yatsuhaşi, aynı zamanda kadınların koto çalmasına öncülük eden açık kafalı bir eğitimciydi.

m→

MEKAS, JONAS

1922 doğumlu, Amerikalı deneysel sinemacı. Litvanya asıllı. Çiftçi ailesi çocuğu, papaz amcasının da yüreklendirmesiyle şiir yazmaya, edebiyata merak saldı yeniyetmeliğinden itibaren. 1944'te Naziler tarafından tutuklanıp Hamburg yakınlarındaki bir çalışma kampına postalandı kardeşi Adolfas'la birlikte; iki yıl sonra Mekas kardeşler kamptan kaçmayı başardılar. Savaşın ertesinde Almanya'da kalıp hukuk eğitimi gören Jonas, bu yıllarda keşfettiği sinemaya sevdalandı. 1949'da göçmen olarak New York'a kapağı attı kardeşiyle birlikte. Çeşitli işlere girip çıktıktan sonra satın alabildiği 16 mm. Bolex marka bir kamerayla film çekmeye başladı. 1955'te Film Culture dergisini kurdu, Film Culture'da ve Village Voice'daki yazılarında, Fransız Yeni Dalgası benzeri yeni bir Amerikan sinemasının gerekliliğini ileri sürdü. 1960'da New American Cinema Group girişiminde başı çekti. 1961'de ilk filmi "Guns Of The Trees"i, 1964'te Living Theatre'cılarla çektiği ikinci filmi "The Brig" izledi. Mevcut sistem içinde gördüğü bağımsız sinema rüyasının başarısızlığı onu radikal kararlar almaya itti ve bu kez Film Makers' Cooperative'i kurdu (1962), giderek ateşli, yürekli yazıları ve eylemleriyle New York'ta yeşeren "Underground Cinema"nın başlıca lideri oldu.

1970'te P. Adams Sitney'le birlikte tüm deneysel filmlerin toplandığı (daha doğrusu, toplanmaya çalışıldığı), New York Sinemateki olarak da bilinen Anthology Film Archives'ı kurdu. 1969'da günlüğünü "Diaries, Notes and Sketches" adıyla filme çekti; otobiyografik özellikler içeren "Diaries, Notes and Sketches"te peşpeşe saçılan, hızla akarak birbirini izleyen yeni-izlenimci sahnelerle Litvanya'da başlayan yaşamının kimi anlamlı anlarını sıkıştırdı. Öteki filmleri de ("Walden" [1970], "Reminiscences Of A Journey To Lithunia" ['72], "Lost Lost Lost" ['76], "Paradise Not Yet Lost" ['80]) otobiyografik çağrışımlar içerir.
2000'li yıllarda "As I Was Moving Ahead Occasionally I Saw Brief Glimpses of Beauty" adlı 288 dakikalık bir filmle dikkati çeken Mekas'ın, kısa filmler koleksiyonuna Patti Smith'ten John Lennon'a, Ginsberg'den Warhol'a, Dali'den Timothy Leary'ye nice karşı kültür ikonu konuk olmuştur. Bugün 85 yaşını süren Mekas'ın geçtiğimiz sene giriştiği son projesi, iPod için bir sene boyunca 365 kısa film üretmekti...

ş→

ŞAMİSEN

Japoncada "üç çeşnili tel" anlamına gelen, adı gibi üç telli bir folklorik Japon çalgısı. Cümbüş veya banjoda olduğu gibi sesi güçlendirmek için deriyle kaplanan, köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgenler prizması şeklinde bir gövdesi ve klavye vazifesi görmek üzere ona iliştirilmiş ince bir sapı var. Gitarın uzaktan akrabası sayılıyor, ama kopuz ve benzer formdaki öbür Asya tellileriyle aynı ailede yer alıyor. "Baçi" adı verilen bir mızrap yardımıyla çalınıyor; bunun kaplumbağa kabuğundan yapılanı makbûl. Tellerinin ipek olması tercih edilse de, artık halk yaygınlıkla naylon tel kullanıyor.

Günümüzde, Bo Diddley'in efsanevî dikdörtgen gitarını andıran, masif gövdeli, elektrikli şamisen modelleri de yapılmış.
Birçok Japon çalgısı gibi, şamisenin de kökeni Çin'e dayanıyor. Çeşitli şamisen ekollerinin varlığı, enstrümanın Japon coğrafyasındaki yerel kültürlerde asırlarca süren bir evrimden geçtiğinin göstergesi kabul ediliyor. Halk ozanlarının vazgeçilmez enstrümanı olün şamisen, Osaka kukla tiyatrosunun temel unsurlarından biri.

Boris'le geçen yıl, Budapeşte'nin ünlü kahvelerinden birinde tanışmıştım. New York Cafe'ye Çingene müziği dinlemek için gitmiştik...

Bulgaristan'da isimleri değiştirilen Türk ve Müslüman Çingeneleri arasında Boris'in ailesi de vardı. Hükümet, ayrımcılığı yok etmek için, Romanca konuşmayı, Çingene müziğini ve özgün giysileri yasaklamıştı. Çocuklar yatılı okullara gönderilmişti. Gerçi bunun bir nedeni de bazı Balkan ülkelerinde Çingene çocuklarının bizzat aileleri tarafından bacaklarının, kollarının kırılarak zorla dilendirilmesine engel olmaktı. Yalnızca Bulgaristan'da değil, Yugoslavya ve Romanya'da da Çingenelerin sepet örmek, tahta kaşık yapmak, müzisyenlik, demircilik gibi mesleklerini kaybetmesine neden olmuştu bu önlem. Çingeneleri yollardan uzak tutmak için karavanlarına ve atlarına haciz konmuştu. Geleneksel yaşam, güneşsiz kalan bir bitki gibi solmuştu. Karavanlar ve atlar bir daha hiçbir zaman yola çıkamayacak olsalar da bir gün yeniden yollarda olma hayalinden geriye kalan tek şeydi. Bazı Çingeneler, devletin tahsis ettiği apartmanları terk edip bunların dibindeki teneke evlere yerleşmişti. Pek çokları için bu davranış Çingenelerin gerekli koşullar sağlansa bile, insanca yaşamayı beceremediklerinin kanıtıydı. Ancak Balkanlardaki büyük altüst oluştan sonra her şey bir çırpıda eskiye dönmüştü.

"Biz unutmuş olsak da, komşularımız bizim kim olduğumuzu hiçbir zaman unutmadılar" demişti Boris.

Django'nun gitarı, ölü kelebekler gibi narin, hüzünlü kahvenin yüksek kirişlerinde sürükleniyordu. Boris, konuyu değiştirmek istiyormuş gibi, "Manuş cazı" diye mırıldandı. "Ehlileşmemiş parmaklar. Django'nun sekiz parmağı vardı, biliyor musun?" Sonra kendi parmaklarını sırayla, uzun uzun inceledi. Kadehlerimizdeki şarabın içinde ışık, iri altın halkalar oluşturmaktaydı. Zavallı Boris'çiğin halkının müziğini öğrenmeye çalışırken nasıl hırslandığını, gitarının tellerine nasıl öfkeyle bastırdığını anımsıyordum. Sanki kendinden sökülüp alınan geçmişinden mucizevi bir yardım bekliyor, bedeni biraz uğraşsa içinde saklı olan çıkabilirmiş gibi kıvrılıp bükülüyor, beceriksizliğinden dolayı düpedüz acı çekiyordu.

Ailesi Müslümandı ve hâlâ hayatta olan babaannesi gerçek ismini unutmamıştı. Şehirdeki son gecemde, kadehlerimizi babaannesinin şerefine kaldırdık. "Fatma'ya Allah uzun ömür versin" dedi bozuk bir Türkçeyle. Sonra kadehindeki şaraba dikkatle baktı, "Fatma" dedi, "Bu isim ne kadar gerçek olabilir ki! Çingenelerin adlarını gacolar asla bilmezlerdi. Bu isimler yalnızca kâğıda geçirilmek için, hiçbir değeri yok. Babaannemin üstünü örten bütün isimleri, kutsal kitapları, azizleri kat kat soysan ne çıkar, biliyor musun?"

Söylediklerini iyice sindirmemi bekliyormuş gibi, uzun uzun sustuktan sonra kendi sorusunu yanıtladı: "Som altından bir Çingene karısı!"

O akşamın üstünden günler geçtikten sonra bile söylediği son sözler aklımdan çıkmadı: "Bense Boris'ten başka kişi değilim. Altı üstü Boris... Teneke adam."

Ayşegül Devecioğlu, *"Ağlayan Dağ Susan Nehir"den*

Fotoğraflar: Şahan Nuhoğlu *(24 Mart Cumartesi, Sulukule, "40 Gün 40 Gece Sulukule" etkinliklerinden)*